

104.

3

MS. XIV
4A
305 A

729

51

Serbski kulturny archiw
Sorbisches Kulturarchiv

157

Dzjenik a Dostowo
k Serbow Kam letow 1901/02, 1902/03, 1903/04.

Zložiwši po troch
letach starsistwo lubcije „Serbowki“,
přepodawam po starym dobrym wasnjem
pisomnem plody tři letneho wusydwanja
našej knihowni. Styžn: to běchu tři
suche leta, sušišc dyžli tam te
sydm w Egyptowskej. Njěch somu
tak je! Deklamacijow je bylo
malo, přednoskow hišće njerije a
nastawkow přemalo. Tutse zwon-
kowe manko njekamny my Ser-
bowčerjo letow 1901-04 sebi poroka-

2

2

vac. Kaz Hladam Jevje, Jeva hadej,
ale prajmy: sny vina wšity do kro-
mady! Starsi bješc mity, a něšto wjac
kputoscé by derje čivito. A sobustaw
z toho bješacu. Tola njech tež tole
prajmy: je „Serbowka“ stajnje takdom
najpřodnišo kčeta, když je so najwjacy
pisato? Duch sobustawow, kiž so
lubnja njez sobu z luboscé k swoje-
mu narodej, drje je muzniši. A to
směny z farizejom wznac: bješny
sebi dobri, bhožachny radji tam
dele do jědělne a radji buděny
stajnje spominač na Antu Bri-
lětu, kiž su nas zbudžowate a posyl,
njowate za serbku zemju.

Lobustawy:

- 1) Jan Wjanka, starši.
- 2) Pawol Kujčyk, I. podstarši a dopisowar
1901/02.
- 3) Frij Delenk, I. resp. II. podstarši
a dopisowar 1902/04.
- 4) Michal Mič, pokladnik 1901/03.
- 5) Frij Bjeda, " 1903/04.
- 6) Frij Hantuš, knihownik 1901/04.
- 7) Jan Cyž.
- 8) Grill Wjanka.
- 9) Mikławš Just.
- 10) Mikławš Bjenari.
- 11) Jakub Wjacstawk.
- 12) Pětr Jūr.
- 13) Frij Lotka - Paněičanski.

- 14) Alexander Reimar
- 15) Jurij Solta-Wotrowski.
- 16) Michal Rab.
- 17) Jan Pól.
- 18) Bernard Wawrin.

W běhu přech přet mjezo star-
šistwa je so cyła Libšowa skladba,
Serbske stawizny, a serbska literatura
přewzata. Wosebje pilni sobustawy
běchu Mič, Cyž, Just a Pól.

Jara zajimawe přednoški
mějše Mič 14. dec. 1902, 1. měrca,
29. nov. a 13. dec. 1903 wo połskej
literaturje.

Rjeda powědase 9. nov. 1902 wo
 „Khowanju wotam rěbych pola poho-
 now w južnej Africy;“ 7. dec. 1902
 „Najnowša studna wučba w Khinje
 a khatolscy missionarjo;“ 15. nov. 1903
 „Kak móže kuztarstwo čto wjeka
 zaslepjeć?“

Ź deklamacijow wjeseh su jako
 khmame, dobre a wuzi tne zapisane
 Ante:

Kantus: 25. jan. 1903 „Zapłata.“
 (lis).

Cyrl Wjenka: 21. dec. 1902 „Kwězka.“
 (lis)

20. dec. 1903 „Dowěra k sebi“ a

„Bajka njehteska“ (Čiś).
15. meje 1904 sonjeće „Mišno“ a „Na
Bulshwari“ (Čiś).

Just:

23. nov. 1902 „Wosindne reje.“ (Čiś).

13. dec. 1903 kótcinskej sonctaj „Terbsta
roztorhanosć“ a „Terbsta bojzliwosć“ (Čiś).

24. apr. 1904 „O škitaj kuježe Božo, Terby
mje“ a „Terbsta zamja“ (Čiś).

Wjacstawk

30. nov. 1902 „Zložna smjeré (Čiś). Ba-
sen tu jara prozemi liže a jasnje přednjeseur.

6. dec. 1903 „Božanje lěsam“ (Čiś). Wo-
sebye ma so křwalic' kórtiwosć a do razna wurěš.

8. meje 1904 „Zarmanje.“ (Čiś).

Ajenari

7. XII. 1902 „u Bože; noy“ (Lisj).

29. V. 1904 „Kuzto snijatojanske“ (Lisj).

Jurij Šolha Pančičanski9. nov. 1902 „Zr̃na w̃tr̃ba.“ (Mikst. Bje-
drich). Rěci rjenje jasnje a z w̃razom.

14. II. 1904 „Trace Serbowstwa“ Zejler.

Jurij Šolha Wotrowski29. XI. 03 „Rano wol, pripotrijn celo,
popotrijn mys, wješ or ničo.“ Wotro (H. Zjiln).
Wobšerniša basen, deklamator moht bōtku
mōrnisi byc.Zur.

22. mēra 1903 „Na mōr“ (Lisj). Rěci

8
Arosťku Amjerije a hrubje, wšo druhe je dobre.

8. nov. 1903 „Lipjo“ (Čiś).

21. febr. 1904 „Sonotaj“, Serbske Nowarostwa
a „Kone pierpusie“ (Čiś).

Pol

15. nov. 1903 „Liška a wjelk“ (K. Zjleń).

Rěči jasnje, gesty přičetnje doda.

7. febr. 1904 „Invalida a psyk“ (Čiś.)

Rab

22. nov. 1903 „Dowěra Rsebi“ (Čiś.)

17. apr. 1904 „Serbskim přiznanam“ (Čiś.)

8. a 15. novembra 1903 čitašce

Starši swize; kotjěrnej nastaw kaj „Kae-
sčanska Kermnša“ a „Kwětki ze zra-

Ayeh Kěrchowow."

Nimno tu zapisanych nastaw-
kow podachu hišće Jurij Tołta Pan-
čičanski dwaj "Serbski pohrjeb" a
"Serbska Morěma". Jusk, "Kryž so li-
na prózdniach wostudji, tak fantasuji!".
Rjinar, "Na študentskej Kermušej".
Njech so sute nastawki, hiž hišće
zapisane njejsu, do přichodneje "Ser-
bowki" podaja.

Dopisowato so ižele njeje;
něšto kři' do Lipska a Swobodje! Při-

Přinoški za towarstwo a za
"Gejlerjowe spisy" so z dypkom pštaćachu.

Wopyta mějachny nato. Při
 skladnosci Serbskoho wječora, kiz běše
 R. Adolf Černý w Narodnym Domje we
 Winohradach zarjadował, wopyšastaj
 nas knjery kanonik Herrmann a pro-
 fessor M. K. Knjery přeres Aus. Rogin-
 ger nas kóžde štwórc léta w ložijce
 k mndospatnjenu w mačersćinje na-
 motwjese, taj pólčim a časćim promi-
 čese.

Lobustawaj Just a Žur zhubiš-
 taj nama přes snjere. 12. dec. 1901
 zemrě naš dotoholětny swěrný dokla-
 dowar, Knjery profesor Měrcin Kattala.
 Starši potožj při klowanju na Nysce-
 brojě na row wěne z wěnowanjom:

„Velkému muži ve slovanských
vědomostech a naprovenému příteli
„Serbicka“, spolek lužických stu-
dijících v Praze“.

1. měřca 1903 zjeli starši

knuz, zo je jedyn najpřiměřšich a
nejhorliwšich přjedawšich sobustawow
Serbicki, knuz farai Michal Lewcik
- Lubjicki, štwórk wječor w Klóštrje
Marijnym Dole, hjež k mštro wjezu
přibywaše, po dotkej a bolostnej
chorosci zem rět. Starši spaninaše
na wělke zastužby zem rěta
wo cyty serbski narod, wo serbske
stuwens two, wo swjatu cyrkew. So-
bustawy k jeho wopomněću postawychu.

12

Něšto wěneca dachmy dar
za Maćičny Dom, myslo, zo tak cyle
po woli swjeho swěrnego zem rěčeho
přecela čini my. W Antej tojiny dys-
gachmy so Bohužel soj do toho roz-
motjeć, kak mamy lubu maćernu
rěč w „Serbskim“ seminaru wužiwać,
zo njebychmy swojim němskim
sobu waršam potroška dawali.
Hlizo do toho běše wólke rozhorjenje,
přeciw našim mtóšim Serbow-
čanam, do ketyh tojaka serbski (!)
rěčachu. W interese měra zjěli star-
ši swjete nakłady. Něšto je pom hato,
wjele nic. Tak drje to stajnje
bude. Němeow to žato tuje
myerza, zo so wjěržimy njena „Serb“

skelo seminaru. "Woprawje wotkryje
 zčasami na nas šćuwaja. Njech
 du do "němskich seminarow."

Přejū lubej Serbowcy
 na wěčne časy Božě zohnowanju,
 hodiwyak sobustawow, hodiwich
 našich drohich serbskich wótcusow
 a stajny Křow!

W Prasy, 15. jūlija 1904.

Jan Kjeirka.

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely Sorbian, covering the majority of the page.]

8

Z přelomem Michatom do Alpov.

Hlavo dawno mójach
 „Ac wěcne karkwanjo“, kaž jedyn
 našich lubych wotčinow w Delanach
 tak proji, z Prati do Lužicy a
 z Lužicy do Prati syte. Tak jara
 rjenje wěak so runjowon ženje rjenje.
 Na dompnu wotpaleny hač do
 posledneho kroška, a po prózdminach
 stysk so do mizije a wjesotocí(!)
 na duchowne a čělnu zastaranjo
 w Prazy. Přenje njedžele po prózd-

minach drje tu hišće feiřkow je,
 tež butrowy a šmatcowy hornic - ale
 potom je wjespla kónc.

W fajk ich mysličkach
 Běch w zymje 1899/00 z Michatom
 do Stomownika. Zrěčachmoj sej, zo
 w Antym dole sylrow jóm něšto
 přóšneho a pozběhowaceho zapro-
 čnjemoj, zo snadź jutry z Antyje
 zrudoby wnickejemoj na něšto
 dnow. Ale domoj nic - do dru-
 heho kónca swěta, do Alpow, do
 Štyrskéje. Ale Antija dyrbí wěc
 być! Pola nje bywa móšć
 stajnje sucha, Michatowa Antina
 pak so žalostnje čěcy wotawješe.

To sežeše bóle na Michatu, zhubu
 Nroku, zmišnu pomaty, tajki je
 Michat znaty, lubowany a hiže,
 ny Michat, kaž so ruije Arjehi.
 Potajkim projědžemoj do klóštra
 Sekawy k bratskej, tam móžemoj
 jěšč a Arubič do syteje wole
 darmo.

W martrowny tydźen wutoru
 wječor w $\frac{1}{2}$ 10 hodj. wotjědžemoj
 z Prahi. Dyrbi so hišće dodac, zo
 smoj so, prijedy hač bě wšw de-
 fini ti rije postajene, zo krasne
 rasy „pomětoj“, z čěsćacy mi
 stowami so stowjatoj. Potajkim
 škleica sežeše na „pylu wěti“

hdyž skónčije jěžechnoj. Zo nje,
 bychnoj zam slitoj, běchnoj sebi
 kóždy něšto jějkow zwaritoj
 a do wacócha stypatoj. K wječeri
 doma najskěrje přerjete sydato
 wjebě, do kěž ja bóry, hdyž
 bě čah Prahu wopušćit, počach
 masac do swojeho styski - a wěćije
 to wjetrjese, moje jějka běchu
 bóry zjěžene. Michatej, so to
 nikdy njespodobaš a kóždy raz,
 hdyž zas počach nowe bělic,
 zawota na mije smjerc' přieluje:
 "Kimaš w ha šće so přecy dosć?
 "Tajcy wy wšitcy šće, hdyž něšto
 maće, to dyrbi přec'. Čahaj, ja

Wašemu mamy wupowědam! Ho
 nha budže jutře jěsć? Njěwěš
 nha, zo mamoj dwacyći hodžinow
 jěc? „Michale, so Tebje nič
 njestara, sy mi Ty jeyka Pupit?“
 Z bajki mi komplementami
 wěchmuj hodžinku přěšiwitaj
 a z rozhorjenj m nčowcu a ze
 wjaty m nčowu wosny Michat.
 Někotru zakrasnu stučku, nic
 cyle po rhyt nje, smorčo spinka,
 šě, dóniž jeho wot rch paw wo,
 Koto wo kóž, kóž jědžehmuj přer
 Druhaj. Tabor a Budžějowicy
 drje wěch stysat, ale nic widjat,
 do kělž nč wěšc čmowa. A pola

bych Tabor rad wobladat, dokež
 rad sej wobladiju stare historiske
 městna, začuwajo potom dvojcy a
 trojcy sympatiske mysle a
 njezace zasudjenje za mocy, kiž
 su žetate na stawiznach. A
 pojke di fem ma by za nije wěće
 Tabor byl. Bych so zarjeselit
 rad mōcnyu zburženjom, kotrež
 dosta cyty česki narod přez
 jeničkeho muža, Husu. A zdanka
 by nje zrudžito wědomje, zo běchu
 jeho priwisnicy zbážkarjo přecio
 wjatej cyrkw, přecio swjatemu
 wōtcej, swjedomicy njeuwěrneho,
 skoro wohidnje liberalneho ducha,

Kiz' žánšiši žěn' Kujerš' njer
 čěškej' intelligencu. A pola
 možu sebi Čěcha myslic' jeničej
 Sameho přeručeho syna Bertol,
 skeje cyrkoje, a synu přesvědčej,
 zo w Čěchach ze cyrkoju spaduje
 seš' narod. Klej do Lušicy! - Pola
 smy kiz' při Dumnaju! Dumnaj
 je tu, w delujej Awstrijskej, kiz'
 jara široki, nic togo, ani Wol,
 sawa njenižetaj so z nim měric'.
 Klajka majestosc', sa blyš'caba
 woda, wobswětlena ze skhad'acym
 stóncem! Z wysokeho železneho
 mosta, na kobyuz' čah šhwata,
 widžu dvě mōcnej' tōžji a při

ljosy njeiše čot mi ki. Žohnowanz
 stóvny kraj tu je, sama ruina,
 nastajena ze sadownym štromami.
 A nětko kladam za Alpsami—
 a nič njewidju. „Michale,“ hlej,
 tamle k juhu Swarja so mro-
 čele, žiwo — je tole minimalne
 zyma — žensa dostarijenu hišce
 njewjedro! Ale so běch so
 mylit. Čah khwataše spěšnje
 dale „k mročelam“ a bórnj
 spóznač, zo běchu se mročele
 — hopy, Alpy a za matu hodzim
 běchnoj zajětoj do rychle
 mročelow. Ludžo, Riz nětko za,
 stupowachu, do čaha, běchu synojo

horow, Anjerdži, Krući, sprawni, sprócnj
 ludžo. Rěčachm nǎmski, prawi Raku,
 čerjo, - ale njerozumj achmuj jim sporo
 ani stowješka. Ženka, kiž z wulkinimi
 w ačochami do Stajnar na wiski jěžešc,
 rěčešc na Michata, zo by so čerisi
 sydnyl, ale so dyržešc něšto parow pra
 jic, do njež běchmuj ji po woli. Rěch
 muj mus naj a tuž kóšku pro sero
 kósci sežachmuj. Spónnje w naju
 prašěšc, njejsmój-li z Wina. Prajich
 ji cyle sprawnje, zo smój z Čech a zo
 kole njejsmój Čechaj, zo smój křutaj
 štěntaj, zo Michat swoje jějka
 njeje hišće jěšt, zo manny doma
 psyčka, kiž šmůl rěpa atd. Jěžešc
 muj

nětko najnje wosjedź' wysokich sc'now,
 skalow, na prawicy abo lewicy ně,
 kajpa woda. Z blakami su doty seř
 šěrše, a tu wobladaš krasne zelene
 turki, njany spós, stawa ze ztónčkami.
 Dopotrdija wokoto 10 hodź! dojedźeš
 moj do Matchu Reiflinga. Dyr
 bjachmoj přestupic' a dvě hodiny
 na čak čekac'. Camp achmoj do
 wjeski nntř, w malym potole
 wosjedź' wysokich horow ležacy, a
 zastupichmoj do porčiny. Inědachu
 tu wětšic' drjeworezarnje, khlěb
 a twarošk k tomu a šk leučku wina.
 Moj zolok seř prošě, dach jomu,
 štož na druhich plidach wijdach

a něšto druge drje sež dostat nje,
 bych. Michal mějše hišće něšto
 jětkow a woteinže stuišo dypli ja,
 ale drohe to njebě. Lunžom tu,
 hačruniž němski pachtachu,
 nič njerozymjachnoj.

Připodniju stojachnoj
 zaso do na dwornišću. W spěšnym
 štoku přičeri čah, kiž jěže di,
 rektuje z Wina do Pontebba a
 Venediga. Bórny běchnoj w hornjo
 zatuskej Šumawje, s. j. w dotkim
 wyzkim dole rěki Ems wos Rief,
 lau hač do Admont. Dot rěka
 šumawa - "Grafäup", dokelž Ems
 wykchwo toža sla hobrcy šumi

a so wari. Čah skaka z mósta na
 móst, na prawicu, na ľěwicu rěki,
 z šincla do šincla. Krasny
 napohlad postřica měštačko
 Admont z wulkim klóštom, kiž
 ma z najwjetšich kwi kownjow na
 swěće. W Šelschal wjěšchung rje
 mjes narodne žiwjenje a mrowjenje
 na dwórnišću. Bě drje popotruju
 w 4 lodž, kudyž do „Trjatoho ški“
 chata“ k rěcy šur doježěšchung.
 To so šichatej lubješe, zo tu
 wrijka po mjenje nawědže. „Trjotš“
 šuj so šichale, se měštačko
 z Tobu nič činiš ni ma, je
 starše dyžli šy a k form rěka

„snjaty Michat.“ Wo to so pró-
 cuj, njejoj hišće snjaty; wosebje
 dybš być smilniši z Rhudymni
 sobučtowje kani, hdyž ni maja
 jěže, hdyž su jim wušte jěpa!”

Michat so posměwku a mysleše:
 Kóždy jě sam swoje. A jiwko
 moj tu na Michatowu Rowotu
 zwóćitoj. Za pot hodžiny serjach
 moj zaso w čaku, poslednja hodžina.
 A suda pěše najwobidniša.
 Něšto prošku wopitych wojakow
 kaniješc Boha a pócciwosc, kaž
 nym to zřěška hdy styšat. Bě
 nje kaniwa, jim jeničkeho stowa
 popřec. Wječor w 6 hodj: wulě,

~~Zyskussaj~~

Zychmaj w Kriistallfals, hódjaj najin
bratr Jurij lubje powita.

Běchmoj jara spóročmaj,
ale wšo ničó njepomhaše, kři
hódjaj wki pěši hač do Tekawy
horje dyljachmy hišće na so wjac.
Wječor w 9 hódjaj sam dōindžechmy
a kaž zaražeraj w alichmy so do
toza. Někotre nocy pola synow
swjateho miicha Benedikta spaci,
so pěke narhomic, swjatu čisim.
Telemy štwórtk myješe abt
w cytkwi 12 khudym starcam
noki. Tym zabyt, pak wjele čes
pičachu kuci dwanaćo do bro,
mady, ale so wšom, zo k rysac

lětam wjele njepobrachowate.
 Judas pěšc sež njer nini,
 so pěka jedyn z nich měješc
 hajku čuťku prudu, dolki nos,
 a dothe wtosy, zo jeho sukach
 na Judasa. A to je wěste: hdžž
 je něchtó wós mžesat sež stary,
 móže so wo nim, je-li z cyta
 ničó Judasěj podobne wob čas
 žinjcuje zawinyt njeje, prajic:
 beatus ille sprou! Připotwiju
^{běchu}
~~sež~~ čí starcy sež k wobjevu
 a pěšc na nini wižec, pak
 su so w študobje horow a z nje-
 štódnoscju zenije k wysokej sta-
 roby přeběžili. Hdžž so njecor

při kompletoriju Krasnyj Simenjo
 nowy spěw „Kruce di mi stis
 sercum tuum, Domine“ - „Nětko
 wotpřišć: Kruce swojeho stuzownika
 w měrje, do kěz sej mojej woči
 wohladatej zložnika“, pomyslich
 sej na starcow, kiž on džensa po
 potrdiju nasyceni a ně potre
 kiomy w kapry domoj šli myslo:
 po autym zhožu džensa směny
 woči zamželi a někdy wotucic
 k hišće wjetšemu zhožu we wěčnoci
 po wšěm bě dženu na zemi. Walki
 pjask a jutrownu sobotu běchnoj
 pak w cyrkwi při Božich stuzbach
 a ceremonijach, pak činjachnoj

z bratrom Jurjom mate w khody
 do wokolnosće. In browničku přija
 naju křiž abt Fljefowu gjaru
 přec'cluje na swojej jstwi. Popot,
 drju činjachmaj z bratrom Jurjom
 wjetši wlet na horn, wysoke
 1900 m. Naju čitki so k tomu
 njeprichodžachu. Běše tu hišće
 wysoki sněh. Hory sawerskich
 a norislich alpow - kajke pěšě
 to pola w khotne panorama!
 Dleka w dole stonjachu khotnje
 zwony klóštra swjateho Benedikta
 Jekawy! Mi so tu horjeka pak za,
 styska, zo nym sylzy rowit; chcysh
 dom do čužispeje, delanspeje hole,

njestach přebywač' mojamu
 začuwaniju w curych horach. w Da-
 lanach podžany s' njejšym uibže
 radšo přebywat džešli w serbskej
 holi we Lazowskich a Hojerow,
 skich kóncach a w lutoch Bto-
 sach. To je krajina, kiž je ze
 swjej elegiji w Božej stwórbje
 šhnyje delanskej duši postaje,
 na.

W wotom panu zawdawach
 moj hospodliwemu klóšterej a lutož^{mu}
 bratkej Jurjej sto kroc' "Laptoč'
 Bóh šon Kujer", nastajachmy
 so na dompne a při potwijn
 wotjěžachmy z Kři Štalfowa do

do Prahy. W klóštrje wěak běše
 Michal postuchač dyrbat, ale
 na železnicy čiješe so zas z
 rozkasowacym pujejom situwaciji.
 Běše w nocy 12 hodj, hdzě w St.
 Valentin při Druhu do Prahy,
 skho čaha zalězschnoj, w potymž
 mějachnoj hač do ranja w 7 hodj
 jě. W šitko přepjelujene, janož
 w puppu za žonskich hišće
 rum. Tam sedžeše mtody pujejik
 ze šikowanej holčku, a jara
 krozuje kladaščaj, hdzě mój
 zastupichnoj. Datto njebraješe
 - tu zareji kondukteur na naju:
 das ist Damenpuppen, bitte das

Língru so forš nastattan!" Ale Michat so
 njeboji. Pokazowasě na pujezika
 a praji: "Mum dar njez mišgys,
 gajnu mi a njez njez!" Wěc hi nek
 njebč: Antón zalubowanj pachot
 běšc konduštwaj kromu zstócit,
 zo byštaj mohtoj samoj być. A
 pranje je mět: njeje pujezowu
 Arjeba, zo druzaj při hlavija, hdyš
 sej slótku kubki dawataj.
 Spóncuje nam konduštwu
 wěc krom karasě, zo mamy
 z pupjeja won, a hrozje na so
 hlavjo jěž'ekny nětke rydu
 hodzi now hromadje w pašćiku
 za pujezi, do njez čak nještojesě

a so wotšaŕc: Praha, Prag! Tu so
 brjeseik a holička wuley wutrobje
 postrowištaŕ, hdŕŕŕ bše sola
 přez njemŕy wosud nydm ho,
 ŕŕi now ŕŕe lenaj bytoŕ a we
 wutrobje maj Michateŕ zawěšće
 krozne „Latracuŕ, Zabrmenckŕ“
 zastatoŕ.

Tajke pleće ččkajoz
 skoku dom do seminara a do koly
 běchnoj masanaj, ŕŕychnychnoj
 brótke „Vidi aquam“ a „Asper-
 ges me“ a w 8 hodŕ! ŕŕŕachnoj
 hiŕŕ w gym nasijn na brjerdŕŕ
 drje wjonej lawej. Ja seŕ w přerŕŕŕŕ
 koly nje čše wnsyŕh. Ale njemŕy

Ktoś pijeja profesora Młyńska,
 Miż jara přecieluje rjeklinu
 česę, nje powiči, zo gymnasij
 njeje město raje sonow.
 Kóžich so a wjedach, zo gym
 naso we wnykich, kóžanych
 škópnjach ži wjenja wbohich
 gymnasistow.

Jankjeika.

Altes Buch von Professor ...
 des ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...

Vostanški z leta 1900-01.

Ništo wo kupje Ranje a zahubje je je
stonyjanskeho wobydlerstwa.

W pjatym lětstotku, hdyž so naši předownicy
do Lužicy a do Milčanskeje zasydlachu, rozšyrjachu
so tež druge stonyjanske splahi w polnocnej
Němskej po baltiskim morju wot Kiela hač Wodnje.
Na južnej stronje dosahachu jich sydla hač do
Kukonowškich a rudnych horow. Ale cile Stonjenje,
kotrež přewšitkoranje Potobscy reka my, njejsu
so bohužel do jenoho stata zjednocili; kotryž wšak
by wulki a mocny byt. Nawopak dźělachu so
do troch hłownych splahow a to do: Serbow na
južnej stronje, do Bodnycow na wyčornu a do

Lutycow kranju. Posledni bechu sylny a zmuzity, narod, tworjachu při morju mnoho mesta, kotrež bechu swojeho překupstwa, rjemjesta a bohatstwa dla daloko a šěroko znate. Pola Bodrycow dosta kněs-
 canstwo najprjedy mocy a pola nich zakorjenichu so najprjedy němske wašnja a zarjadowanja, dokdž woni najbliže při Němcach bydlachu. Lutycowj pak, bóle swot Němcow zdaleni, wažachu sebi slowjanske ludowe zarjadowanja a zakhowachu je. A runje tychle rozdžetow w knježěnjju, w statnym zarjadowanjju a w nabožnistwje, dla, nasta njěz wobe njaj splahomaj hrozne njepřičelstwo. Wonaj njepomhaštaj nic jenož swojim zhromadnym njepřičelam, Němcam, ale wjedžestaj tež njěz sobu krawne wojny, doniž sebi na posledku wobeju zmuzity susod z malej procu nje-

podcismy. W ot 8 hac do 12 letstotka su stowizny
 tychle ludow jemoz njepreroknjene wojny, kotryz
 w 12 letstotku z dospotnym zahubjenjom polobskoho
 Stowjanstwa skoncichu. A tehdom, lidyz so wittke
 tele narady we wulkim nemskim morju pod-
 murichu zwosta kupa Rana jako posledni wucek
 stowjanskeho naboženstwa, narodnosće a swobody.
 Tuta stusa k pruskej provincy Pomorskej, leži
 blisko brjoha napřec městu Stralsundeja licí
 nehdy 4000 wobydleri. Hlizo w starych časach
 wese Rana znata jako jara plodna. Su wobydese
 hiše stowjanski zmuzity a wubrajny oplak,
 narod, kotryz wese tysacorych wulkich bitwach
 pruhowany a kotryz swobodu a wotčinu bole
 lubowase, dysli wšitey družy Stowjenjo. Tota

při všech týchle samotnostech běše přejara slaby
 přeciwo njěle oylnošenu njepřecelaj; kotryž jemu
 ze všech bokow kruzěše. Na potnoocy so hize Danjo
 na posledni skutk hotowachu. Tola tak dotho hač
 mějachu tuci w druhich krajach wojowac' z wosta
 Ranjenjam mēx. Waldemar, danski kral, běs
 na Norow wučahnyl, dyrbyš pak so zaso byz
 wuspěcha wrócič, dokelž so jeho samse wojsko
 přeciwo njemu pozbeže. Anunje tale njezbožowna
 wojna běše pozdžišo wina jeho suroweho zakhadzenja
 přeciwo Ranjenjam. Tuci běchu njemnycy w času
 hdyž Waldemar w cuzbjě přebywasē na swyich
 luhkich a spěšnych lodžach danske brjohi z časami
 nadpadowali. Zo by so nětko nad nimi wjěciť
 hotowasē so Waldemar k wojnje. Wšo prósenje

wo wodacé bese podarmo, kral njeda so marec.

Ze sylnym tódz'nistwom přijedže w leće 1168 na
 kupu Rana. Jemu přijedžu hišće k pomocy
 pomorskej wójwodže Bogislaw a Kozymor,
 kaž tež meklenburski wjerich Tribystaw. Tutych
 bese jako swojich stonjanskich wicazow Hendrich
 Law postat a tak pokaza so tež tón króč tamna
 zrudna hra, kak Stonjan přeciwo Stonjanej wo-
 juje, a nic jenož swojemu bratrej ale tež sebi samemu
 rownyje. Ranjenje bechu wobzankli; zo budža
 so telko króč sylnišemu wjepřečkej jenož w
 Hrodziščach wobarać, kajkiž bese jich tehdow
 pjeć na Ranje. Tai na kupje samej: Korenica,
 Angard a Venz, na polkupje Jasmundže króč,
 kiž so nětko Hertin wjiniuje a na Witowje Arkona.

Tuta běše nabožne srodzišćo cytoho kraja. Tu blyčeše
 so swjatosćo Snyantowito a tu bydleše jeho wulki
 mešnik z cytym mešnistwom. Bohaty templowy
 poklad so tu khowaše, čehož dła so tež Danoja naj,
 přijedy Arkony mocowachu. Hrodzišćo běše na
 troch stronach z mořjom wobdate, na njecwonej pak
 z jara wysokim nasypom, kotryž z dźěla ze zemje
 z dźěla z drjewa wobstaješe. Přewoženja wrota wy-
 dźechu do trjerdžizny, kotryž Ranscy z přisěcu za-
 sypachu. Tri mjedzje do toho woblehowachu Danoja
 tutu trjerdžiznu, doniž Arkona cyle přiradnje
 njepadže. Samam poradzi so z lěsću wěžu zapalić,
 mjez tym zo metko Arkonjenjo wohen hašachu, dobychu
 so Danoja do hrodzišća. Tu nasto horca bitwa,
 Ranjenjo stejachu kruč'a wažachu sebi smjenc' mato.

Skončije pak dyrbjachu do kapitulacije z wolic'.
 Wuměnjnja, kotruž Danajožadachu běchu:
 Swjantowitowe swjěc'a a wsitke poklady maja
 se Danam přepodać a zajěci křescenjō byz wu-
 kupnych pjěnjz pusćić. Stowjnjō dyrbjachu
 křescanstwo po daniskim nřtu přiwzać, danstho
 knala za swojeho najwysšeho knjaza přizpoznać
 a jěho we wsěch wojnach podpjerac', wyšš' toho
 hišćo wulki dawki darwać. To bychu so tute wu-
 měnjnja dž'njěli,žadachu sobi Danajo 40 naj-
 njějšich mužů za zastajencow. Ranjnjō dyrbjachu
 do wsěho zwolic'. Na dnju swjědzěnjja swjateho
 Wita 15. junija l. 1168 mějachu Danajo do arkons-
 kahu hrodz'isća zastupić, Swjantowitowe swjěc'a
 rozbić, stowjanske pohanske nabožnistwo znićić

a arkonska swjatkica, swjedzizna slawjanskeje
 narodnosće a reče, wasnjowa pacinkow, dyrbyše
 so roztorhać. Tak wuhasny njepřečel tamne swjate
 wólnošće, na kotrymž bechu Slawjenjo staleta doho
 swojim boham woprowali; sami pak rozstunychu
 njez njepřečelemi w surowym wotročestnje a
 zahimychu na wše časy. Jenož w stawiznach
 wosta jim zrudny pomnik, kroniki na nich spo-
 minaja a putnik pućujo na rozpadankach jich
 nehdušich sydłow, zdychuje nad jich dońtom. Pdyž
 běše Arkona, hlowna swjatkica pohanskeho nabož-
 nistwa padnyta, podda so tež Korenica, sydło ranjanskich
 kralow pod tymi samymi wuměnjemi kaž Arkona.
 Kral Petistaw bu w swojim kralowskim dostojnostnje
 wostajeny, bese pak wot Danow wotwisny. W tajkim

z vjazyku z Danskej wosta kupa Rana hišće někotre
 sta let, mějše přeco swojich wosebitych wjerchow
 ze stareho serbskeho domu Tetistawa a přijadźow,
 lěc 1325, hdźy bechu tutoho potomnicy wotemněli
 pomorskim wjercham. Hač do konca 14. lětstotka
 reče se tež tu hišće serbski. Jola z křesćanstwom,
 kotryž tu Danaja rozšerjachu, přinjoo se tež nowa
 zdětanosc na Ranu, a Stowjenski mjedachu nic
 jenoz swuju swobodu, ale tež swoje počinki a wasnja
 a wosebje pak swuju Stowjensku nęc a narodnosć
 za nje. Dokelž so Němcam zastup na kupu nje-
 wobaraše a dokelž jih danocy wjerchujō sami do
 kraja cěhnjachu, zo bych u wot nich rozwućenje
 w křesćanskej wěnje dostali; puča serbska nęc
 bole hinyć a w lěc 1404 wumyje posledna wosoba,

kiž stonjansku rěc hišće rozemjese. Leta 1634
 10. měřca zemnje posledni ranski a pomorski wójwoda
 ze stonjanskeje kroje. We westalskim měnje po 30lětnej
 wójnje w lěće 1648 dostachu Smejdojo Rana. Za Napoleonaj
 smahowase su francowska khorlow z jasmundskich
 horkow, hač bu Rana skónčnje w pariskim
 měnje l. 1815 na wěčne z Pruskej zjednocena.

Michał Mič

Něšto wo přibohach Ranjensjow.
 (II. přednosk)

Dokelž w přěnim přednosku wo wobydlerjach
 kupy Ranjensjow, budže snadź cyle zajimawe

hdyž sebi w tutym jich wyšich bohow trošku wob-
 hladamy. Najwosebniši z tutych běše přiboh
 Snyantowit. Jeho stawna snyatnica namakaše
 so na nam hižo znatej Arkonje abo Brekundže.
 Tutón dnyjany twar wobdawašaj dwaj dworaj
 Sjedz' snyatnicy stejše wulke snyčo Snyantowita,
 tohorunjaž dnywa. Wone běše ranskemu mužej
 po serbskim wasnju zdrasćenemu podobne, měješe
 pak štyri hlowow, wot kotryž dvě přez prawe,
 dvě přez lewe ramje hladašej. Wokoło žiwota
 wisaje jemu knótka sukny z cuzeho dnywa wustajnje
 wurěžana. W prawej nocy dženzese Snyantowit brón,
 kotraž na wójnu pokazowase, w lewej pak nje-
 džowu roh z wurěžanymi znamjenjami. Z
 mnohymaj stejše přiboh nazemi, z čimž chyše woz-

namjenic' zo kupu Ranuzeni mjewpusci. Wskot
njeho stejachu kasce potne pjenjow a wsclakich drubich
wecow, kotroz bechu zdzela narubjene zdzela pak
wot pobožnych cesowanjow darjene. Nimo toho
wisase hisce pri min jeho wulki mjec w slobornych
noznych a wuzda jeho swjateho konja, kotryz w
drubim podlanskim twarjenju stejese. Kak bohate
Swjantowitowy poklad bese, mozemy jenoz z jeho
Lokhodow zpoznae. Najprjedy dosta wona trecinu
wsch a rubjenstwa, stoz nicu ma to mjeb, dokoly
Ranjenjo wscednje na nje wucahowachu, runje kaz
na morju tak toz na krajic. Podla toho mjese
Swjantowit hisce 300 jezdnych, kotryz dyrbjachu po
prikazni wysseho mesnika wucahnje a cyte rubjenje
do swjatnicyneho poklada wotedae. Dale mjachu

vsitcy Serbja z wokoliny hač do Polskeje přibohej
 wěsty danek dawac, a kždy, kotryž k letnemu
 swjedzenju přiboha přičže něšto wopowac, kaž
 tež vsitcy tódz nicy, kiž doměsta na wiki přijědžu
 abo we wokolnosci jinje tójachu swój dzěsatk wotědžu.
 Skónčnje nadoby sebi Swjantowit ze swojim wěsćanjom
 a pomocu slubjenjom wulke sumy pjeněz. Za samo
 kněsćanscy njehojo pytašu jeho nadu, kaž je to wo
 danokim kralu Swenduznate, kotryž jemu krásny
 slěborny keluch dari. Daloko a šěroko njenamaka
 do tak krásnych a drohotnych wěcown kaž
 tudy. Je to hodla tež byz džiwa, zo běše Swjanto-
 witowy wyšši měšnik najinocniši muž mjěz
 cytymi přetobskimi Serbami. Jeho stowo ptaceše
 wšudžom njacy hač kralowe a na njeho wobroci

30
so kóždy ze swojej přístwu. Potomhale, když
bese won swaje měnjenje wuprajit móžese so
wójna započé abo wo měnje jednac. Jemu samemu
bese jenog přístup do swjatnicy dowoleny a to
jemu za leto. Měšnikowe djetu bese tež so za jeho
swjateho konja starać, kotrehoz přiboh nic jenog
k svojim nowym pucowanjam ale tež k wos-
ćenjam trjebaše. Konjowu radu spozna won na
sichowace wasnje. W swjatnicym přédworje buchu
tri syntki klobjow na kníž do zemje tyknjene. Na
to wjedžeše wyssi měšnik konja přez nje o jeli zo-
tuton z lewej nohy najpřjedy přez klobje stupi,
woznanijenje to, zo je swjantowit přeciwo-
tomu, stoz chyše měšnik wědžeć. Tež na
wšelake druge wasnja pytaše wyssi měšnik

Bohorwe měnjene spoznać, kaž na přikład
 přez zvěřjata. Wotwisowasće pak při tym njele wot
 jeho samneho wole. Rozumi so samo, zotajki
 měšnik tohožta we wulkej čěsci pola wsitkich
 Serbow stejě. Hizo přez drastu a wsělake druge
 zwonkownosće wuznamjenjose so wot cyteho
 luda. Jemu bese dowolene dothu brodu a dothe wosy
 nosyć, stozbu druhim zakazane. Pod jeho dohledom
 stejě njele mjějšich měšnikow abo poprow, kotřiž
 jemu pomhachu, pak tež stozbu pola nižši přibohow
 w druhich městach kupy wobstarachu. Každleto
 wotměwasće so w Brekundu z dobom pozůnjach
 wulki swjědžen k čěsci Sujanowita, na kotrymž
 so Serbjo ze wsěch dźělow wobdźělchu. W času
 tutoho bese každemu dowolene přiboha wohladac!

Po skončení sňatčností wot měwše so
 wulka hosćina za wšech wopytowanjow, při kotryž
 wulka nadose knježěšć. Takke nuni je wopisane
 čescowanjo wyššeho boha trajaše do the leta o
 tež hišće potom, hdyž běše Rana wot kněscianstkich
 wječichow wotwiona, wosta sňatnica a lrekundera
 njeznajena. Wo kněscianstwyje njechachu je je wo-
 bydlenjo nič wědžec, čim bóle pak so přecowachu
 swojemu přibohej swětmi wostac. Knurc wuotupowan
 wyssi měšnik přeciwotajkej nowej wěnje a
 kóžda hodžina kotryž so žady kněscianiski měšnik
 namakaše mějšě so ze wšem wotewzac, stoz na njej
 běše. Toła w lece 1168 bijše tež Swjantowitowa sňatka
 hodžina. Lawinowali běchu ju Danjo, kaž sny to
 w přemim přednosku styseli. Dwa najwosebnisaj

z wojenskich wyššich buštaj wot knala do Ankony
 postanaj z poručnosću tam přibojstwo zahnae. Tutaj
 zhromadzištoaj cyty lud wokoto so, daštaj přiboha
 zo swjatejicy wunjesća jemu woli wotrubac, tak
 zo swjete na zemju padže. Tym samym woko-
 miku wubeža ze swjatejicy k spodz'ivanju
 wšitkich přeměnje wulka mys, kotruž
 kněsćenja a pohanojo za zleho ducha mejadu.
 Wšech nad padže wulki strach a nihto njehaše
 so namotwic' dač, swjete do danskeho lchwa
 přenjesć pomhae. Tohodla buchu jeci zapřehnjeni
 a přiboh z města wotstronjeni. Hdyž to Swjantowitow
 česćowanjo widžachu, hněwachu so tucí jara, zo
 sebi Swjantowit tajke won je česćenje lubić da.
 Wšitcy bechu worakowali, zo buče so won mač

Danami wjećic', štož pak so mjesta. Bis kop Absalom
 da netko snjeca w dan skim lěhnyje wustajic', před
 wječorom pak bu wone rozrubane a spalene. Netko
 posla danoki biskop, duchownych do města, kotřiž
 mejachu pohanskich wobydleri w křescianskej
 wenyje rozwucic' a křicic'. Swjantowitowy 330 lět stara
 swjätnica bu spalena a na jejě mjesce křescianska
 cyrkej natwarjena.

Druhe hlowne město Korenica meješě třech přibohow.
 Tute pak mjestojachu w tajkej česći kaž Swjantowit,
 k nim džeržachu jenož nekotre splahi. Přeni z
 nich běše Kanowit, přiboh wójny. Jeho postawa
 meješě sydom woblicow na jěnej hlownje, podľa
 třachu možnjach sydom mjecow a jedyn wučhujeny
 džeržese přiboh w ruce. Z wójoscu přihladowachu
 Kanjenjo, kak Danojo tež z tutym wobhadžachu

a jeho ze swjatkicy wlecehu. Tesame njezbože
 podendže tohorunja druheju přibohow, Porenuta
 a Porenuta, wot kotrejuz hewak miř znate njeje,
 hac zo meješe přini pječ' klowow, druhli pak pječ'
 woblisow, z kotryz so jene na wutrobje namakaše.

Wšitcy tři přibohojow dyrbjachu so, w mešce
 nutika spalič, štož pak so na prošnje Ranjenjow
 wonka murjow sta. Mestna, hdžez buchuhoho
 stali, přiwobroci biskop Absalom do křesćanskich
 kěrchowow a da tež wsudžom druhdžep wš
 přibójске swjatkicy rozlamac'a swjatkicy spalič.
 Hoič su so tři spomnjene přibohojow tež pola
 tuziskich Serbow rěšowali abo nic, njehodzi
 so z wěstoscju prajič. Posledni tři běchu tam
 najskerje njeznate, přetož běchu to jenož wosebite
 přibohi Ranjenjow, na což hižo njeje Ranowit,

pokazuje. Snyantowit pak běše tež tužiskim
 Serbaniznaty woni njěchu podobneho přiboha.
 Hdyž pak je tutón swoje sydło měł, njehodži so z
 wěstosću prajić. Nekotři měnja, zo je njeno
 němskeje wosy „Wanterwitz“ pola Wulkeho Wosyka
 wot Snyantowit wotdžene, druzy pak chcedža
 pod tužiskim Bělym bohom tutóno spoznać, štož
 je lohko možno, dokelž Hanscy Serbja Snyantowita
 hako dobrego a miłosciwego Boha česćowachu,
 a to je tež pola tužiskich Serbow Bělyboh był.

Michał Mič.

Michal Frencel a jeho zastuzby wo serbske pismonstwo. (3. přednóšk.)

Muž, na kotrehož mamy my Serbja wosebje wša
winu z dźakownosću spominać, běše Michal Frencel.
Protož won je přeni wot tych, kotřiž za swój maty
narod pisomnje w serbskej řeči dźělachu a je tak
našu řeč do njadu pismonowskich řečow pozběhnyl.
Proz swoje slowjanoske zmyslenje je won nebrěšemu
pozběhnyl a rozkřećowanju Serbowstwa wot pisomje
a začuwowanju hižo tehdom přeni maotork dat. Ser-
nunjž tež přijedy njeho nekotři spisateljo serbskich
knižki wustupichu, kaž Mollen, Worjeh, Thana

a Martini; sebi tuči tola žaneje wulkeje waźnosće
 njedobychu, takzo možemy Michata Frencla z
 połnym prawom založenja serbskeho pisownstwa
 nymenować. Tamnych zastužby běchu pod no-
 tymi Frenclowych snadre. Woni nymenjachu
 žane wěste prawidła ale pisachu kždy po swojim
 denjzdaciu. Dale njeběše čas, w kotrymž běchu woni
 žiwu, tak přilhodny kaž Frenclowy.

Michat Frencl narodzi so z. mateho rōžka 1628 jako
 syn Michata Frencla w Běciach, w małej dohlodžijsteje
 wosady slušacej wjesy. Jeho nan mješe tam mału
 žiwnošć a běše tež sasar Budyskeho tacharstwa.

Najprjedy wopytowaše Frencl wot leta 1641 dwoje lěće
 dołho Budyski gymnasij a poda so potom na
 wysoku šulu do Misna, hdžjež běše so jemu swobodne

město vobstarato. Tu přiřizoval se ze všej
 pilností na universitně studijě. Vespěje študoval se
 vón pilně stare řeč a jako přichodny duchovny
 najboljše hebrejsku, v kotrej se tak vudospotni, za
 mžese v njej při svojim vřtkhadzě v lece 1649
 svojim vřsalnu řeč džongec. Na to podal se na
 universitu v Lipsku, vosta pak tam jenž dvě
 lece. Dokelž tehdom jara serbscy kandidaci duchovnosti
 poprachovachu, tu vón hižo v lece 1651 jako duchovny
 do Křta pola Niskeje potovaný. Tu skutkovaše
 hac do leta 1662, doniz njeha vřt města Budysina
 jako faraň do Budestec přěsadženy, kotrej městno
 vón 14. novembra nastupi. V Budestecach
 započá se netko z letom 1670 jihu tak zřhnovana
 džětanosc za serbski lud, kotraž se hagle z jihu omjřcu

skónici: Taj, samo hišćen poslednim lécě pisače wón
 a dokelž bednosć worow dla swóje rukopis wyjacy přo-
 hladac' njemóže se, přispoda jón swójemu synej
 Abrahamej, duchownemu w Lunowje, k přichowanju.
 W lécě 1696 potryjechi jeho z tym wulke njězbože, za
 so jemu fara wotpali, přičimž wón cyte swóje
 zamóženje kaž tež swóju knihownju a wšelake
 rukopisy přisadzi. Tola nastata škoda bu w
 běhu přichodnych lět zaso zarunana, tak zo
 móže se wón w měnje zaso dale skutkowac'.
 45. julija 1706 dšim smjerc' jeho pilnemudželanjs
 Rome, kotraž jeho jakožb lětneho starca wotwota.
 Wón zawostaji wudowu přic' synow a přic'dz wotow.
 Dwa z jeho synow staj sobi runje tak wulke njěno
 mjez Serbami dobywoj, kaž jeju starowy ma n.

Běštaj to přjedy hižo spomnyjeny Abraham Frenzel,
 spisatel knihy „De originibus linguae Sorabicae“ a
 přejšeho serbskeho słownika, a Michal Frenzel, diakon
 we Wojerowach, wot kotrehož wagna dissertacija:
 „De idolis Slavorum“ wukhadža.

Frenzelowe mjeno běše přez jeho skutkowanje za
 serbske pisnowstwo a duchowne přezběh njenje serbskeho
 naroda daloko a širokozname a cěstne. Samo Knauth
 mjenuje jeho w swojej cyrkwińskej historiji serbskeho
 luda, muža z filologiskimi a theologiskimi wědomosćimi
 a z wulkej lubosću k dusam Serbow. Frenzelowa
 zastužba běše wosoby tohodla tak wulka, dokelž
 won wěsty prawopis za serbsku řeč zostaja, štož
 nič lohke njěbe podstatnymi wobstejnoscemi.

Knjěžestě mjenujej mjez někotrymi wosadami

wulka nje přez jednosć wo mješnjú, jemu pak so
 poradzi wo se zadžewki přewinje. Z titym je wón
 tež druhim z dobrym přikladom byl, haj mnozy
 knořachu po jeho puću dale. Meneel běše dale
 přeni, kiz spoznać přiwidzi, zo Serbja njejsa
 lud sam zase, ale wotnoha wulkeho stowjanokkeho
 naroda, kotremuz tež druge wulke splahi kaž Rusjo,
 Čechowje a Polacy stuseja. Jeho pismach madždžny
 tohodla tež horce začuša za tute narody, a wón
 přaji sam, zo nic jenož za tu matu rjódku Serbow
 njeписа, ale za cyte wulke stowjanstwo. Pilnje stu-
 dowase wón druge stowjanске kere a přiruma swoje
 přetozki z druhim ^{stowjanckimi} přetozkami, kaž z českimy a
 pólskimy, z čehož so jeho stowjanoki, česke mu podobny
 prawopis wutwori. Jeho libosičk druhim stowjanckim)

k druhin. Slovjanam spoznajomy tež z toho, zo won
někotre svoje w serbskej řeči wudate knihu ruskemu
carej Petrej Walkemu přepodac' da, hdyž tuton přez
Lužicu pučowaše. Kóněnje běše Francel tež zatožěn
přeměje serbskej konferency duchownych, kotraž so
w lěte 1666 přineči knoč w Budyšinje zerižje.

Wobstejnicy sto lět džiwaše wona na to, zo by serbsku
řeč spěch owata, Serbow k zhromadnemu skutkowanju
zjednotita a widowca syroty podpjerata. Z tutoho
serbskeho bratrowstwa nasta pozdžišo hiše nětko
wobstejace towaństwo hornjolužiskich duchownych
k podpjeranju widowca a syrotow.

Hdyž smy nětko Francela jako wážneho muža
zeznali, wobroćmy so k jeho bohatym spisam.

Lu 10:1) "Protok sw. Mateja a Marka." Kniha

zapořina po z němskím přetřowom, w kotrymž
 Francel najprjedy wo nuznosci serbskeho přetřowjenja
 swjateho přisma řeči a potom wo swojim knihach
 naloženym prawopisu. Nato osčhuje přetřowjenje
 sw. japořtolow na 164 stronach. Koz' Knauth praji,
 je won tu tu knihu za swoje přijozycišće da přemuz
 dyrbyše tež nowe serbske přismiki wobstarac' dokelž
 tehdom hišće tajkich njebe. To ta tu te wudawkei dosta
 won pozdřišo zase zarunane. Poswjećena beše
 kniha krajnym stawam markhrabinstwa hornjeho
 Lužicy.

II.) Tak nymenowana „Budešćanska dupa.“ Kniha
 wobšija najprjedy dopis dworskeho wyšeho předarja
 dr Speneraž Anžadžan, w kotrymž tuton Francela
 jeho pilnosć dla khwali; potom přidže do toho němska

předněc k radě města Budyšina. Po druhé sečhuje
 předowanje, 123 stranow dothe, wot kotryž je každá
 do dweju djetow dželena za němski a serbski text.
 Skončnje nadeńdžen w knize hišće wšelake molitwy.
 Prawopis je tu druhí, hač w přejšej knize, kaj samu
 hubje hišće, dokelž je bóle němskemu podobny. Wina
 na tym je, zo sa jeho přejni prawopis wšitkim mjelubješe
 potom pak tež Porsičanski duchowny Berling, kotryž
 němski prawopis Serbam přineše a šwamny přez
 swoju „Didascalii vandalicu“ do serbskeje pře za-
 wjedze. Jeho přiklad sechowachu skoro wšitcy serbscy
 duchowni, jenož Frenclowy syn Abraham wosta
 při otarym slowjanskim prawopisu.

III. Triće wot Frenclowudate knihow: „Japostolski
 Kotechismus“, z němskej předněcu a serbskim textom.

66 28
Tutón je swobodna knijeni z Gerodorf, mandžska
swobodneho knjeza Miklawia z Gerodorf nad Bartom,
za swoje sijnjazy cióre a mjez Serbami rozdzělil' data,
tohodla ju Frenzel tež w přednoći khwali: Prawopis
je tudy zaso hiński hač w přenimaj knihomaj. Z
njeho widziimy, zo je so Frenzel netko cyle z Berlínkom
a jeho přiwisowanjenim zjednotil a po nim swoje dalše
knihy pisal.

V. K. Lutym, stašaja: „Nowy testament“ přeni wudawk
noweho testamenta w serbskej reči z 1452 stronami. Reč
ju tu hiše khetro zastarška. Frenzel sam njeje dočišć
wjace dorakat, štož z přednoći sečuje, kotraž je wot jeho
syna Abrahama, w njej spomina won hižo na
marionu smjere. 20 let dotho je Frenzel nad tutym
wulkotnym wudawku dźělat, jón porjedyat a z

druhimi slonjanskimi přetozkami přirunovat.
 Po jeho smjerci vjedžeše nec Abraham Frenzel dale
 a hake, hdyz běše rukopis nosta komisioja slonjanskich
 necow přehladata, přivideje won k cisrej, kotryz zas
 k njeni z Perodofa zaplaci: Ze svojim nowym
 testamentom je sebi spisacel najijerisi pomnik njez
 cytym serbskim ludom stajit, přetoz won je z tym
 dže to dokonjat, kotryz svoju waznosć čas žiwjenja
 wobkhowa. Pozdjišo nastachu nowe wudawki
 z cyle serbskim textom w Lubiju, w Budyšinje, w
 Wotstanyje a w Barlinje.

Spomjenija hódna je dale kniha, kotryz je Frenzel
 z archidiakonom Praetorijom a z diakonom Racu w
 Budyšinje spisat. Jeto tak nymenowany „Psalter
 kralowskeho profety Davida“. W předreci rozestajaja

69 88
spisaceljo, kajki pravopis ^{w knihach} odnatožili a reča wo
wšelakich druhich wotstronjenych nedostatkach.
Po předreči scěhuja psalmy ze serbskim a rómskim
textom.

Ke kniham w druhich měcach wot Frencela wudatych
slušaja: 1, Dissertacija de baptismo a 2, předowanje
při stajenju noweho wottarja w Budestecach dźržane
pod titulom: „Wopomynje dźiwow Božich.“ W tutym
nadeni džiš najprjedy lačonku odu na Frencela
paštora scandarija Leidlora w Budyšinje a potom
132 stronow do the předowanje. Wyšě tutych přez
čišć wozjewjenych dźětow wukhadžeja wot Frencela
tež hišć nekotre rukopisy, kotrež dale žanje wažnosć
nimaja, tola wo jeho pilnym dźětanju swědča; jako
1) pćenja a epistly, 2) sernje sw. Lukaša a Jana.

Lny sebi netko wšete najwážniše spisy našeho
 spisatelja wobhladali a z tym jeho jako muža
 zyznaci wukli; kotryž je telko za naš maty lud dźělat
 a to we tamnych tak težkich časach. Jeho dobry přiklad
 chcemy toho dlati tež my ^{stajise} we wutrobach wobhkowac a
 so přičinowac, zo bych my runje tak našemu matemu
 narodkej k wuzitku byli kaž won. Haj jeho wopomnyće
 njech njoz Serbarni wostanjetak do toho hač budze
 Serbstwa star'a z wostac'.

Wupućowanje!

Pravo a politika wupućowanja.

Byrnješ so stowo - wupućowanje "Drubdy
 tež w dalšim zmyslu natjowato a so na wotšalenje pak
 dleši pak krotši čas z kotreješ kuli wokolinj z tym wot-
 pohladom počahowato, drubdyje swoje žiwjenje wjesć, pak w
 cuzym kraju pak we wótenej domiznje, chcemy sebi
 my w lutyh předměs kaž wupućowanje w swojim
 woprawdžitym zmyslu wobhladać, potajkim pře-
 menjenje swojeje domizny k krajacemu přebýwanju
 w cuzym kraju. Hranica myje luty maj drubdy-
 nomaj wupućowanja duje je bižaca, přetož lhi-
 nesajo napiktad, kotřiž za swoje žiwjenje, abych naj-
 mjensie samny džel swojeho žiwjenja, w ko-
 trymž na mydru abych drubdy djetaja, swjnu wóteci-
 mu wopnisa, zo bych so so narišisje Indije,
 abych do Ameriki k drěpěću k hosamcho prodali a
 po tym so pak jako zamozječi do mybjeskeho
 kralstwa wróca, pak, hdyž to drěpěć myzamozječi,

z najmenšia svoje čisto so lubeje Dornizny pristac
 a potrebae sazja, ci dzbja so pola so druziny wypraw-
 dzitych wypracowanjuow li'e'e, myzlym zo so tamni
 italscy umlerjo a d'izgy dzetacery, mitodstwi Saryer-
 dojo a podobni, kiz jenyj na nekotre leta, haj samro
 na stlesi čas leta woleim z bohatsimi koncennizemje
 zamenuja z nimi zamosee prijimae njemjoja. Jeje soci-
 alna a wypracowska najwosee njije seji w najdalsim gmy-
 stu tamnej podobna, přetoj tamna je socialno-politiska,
 kotrejšo wnowice a najbohatsje wotmenjenje přez se
 stalita možemj wobkrojbowac a kotrejšo rozporinanie
 nas k najstaršim historiskim bycu itowjeokro
 spleta wěje.

Hizo přestare listiny, kotrež nam stary
 zateon poskiča, pokazuje nas na wnechowanje oby wypr-
 cowanja. Israelske dze'e wypršica wulkeje drwoty dla
 swoje pyšlice a gadyda so w Egypťowskej, kotraj li keliž
 naptodniša krajina staryje zemje a lizy so skot z wul-
 kim wuzitkom plachowace. Draj letotokaj pozdrišo

učelnu gaso njesměrných postčováních dla přez kra-
 la Faraona do starší dominy. Kraj Kanaan je mětko
 jich šajne bytisko, kiž bu přez póstovs Joana za
 dosě pťodny spřiznaty; po pšvalenju aby předobyciu
 kraja Israel 720 před Krystusona rotwižje Salmanasser
 wjetši džil ludu jon tak cyle wotabjo z kraja, a w
 liči 586 gendje so krajej Juida podobnje. Lud bu z
 wuzaćom klmjeho do Babylonskeho zaječa wotwi-
 dženy. Tola w liči 538 wrěsichu po žižě do swojeje
 dominy. Cyrus bu z jich wotwobodjorom, kotwennj
 so spowbaše njeprěčelow Babylonskich za swojich pře-
 čelow mēč. - A lute ludow dobrowólne a wuzowane
 wuprěčowanje we wulkej wotwosei njenamakany w
 starym zakonju jenj jom. We wotworenju jedno-
 thiwit krajow w tamnych časich njebe wotwědjenje cýtich
 přemřžených spłachow mēč njestysare. - Tola njenama-
 kany samo jenj lute druzim wuprěčowanja w sta-
 rých časich, ně, namakany brjo před dospotnym gničn-
 jom židowskeho woblača přez zapřesění města Jerusalem

ze strany Romjanow mnoho židow w dalekej širokosti
 jako jednotlivých wypracowanjow, kaj samo w Romje a w
 drubich městach so židowake wosady pybilnja a powěsć
 wo židowje na drjnu swjatkow je nam z dospělym dopoka-
 gom mulkeho rozšěrjenja kuteho ludu přez helleniski a
 orientalski swět. Hljo tehdy skičeše překypski dnu při-
 činn k emigracii mnohich židow.

Tetronnja namotryješe Phoeniciskich
 zaběranje k wutworjenju swojeho překypstwa k zasjedlenju
 kolonistow. Tucej pokazuja nam zaso bymno wypracowanja,
 kiz njy tajkim cytelw ludu a jednotlivych přiblynnych
 podobnostwo we wjetšej aby mēnsěj ližbyje powahm djerži.
 Tute stare phoeniciske kolonije, kiz so hač k namičorněj
 hranicy affriki, kaj samo do Spanakeje přesečrastu,
 hdyž wustare město kulture Gades aby Cadix ližise, so z
 přednamjom ga ličbu zasjedlecow, kiz pod wila korymni
 wšnyerwi, pak politisku njewotwornosć zasjedlecow mjenje
 aby bole wobkryje, pak jich w krotkej wotwornosći wot wtkene-
 ho kraja djeržo, to jene pokazuja, zo so pola jich jerry wo so

jedna, w cugbje wosadu gatoric, w kotorej je lud, z wotceni-
ny wnechtynow, knjegacy, kaj tusto dosc by jenički element
wobydlerstwa.

Wosebiteje waznosce docpi wypracowanje a koloni-
sacija pola greckeho ludu. W srjedz dziesateho letstotka pred
krajatom wnechtynow jorisey do mateje Asije. Zapmco-
wanje Doros a Delogow, kiz so wot potrawy sem do
Greckeje wosebje pak do Miki ewelach, bi kaj komu wu-
pracowanju z nastotkom. Asiokim wobydlerjam bu kraj
znowe wotkryty. Tedy zepocinase so wnowice Meroasis-
kich mestow, kotrej w pozjizim casu najwjaey mestow wu-
kneho kraje na bokstowje a waznosce prijeczechn. Mo-
zemy z waznosce samnych mestow, kiz biem kaj Epheos,
srjedzina greckeho nabožnistwa a kaj Smyrna, srjedzina
greckeho pietkupstwa, mnohosce wnechtynow spoznae, kiz
karakter samnych mestow gatoric a gatoric, kiz by
zawisec byz tuteje waznosce liwej w kotorych dalech oien-
palskich ludow podležec aby tola zawisec wulkeje skody
čerpjec dyrjet. Mytym go so jorisey k ranju wobrocim,

vultinastu so Dorroje, Lokronje, Messensy, a Korinthisy
 do delneje Italije a na kypu Sicilisku. Politiska nje-
 spokojnosć, a wšelake druhe přičiny běchu z nestatkem sájt-
 ho wričowanja. Tak bu Syrakus Inboscow dla přej Atria,
 kiz bi sobudaw přinjaceje swojby w Korinće, zatožen, dokelž
 dyrbješe Korinth woprosić. Woby dlerstwo w Phokaea čě-
 kaše před Periskimmi a zatoži hšee džim lak přičjace
 A město Marseille. Wašnje pak, kak Gukojo sehdj wpru-
 čowastu, bi wšelakorych časow a přičinow dla sej wšelakow.
 Starše Kolonije běchu skoro wšě jeny z lokka z Metropolu
 zjednočene a sej byj krajnoprawnow wobkharu z nej.
 Wopoy a dory sečestru so do semplow Metropole, kotroj jim
 zaso wjatkny e wjaty wot hěw stiče. Tola Athen je
 na najwysšim skhodjeniku swyje moy nimale wšě
 greecke Kolonije, sej kiz z njeho njewukhadžastu pod swoje
 nadknyjstwo slajito. To suke města, kaž Milet, Ephesus,
 Koron, Sybaris, Tarent, Syrakus a Agrigent, w Korinje nje
 wotwisnosć wot sájtich městow, přej kotrej binstu zatožene,
 njeběchu, je lokko spignac. Wone přeschastu w matoribnej
 powazy kōžde město wotomeje genuje, gwaržacow městow

Athen a Korinth. Wone gatoričku same boryz gao potro-
 ske kolonije. Milek samo, mjese tajkik na 70-80. Powida
 so, zo mjese Tarant na prvom nejvyššim skhodjeniku
 rójake no 34 000 miji, Sybaris pak po wšelakich powisacik
 100 000 hač do 300 000 mješčanow. Wopominimij hišće, wul-
 ki plyšć, wulku pychu a wostojnosć we wownyjetstwyje a
 literatnyje grecskich kolonistow, dale, štoj nam hišće wobsto-
 jace powostanki pythi karmneje z domowiny přenje-
 seneje kultury Hellenow zjělnja, kajke začuče ho-
 brake rozpadanki městow Agrigent a Syrakus a Peo-
 rum, štoj spisow baznikow a filosofow wulko-
 grecskeje a drubnik grecskich pythičow karmneho
 wulkotneho wowniča u nas wubudjenje, tu dybi-
 my připoznasac, zo mjese karmne Serje garjansane
 wupmčowanje jenj grecke smy a jich oamstworěe zjě-
 jato ale sej bohace wownito a we wotcowstwinu dmitu
 wnowpactwito. Gracke, křiž swjate jenj mate so rozpiestrě-
 wacu domigmu wowniče, njemjese jenj dobre materij-
 elne wubladu u wownitich křičajacych městach ale sej
 wnowpactwjenje swojeje nationality.

79 51

Na wšelakore wšanje, hčornjg tje ze ga-
ložowanjom kolonijow, wni so wupnčowanje w romskem
kralstwje. Mnozy romskije nationality, wšelije pak wustrojeni
wojacy wučahnyli na kraj, do provinow. Prjg to dje so
zda moment zbitnjem byč, tje bu pojedk k wosebitemu
znamju wupnčowanja pozbitnjem, njemjey emigracija
do cudzych krajow. Hlody pak wopominaj, zo so romske
kolonije w podčisnjemich krajach cudzych lndow gatojili,
a zo znajmjenša hač do knježenja Rejžora Carcellasa
powsitkowne, wuprawne mišćanstwo wšich rom-
skich podanow hišće wuwite njebe, dylimy tuke čakanje
wobydlerstwa ze předignym romskemu mišćanstwu do wot-
wisnych krajow do kategorije wupnčowanja ličič, kač
bu tje přesydlenje jemjelstkich, španstkich a francoskich do
kolonijow wotčiny, tje so přez swoje swjetne, politiske
a wustrojowace wobsejnosće jako wot domowiny wšē-
lakore kraje, byrnjey tje nie jako wšelakore knježstwo
pokazowachu, přecy za wupnčowanje žiwjane. Gde jasnje
pokažnje so nam zatoženje romskich kolonijow a pře-
sydlenje romskich mišćanow a weteranow do kolonijow

jako politiska nalěžnosć. Kolonizacija leži w rukach
 pućtrnjeje krajnjeje mory. Hlizo Cajus Gracchus gatorowace
 w přemorskich předobytych krajinach kolonije za měsca-
 mnu. Lěć lypac kolonistow, zjěta romsey měsčeny, zjě-
 ta italsey přirwisericy, bunt na zapusčeny mšec
 Kartago zasyleni. Pompejus zarěže přez mory kolonije
 wupřecowanjom do Orienta, k čornemu mory a do
 Egypťskeje. Těž Caesar, we wšim wulkotny, bu zega-
 torjom waznych kolonijow a tak přičeže italcke wu-
 pňowanje wšic djele romsketo králestwa, při čornym
 mory, w Grecskej, w Africy a woselje w krótko hckle
 potčisanjenej Galliji. Těž kemu ducha potnemnu mužej
 njemžjeac wulkotny dobytk gatorwany wstać, kř kol-
 nizacija a z njej so do nowych kolonijow wulivacy italcki
 lud na wšic strony ga wšic romsketo králestwa spi-
 českej. Přez to so tež přepjelwšic a potom křndobje
 Roma a jeho blizkej wškolwšic zadjeta. Wobly so tak
 proletariak, kř bi přez přemšic kapitalk, přiz wšročstwo
 a gatornyje latifundijow nastaw, a kř - političey
 wumywanym, hospodarsey pak gničeny - stajnje ga

„panem et circensibus“ rostajo materialne podpjeranja
Dóspjeć se přecowace. So wě, kak wjele spomněniš
by byto, romski lud w krajinach górných, w kotrychž
by so wurit, wobdaly wot witečinskih tradicijow,
njyměšony z barbariskimi a kypurni ludami, kmany
krawe ludstwa přiwie, kiž šće by so přecy politiky
zaběwac mohlto. Dokelž pak bi to, wopomnyo wulki
postup, kiž bi wzialny njeprawd bizo přimil, z naj-
wjětšim strachom za swoje wobstaće mjino, mjoja so
wotpohladz Caesara za dobre spiznac, přez wulke
kolonizacije munitich, górnich, přiměšic,
kiž w provinciach dalokotr kralstwa bwarstwo přowjachu,
zo romsku górnosć, romske prawa a rěc wulkej
mócnje k nationalnemu zakorjenju a zjednočenju pře-
dobych z přewobycerjom rny sticactm. Hlej toke zjedno-
čenje wšilekorych nationalnych wotšćiptow, kiž so jenj
přez mnhosć italickich wupměšowanjow wjasnić hofu-
gasydli pola Caesar za někotre lěta na 80 000 kolonistow
w přiměšic krajinach - mjěšac wulke swěta - histo-
risku wjasnić. Wone přewě zaměrowane stowe nationalne

nahladj, kotrej človek njepristupi, wone wotowri čto-
 wjeske wutrobj, kiz enje nabožne wasnja česćowac, kaj
 samo prijimac prěastm - spominy na aegyptski
 Isiskulk, kiz so po romskim kralstwje, samo hač do
 koriknu wukonyse - tak go bi lud přeco hodniši
 k přiwjacu křesćanstwa. Wupnćowanje bi sej nje-
 posredna wina, eyle wšec so zžjela, zo romscy kiz-
 gowjo z ludma w prowincach wulkeho kralstwa na
 wite wasnje wobk hadžowastm, nie kaj so předy moc-
 narjo republiki na swowe wasnje. Hlaćwiniš rom-
 ske wupnćowanje, kiz so ze zatoženjom kolonijow
 při morskich brjohach, kaj bičm so předy greckocy
 wupnćowanjo čiwili, njespokoji, ale hluboko do pře-
 dobytych krajow a so zžjela wulky zžjitanjich krajow
 so wulwase, k zžjizenju nationality wupnćowanjom pak
 bič njebi, kaj može so so na greckocy kolonizaci-
 ji prajić, je so pola na wšelakone wasnje za dobre
 wupokaza to; kaj dyrbi so z počikom na to, zo mi-
 jesć k dobju křesćanstwa přihotowaceje wajmsće,
 dobry předk k dopjelnjenju bojiskich wotpohladow

83
mjenowac'.

Placi se ze wulkej mjerne wo ronskim wnym-
cownym, drci se w podobnej mjerne wo samych wulkih
wnymcownych puzic, kotrej mjeatru na ytu Evropu
wulki wliw. Hactruje se w swjim nastawn gzejla činne,
dokelj tuke wot ranje se wulivace ludy hake na prěrim
skludjenku kultury stojatru, mjeatru tola wšec sej swj
spocatk we wotpohladanju, se w cuzbje wobohacic, k činnj
wosebje wjnskim ludam barbarow bohate krajiny stareho
ronskeho Kralestwa njanz wnhlad skicacru, biše tola sej
rnyje tuke Kralestwo přez khrudobu luda přeco mjenje wo-
bydlene a přez to sej mjenje skitane. Piwoolenja a zjedno-
cjenja ludow w bihu ludyich lětostkow, w časach wotriča
nětko Europu wobydlocyč ludow; se mnohe a nimu
neho jako htorne historiske fakta derje znate, tak zo, mo-
ga se cyle přene. Tež w přichodnych lětostkach, wo-
sebjje w prěmich předžneho wěka, biču wčelake wnym-
cownje. Rubjegni Normanjo přizacru civilizaciju
z tym zo se w Normandiji zasylacru a jich wjednik
bu z křescianskim wırthom. Tola z tym se njepokojicru,

ze sebi w francuskej najpłodnišou provincii přisvojili,
zaszlitim so sej w Thalskej hrady sam Kruty stacl.

Beitn hač so přincea jědnateho šikolka htowni repre-
sentancii wuměowanja přeznych wěk Normanjo, kěj
w lěci 1066 přez swoje přisobyče fenzilokje wulke
Kwalestwo gatožili, zapowije so přez křižně čatni
powsitkowne wuměowanje europakich ludow; Antón
raz pek wok wěčora Kvanju, do orientu. Tej němoke
naraniše hranicy bntn wot mntich wuměowanjow
pikrčene. Hijo k staršej btmarey, z kotrejey so ra-
knska Monarchija wumě, přitwarosili so nowe
teritorije němokeho Kowactera. W dwanahtym stotku
naska potom trajace němske křižestwo w marey Bran-
denburskej, hujey so, kaj sej / do dntich z kamneje
strony Lobja lježacych staropomstkich provincow mnyz
němscy kolonisee z nizoniemskeje, wot Frankow Swabow,
z Westfalokje, ze Sakokje, z Turinskeje a Bajerskeje
w dwanahtym a trinahtym stotku zaszlitim, kěj Anté
Kraje přiměmčili a ke Křesćanstwu přiwobročili.
Němski „Ordensstaat“ naska w trinahtym stotku a čí

85
62
Tak mjenowaní „Schwertritter“ gadožichu swój nělko ruskij stáša -
cyk provinceil při baltiskim morju. Misionar přerovněše paborní-
stu abj žiše jenu do přáčka. Otto z Bamberga bě japoštoł w
Pomorskej, swjaty Wojěch pak přemi japoštoł w Pruskaj. Mno-
zy křesćanscy posoljo wjěčahaja do cuzzich krajow nělakahe
nationality ze symjom ewangelije sej prawu kulturu wnožajo,
mjelbym zo druhe křesćanske ludz orientalskeje cytknje, kaž šće
sej druhe njekřesćanske kralestwa w brieně sejace k pseudokul-
turje do rukot paděichu z tym zo Mohamedanismaj podlěžachu.

W přědnyj wikn nadeńdymy hišće jnagim wupměowanje,
kiž so we woprawdžichym gnysohu wupměowanje mjenowanje-
mže, přetoj jenu paborníhoj karakter ludz a kraje přerovněcy
karakter, čahaje pola jenoj črjody wupměowanjow w mjenowaj abj
we mjěšej ličbje do naranšič na němstu mjegowacych
krajow, do Pólskeje, Čěskeje a Wuherskeje. Tak gupměowachu
tak mjenowaní sekwojo do Sedymhoj mjeg lětami 1141-1161
Mějastm sej Anči němscy wupměowanjo do stowjanskich a
mažarskich krajow na samym kulturnu wulketw wliwa,
njětkowjastm woni pola němske kraje ale běim přětkotmicy
samych němskich wupměowanjow z nowšich časow, kiž so
cyle cuzzym gakowjam potěisim.

Gle z nosa gatičevaše wupnčowanje na
 konce 15. a w započatku 16. lětotatka, hižj bełm gnacimul.
 cy mórsey pncowanja poci přez mory do Indije a Ameriki
 potworili. Hačrnij Indija a naraniša Azija nimu wul-
 keho krajneho přistěžja hišće njeměrne bchotowne
 skiččej, njerowni so pola wupnčowanja do pobjit kra-
 jow pak wulkotnje; hiži drje so z wulkeho pjeła na nje-
 směrnyj tropiskaj horcoće, hiž rolnistwo, drjeke wse napi-
 nace čěne pjeła Europanam wukonjeć wulke pak
 jara počejnje, jeli se jim pč drjeke wukonjeć, pak
 jim so čisće njemějne pčirni. Tak pak ma so hiž
 na to spomnić, zo bełm w Indiji - wo Chinje a Japan-
 skej drjeke njerčow- mience kralstwa, hiž bełm mieny
 zadjerok wsitkim pospojham, so wukroby kraja so pře-
 dobyć. Přetoj što bełm porno pčyrne mienarostrom
 ma te hačrnij drje njekotrske wotpjele postugalotik
 a zjednotčenyh wigočumotik wojakow w 10. a w 17. lět-
 stotkach! Spominy so jeny na mience kralstwa
 wulkeho Mogula, a na kralstwo Hyder Ali, hiž be-
 hižće w 18. lětotaktu pak mience. Tak njegarničej

Antej krajaj w samnych pře narostwach rolu a rolnictwa
plahowace polonije gadojece. Tomu wšak gadojece sej
mata lioba wobzderstwa we wotemym kraju. Tak mi-
žeškej Antej natiwje w samnych krajach jenoj pře knopotat
plahowace polonije gadojece, kiž wnpotaj z potčionje-
nych kupow a narostkich krajstow wuwjowastu
a tak k bledstwu přiwjedu. Portugalska wnpotaj dje
sej liobu wnpričowanjom do Brasilijskeje, wona so gadojece,
prietaj jeje wobzderstwa přiběra wot lěta 1835 kadoletnje
wot 1,37 procent, - w dertnej 1,19 procent. - Tuci gadojece
z pomocu njewobdnych čornichow samne znate wulko-
ne Plantage, přez kotrej tak Antej kraj w agricultu-
relnym gmojstwu wuziču. Li, kiž so do tych krajow po-
daju, bichu ne liobje sylniši hec samni, kiž do Indije
wnpričowastu.

Cyle hinak lěže a lěži se wěc z Ameriku. Do
wotroho přeča walachu so wot přenjetu wotornika projekt
wotkryća črjody wnpričowanjom, kiž dje so do wšelakrych
kincow samnje Hennisphaery ze wšelakrych wotroči-
chu a so lěže wotročeja. Najprijedy su so Spary,

Kij Mexiko a wulki djel Jugno-Ameriki wobozje a
 sam we wulkej ličbe wpmienja. Tola kj Ante njedro-
 čalny podobnje wobsati kaj pozdrišo jendjeloka, a němska
 emigracija do potuzenej Ameriki. Wina pto je wsele-
 kora. Wosebje njebě Španska sama z lufimni přepjel-
 njena, kaj to kj džensnišči džni pte njeye. Trjebastu
 so pola wulke kultury Křmiane djela kraja k post-
 wišcam ga starne Merino-wowoz, kj pi prajuh
 pncorsanjuh přez dohe přestrěny domowiny wulkiš
 teritorijow trjebastu. Potom pak šichtu Špancy
 w časich Karle V. a habsburskeje dynastije sejta we wulkej
 měnje na tak njemowane liberalne professiony, na cyr-
 kwinšku strjbu, na magistraturu a sroccaturu a
 na wojnsku strjbu gtoženy lud. W Španskej njena-
 makary samnyh mtožincow z nahladnyh zemjan-
 skich prajbow, kj nepriklad džendjelokn wpmišči-
 čow, zo bylm so w překypotnje a w industrijni
 a w rolnistnje wobohacili. Mjěšči dje Karle V sam
 strach, zo wotčina wozroči, hdy hdyž Kagnjn wnda,
 zo so gadyň španski z bylg stowolnosć stony do Ame-
 riki njepoda, kotraj stowolnosć so kj jenzj nješole na

wišty čas, kraj na své líce skie. Sotolomé všta
 wupniowal jenny, brzy měješé wajeje stiny a bu wot-
 mēgowana na wietu prwince. To wailke bēitru gajewkei
 za wulkotru wupniowenija, kiž so lišče přez njam wim
 zamigowalim. Bē to wailke zadženje, přez kotrej Španoy
 z potčisnyjennim Indijanami wotkhaďalim. Tu njemže ga-
 na swila byč. Tamne přisowanija dobročiwých biskopow a
 mišnikow katolskeje cyrkwe, kaj Zumaraga w Me-
 xiko, Las Casas z njadru Dominikanow a swjaty Ludwig
 Betrand z tchro sametru njadru w New-Granade, sčiniotku
 protkej periozje krignistawow, kaj karmelitskeho
 a swjateho Pizarru a dobročiwého Cortez a drutich, krom.
 Na městě njewotwisnych Condothiwu, kiž kraj na swoje
 zamotwjenje wotkrijalim, najbōle pek jenny wot-
 bēitru, styni staršpanoski system koloniacije, kiž
 swoje kolonije wot wšech wotkrajn wngamkije, tak gornje-
 mješé so gady, kiž njebí rodženy španosky ne wick gajdē,
 kaj štwj by spjbat it kulych kolonijow postupič bu sam-
 ze smjwēu křowkany, to dylbješé wšem wipowaniju
 a wōej produktiji z wulkej škodn byč. Loketj pak Španoy

z Indijanci na přejara wite wosnje wobkhatjowachu, zo jim
 kraj nje wozumnychtu, njemóžachtu so Europeanje w krajn tak
 zasytiti, kaž by to ga njón spomjzine bylo. Njebě tak tež w span-
 skej Fuziw. Americy tamne lukrativne wnutrbjenje kraja přeg-
 anuje dže to njewólnikow mójžo, kaž on to protestarow žendjel-
 čenja w južnych štatach potřewentameriskeje Uniony na
 tak wolodne wosnje přeg wntrobn přerjesli. Indijance w-
 štachtu su wjetši džel wobydlerstwa, wosebje we najněwšej Kolo-
 niji, w Mexiko, hdyž běchtu wěste šarke lawajo cyle derje živi.
 Pod šajkwinu wobstojnosćemi mójža dže so přojby wntre,
 kiž we wulkej měři kraj wobzěleje nježtym zo sředźini
 a njerisi wobsežerjo wobsteć njemóžjo. Šokelj pak džatk
 wuprěčowanjow jeneris kraja z wólnikow wobalaji, wjasari
 so tamne stabe zaprěčowanje španelskich kolonijow.
 Z wulkeho džela wobstojachtu wuprěčowanja ze zastojnikow,
 wojakow a mčónikow, kiž dže běchtu k garydowanju,
 wobkrijženju a dnichowenim gacharanju mnohich
 gannodabnych wobydlerjow mójžo ščebri, přetaj dnyjaci
 njemějachtu k wukonjenju štych funkcijow wsakacych
 talentow. Kaž šum boldit wozjenja, běchtu ga jeto čisj

91 21
w španskej Americe: 7 530 000 Indiancov,
3 276 000 býle bětých, 7 75 000 černochov, 5 328 000
míšanců.

Prvními kůle španělské nepřecování do
južnej a střednej Ameriky kamným, kříž se z Evro-
py do potměných kůncov kůletu přicházela wuli-
wše, je kůle eyle wíšce wulkotřiše. Začíná se
w južnt - Americe a w bohatých krajích Mexike
wosebje románské ludy, wosebje iton rútku zjednot-
čene štáty potměnej Ameriky a britskéje Ameriky
germánsko - keltické ludy. Jemj maty žil južnt -
činy štátow, Louisiana, křowa wíšce něšto fran-
coských gasylenicov, a w Kanadě je wíšce gallo - ro-
mánské ludy rozejvřene, křivně je wtk fran-
coskéje politiky žigo wtk žika 1763 žilene a ma w-
jowanje z anglo - saskim ludy, kříž je w kolonisa-
ciji tak wšojne, přetac, rjeje se wone jemj w delnej
Kanadě, z kotřej kraj wone potkaja, žijžato, ale seile
sej wštních koloniach do horněje Kanady, žijž se na wob-
žělanje kraj lepe wštoji hač anglo - sasky a w

Inbym nastupanju so jemuš soč pětliškich kolonizatorow so-
 sečnyj da. Jemušeo germaniskeje kolonizacije je woslyje
 kraj zjednočenyjch Štaton. Kaj ceworo z lita 1860 (w Lon-
 don Statistical Journal 1870 wyjmyjnyj) pripowěduje, na-
 mekamy w zjednočenyjch štatach 46% šero-britiskich při-
 mčowanjow, 8% nuro-britiskich, 16% Iron, 13% němcow,
 12% z Afriki a 5% z francoskeje a španoskeje. A kak nje-
 směrnyje přiběraše wobytlerstwo w štatach a w Canadje
 z germaniskich krajow! Zjednočene štaty Ameriki
 ličachu wobytlerjow:

w liče	1790	na	3 929 827	dušow
"	"	1820	"	9 654 596
"	"	1850	"	23 263 488
"	"	1860	"	31 443 321
"	"	1870	"	38 555 981
"	"	1880	"	50 445 000
"	"	1890	"	62 622 250

W liče 1898 wliči so wobytlerstwo na 74 389 000 dušow.
 So dopokozuje z jemušeo šjela milke přiběrenje připr-
 eowaneho ludstwa, gžjela gylne wyprčowanje z drutnich

Krajov do wulkej potworen - Amerikanskeje republiki.
 Tutu krajaci pylnu pribirarije wupnecowanow, wosebje do
 zjednocenych staator, je sporny a wosebje hiž za niwotku,
 z kotrejež tak mnogy wupnecowanu, najny Phaentner,
 zo pilnu zestajenje wotwica Antjeje emigracije a jeje ni-
 wot wulku interesu zbradi.

Hlowne kraje, kotrej do zjednocenych staator
 potworenje Ameriki swoje wobzlastno pčelechu, su Jen-
 dzelska z Irlandiskej a Nemsku. Kak je so nětko
 najprjedy wupnecowanje zjednoceneho krajestwa wotwica.
 Je znate, zo prěnje spocatki jendzelskeho kolonialneho
 hospodarstwa jenz hič do 17. lětstotka sahaja. Tak
 bu kolonija Virginia 1606, Nowo-Jendzelska 1620 Mary-
 land 1632, Jamaica 1655 zatežena. Štož Antje kolonije
 do wosebiteho zapričeca prinysoj a čotizdo so wupnecowanjo
 z wotworenho kraja, hiž zezle wobzlastno wšech pamylnych
 krajow, hiž maja sněžne klima, so Antjeje čisćenju,
 bi wosebje hobyrske přesěčwanje plodnych krajow
 wosebje klmarnych za rolništwo, hiž ze swojimu gmo-
 ženjom, wšim stotore plody skičec, lud tek pylnje
 k bohastwu wabjachu. Wulke wuplody na dyjenje,

mnohe riu zemju wokrujace riki, kiz je ruzje na po-
 myach zjednocenych staetow a lanady ruten k sylnemu
 wuricu wozotwe a tek z wobom kiz k wuricu pietrop-
 awa skicachu. Dale wurka otk poklady brudy, kaz boha-
 tose na pennsylvaniskim zelazu; dale k potrdiju wurka
 čoptota ruzje kmana ke kulturyje sje sameje potreb-
 nyh rostlinow, kiz ruzje ke kubwarju nejisa a k sa-
 dzenju botanowych rostlinow w potodnisich statach serje
 hujese. To wurka namstujeje syhnych synow Albije,
 kotris je dzena sa k rady wurpučenja kaz jich prawoty
 Hengish a Korsa a Wylenn sin dobyci, druzim wyru-
 šic. K temu skicachu hory potdnenet dzele Amio-
 ny kaz kiz Alleghanske hory z arystorjam wurkom
 prilezuse, wotn hujich hory wurije, zo bychu so tam
 mtony a potrebne sturorweje zategic mohte a tak so
 wobjetanje zemje rationally wurijeto. Skinjenje pok
 spicetwase kiz swoboda, kotrij kizdy wurpučowai wurji-
 sae, moenje njane wurice kultury w hujich krajach.
 Prez liscimj priepodatu so na wurkich krajich kute ko-
 lomije, hujej smerjachu wami potom kaznje a getonje de-
 wac so wurjim spodobanju, kiz so potom ze sobu kute.

manjom kolonistom pomučejem, a kiž njemidžestm jenuj
 nič kognjam woteneho kraja gnepičerone woprijew.
 Tak primidže kognje dawanje za wuwie ktrebnjku kraja
 tak njestkinenje wagna wče, do najhorribych rukow. Wun-
 dje pak ptaciše jindjelste ant ne porawo, zo bylin so koloniste
 jo tak před njiprawdu a njesprawnoću kitoi mišli. Zo
 pak bylin so kolonije we wotrownoći wot jendjelstaje gje-
 želi, durbjachm kolonistajo jenuj wupstady kraja do jendel-
 staje stac' a su smidžachm so hakele přezjětač; přez to
 njewokludny tej wunjeoy lud, ale miješ dža dwe! Tak bu
 napriklad 1750 přez zakon postajene, zo nimma žana ma-
 šina k přezjětanju železa, žane woclowe kachle so w ko-
 lonijech namakac'. Toła direkne wupstaj zemje smidžachm
 so wuwjotac', haj so bu twiče woselje mytowane, hakele sta-
 čachm so na wuwjowanje pólnych ptoim, kaj na swarne
 drzewo, židu, lena indigo woselje myta. Pod kajkiri
 wobstej wocem a dokelji so Indianami bjez wulkeho wu-
 činjenja k wotjětanju klmny kraj wotenza, je bjez žiwa,
 zo runje we krajimach, kiž k naranišim wriony stu-
 šaja, wupmčowanje pak mienje pribiweš.

Je muni nterparmyi gog'orko ke p'riptychinyu Lubina n' ot-
 mynyey na K'otryg' m'k'k'hu g'it'e n'ankoye e'lyp'e oby h'ka
 mnyu, go c'ep'e? Su akoye p'rib'irany'e k'hmlych a
 pagab'm'm' oby sm'ak'on, ka p'rey b'le a h'ny'e go p'ok'e.
 g'ov'e'a z'em'm'e'n'ya na h'ny'p'ov'ok'm' p'ok'u, akoye
 p'rib'ir'oe p'riptychinyu n'ny'ak'it' g'od'p'om'ok'w'ch, k'og'
 g'ob'f'any p'ok'ok'ok'it' h'ny'e a h'ny'e h'ny'e n'ny'p'ov'ok'it'
 g'm'ny'ny'e p'ok'ok'ok'it' p'riptychinyu n'ny'ak'it' k'og'
 ob'ki ho g'ov'ok'it' (a. o. 329) n'ny'p'ov'ok'it' n'ny'p'ov'ok'it'
 p'riptychinyu n'ny'ak'it' na p'om'ny'm' n'ny'e n'ny'p'ov'ok'it'
 ca, go ob'ki h'ny'e n'ny'ak'it' n'ny'p'ov'ok'it' h'ny'e n'ny'p'ov'ok'it'
 n'ny'p'ov'ok'it' go h'ka n'ny'ak'it' 1872-1881: 5434 483 h'ny'e
 n'ny'p'ov'ok'it' h'ny'e n'ny'ak'it' n'ny'p'ov'ok'it' h'ny'e n'ny'p'ov'ok'it'
 n'ny'e k'hm'lych? So n'ny'p'ov'ok'it' k'og' n'ny'p'ov'ok'it' n'ny'p'ov'ok'it'
 n'ny'p'ov'ok'it' n'ny'ak'it' h'ny'e n'ny'p'ov'ok'it' h'ny'e n'ny'p'ov'ok'it'
 n'ny'p'ov'ok'it' n'ny'ak'it' h'ny'e n'ny'p'ov'ok'it' h'ny'e n'ny'p'ov'ok'it'
 n'ny'p'ov'ok'it' n'ny'ak'it' h'ny'e n'ny'p'ov'ok'it' h'ny'e n'ny'p'ov'ok'it'
 a n'ny'e g'ob'ye e'lyp'e n'ny'ak'it' h'ny'e n'ny'p'ov'ok'it' h'ny'e n'ny'p'ov'ok'it'

406

m, na Ketyky' gektat' at hnde mpmen'ant' hok mme?
 akht mpmen'ant' byt. - hohu gack on mltle p'ic'
 to by at m'ag'ag'm'om' m'm'ic' m'm'
 h'ke m'ak'ag'm'ic' a h' m'at' h' g'at'm'ent' h' h'ak'as.
 g'm' at m'pmen'ant' g' m'm'at' m'm'ic' at h'm'
 h'ke h'ly m'at'h'm'ent' g'le g'ant' at h' p'rt'ly p'm'
 at'm'. (G'k'at'at'at' h'at' h'at'at'at' h'at' 1900 at' 576)
 m'm'at' h'ly m'm'ic' at g'at'm'ent' h'ak'as g'at'm'
 at h'ka 1898 m'm'at' 6000 at' at' at' h'at' h'at' h'at'
 h'ke m'pmen'ant' g' m'm'at' m'm'ic' at h'm' h'at' 1898 h'at'
 m'm'ic' h'm'm'ic'. M'm' at h'm'm'ic' m'm'm' h'ka h'm'm'm'
 at 17800 m'm'at' at g'at'm'ent' h'ak'as h'm'm'
 m'm'at' m'pmen'ant' h'at' h'at'at' m'm'at' h'at'm'
 23000. 7 h'at' at' h'ka 1871 h'at' at h'ka 1897 g'
 87000, 39000, 37000, 32000, 24000, 22000,
 h'at'm' m'at'h'm'ent', m'm'm'y: 120000, 116000,
 h'ka m'pmen'ant' g'at'm'ent' at h'at' 1891-1899
 " " 1891-1899: 499000
 " " 1881-1890: 1338000
 at h'at' 1871-1880: 620000 m'm'at'

45

5. Itoleku net Sa *Worterbuch*. 7. Itole 1755 gublye
 Strin, go ou n gublyum. Itole pry 5000 prymenonak. Bog
 amonkanak mokat bogou nety noot puchoknyy
 ne mynedonny. Ky ky pry 5000 prymenonak. Itole 1755 gublye
 fransokeye Kyg'ovna bole kryae, dybyain Itole 1755 gublye
 Napoleony myny nyoe pom'oe. Itole 1815 pak voe-
 se mynedonny domoat n maklany lyby, ky pryo-
 one lyby potogny rognye, go be mlek'eo, na myny ky-
 ket mynedonny nyob' a pol' fransokeye pech'ky
 Kay ket mynygny meost anoye krya pryo m'etomay
 g'nye. - Itole 1815 hae se Itole 1829 Itole 1830
 (Itole, akhichio f'it'mh, I. 1830) n p'evok'ku
 Itole 5000 mynedonny, myghym go j'ik do'ny
 12000 mak'iz. Itole 1830 - 1843 Itole 1843 n
 p'evok'ku na Itole 22000, do'ny pak 40000 m'etomay
 fransokeye geologane ou potom lyby mynedonny net
 Itole 1846. 9e Anlyt mynygo yte n'ymake myny-
 comy:

1844 - 1850 : 586 000 m'etomay
 1851 - 1860 : 1130 000
 1861 - 1870 : 978 000

Inghyik skacht myg fong'elohy a gye wponb'kromby
 adom - na kog'ly pof' spornymya haly fcomom on kog'
 go kog'ly, go malyng mpon'omoyot mabndyng obdyk.
 He mpon'omoyon beghae.
 Spingye na hnk facte ge byg g'ine, go byg momy
 mpon'omoyon hnk kroyng m'ynawo go m'yn p'ichom
 Bormngm m'ynwalam. Je spornymya haly, st kate dolo.
 hnk ecom hnk p'otalk p'otylit mpon'omoyon m'yn.
 Thak m'ynge'ehrangye hnk h'ibangye, gye fcomakom m'
 m'e, gye p'ehntek, kog' m'ylot m'm na hnk k'og' kog'
 na hank m'ynke kroye kog' artylit m'byngon st hnk h'
 kroye p'echom, go m'ot'obm'ocht m'g'k'roye h'ine.
 h'eg'ye m' g'ang'ym h'ok'ok'ye a k'roye h'nye g'om'om'om'
 gye m'pon'omoyon m'ndek' h'obm'ok' a m'yn'obm'ok',
 m'omok'ik p'ok'om'ent a m'gn'om'ent do m'omok'ik k'roye
 a h' obm'ok'ent a m'yn'obm'ok'ent m'ndek' st hnk k'roye.
 Namakayn go byg m'nt'ombogoy obk'roye g'ale w'obny
 st p'obk'roye. Je m'ot' p'ok' au g'ony m'ome p'om'omya
 g' p'om'omoyon h'om'omom m'ndek'omom m'pon'omoyon,
 obony go byg m'ndek' st g'p'om'omoyon skacht p'om'omoye

102

Stele hoby pokogya go myny z komnych impenstoyent
do orydy mporanyhlyk mporanyonnyh rykovnyh, de
jony k macoonye gooly by de jony mye jedydnym;
porok ody se m porimnyhlyk kraynyah gooly de
ceglyka, g mporanyonnyh hlyk ma nokykoho mporanyka,
nyce, nocyly hlyk ma kam sam nocylyndny aby
hlyk ja kam nokyke porokpochit galyt (k. 1).
Je mynyy eha mynynt, akachyka mporanyonnyy
ma koching by se kolyt no spnyce myh, mnykoye,
porok no hlyk porok, hlyk ma mnykanyym jony myh.
Ja eha porok, go my nocylyndny hlyke mnyka go
by so kam nocylyndny gooly de myh, go so kam mynyy
kate se secha ja eha eha nocylyndny mnykoye i koly
pokogym jony jony hlyk pokogya mporanyonnyh
jonylyndny mnynt se myhlyk amnyknyk mnyknyh
chakot nocylyndny ma myklyndny, hlyk jony myklyndny
leka go jony amnyknyk kochingot my mnyknyh
kroya nocylyndny. Jonylyndny mnyknyndny hlyk
mnyknyndny ma echa poroknyka goolyndny, hlyk hlyk
mnyknyndny se echa mnyknyndny hlyk mynynt

Gola by ma ěalna kupa knihy: nřice a sly ž kamnych
 krajot se ornyje žanjčokaj domnyj: křk 1882:
 54000; 1885: 80000; 1890: 109000; 1896: 101000 žmořst.

" "	1896: 161000
" "	1892: 210000
" "	1888: 279000
" "	1884: 242000
" "	1880: 227000
" "	1875-1877: 240000
" "	1873: 310000
" "	1871: 174000
" "	1870: 202000
" "	1867: 105000
" "	1863: 223000
" "	1858-1860: 96000
" "	1857: 212000
" "	1855: 176000
" "	1853: 329000
" "	1852: 368000
" "	1851: 330000 nřice

54752 poverbo, w. litarh 1836 - 1845 pak Kogostilny
 80190. Skog malko poverbo, go fnyga na Anghm
 nupne'oranyu ofkoro ganeht a jemp'oloka nare'orera
 fnyga jony mako pofida berje, a fnyg po Dapomny
 go hake po malko poverbo, go fnyga na Anghm
 nare'orony brich'ky kmoney, nare'orony Nam'iba.
 w. nymen'oranyu eow j nymen'oranyu napolim'chu, dny by
 no dnykraly' facy, falko poganony, kok malko pofida
 malya fnyga nymen'oranyu do g'jime'nyh skakot
 potm'ony Amun'ki. - Mlyg 11728 675 Anghm, Kogostil
 lita 1815 hae w. lita 1896 j fnygila kaje nymen'oranyu, pofa-
 chu po do g'jime'nyh skakot 7588 935 d'no'ot, mlyg
 Kogostilny' Bechin w. litarh 1853 - 1896 2624963 fnyg -
 falk nymen'ny, go on mlyg Anghm mlyg fnyg w. litarh
 poverbo poverbo potm'okim a fnyg'orokim Anghm, fnyg'it
 eow, do nymen'ny, d'koly mlyga kam w. d'no'otny
 nymen'oranyu w. litarh potm'okim w. litarh fnyg'it
 fnyg'it a fnyg'it w. litarh fnyg'it w. litarh

po boje, ako po porokom gmina o z gork d'iemni slonje, rade
 nymne osobu. Jemjeleka moja d'egla, ako nymne osobu
 nadygo, at madyborim gnyoku i porik'atim bye, Mygan-
 puc'ovajom nomakom, yto ma mady' angilke gnyok' a le mady
 p'eknyeo, d'ale byje, ky ma so by'vaju, kraj' solto a porok
 i madyformom v'oknom, madygo, mady' km'p'et',
 ky go porok' porok' d'ie byje kraj' h'alo. Je vobyl'e km'p'et'ny
 vobyl'ky'e byje, ky' gny' ma sebo i bye m'ed'om, n'ed-
 km'p'et'ny d'it'ac'nyo - porok'at'ed - d'ny' i' v'ok'at'ny i gny'
 m'ed'na at m'ed'na i gny'ovajom sol'at'ky, n'ed' sebo h'oo h'oo
 km'p'et'ka n'ed'ny' v'ok'at'ny: Jemjeleka sebo ky, n'y'ky'e
 Je Re'ed' kam'et' p'ok'at'ed'om gnyom, mady' m'ed'om
 so kolomjom, n'ed' k'obyl'ky' km'p'et' p'ok' at so m'ed'no' m'ed'na.
 Je byje n'ed' d'ny' km'p'et'ovajom i m'ed'na' v'ok'at'ny,
 ky' nymne g'ny'ok'at'ny d'it' m'ed'p'ok'at'ny m'ed'na' m'ed'p'ok'at'ny
 po n'ed'ny' v'ok'at'ny km'p'et'ny m'ed'na' gny'ok'at'ny, n'ed'leka' h'ap'ok'at'ny
 m'ed'ny' m'ed'p'ok'at'ny i km'p'et'ovajom, i' d'ale Jemjeleka ky'
 kraj' i k'obyl'ky' ky' m'ed'p'ok'at'ny km'p'et'ny n'ed' m'ed'na
 je: d'ale Jemjeleka v'ok'at'ny p'ok'at'ny n'ed'ny' m'ed'na
 p'oc' n'ed'ny' m'ed'ny' p'ok'at'ny m'ed'ny' km'p'et'ny.

56

to wotklymce w pnylakaj, kaj wy hyl wot nyje wotranyk
Krajak doe pricinera k wponowonyj pkeacim, je byj dwije.
Dyng 10, je hemnik VIII. Kwašenaka Kuchta ebe prionye, maže maku
kromobu je kraj. wot wotklyje bykomyj, kraj, aby wotkly dyng, je
jeje a drugy wotkly wy kowakena dowa ma hrami nysmajatw hama
je maku kraj, proloci a byj wotkly wy kowakena, abo gaj hajo
ein kma wot hanye pricinera gjo kowakena ma kowak byk hrami.
Hoc to 18. Kowakke kowakena wot gmo a gmo wydy gjach
wotkly wy: kaj wydy wotkly wy ma nysmajatw wotranyk
alotw wotkly wy wotkly wy, abo wotkly wy gmo wotkly wy.
Krik wydyk je wotkly wy, abo wotkly wy, je wydy wydy, je
kaj je wydy wydy wotkly wy, wotkly wy, je wydy wydy
wotkly wy wydy wydy wydy wydy wydy wydy wydy wydy wydy
kaj wotkly wy wydy wydy wydy wydy wydy wydy wydy wydy
kaj wotkly wy wydy wydy wydy wydy wydy wydy wydy wydy
kaj wotkly wy wydy wydy wydy wydy wydy wydy wydy wydy
kaj wotkly wy wydy wydy wydy wydy wydy wydy wydy wydy

pak so pyk samych docyta silke njenamaka, zo sej wob-
 stejwšam ludu priměrjenym normalnym wyžjelenju
 bykranjich do wšilakich wrotow a porotanjow wob-
 dlerstwa so za wšitke tute wšilakore statiki hwarow-
 weho organisma trěbne orětki k jemu wobstaću na-
 makaja. W tynym poslednim padže dyrbi so potom
 domizny pyk wobow přeměnić, křž swoje hospodarake
 wuwrinženje wjac kam namakać njemija, so wozu-
 mi, zo potom kajkich, wosebje hižj čisće byj zamozjenja
 njejsu, k wučetnyju z domizny, k wyprawdženemu
 wupměowanju čěri. Što pak moht w sejžym jedno-
 bliwym padže wozymarat, zo so tu wo relative, hej
 wo absolute přepojenje jedna? W nikotrych padach
 dyje so to lóky wozumjeć hižj. Myslmy sebi, zo industria-
 ja, wosebje domjaca, kaj potrbna w prjedwěch časach
 na polu skalotwa w Alpach křičjše, hižj so domja-
 ea žižanska draska ghotonjše aby skalotwo w Čě-
 chach aby skalotwo ptatu w Šleskej, so přj pře-
 wulku Conventu gniči, myslmy sebi na časěš
 gmdne potženjenje wrotich gowdow, křž jako

ložnici pri rekaich optatim a kiz prij poru lože
 a železnicy svoj klub gubictm, stoj so na brnjm
 a st njcho so wlinacych rekor hakle pried kritim
 časom da, tu po woboljnosach poidomy, ze su re-
 kione pripojelnyje woboleji, kotremuz so prij wter-
 njenje wozich kuzelom k zastrybje wotporm hoi lujju,
 aby so namy tu absolutne pripojelnyje, kotruz sybi-
 lych, ze kotuz je strach, ze twapodawcy potliža, k mu-
 pničowanju namotwie. W trutich padach pak je
 kiz woprawdi čezey rozaržije, hač wupničowanje nje-
 bytom lipje čimili, tdy bytom w krajn wstati a hač nje-
 bytom sammi mati bursey wobsidžujo, kiz wulkič dant-
 kow dlapo so bytom so wjeratna gmirnyli aby kiz nig-
 kič potaćignote wólmičkič aby bratskič wupstodow
 da we wupničowanju svoj mnočk pyhaja a so na
 pnc' st zjednotčnych šaaton nastaja, redžo někotry
 čas pričakowali. Je dje lohej mižim ze politiske
 wobolejnosče w krajich, kiz so dje miž sobu w Correnen-
 ey, pak gmirtkowne brisy primjesu, kiz k wmozowan-
 ju wupstodow gadžetaja aby zo sam priedroženje wupato-

Dost přez rozmnoženje dawkow nastanje, kaž so bajke z wu-
 wićom civilizacije stajnje množa, wšelk' dylbja njetě
 nade wki, kiž so na kulturnu kladu samozarjadowanje zamje-
 zowac', a na lute wasnje moja so luty m ludjom njesie-
 ćeloke wobstojnosć wotstronić. Tež nastawa njetěja, zo po-
 měrne a rozomne zarjadowanje inductrielnych a přetwopkych
 wupladow, ličbu w kraju wobotajacych concotenznych kladow,
 kiž jenz' na wobširjenje postebirarijow kladaja, kiž přiz-
 wize přacizny dylbich njetějowitow so mazy abotow,
 pomjensc' otmiz' so cyłe njetějowitow a zo rozomna poli-
 tika zakitaraskich gtow bukrajn' herman k a witei domja-
 cej inductriji bole zokhorow bjez toho zo wurzowanje wu-
 padow, kiž so loutu klmara, zwičc'. Potřbno nje šc' so ze
 loutki lud z njetěj wistoc'c' wraćuje. Při bajkich wobotaj-
 nosćach a při mójnosćc', so z najmjenisc' w mnohich ja-
 dach na dute wasnje, kaž na přiklad jako najemcy,
 zeziwic', njetějeba so njele potaw, hdyž njetka k wupladow-
 stanju so wučekaja, rěc' byc', zo je přepjelnyje lu-
 du wina bajkewo počinjency. Dnje pak je njetě
 wiste, zo mnyz, kaž so so otmiz' podla Němcow pokaz,

Kiž su k přičiněnanju naklizeni, utrojenčuju. Kiž bytli so
 w domiznje serje zjěšiwie mohl, z tym zo su pak pam ostabni
 brnja abj wobozžojo ni kajkeje inuatrije, pak zo su pilni
 džitacuju pomoericy abj stuj obni. W přemim paže wabi wntlad
 na šohaty dbytk, kajkiž přemimské kraje nosebye pak pot ni
 amoukanska unija přez swoje zetonye kaj kiž přez uniju
 bohata, njerwneč ^{potomne} čerjowim bohatoč skieča, z druha pak w
 dobrych wntladach, tam zewostatny byč a mimm sebo na wyso-
 ku gestujbu džitac. Mnohich padach dje so kiž k přemim
 čowjek wntwiti, zo by čegam wojerkič stuj bni wntekoyt,
 nabajne e politiske motiwy dje jich džensa me to k wyso-
 cowanju potroinja.

Z kto je wižee, zo kiž w přichodje emigracija
 se eny k krajow lioče nyzastanje. Tasama dje kiž lioče w
 přichodje mnohich džetu khranajich šimokaj wyzmye a jo
 tak mjel škody přinjey, kiž se njerwne na lohku watom klase.
 Wobhladajmj sebi je jerry. Škoda, kiž wypricowanje wntje
 zo naturo tem wawnju potupinjesy, ganna so w šimokaj
 hakte na cyle njerwne hace wawnje přez wiziitk z přiwona-
 njom z mnohimi dru himi krajemi, tužej čel je z wiziitkorn

Najprijeđy wstali so z kraja rjana ličba sylnych do žita křma-
 nyk mowow, přečěj so tak ličba wupřodow pomigã.
 Hlyž hly mogy wupmẽnja, dokelž so njacy najeta hač prieda,
 by tola hudo mógno byt, byh samykh se dnu hnu djetam priwã.
 brěie, hlyž njje hnoće protkcija přepjelnyana. Formu
 přiličny, kak wyoki kapital přie wupmẽowanja sobu wã-
 gnu. Njeje-li hly přecy mógno, hntõ na pjenjyk wobl-
 ěie, dokelž wotčẽhnyeny hudo dwe' g njedowõry oby z dru-
 hich interessoow jatu wyakowě hudo dwe' zamjleã, je to
 la jatu ličba, kotrej kôž dletnje dnu hnu wupmẽie kãto
 wulka. Roscher mẽni, zo wudawki wupmẽowanja do nowã-
 ěownykh djetow hnyje žẽžka so njje hač na 210 hrisow
 na hntõ wuličie smẽnja, a to su jeničke wudawki za pu-
 čowanje. Toňowny žõželnyje sež soba, zo ma kôžda přijba za
 gawolenjo w Canadje 30 hrisow plačie, štož by na wosobu
 wãkãto 90 hrisow byto; k hntõ přinõžie sež hnoće kãp-
 ny seženyj. Štož wyakowě kapitala nastupa, kotryž hntõ z
 Domizny wãwunjo, praji toňowny autor, mẽni so w Ame-
 ricy, zo kôždy hntõ w přerěsku 200 dollarow wãwun-
 nyj. To pak so hntõ wyakowě by' gda. Kãp mẽnyã w

w liči 1871, go širne do postmanije Ameriki w pšeris-
 ke 150 dollarow sobu pširijez. Njech je niško se aby kam-
 ne wuličenje prave, wiste je, go kapital, kotryž dmnignu
 pšez wupnčowanje přisazji, ma ty nje. A niško wo-
 bličny, kak wysoke w pšacignje pšubta pširiodi, kiž wupn-
 čowanje w nowej dmnignje naidydu. Tu pola rnyje džitě
 kšunari, strowi a pilni ludy, kiž wupnčuja. Kšunji a
 ludy, kiž su w dmnignje pšodae žrbjeli, stari a lěni nima
 ja kižo orětki k wupnčowanju a potom pobratnje
 jim pšj lěta. Roscher spicā nem pšj štj stowbu
 wupnčowanje nastupa, interessantne daty. „Mjz něm-
 skimi wupnčowanjemi bčim w lětach 1878 a
 1879 55.7% mužskich a 44.3% žōnskich, dale
 59.7%, kiž bčim 15 - 40 lět stari, 28.5%, kiž bč-
 im m. tōdži hař 15 lět a jenož 1.5%, kiž bčim
 pšez 60 lět, mjz tym go mjže nēmaka ga tute
 lěi wotryady 38.8, 34.8 a 7.7%. Tuha škoda
 niško, kotryž wupnčowanje w kžždym pšje sobu pširijez,
 z tym so dmnignu hospodarscy a wojerscy wstalya,
 tuha škoda, kiž pšj štj nastanije, ludy wupnčowanje

do mienje, aby bôle wot witeneho kraja wotwiznjich ko-
 lonijow zaečatim, lujej so bytu nationalne samostat-
 ně wupměowanjom zahlowaja, - kaž so to při španělskich
 wupměowanjach w Ameriki, franoskich do Carnady atd. sta,
 a kaž šće so to pola wupměowanja z labych Majow it
 lych jim z wostabych oby z nowa dobytych Kolonijow lwišće
 stawa - njehodzi so pola němatskich wupměowanjom přez wu-
 žitk zarumač, kajkiž lamine kraje wot swojich četrjětuh.
 Te škodnje wupměowanje, kaž bu so w mje wotkroćene, we
 wštych zmyslu přicy. Wupměowanje tu njestawa starej
 domigny njac tej měnje, samw, nie w lych Kolonijach,
 škodnj so derje wotkroćaja a maja swobodne zanjawowanje.
 Karakter kajkich přeměnja so pola mienje bôle přez žiwjenje
 mjez družinnu natwotkimi wotkroćenimi, přitaj člowjek
 je pola w najwjšej měnje wot klima a wot zemje, wot powo-
 jehro powotanje wot wšela kich materialnych interesow
 wotwizny. Te hotla njimóžemy so džiwać, zo su so mno-
 he Kolonije w bilm časow nje wotwizne seimili. A potom,
 kak njese njetai strach njewotwizni, zo so Koloniseč, samo
 přičiwo swjěm přičeč, přez namóene srětki wot

03. 411

zjednocenstva go starej Domignu nije wotč'epja! To by so
přeměrska kolonija ga kitata, je tomu sylna mōvka wj-
sko přebne. Samo wulke kralestwa dyrby wlni wjzic, kak
so jim najreńše kolonije přez sobyćo wotengalim. fran-
eoska glnbi Louisiana, kaj bi tej předy kolonijau Kan-
du glnbite, njekam docela wo přiwotkach rjēc, z křty-
mž bntu mēnše kralestwa, kaj Portugalska doma palytne.
Wisēiše je potajkim na kōžty pod jōrec, tak daloko
hač mōže so so z dobytkom stac, swoju ytu křtybne
na z bilyjnyje domjaceje produkcije a na rozmnoženje
populacije dōmigny so tej mōrje glnje, kaj kaj by so
na poli kownaje a rozmnoženje kolonijow naby swaba.
Tola tej wjzic je wulki, kotryž někotne teraje z tero-
mijot č'čnyjstn a tuisē č'čm. Dōpominy so jenyj
na zbojowru wnwic jenyjstokto kolonialno krale-
stwa, kaj je Seely (The British Empire) z dobrym
přawom so rjanzk barbak wjzic. Jenyjstn, kiz so ot
nich wobroci, namaha tam gawo swoju rjēc, swoju
nabozim, swoje politiska gawjstwanje. Wobahy i tu
harmonije mjeg dntwrtym a mawen dntwrt

118
 interesami stanoviny kolonije. Kolonije skienja svoje
 uzdaty žemjelokaj a potreba je gaso jeje manufactory
 tvorj a su wiste tvorre kamenje k tvorj (jemjel-
 skeje sweto-mocy) jemjelokaj sweto-mienarstwa, kaj
 rjesmjerne bokaha Indija, w kotrej se jemjelocy wupmjer-
 warjo w malkej licbe zasylje njemija, skelj k nati-
 onalnemu prietobju stoja klimatisko woboljmsie
 kraja napicju, prietoj puz to njemija ludo g postmjenik
 krajow kam cobyje pitač, a sej njemobolji dmozne
 kamny lud k populaciji, koj by najkemu nadankaj
 trebnj byt. Mjzbym go po Seleyowych sobyl priispom-
 njanjach za žemjelokaj strach wobolji, wobytm jej
 nationalny engym krajm wnyje puz svoje njitriše
 člorojeske prijeterje, puz kotrej wna wroj nadawek do-
 pojeln, to spotolje, stož hč otal Indiji pobrahowaše, a
 kotrej pobrahowanje jich lola, kačrnij su lola mieniči,
 w potwianoci najprijed wch mohamedanskich a postm
 kresčanskich Dobyčerjont izwječ, njemnyje go čnyastm,
 go wronam stnjeja, go pčim sebi wčim, go se jedym
 lud - tvorja Australoka a Lanaka, puz svoje g itmo-

vinnu nacionalnje homogenu ludostru wiske wobsejnistrow
 jendjelstkeje krajiny, ha čerwjnj maja swobodne zakonistrow.
 Za jendjelstke su kolonije, njich sej nie na wěane časy
 wiske wobsejnistrow, bohate na materielnym wuzitku, a z
 dobytkom sej w tym nastupanju, zo so zejta jendjelstke was-
 nje po swiče rozšerjaja, štož tola cytemu ludkej domizny
 čuće idealneho spokojenja stiča, a štož je sej mójno, zo
 je so z wuzitkom za domiznu, wtoč'opja - li so jomne kolonije
 wot njeje, dokelž bychu pola w gwisaku z domiznu na polu
 wikonanja wostali, přetož maja jenajke rič, jenajke na-
 hlady, jenajke přiča. Kaj za jendjelstke tak je sej za
 francuzku wupmčowanje do kolonijow Antich kraja kaj sej
 wupmčowanje při bliznjich Antich kraja do kolonijow jom
 strowacym z wuzitkom. W kaž zrudnym swičte pokazuje
 so so z přirwananjom wulkeho wuzitka, kajkiž wupmčowanje
 Antich ludow domiznje stiča, dale wěstowće za wobstaje
 nacionalnych samotrowcow, kaj so Anta emigraciji byhso-
 mych do kolonijow Antym kralstwam pordčionjnym po-
 kazuje, potrowe njitowakott, kiž su specielnje z němakin
 wupmčowanjom zjednotčone! Njeje na tym dweč, zo so

Je eyle po naturskim, hdyž ludje, a to wsebye kajcy, kiz na
 žanym wysokim okružniku zjedenwee njstaje, dr enzo-
 rčaceje wokolinj prisiděi a widja, zo su wok enzyk
 nawožkow wobdču, so po něcim z ludziimi, kiz jich
 wšednje wobdavaju zjedwea a jich wašnje a powinki
 priwzornu, mli to jennyj powinki ludu, kiz z prijmo-
 wanyj na samonym okružniku kultury stoji. To pak
 namakamy jedwělirnyje w zjedwělonych staatkach pōtricnje
 Amwuki. Samo w krajinach, hdyž w němcy w přewozj,
 priwzornje sam etowjek, kiz žendzi ga politikskim a social-
 nym zastojnstwom, jendželatu rěč, přichjy epta Wnija nje
 je ničo druhe hač anglo-ameriķanske zjedwělilstwo.
 Je pak při eyle jasne, kajku jstwu pizto němcke intro-
 strija a němcke překmpatwō čōrpi, zo se spōwobanyje
 němckeho wupmōwanje na jendželate wašnje wutwōri a
 wnu pak radō jendželate wupōtjy kupnje hač samne z
 wōkōiny. Nětko pak spōwōnnyj kiz na najwysōš
 kubitō etowjeka, na jich nabjōw-moralcke interesy.
 Němcki protestant namaka přicy bōšē privilegōwice, z
 samnje strany wnyje přicy na bojne wimōwōšē stypjōwice.

122
 Njemištvě je nje jara po Americy rozšěrjena, a mnogy njěsu
 krěćeni. Tola su tam tež njěle protestantskich sektow, kiž
 cyrknje we wulkej mnohstěi wobslědja a tak wobstlerjaj, jeli
 je jich rěč mawn křyt, pri legimstěi sthěje, w Božich služ-
 bach sthěje. Staj pak katolickor nastupa, namakamy
 tam w mjedawstich časach grunde wobslědow. Cirknje a
 kapały bjeim husto drě; wobje za farmajors jara wst-
 lějare; ginjenje we měškar a krajne jinde bjez wěje
 nabojiny wenz bjeim mnohich katolickej wěry. Z wul-
 kim głojom je, zo je so wšitko přelěpsito. Přez jarnake
 cyrkwinake gwaž bjeim mnogy z dněwowych wjaton hmič,
 stonim wymsěje a přez mwojo so jwtae; hrděj tež za
 němskich katolickor gmejta drě hae dněpactyr otwo-
 gatoričim, a tak zarn kuje liěba katolickor - liěi so jich
 na wšom milionow njeg 74 milionarni - jich stej-
 nišćo a garantuje bjele a bjele gowobkhoranje prawce
 wěry. Tj w notionalnym přěčěwanju je so stejnišćo st-
 eor njěle přelěpsito. Wobteja mnohe powaršne zjedněnšće
 němow, kiž tež njěsu bjez wliwa na wólby. Tj to, zo je so
 wšěma k přěto stawnajim miěnarštwu předobyla,

njeje byj zacišća na jich nacionalne gnyolenje, tak zo se-
 bi nacionalitu gaktowaju woselje sam, hčej gadyu drubri
 mornent wjelöje wog nimu, kaj, hčej je dšme ne wos-
 binej nje wostwismöci aby hčej gme malo dšmewo hromadje
 by öli, štoj so hudo me namaka.

To by potajkim probaz byt, kajtj jon stawigny a poři-
 tomne wostejmoci nšmaktw wygnöwanje postkičnja. Štož wy-
 gnöwanje drubnich modern sadow nastupa, njebržji so
 wjele prajic! We Rakusko- Wuherskej monarhiji, hčej
 hi ba wygnöwanjow köžöwličnje w lšach 1871-1879 wo-
 koto 10 000 dšowit wöciri, je so pale hi ba kötro wygnö-
 žila, tuda wöciri na priklad w lšach 1890-1898 g wy-
 znaćom lš 1894 köžöwličnje 60 000 - 70 000 dšowit.
 Najwjetöcje wögnöci ma wimot jendjeloketw a nšmaktw
 wygnöwanja wygnöwanje z Šhalokeje, na čiriz au
 woselje lmbjane, wobgarnjomne burste wostejmoci mnt-
 šiku matych najin kot wine. Šhaloke wygnöwanje, köž
 z Liguwije, Venetije, z Piemonta a z Lombardije prij
 najwjetši kontingent dšakata, priwöžje w lšach 1890-
 1897 wije 475 000 dšowit do gjedmönjich šakotw,

319000 w Argentiny a wokolo 500 000 w Brazylje.
 W Argentyni, w nichu so italske walmiate kolonije w kajkej
 mntrosći, zo dobry znajer argentinokich wobskynsćići, profesor
 Kasper so tak wmpaji, zo budyje putón kraj Italoku w no-
 wym swěće stwie. Tak mōže so italske wmpćowanje we pow-
 jim wntworenju za italsku nationalitu z wjetšim wnjik-
 kom pokazac, kož bi se so němcke wmpćowanje za němcku
 stkež w argentinokaj republiky njuski helko wobydlerji
 španskeho wotkhatu, zo njeby so pōtla italski element
 z dźurjeć a wntić mōh.

It by najwężniše so wmpćowanjach z němckich o-
 cow byto. Wmpćowanja z němckich krajow su mēnje wężne, a byr-
 nej se jich ličba wjocka byla, - tak wmpćowanke mjeg li-
 hamu 1872-1894 ze Šwedskeje 530 000 wrobow, z Norweg-
 skeje 284 000 a z Danskeje 138 000 wrobow do zjednće-
 nych statow - pokazuja wone hola jenuj gnaruja, kotrej
 su dźižo rozklatane. E tym mōže so potajkim wyprui-
 nanje so faktiskim wmpćowanju skončić a nětko je
 šec něšto so wawre, kotrej wmpćowanja garydnje, naryp-
 wnyenju. Njeje pak tu mōžno, wotčić historiskeho

Kiž mješe se knjezstvo na knble a na smištrije wtkonje,
 jara powšitkowny; jeli wysokosé pak mješe so po krajnym
 aby wtkonjomu zwničenju a wotměnjěš so srědž dracykto
 a brěčho d'ěla cykto zarnjěnja. Kraj mješe wyumnyj při
 naktaženju kuleto banka se mjenjenje, zo ma sebi wtk emi-
 grantow ga se jim wypokagane stizby nekajketo zarnma-
 nja dostac, při čimž pak so cykto zwničow smiči, zo je tež
 wnywěowan hac do wtkomika, hac bi w krajn, wšitke č-
 že njese d'rbjet.

In pak njich je tež na wtkonj'bowarja l'itny faktum
 spomnyje, kak srědne wtko ge swojim jednotnym ži-
 wjenjom napohladom, kiž d'rbješe z jednoty we wěnje, kiž tola
 mjenje bole w d'elakich časow wtkonkati wo wtkonje-
 še, wnie, k geziwjenju ludit kamne l'itka mjegy, kamne
 potwse ga d'ewkow we wtkonje njestajše, kiž se puke
 w pozdněim „polizistacé“ ge swojim merkantiloy-
 stejnom, ge swojim absolutiomom a ge swojimi pri-
 kazniami při wnywěowanju pokazuju. W Pruskej zaka-
 za Bjedrik Wylm I. w l'ěće 1761 každe wnywěowanje, mjeg-
 hym zo zarničenje pawa k wnywěowanju ge arjeněu k'rtac'

brojice, koj postaju wim na stasbryenje jineho emigranty
 200 solerjow myta. W Kurbajerskej brojice so trisice 1764
 njepowotanych agentam ze Kribym eu. Tola by tu dyrbja-
 cten po casu lipse nahlad nastao. Dyrbjese libarje Im-
 munitatisma, koj dje bu wot swobodnozmyslenych, illu-
 minantow a rozswitlowjow we wosmnahym stotku
 polekowany, koj pak tola by prawe jadro w sebi wobryese,
 dyrbjese samne libarje by publikaciji etorjestriskich pra-
 wot w lice 1789 wedyse a koj hodyca reakciju pre-
 cisno omnipotency „polizeistaata“, kaj koj bi won
 z Kriow 16. stotka wrot, pokaza, koj by gawisec
 by cyrkwi na swojej strony mela, nybyli wot krajne-
 ho knjezstwa pubetna byta, swobodze k wypracowanju
 k lipsonu prini. Pictoj, hdyz so se zarjuzenje etorje-
 ka precisno krajij pranje spiznawa, hdyz so spiznawa,
 zo je powotanje kraja, so ze dwjemetice podawot starač,
 nie pak wne knjezičerjow jich sta porisec, njemi-
 zerny tola gjenje bytne prawe etorjestriskich pric. K tetych
 pak by gawisec swoboda stusa, po svojim duchowym a
 ečlych zamozenju sebi svoje sydlisico wyrotic. Wotri-

suje pola wot mišny, kajke sebi wzawlić, w musnich padach cyže
 přichotne gadjiznyje člowjeko. Kak wjele njmamakachm rruje
 we wupnčowanju jemički přetk, swoje najswjěčiše winowatorče
 dopjelnić, štož bě jim w domiznje njemižno! Kak wjele, kotrymž
 njepřidruče zemje w domiznje k gadjiznyju swjěby gadjěbaše,
 mišachm to w kraju, tožeg bě jim přiležnosć opřičena, swoje
 čiwu staru trjebać. Jako myne wopokoznje so gadjizniče
 přikoznje, wupnčowanju bych lětach gadjěbać, tož ma miš
 do wójwatwa gestupnić, přetož rruje w bych lětach so młodzi
 ludy so młom nakłilemi, na někotry čas wupnčować. Njech so ga
 to stara, zo kždžy wupnčowar ně pnyje winowatorče přičiwu
 staru domiznje dopjelnić, šel sebi njacy wot njěh gadjě, do kžy
 chce wupnčować, krom kraju žaneho prawa nima. Při
 ničem česčowanju lubowě k domiznje a patriotioma, kž mažja
 so na kždžy pad přičowar, njamě so pola ženje na to gabyć,
 zo miže člowjek přij přěmi nadawk, Bohu stuzić, wšnje
 dopjelnić, a zo ma so to jětu rozomej přerostajić, sebi
 město wzawlić, tožeg by kudu winowatorče najlěpše dopjel-
 nić mohl. So rozumi, zo je tož nadawk k swětknje wyšw-
 čě, ludžom, kž chceja njewědruwe, njemagtrmitosć a

lohi Kornyslowsé don trich semm wuzic, zo bychu jich na
 njes wědomike wašinje k wupnčowanju nawabili, napře-
 čiwu stupic. Tola sej ta nimie so se přecenje smitnje
 wyšwěc přičiwu wupnčowanju dale wupřestric.

Je potajkim jako wotstup postrowjenju, zo přez za-
 konjedowanje so wupnčowanju po něčim přicy wjěša, post-
 lewda wotkaji. Hižo wotste krajne prawo stupicé w lěcu
 1794 wupnčowanje, žadašeli sebi sej, zo by so k wučetnje-
 nju wotlowsé dawa w sej wotwupnčowanjski sejanjes so wot-
 kedat. Tej w Bajerstkej dotali so w lěcu 1801 wupnčowanje
 tak deloko, zo mješé wjěwse w kóždym pažje semm
 po swojim wotwobanju dotalowsé deé. Tola namaka-
 čim so w lěcu res kripoké lěšé kruske přikaznje
 přičiwu njepotwobanym agentam. Semaka „Pun-
 dea kha“ pak džešé lěšé krusat dale: Wona wotk-
 jü, zo so w kóždym přičenju ze gujaska wotwobanja
 zapotwěšé njemóže, jeli je wotwobanjski kraj semm
 zwělniwy, jeli jako wotwobanjski wotwobanjski. Tej wjě-
 machu europoké kraje přeco bōle, zo je njepřiwotne,
 kóždym dawk (Nachtsteuer) gbihaé, kotryž k hōwta spadny.

šimcka Brunsca kta' kvočšo suz drubym priktatru do
 přetka. Nichton njetjebaše, kaj bi to w 18. artiklu po-
 skajone, samny dawk gatacié, přičičičiči jela gamožny'o
 do drubelu gubaskoweho kraja. Spričnje připiznachu wže
 nowše Kralstwazjawnje, zo ma kóždy podan, kotratuj' w
 sebite gajčički njewstřignja, prawo wupnčowaé.

Tuta za kladna suda přičiči sej do za konyom
 noweho něrnoskeho krajestwa. Po přibyl zakonjich, kiž
 z 1. aprylom 1898 do myj přyničim, přičiči kóždy, kiž chce
 wupnčowanjow do krajow zwonka šimckeje ligacych wozič,
 krajneje dowolnowé. Přičiči hač pak so dowolnowé přičičim
 přičiči, ma so wupokagaé, zo miže gubajowěša 50000 br.
 gubajowěša, a jeli zo chce wupnčowanjow přičiči miže,
 šyrbje sej na mirmik (Reeda) byé. Tuta přičiči pak
 miže so kóždy čas wot kanzlera z dowolnowé gubajowě-
 weje nady přičiči, hač sej eyle wotowzaé. Sej agencia,
 kiž k wupnčowanjow přičiči, so mu trěbne miže wotowzaé,
 přičiči so mu krajneje dowolnowé, šyrbje pak so sej z 1500
 br. wnammi wupokagaé miže, a wotni njewstřignja wotje přičiči
 tanje we filialach aby přičiči wotowzaé a přičiči gubajowěša

unprijie. Kajto zakonje je dnuke unprijowanje na-
 stupac postajita, je glavnjuju pola C. Franke, Das
 Deutsche Auswanderungsgesetz (Archiv für soziale
 Gesetzgebung, XI. Bd, 1897.)

Kaj pak je so pravo unprijowanje, t. r.
 kak doloko mođe podanje jedneho kraja pravo unprij-
 wac, u bitu časow pieměto, hoj u bitu litolothow eyle
 přetworito, ke srbje so posame wo politicy unprijowanja pra-
 jic, t. r. wo unprijaciu sych přistkow, kotry kraj nortžnje,
 go by unprijowanje garyadnat a emigraciju po wischyk přičastu
 mjerk. Byje bitu sych partij, go na to posachowaca po-
 litika u respotnym laisser aller wobtojeac, njek kraj
 switna njomse wobskynseow dla respotnu mie u tudych
 naležimseach nunič njemožeac, njek sych respotnych pri-
 spžnacá interesow za tute unprijowanja pobrahowace.
 Přeg to, go so hrijeka jme a nunič unprijowanja ptkage,
 možeme opřznač, kak so wěclake mienarstwa přičiwo
 unprijowanju gadžogajim. Imy wischeli, ko na kajkim
 stymiecu bitu Spanny, Fenzjelčenyja a u skajnu wětku
 Grekojo. Ze wšich tudych faktorow a gajila pobružclenyh

stinnu byich samych smjimy, na kak wsela Kore nasnje ma so lutan
 problemu pod wsela koscu wobstejnstw, kje gijenje lutan
 priinjese, prijimac. Je stje loko wietu si ebu dypkora posta-
 je, kak ma so swetna wyostw ot tym nastupanju gadjerje e, ko-
 la jara eejko so lutan dse pralajie ludy, kotre sredki ma
 wona prijie so lutan eacu so tym nastupanju krybae. Stj by
 sebi gwiril gwistoseu wyamjic, lae je so krajn absolutne pripjel-
 njenje, kak go meli so wnyneowanjo, kje se so sejnijem nje mu-
 zeit, lioe wot kraja podpjerac, aby, eto by moht jenny z apo-
 ditkiskej wistoseu nje, go gbi ljenje za konyer, kje wotolac
 wistych behatych wot otne lutan gann kje, o krot priinjese, kje
 by emn wjetse byta hae prijie prisazjenje, na kotymz by kraj
 eerpjet prijie go byitn wmozg, kje k lutan wuzwolnym nje-
 z'otnjeja, wnyneowati. To so delikatne praoenje, kotry moza
 so jenny z najwjetsej ked' buseu a pilnoweiu a wotwoseu wy-
 smjic.

To pak byitny kje spoznali, kak ma so wnyneo-
 wanska politika gadjerje, ludy je kje lutan dse eejko wyau-
 stje, kotry sredki ma so so jannym parje nastjowae, dylbi
 zniowanje kje dse kje wotwota se bye, nje je-li pri esy stenje

so Kolonijow, kiž su, nek lubelw kraja wobwisni, z cyle jazy-
 nym wnjilkom gjednoćene, na to dźelać, zo jeltw powdani
 we wšćinje z wostanu, tola bjež teho, zo by so jim prawo
 wuměowanja přikroćiti. Měj wostanu domnjenje najwšo-
 ěšo zžeržane, ludy w njej wostanu. K tomu pak ma knje-
 žstwo njepradne knuči kraja wobdźelać, pšćidwě role
 powjetšće a zakony wo successiji st. tak garyatwac,
 zo wne syto behadje burikow a gijwšćejstow garan-
 tija, bjež teho go bjež tamni bratija a soty, kiž žene-
 tw wobswjěnistwa nje namrjeja, přizni wšći a tak mje-
 wani by li, kraj wuměćić, Dokež přědki njenama kraja,
 so jako Khegkarjo z njerrjegluniskim djetom aby jako
 liami a podobni djetadewjo gasylic, ketry djetu so tmo dse
 nek najkich Khegkarjow z wnospičom wnkonyja, stkež z
 jich Khegku a małym knokom pola je jim pola ga-
 klad wiatenzu garrkowanu. Dale dylja so sej nowe in-
 dustrije garrjesć k zastužbje za tamnjitw, wosebje pak ma
 so nabožnistwo a dobre přeinku piotwac go by so pola
 lubych Kluwšćich gubniwšće a apokojwšće zžiwžata a w-
 wita. Wobswjěti čowjek tuke přeinku, njendje jeltw cyte
 gmyslenje na dšćpšće wulkeho garrwžanja ne z wntwore

njesolosc, dostanje lubosc k wotciny, priwiscose k nabry-
 njm, historickim a prajbygm tradicijam domignj kajkeje
 moey, zo so jenyj wulkeje moey abo eyle wosebityil pri emow dle
 roznyju wyznacowac. To by so luda priwiscose k wotciny emu
 ziwisa gylgata, je minowatose prijematwa, zo njetojebarsu so wob-
 stynwosc, kjz so stano dawnych casow dwohaja, njepri ma a zo pr-
 vni celne samostwose wobytterju so wzgmsci ga kika. Priklad
 priwiscose k domignje, kjz wnyje ktmde wobytlastwo, kaj italocy
 z italcujo z friaula, Savoyadojo a Tyrolsey w hyn nastupenju
 dawaje, zo na wicnje domignu njewozmoča ale jenyj na mō-
 sacy a jeli wotw, na lita, zo bytu so postom z wobytterem, kjz
 z pitwsciu awryju k rnkow gastuzicim, domoj wrscili, je
 tu instrukcionne dose.

Pokaza-li pak so wyznacowanje jako wyne, ldyz so
 nasponwujine pricthi, pryz kotrej so lud k wotcinskej zemi
 ynta, docyta aby jenyj z njepomernym wopranu wnyjese
 twja, potom njek so gnajmjensia switna mōe zo to stara,
 zo so wyznacowanje tak zarjaduje, zo domignje so wzgmsci
 malo škody ale pranyj wyle wzjalka prinjese. To rozumi,
 zo je najljepje, ldyz wotcina kolonije wobsciji, ldyz njek
 emigrancu wncatim. Njuk so wni njenyj bole njewotcisi,

jičk politiska jednota, najmjenša jičk witerarsko-politiska
 a jičk wjerstko-diplomatiska jednota z witeim garantuje
 wulkele wzgiltka ga wobija. Nationalita wupm'owanjon
 so g'ozji a tež kubu lud me a histanje wjetije wajnosce ga
 socialne a politiske wurice člonjstwa. - Kolonije jock
 d'rbja tež tajke bye, zo miža wupm'owanjon witeimj p'ri-
 jinae, d'rbja jičk na so čatnje. Kek d'elke so w n'ow-
 dobych nimskich kolonijach so slawa, wjetozji so trisee
 z wistoseu prajie.

W'ozj a tak do toho pak hae podanje jedneho kraja
 do jemu stusacych kolonijow wupm'owace n'ewozja, wos-
 stanje winowatosce krajneho Knjejestwa, wupm'owanjon
 do wistych krajow a pod tajkim wobtojnosem wjesi,
 zo so emigrancie strachom wscugbnjenja, a to natio-
 nalneho a hospodarskeho, wch witeneho kraja wukho-
 waju. Zo moze se w tym nastupanju mohto stae,
 je wjetwe'lowne, a zo je w'owp'itajkeho na wistych
 krajach genije koncentrowaneho wupm'owanja za witei-
 mu z wzgiltkom, priuz se zo wonu nationalne sarwestos-
 ce emigrantow a z tym potwose' z nich wukhozacych

počatowanjom strukturneho změnenja, wobkharu ab.
 z druzim zduženju, za to su wuškotne wtkowanske
 přeabowanja mjez Hamjelskej a mjez gjetnóceny mi-
 staatami, kiz su tola mjez'isajšo politiskeho dže-
 lenja tak mienje so wuwiće, najlipši do jarkoz.
 Syrbji potajkim zaběrany krajneho knježićenstwa
 najprjedy na to hladać, zo so wupmjećowanjam při-
 hotne srědky nawoznja. Tola sej swobodne gjetn-
 cěnistwa a towarstwa, kaž němske kolonialne
 gjetnucěnistwa a kaž wubjorne katolske to-
 warstwo swjateho Rafaela, k zaběrany němskich
 wupmjećowanjom, mjez'isajšo skutkować k wuzm-
 čenju a gasterowanju wupmjećowanjom, zo so přet ško-
 du zaběranya. To pak by itak tute gjetnucěnistwa
 mjez'isajšo eyle a dwe dopjetnič mětli, mjes-
~~no~~ so jim žanetw zaběraska křase, zo rjeby
 syrbaj knjezstwo w tak wajnym skutku
 wuwić do stalo, kiz mětli wone lohej wuwi-
 wjeć, zo fundamentalne člorjecke prawo, sebi pro-
 ju druzim po potrobnym změnenju a po dabrjej

informatiji sebi namolić, podryfe; taj miht kraj
 prije to, zo so gwoje jectotliwyk wopruje, k politi-
 skej moey pōmē, pōctoj to miht so wscyje kbyz
 slac, ldyz chē ēlonjst to kraja wpmēowac, kōtyz
 je dyje jym individualnje pōthodny, st kotreby
 zapmēowac po k knyžerstwo rjerady pōida.

Mikławš Dōrnik.

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely Sorbian or German.]

[Faint signature or name at the bottom right of the page.]

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely Sorbian, covering the majority of the page.]

57

Hornja a Delnja Lužica w 17. a w zapo-
čátku 18. stotka.

Při wobramkryjenju měra w Praze
30. mjeje 1635 wotstupi němski kejžor a čes-
ki kral Ferdinand II. Hornju a Delnju Lu-
žicu (z wuwraćom Khočeburskeje) sakske-
mu woler'skomu wjerichaj Janaj Jmjej I., dokelž
bě wón kejžora w 30. lětnej wójnje podpje-
rowal. Tež Brandenburgscy wobkhorachu
swój díěl Delnjeje Lužicy. Jich najmjěšča
a najstarša wobsydnosć bě Khočebur z wob-
wodom rok lěta 1445 a Tich wot lěta 1448;
Porzišo přiwobroćichu sebi brandenburgscy
woler'scy wjerichowje třišće wšelake mjěniše wob-
sydnosće, mjez kotrymi běchu warniše: Zěmka
a Bobersberg, knježstwo Sosny, Běskow a

Storkow. Tak bě nětko Dwoje němske hospo-
darjenje w Lužicach.

Znutřkowne zarjadowanje Lužicow wosta
z wjetšeho Džěla tajke, kajkor bě pod čěskim
kralstwom byto. Tri stawy: zemjenjo, města
a Duchownstwo běchu potnopravi krajenjo a
wjeselachu so wšelakich privilegion. Wjesny
lud, z wjetšinu serbski, z Džěla pak hišom
dawno wolnarodnjeny, běše khwy. W tři-
lětněj wójnje so Lužicy zapuscichu, stož hišće
wjetšu nurn a zrudbu do kraja přiwjědže.

W tajkim zrudnym wójnskim času wučaho-
waše wjele ludži z Lužicow, wosehje do Polsteje.

Wostjědri' zakubjenja a nury běše serbski
lud nic jenoz prawow swobodnych krajanow
wurubjeny, ale z wulkoho Džěla tež křesćanske-
je wučby w rozymbliwěj reči, tuž zapadosače
přecy bóle a bóle do njewědomnosće. Z cyteho

ludu wobkhorachu jeničcy wičarowje wose-
 binsku swobodu a dźeržachu tola najmócniso
 swoju serbsku narodnosć. Na wsach měješe
 serbske wobydleństwo přewahu a čuješe so
 jako so swojim kraju. Byrnje do poddanstwa
 storčeny namaka Serb w rólmskim dźěle swoju
 moralnu podpěru w njerbožu. Dobytk z pilne-
 ho dźěła porbčowaše lud po něčim a dawaje
 jemu nadźiju na wudobyće z robočerstwa a
 poddanstwa. Někotryžkuli němske zemjan wo-
 khadny po 30. ročnje a porđišo pjenjery trje-
 bajo dawaje za zaplacenje wěsteje summy
 wotpusćenje z poddanstwa.

Tak wutworjo waše so pomalu stan wob-
 sydnikow swobodnych kublow (Freigüter), kotřiž
 pak potom pod zakitom tajkoho zemjana zwo-
 stachu jako škitancy.

Druzy mjemi Serbja, kotřiž helko nje-

mějachu, zo bychu sebi dospotnu swobodnosó
kupič móhli, plačachu wobsydnykej zemjan-
skoho Dwora za wolpusćenje wol roboty a sturby.
Ale běchu tež tajcy, kiž dylbjachu w poče swojeho
woblěća robočič a sturčič.

Po času wnutrorichu so w serbskim ludie
rozdrěle po sekonomiskim wobstojenju:

1, wic'a zornje (Lehenlente) swobodni wol wšěje
roboty a stojacy pod zarjadowanjom krajneho
bohokstwa (Landvogtei).

2, škitancy (Schutzverwandte), kotrychž přjedorv-
nicy běchu so z poddanstwa wukupili a sebi
dobrowólnje zakił wěškeho zemjana abo knjež-
stwa wurwolili.

3, poddani tachanstwa, klóštrow a městow, ko-
triž njemějachu njele sturby, ale jenož snad-
nišn pomoc podawachu.

4, poddani zemjanskich wobsydnykow a du-

chorownstwa (n. pi. wěstych farow.) z přistušno-
sću roboćenja na wěstych Dnjach abo pjenježne-
ho wotptacěnja za to.

Děł Serbow zřiwješe so z njemjestom a
wikowanjom. Tajcy běchu naši přjedornicy w dru-
hej položcy 17. stolka a we 18., tola při wšitkich
njespodobnych wobstojnosćach, kotřiž jich wobče-
řowachu, njeběchu mjez nimi přočerjo.

Tak Dyrbjese sebi serbski lud sam pomhal,
přetož Łužiske krajne staroy njestarachu so po
30. wójnje wo porběhnjenje wotpalenych a z mo-
rom zahubjowanych wron, am w polěpšćenje
ratarstwa, am wo dobre rozrocnjenje w křesćanskij
wěhje.

Na sejmach wuradźowaše so wo tym, kajke
Drasty maja so njesmi ludjo woblekać a darwa-
chu najspodźiwniše přikaznje. Njespokoj so
z dorjadowanjom burskeje Drasty, přemyslowaše

krajna vyšnosť, kak by Domjace natožki serb-
 skoho ludu porjedista, tohožla zakaza skhadzo-
 wanje hólcow a kolcow na přiazach 1677 pod
 khostanjom 50 tolerjow za hospodarja, w kotrehož
 Domje by so wone stalo. 1683 zakazachu so reje
 na mjedzelaeh a swjatyeh Dnjach, 1672 a 1702 wše-
 lake Druke hry a zjarne zabawy na tajkich Dnjach.
 Ale na wšednych Dnjach njeměješě sprócniwy
 lud žaneho časa za reje a zabawy. Tuž bě tam-
 ne zakazowanje jenož wumysl, zo by so pod
 dačom ždźerženja moralnosće wšitkón narod-
 ny natožk wotstomat. Korčiny pak stojachu na
 swjatyeh Dnjach za wšitkich wotewryene, kiž
 chychu so wopić, štož krježstwam Dobre Doktody
 njeseše a Serbow k němskim natožkam zbli-
 žowaše.

W zwadach rozudžachu tehdom smdnicy (poždziši
 rychtarjo), w někotrych wsach Džedzičmi, w dru-

hich wurwoleni, a starscy murionje (Schöppen.)
 W 17. stolku rymowachn so hize šoltowje po
 němskim „Schulce“, dokelž němske naložki so
 přeco bole rozšerjowachn. Před tajkim sudom
 řečeše so serbscy a sudnik wurměri sprawodnosć
 po podawiznowym prawje. Za wobškodženje
 bližšeho abo za kaženje zjawného porjada běchu
 kłostanja: 1. kłoda, do kotrejež bu noha ratyknjena,
 2. želero, do kotrehož so sija, ruka abo noha zamkaše,
 3. stolp ze želernej našijnej wobručen před koč-
 nm abo před cyrkwinym přitwarkom, kotiesnuř so
 1539 bohahanyjo a zaklinarjo přisudžachn,
 4. jastwo za čerše zaminowanja. Na wuruđenja
 rymneho sudu štětkowaše wola zemjana, kotryž
 we wěstych padach sam prawo wurměrowaše.
 Ale tajke knježske wuruđenja rjeju so serbsko-
 mn luděj lubite, hdyž po swědčenju Abra-
 hama Frencela na spocátku 18. stolka so husto

prajenje stysese: „knjezstwo nobkradnyo' njeje
 hrěch, přetož za knjezstwo wsilko Hětamy" a
 podobnje. Z cyta je tež hišće w 18. stolku mjez
 Serbami a Němcami njeprěčelnosć wobstojata.
 Něme Serby z wjetša mičo dobre njeprěješe a Serb
 praji hišće rač wo Němcu, wosehje wo zemjan-
 skim: „Tam lapak Dže!“

Zestorčemi do robočerjow a njemějcy možnosć
 swobodneho přebywanja w městach, posmjeco-
 wachu Serbja cyłe swoje žinjerje njernemu ko-
 spodaštron a Dyrbjachu, žadachu-li trochu wjet-
 šu wzdžětanosć, do němskich šulow khodžić,
 hdyž jim serbske nihtón za tožić njemóžese.
 Gyskej pomhaše wotmyslenjam krajnjeje wryšnosće
 a Duchorami njespórnych potřebnosće ludu. Něm-
 ske a poněmske Duchornstwo přecowaše so wotru-
 karjenje serbskeje řeče a přiklešowaše radšo
 wotkupjenju swojeho slatka, Džžli zo by jemu.

Duchovne pozyljenje w zrozumnivej rěči po-
darato.

Tajke kažerje přez němčinu rozšěrjowaše
so w cytych Lužicach. Lud zhubiwši čuće za
swoju narodnu hódnotu kónčowaše swoju rěč z
přiměšenjom němskich wurazow a twórbow.
Samy do natoržnje rěče přičičowachu so nje-
třebne němske wurazy, kaž paradiz město raj,
hnyda město mitosc a. t. d.

Po skazěnjn rěče přinidže pad wólcorwskoto
natoržka a smjerć narodneho žiwjenja a Duchu.
Někotryčkuli Serb, w němskich šulach wučeny
a po němsku drastn so woblekarowi kaniłowaše
so swojeje, burskeje narodnosće, čisćeje so do
rjada Němcow, přemjenowa so po němsku a
kładaše z hrdženjom na serbski natoržk.

Wotpadnistwo wrdžětaných ludži wot sorbskeje
narodnosće wotemza jej poslednje mocy k

747
Dostojnemu porběhnyenju wosrjodz' dušateje něm-
činy. Tysac lět běchu Serbja wšelake njebož'a
narkomili a z nadžijn do přichoda znyšli:
pod'ismjenje, wotewraće zemskéje wobswydnosće a
prawow krajanstwa, skónčnje počišćowanje a
hamjenje přez njeprěčelow.

To běše wšitko bolostne, ale najbolostniše bě
z curotu zajědženy a zbity duch naroda!

Wšitko zdaše so na poslednju hodžim zasně-
ta wotstupowaceho ludu pokazowac'. To la runje
w litym strašnym času namakachu so mužonje
nadobneho zmyslenja, kotřiž sebi wotmyslichu,
nabožnu a swětlu wzdrželanosć mjez Serbami
porběhowac' a z tym jich z wotnarodnyenja wu-
swobodzic'.

Přemi mjez litymi mužemi běše Michal
Trencel, kotryž w 1628 w Běčicach narodzi a 1706
w Budyšćech zemře. Přez jeho postaranje

zeňdře so 1660 w Budyšinje přěmja serbska
konferencija, w kotrej přatnaci serbscy Duchowni
w naležnosćach serbskich wošadow wuwadźowa-
chu a so ejednosćichu, zo bychm sebi wzajimnje
pomohali, mjez sobu so zastupowali a po sebi
zarostlašenym wudowam a syrotam pomoc po-
skičeli. Jeho najwjetša zastuwa pak bě zarje-
djenje woprawdźe serbskoho prawopisa, kotryž
njebě na rjepřikódnny němski zloženy, ale na
čěški a polski. Wón přewoži ewangelium s.
Mateja a Marka, kotrež 1670 wuda; Dale wuda
Frencel 1693 listaj s. Pawola k Romskim a
Galatskim, 1695 perikopy a 1706 cyty nowy
zakón.

Tym samym časom započá so tež na
katholskej stronje dičarwošć w pismowstnje
přez jesuitu Jakuba Ticina, kotryž w 1656 w
Kulowje narodži a 1693 jako rakurski wojejski

141
kaplan před Belgradom zemrě a fura Světlika
tohorunja z Kulova rodz. 1650 a zemr. 1729.

Ticin umra w Praze přerjnu serbsku řečnicu
„Principia linguae wendicae 1679; přemi serbski
katholsti katechismus 1685.

Světlik přerje serbske katholste křesťane 1696 a
přemi tačanskoserbski stornik 1721 a přewozi
tež cytu bibliju, kotraž pak dyrbješe při maty
črjodej katholstich Serbow ryčiče ana wostac.

W Delnjej Lwicy přihotoware lehdom
Jan Chojnan, narodz. so wokoto 1600 w Brjazynje
a zemr. w Lubjorje 1664, wobserne řečnisko-
storniske Diěto „Linguae Vandalicae ad dialectum
districtus Colbusiani formandae aequalis Co-
natum,“ hižo 1650 dokonyane, ale wono z wosta
w rukopisu, kakle wok porčičich při spis-
rjn nowych knihow nužiwanyj.

Wulka pak bě škoda za serbske přimowstwo

150
 Když Běrlink rručí počá, zo Dylbi so serbske
 pismo k němskemu bližič, a když sam Michal
 Frencel na žadanje Běrlinka jako staršeho
 svoj lepší pravopis pušči a 1693 (w katechismje
 natoženy) po němskim přiija.

Kalkolocy pak nočeychn svoj lepší pravopis
 z mjenje Dobrym wuměnič a tak wma waše
 wot lěta 1696 Loëllik knihi za katolskich Serbo-
 hinak Dylbi wnda warjo lutherško-serbskich knichow.
 To bě nowe za serbski lud jara škodne rozdwoje-
 nje, štož Dylbi historija Serbow ze wmdobu pomině!

Nišče na kōncu 17. stolka počá Abraham
 Frencel, narodž. 1656 a zemr. 1740, svoje wučene
 Džěta a wnda (1693-96) knihn, de originibus
 linguae sorabicae", kotruž tam po tehdyšich
 nahladach z hebrejskej přirunje. Wón bě
 posledni, kotryž je při pisanju w serbskej
 řeči na Druhe stonjanske Džiwat.

W Delnjej Lužicy přetoži Bohumil Fa-
brius Lutherowy mały katechismus a nowy
zakón.

Wšitkej totalni spisacelownje serbskich knihow
njepisachn něro za zastuženje časneho myta,
ani za slawn, ale jenož za duchowny wuzrětk
khněho a wopničeneho serbskoho ludu.

Najwazniši zadžěnk rozwića wzdětanosće
woska njedostatk na serbskim zemjanstwie a
měšćanstwie. Wjesni Serbja z wuwzacoem lu-
therskich Duchownych njemějach w tym časn
srědkow, zo bychm swojim synam studowac' dali
a tak naturskich wjednikor za duchowne pr-
sběhnjenje Serborostwo přihotowali. Najkórje
bě w Delnjej Lužicy, hdžer bě lud hišće
khněši a pottičorowanje přez njepičcelow
serbskeje narodnosće najnjetsě. Tam bu hižom
wot spicátka 18. stotka zakazowane po serbsku

nuknyč a pisac'. totodla runda w lěće 1714 Bjedrich
 Wilhelm I. rozkaz wo wotstronjenju serbskeje
 řeče ze šulow a zamjěre natorž, zo bychm so
 w serbskich cyrkwjach serbske a němke předo-
 wanja wotměnjate. 1731 wozjewi so wukaz,
 kotryž Duchownym zakazowaše tych Serbow
 swěrować, kotřiž němcy nje mōzachu. Po krót-
 kim pak bu wukaz jenož na tych natorženy, kotřiž
 hišće 24 lět njeběchu, tak zo bychm mjez tym serbs-
 ku řeč nanuknyli. Potom wunědže nowy kra-
 lowski rozkaz (1735), Duchownym a wučerjam
 poručacy, zo bychm so starali wo dospołne za-
 mjědžene němckeje řeče a wo přecytně zahna-
 će serbskeje.

Nastupnik Bjedricha Wilhelma I. (zemr. 1740) Bje-
 Drich II., kiž chcyše Slezsku wot Awstrije wotkor-
 hnyč, staraše so přede wšitkim mjez Serbami
 swěrných wojakow namakač. Zmružitosć přez

Serbow w pruskim wójsku wopokarena po-
 ručowaše kralj, zo by jich k dopjelnjenju wob-
 čeržnych rozkazow njenučit. Tuž surowe roz-
 kazy, kotřiž Serbam jich reč wotewrači so próco-
 wachu, k ničomu njepostužichu. Serbja su-
 knjachu zaw a modlachu w Bohu w swojej
 reči, a Němcy wočakowachu přikótniši čas, zo
 bychu znova Serbow potlačowali.

Jurij Rječa.

Ty sy Petr, a na tule skatu natwarju
swoju cerkej a mocy helo nje přemóžaju.

(Přednošk w jasčanskij hjesadře po naspornymj
Disposiciji.)

Zawot: W krajnje Caesareje Filipoweje
praša so žezus swojich wučownikow,
za koho jeho maja, a pomjenowa Petra
po jeho wotmótnjenju za skatu, na
kotru swoju cyrkej natwarj, tak so mocy
hele jn nje přemóža.

I. Díel: Čerke započatki nowje cyrkny za-
nistě židow dla, přecočhanja w
Romskim křesťowstwe wosehje pod
Neronom, Domitianom, Aurelianom a
Diokletianom a krasne dobyće křesťan-
stwa přez Konstantina Wulkoho po

po přetobycin Licinia 323.

II. Díl: Zmíne časy za cyrkej w Němskej přeč
Luthera, w Francórskej započane přeč
Voltaire-a a Rousseau-a, skónčene
přeč wulkn revolucijn 1789.

III. Díl: Njepřečeljo cyrknje w najnowšim
časn, wosebje tak mjenowaní wučení,

Kónc: Dobytk křesćanstwa w naspomrjenych
pádech, tak w mocy hele cyrkej hač
Dotal ženje přemožili nejzn, skónčnje
krótki překlad w rošěrjenijn cyrknje
w curych a Dalokich krajach.

Jurij Rjeda.

Před hodami.

Jednače čepje. Tu woteurja so
 Dwiže Turkečanskeje šule. Wotajo žórli
 so wjeseta mto dosé Turkečanu wosady
 wow z huskeje jstwy kaž bjez kónca.
 Holčata, kholowy w škornjach a něcu
 na wušornaj woleja so do něha, kiž z
 bora haski do wny wjedaceji lži loché
 a wysš. Holčata khwataju, zo bychus so
 kulkan zminyte a bórzy so we wny.

88
151
rozeidow. Některá kulička wot ržka do
ržka. Na južnej stronje stej. Kukečan hol-
cy, na druhuj par holey ze susodnych wosow.
Prěnje kulki w twjerde a ^{stř} z krajny so
powita, wě, hōje je tjechita. Tawaju par
tež hišće z ržka. Bōrzy lětaju kulki hu-
scišće. Njiju par hižo tak twjerde. Bōle
a bōle bližitej so njeprěčelскеj stronje.
Stej hižo cyly blisko hromadje. Tu nje-
lětaju wjacu kulki, ně, nětko sypaju so
horšće mēha. Dolho njetraje, tu dyrba
so holey ze susodnych wosow wróće.
Kukečan strana je přesylna. Proso
a koso čekaju njeprěčelowje. Za nimi
čěya Kukečan holey, najprěniši je Mě-
činko Michat. Junu hišće stoj čěkancy.
Hromada kulko posypuje wokoło
Michatka. Tola Dale dyrba čěkač. Ku-

kečanu hólcy wóćuju so nětko jako Doby-
 čerjo z horoci to bitow. Frohe su Dobyčce
 kupili. Tu běli, kaž Božo džěso. Lěh su
 ha so za šiju a tłóci so do smóru. Nětko
 rěka něh z drasty strasé, hewak doma jawn
 powitauje čaka! Měrcinice Michata (pou-
 ha), kaž Drji je so najhorji mět, pomha
 Honec Mintawšce ze něhoweji wobale
 wuruó. Potom pak džě w smoku do
 wocy. Doma budža sebi hewak myslé,
 zo su, po šili byli!

Prindy pak džěsa popoldnu na
 našu zahradu, džě Měrcinice Michat
 k Honec Mintawšce. Tam, hódž, tak nahlé
 spaduje, smy wóera sčězku wysypali
 a na wječor z wodu polili. Džěsa w
 wocy je woda zmjerznuła. Tuž so tam
 rjeuje smyka. Prinyjs tež smykačě sobu!

18
759
Když je so nam na zahrožje wostučito, mó-
žemy na bližki hat hič, wšak je zamjerzije-
ny. Přiwjež' jich prawje wjele sobu! "Kabl-
bje," Mikławš wotmotwi. "Tuž na zasowi-
djenje!" A bórzy bě wšitko so zhubito.

Popotruju bě so ruske do mihowanja
Dato. Tola ruska sněha so Kuskčan hóley
njestróza. Skoro wšitay se so na Měšince
zahrožje zhromadžili. Je tam njemata hora
a wotaryje. Jednu za druhim wozy so tu
čapatku. A kak njeny a spěšny to je!
Najryjšo so wozy w čuňich, hladkich
toflach. ^WKak bórzy ny to Delera! Tola Dolta
troje, prjedy hač zas horje přinješ!
Husto w tej tofle hižo Delera, mjez tyw zo
šče khadla we sječ' ščěžni kholowy po-
nježaj! ^WKiž se w nymkanju wustojriši,
ježežaj tež stej na toflach Dela. Je Drije to

strašně, ale křetio sy tola Delena! Mjui-
 ši to tež hižo wurnuu. Tola husto zatoža do
 něha a pomasaju tam křetio kluboro
 mistr. Husto pak jěw runowachu zhu-
 biwši pak po kholowach, pak na ruk-
 maj a na kolnack Dela. Tak Derji wšak
 to nječini. Tole mistrów z njebjes nje-
 pabuju. Dwaž staj sebi tež smykače při-
 spinatoja a na nich Dela třelataj. Druzy
 sebi to tole njezwaža, dokolž je to přejara
 strašne. Tež lód, kiž je hušće deinki, z wa-
 tryni smykačemi rozřezataj. Tež je bjez
 žiwa, hdyž so přecy hubjeišo wozy. Tu
 a tam zatožiš bórzy do ruzla abo do zenji
 a plac! tam ležiš. Skónčuju Docyta wja-
 cy z blaka njepridžes.

Nětko běža wšitcy na hat.
 Bórzy w smykače přispinawu a nětko

lětaju Kurcaŕow hólaj wot rózna hata
 k Druhenu. Kiz su kračow nimaju,
 načepu we srjed' hata džěw, do kotrijejež
 kolik zabija hač na zemju. Za Dohu
 štryp zwjazaju nětke wjacoy saukow
 ke kolikaj. Po njadw zestupaju so hólaj
 ke kolikaj a wjerča štryp woroto njeho.
 Lauki pak na Druhnu kónca štrypa
 lětaju skoršo a skoršo po hata. To je
 njemate wjesele. Kar khěće sy to woroto!
 Kar Duži wětře woroto wušow!

Tola hat njeje hišće pře kručce
 zimjerznyt. Bórzy so lód počina glibowac.
 Po pak Kurcaŕow hólaj z radosku witaju.
 Kóždy chce so rad korosac. Jedynu po Dru-
 hnu jěžeji přez lódkaž přez hory a Dohy.
 Štubso a štubso so lód tule. Mjenje a mje-
 nje gwěrja sebi jich přez njow. Kar lohoy

by so moht přitamać! Njane powitanje
 by potow doma čakać! Skónčeni se bitaw
 ničtow wjasu njezwozi. Tola Wone
 Mikławš so hišće jinu zmuži a ludow
 za nju jěže Měřinca Michal. Mlu-
 boro so lód zhibuje a kličto pirata. Staj
 njuje we wječa. Tu pirat a pna kot!
 Michal je z lěwej nohu do hlubiny zajt!
 Tola w skor ju zas wučeluje. Ale tež pod
 prawej strašuje pirata. Tola kaž so sku-
 te wottama jać Michal hižo dale. Stoj
 móže čeri a brohejs z božowuje jón tež do-
 sčeluje; tola lěwa noha je mowra
 hač do kolu. Někotři drje hišće sku-
 ty tamaju a přijez nje bichajw, tola
 Michal je wjeselo mažew. Pomatu
 čampa do uoj; Mysli na njane powi-
 tanje, kiž jeho čaka. Wě dźew, zo nje-

smě ani z mornymu stupnjenu domoj
 přišel. Tola tej to je husto čžna wěc.
 Husto je jemu hižo tofel wotlěcat a je
 so po stupnjach po lože suwat. Hdyž
 bě potow domoj přišel a tofle pře jstwi-
 nyu dnujem wostajit, bě w skoku
 na porstach ke kachlaw došel a w ru-
 čicu nohi ke kachlaw tykat. Druhdy
 pak, hdyž bě při swětlou domoj přišel,
 bě naw křetro mornu klički wot du-
 ri ke kachlaw wuhladat a za kachle-
 mi Michata a scicha bě za špihel poma-
 sat. A čensa? Husmaš křetro na
 nohi. Křornju bě potnu wody pomět
 a kholowu mōžese žimac. A štož bě
 hišce najhorš. Jutře, Nazajtra chojdu
 domach swinyo ržac. Darono je so hižo
 na woflěš a na kate kotbary wjeselit.

a slěny běchu při tym stajnje hromadu
 bježate. Tole jeli něchtón něšto wo jich mo-
 krych kholowach pytnje! Mchata čas
 zymica....

Bože sloněno běše hižo poměr
 sto. Bole a bóle padachu směrki. Dotoho nje-
 traješe a jandjel měca bě swoje křídla wu-
 přestřel přez cytu krajinu. Hojera pak
 we wysokosćach zrybali so krasne wójno
 jasnych hwězdow. A kaž wjednik noći
 slěborny měsac njez nim, wuliwajo
 swoje mite swětlo na wotpočowacu
 zemju. Kak jenički to wobraz! Do bě-
 tcho ruba zawalena zemja ma na
 njón wusypane diamanthy po mi-
 lionach. Kaž dróhi steja wokoto
 stony a kěrki a bojaznje měsac
 za nim so khowa. Kaž wotewřete

leža kuncy tu. Sojatočna čišina wšnje.
 Žiwije a njelečo jenož klukotaja žotny
 w bliskej rěcy. Slij tu blyska so za sto-
 manu swěca a přimješli dale do wry
 wišiš wšitke jitroy wobswitteru. Ni-
 koho njezetykaš. Tola što dha tamle tak
 pomortu so wači? Blizo a blizo dje. Slij
 to dje ju Měrciurke Michat. Strachociwoje
 stupa k staršiskomu domu. Štoho tam
 wokoto tepta tu a tam ž^{ny} woknow mto
 pohladnywši. Naw tam njeje. Mać
 pak přecy hišće wokoto nachli tepta.
 Džensa njecha do cyta do hroče. Bjez kónca
 Michatij traje. Je wšak ližo wobohi sou-
 trat nadosć. Pola Wonce bě sebi kholowj
 a stupniji sušit. Jara boješo so, što buže
 naw stonu mēnić, hižž tam pozije domoj
 přidže. Maćerje so tak jara njeboješe, wšak

běš jeje lubušw. Tola tež maćeri so hny-
 domu porazać ujechaš. Skónčnje bě
 tež mać wječwjeć přihotowata a wzaosći
 objim wóičku, wotečuje do hwiže. Hny-
 domu bě dychat w jstwi, wzu so škornje
 a galizy do heli.

Za chwilu zastupi tež mać
 zasy do jstwu. Hže dha tola naš dychat
 žensa tři, to žiwa na swěće ujewěw. How
 dže so tola niže zatepit ujeji? samow
 při sebi powjědaš. Tu poča so w heli
 něšto hi baš. Wólžena mać wotychny,
 „Ty dže tež wěšće ujewěš, hdy maš do-
 ma byš. Je hižo dawno sojaty wječor
 wozwornito. Takaj jenž, hač naw domoj
 ujepřińže. Je jenž w twojemu zbožu,
 zo dyrbyšo jnuw do korčmy přině.
 Hwar by či hnydomu parazať, sto to

reka, tak pozde w nocy domoj wazyje.
Tuz powječerij něke w skoku a potom
hnydom do toža! Njeh je to posledni raz
byto, hewar.....

Ze sylzaj ty maj wočomaj
slubi Michal maćeri, zo tak pozde hižo
domoj njepřijije Potom khwoitase do
swojeje komorke a bórzy so jelo w bčcy
zauželištej —

Je džen pozd'išo. Laso bžwa
džei wjeselo w šule. Najwjeselšo a naj-
skoršo par Měćinke Michal. Režajw
džen dženja popotruju domach swiyo-
za Michalow něšto jara žadne. Tuz khwa-
ta domoj Domach je hižo wšitko w
režajw přihotowane. Što stoji pod
kólujw a kóčka so wokoło njeho plehči

Dziwajo so, što je to djensa tajka muznosta.
 Tuž, keď je hižo z wodu napjeluzeny a pot-
 le stejace blido rjenje wurnyte. Tuž wšitko
 na ržnika čaka. Michal wotpotoži swój
 ran a khwate so přehotowac, zo by tola
 nič ujemnužit. Nichtón wjile nje wo-
 bjeuje, djensa so nikomu wjile nje-
 cha.

Bórzy přinđe tež ržnik a něta
 móže so ržanju započed. Najprijdy so pod
 kešowu zapali a potom dje so po swinjo.
 Michal njeje sobu. Naw je jemu přika-
 zat, keď stražowac, zo woda nječeruje,
 Donekž njechaše, zo by při zantóču póbla
 byt. Swinjo, kotřiž bě naw hižo před
 ujedleui w ržanju postajit a kotřiž
 bě tež njasowu dohladowac za strowe spó-
 znat, najskěršo čijše, što ma to wo-

znanijerije, dokelž so žatostuje stajšw a
nanitdy z khlěwa ujechaše. Tola što mó-
že stowjerije dowobarać? Dólho ujetrajiše
a swinjo w poslednich storkach ležeše. Uopta
kruć pjelui pólta stajacy horně.

Michotaj bě so tola pólta, kesař wo-
studjito. Zwěri sebi wow, ale hlej! swinjo tam
hižo morthwe leži. To bě sebi njeni skomuzit!
Těž stupa klwatuje bliže. Michale, při-
njes jimw dvě kanije horecy woody,
rěznik w njemu džeše. Džensa Michotaj
džešo wot rukow dže, štož so hewak z rěka
stawa. Džrzy stejitej dvě kanije kropa při
korć. Nitra pak Michot rěznika wjacny
njeuopušći. To je jimw něšto nowe.
Ked' bliwoje přihladuje rěznikaj. To krót-
kriw chce tež sam pomhać. Hryž bě
rěznik swinjo woparit, dowoli jimw

parochty, paric' a je potow zwottorhaé.
 To bě něšto za Michotó. Parjenujé dje njebě
 čezne, ale wottorhnyjé žadyw jenički nje-
 móžeš. Reznik bě nyz tyw swinjo wob-
 truhat. Hój so Michotaj radžo njebě, so čiw
 lěpjo režnikaj poradž. Parochty jenož taw
 lětachu. Potow swinjo pod kolujw powi-
 mychu. Hójž bě jo režnik wuseutliž, wot-
 rěza jemu hlownu, kotruž směžeš Michot
 myš. Reznik nyz tyw čjewa wuseutli.
 "Woda so kuzoli, dješ hospozak njeemu,
 "móžeš hnybow započé kotbany č'etac."
 "Dohladowac tu hišće byt njeje. Njemóžu
 přijdy započé. Hój jenož djeusa tak dohlo
 tri. wotmotwi režnik. Čerónajje při-
 jěže dohladowac na kole. Ty pare so
 tola byj kóuca Plejis". Hój wšak, dje bjech
 djeu ty hišće do Polowa a do Kollie do-

hladować přině a chcu hišće del. Tuž
nimam wjel čas.

Michato najbóle mikroskop zajimow-
wašo. By tež rad jemu přez ušow nos uja-
so pohladat. Tola ujezwěri sibi to projiš.

Mjiz tym bě wolfljo hotozy, do bě wěsto
za Michata! Be sibi hižo pajeby z režnikow
wraćit, zo wobaj jěrochěnkaj wóstauje.

Tuž hnydom po ujej bježě. A hlej! wo-
nej tam hišće běstij! „Hlej! zamjěš to zje-
denu, mójš pouhac mjaso wrać, režnik
hišće za nim zawata.

Nótro poča režnik wotbasy djetac.
Bórzy bě wěst potny. Michat njemožese do-
čakać, zo by přerjw dōstat. Dyrbješ jě z ri-
jěškow přerawać, zo se ujebychu pumnyto.
Skónaenje poča režnik přerjw wotbasy z
wěst čahac. Michat bě najradšo jednu
popadnyt, tola běchu přerjw čopto.

"Dočaraj hišće hač w wječeri," d'ěšo mać,
"njiz tyw powustudnu kotbasy."

Đórzy stejěšo reisatoy kat a šela
kotbasow na bližje. To běšo město, štož
sebi niktow nimu stajěš ujedawa.
Lity d'ěw běchu so hižo na to měrili.
Tuž tew tež rjerju pobychu. Ržnir
bě njiz tyw kotbasow naučtat, zo do-
sahachu tyžew a dleju. Tež swirjo hu
rozubane a pječiw w swojatyw dnyam
přihotowane. Služ bě skóněuju wši-
lko tar dolore hotowe, bě časire hi-
žo rchětuju wysoko zalěžt. Tuž rěkaše
do toža, dorekž běše nazajtra hišće
wjele d'ětać. Chocyhu d'ěw sebi popot-
ruju tykancow napje.

Đórzy w Měrciurce domskiw
poslednja swěca hasny a slěborny měs ač
hladaš z woruješkow nutř na w měrji opjacych....

Stawaj, stawaj, Michale, na-
zajtra Měrcinke mać a Michalej d'ěšo,
kiž hišće wučé smočěšo, „je wulki čas,
hewar ke mši a tež do šule srouziš, je
d'ěw poslednje šula lěto!“

Michale, sy stajšat,? Lym će hi-
žo trójcy wotate. Džensaso tole naža-
dym pad wušmjateć njemožěš. Michal
so hišće někotry wóć wobroći a potow
w spiay starys. „Michale, pój, pój, je hi-
žo wozwunito. Na bliže maš uloro-
wu poliwru a w. toši pomozri.“

Spěwónje hě Michal tak Daloro.
Hdyž do cyrkwy zastupi, par tež luy-
dow zaklinke.

Mjiz tym, zo Michal w šuli na
stawej kholowy porjěšo, mjěchu do-
mach jara muzne. Mjěchu hišće

774
 rjejić wot wčerawšeho a tež popotrdju
 wjele přihotować: po mureu, njecki a
 a polcy hić. Hóley dyrbjachu djewo při-
 hotować; hólcy blachi mazać, sybr
 trahać, mantrany woćinjeć a wjer-
 ćeć atd.)

Tak so dopotrdju ruče mury.
 Po jědnacich přiběžu Michal domoj; wje-
 sety, zo měješw skónčeny zaso prozbu-
 mys Bóle pak wjeselišw so na popot-
 rdju, hdyž dyrbjachu so tykancy pjie.
 Hlizo drcy zo síle bě wjět, kak so
 z wjele wuheryjow syluju kuzjšw. Tak
 hlizo dopotrdja pječěchu. Něćinke
 djensa zaju wobjedowachu. Po wobježe
 chychu ludybow pjie započěć. Dolež
 chychu jich wjele tykancow pjie, jedne
 njecki wjedosačachu. Naw najpřijdy,

z Michotow murew, než bě so hižo njenje
 přehwěta přesa. Potow mać dožije za-
 měny a sebi mlora přibotowa. Nětko
 možeš so w Šožim njenje započé? "
 "Hlójž bě nam smjetaw, mlora, bu-
 two do njekowou wuwinyl a tež cokol,
 mantrany, ciut, muškotu, a wošo,
 štož w temu stusa, wusypnyl, počow
 mać čěsto čětaé. "Nětko jinu wopstaj,
 hač je wšeho losé." "Kusow cokol mohtó
 hišće wjazy byé." "Tuz přisypaw něšto
 horšči, tež kusow mlora možeš hišće
 přileé." "Tak čěta mać, dož so čěsto
 rukow njepušča. "Kajre dha nětko
 čěsto je? "Družé prawe!" "Tak možu
 tu přestaé a možemy w druhich
 njekowach započé. Njich so tak dotho
 libje. Michale dohiz jinu w psjey

176
 pohladać, hač so prawju póri." Haj, póri
 so, kaž by so tam čorny zasylit." Tam je prawju!
 Njech so čěsto tak dotho hibi. Holey, pójtej
 syd d'ěteš a, strajzl' mšecé! A ty Michale,
 d'ě po wockep storny abo dwaj a rozesćel ju
 w rěči, ale prawju stajnje!

Mjez tym bě so Džewo w pjas roz-
 pórilo. Naw tehoda Džewo w pjas rozcaha,
 zo by pješ wšnje stajnje pjerka. Potom d'ě-
 še na čěsto pohladać. Tute so njnje hiba-
 še. Dotho wjas trato njiby a njekri bychu
 potu byte. Tehoda d'ěšo w mašeri: Maći,
 njichanny skoro započěć, na. blachi sa-
 d'ěć? Je ližo čas, dwě je wothito. "Kaž da-
 loko dha z twójij pješ w?" "Ta wšak
 bude w prawym čas wotolawa." "No, tam
 w Božiu njenje! Michale, pój mi. blachi
 d'ěžeć; d'owka, ty móžeš ju groznošować

na polcy, na blido a na tawri. Naro,
ty možeš ze sjeinsu přecy mulec'."

Hdyž by za pot hodjiny mubě
přišot, by sebi myslit, zo sy pola pje-
karja. dyto jstwa je potua z tykancami nasa-
dano. Tež je wšudje wižec', zo su murek
hjaboli. Wšitko je murec kaž pola pje-
karja. Wšitky par maja tej potuj mcy
džetec'. Kóždy mulec, zo pto pot na zemju
kapa. Hdyž bě potojca mulec, džes' Mě-
cinec maé k sjeinsy: "No wšak tamle
mloro zuij a namacěj přecy mulec
tykancy, ja po tebi ze syboru pomozam's
Hdyž bě syb wušot, maé zbytno ze "strajzlowi
posypowašc'. Naro, tykaj ty, přecy rózeuwei
do tykancow, uješh džowka a Michot samoj
Dokulortaj." Hdyž běžstaj mulec, Dyrbyšc'
džowka rózeuwei dosadžec', Michot par "strajzlo-

wi tykany z mlorkow worjepisć, zo
 so „Strajzl“ njiby zesumnjit. Naw par
 čěšo zas w swojij pjecy a wuhaba z nji-
 je wuhlo. Jerož něšto wuhla wostaji w
 pjecy a to přičnu při bokach. Na tute že-
 litwe wuhlo potoji potow brěski, zo by
 do pjecy wižat. Potow wróci so zas do
 jstwu. „Na, buďeće skoro hotowi? Pěc je
 tak Doloro, zo móžemy hnydom započěć
 sadžeć.“ „Lny hnydom hotowi.“ „Buďe
 par tej čas. Je hižo tři wotbito. Do toho nje-
 buďe wjasy trać a čmoa tu buďe.“ „Tak
 bychmy hotowi!“ „Těž přinjeseć najprijedy
 sybrowe tykany, dorečy so tute čěšo
 pjecw.“ „Tak dha w Gožiw njenje!“

Mać worjepi přěni tykane
 a nětko sadžešo je nan do pjecy na wšě
 pjatnaće. Maće tež lapy abo staru měchi

20
719
za wučahanje pãihotowanu.² "Haj, haj, my
na ničo zabyli njejsmy." Do toho nyetrajšw bě
přerija pře napječena.

"W směru, póje tykancy čahač!
Njespaléi par ubi rucy! Njerostorhičé mi
tež žadym, hdyž je z. blaoha suhačé! Tjeńca
pój pohladaj, kajke je dno!" "Je njane brune."
"Nuž zmi jow pójš!" Do toho nyetrajšw, a pře
bě gaso próždna. Větr w směru bruku tykancy
sem! Naspjedy wšw sydrowe. Bórgy bě pře gaso
nasajana. Za wótrinu bě druha, tūca,
stworla haj pjata pře napječena. Kličža běšw
polno z tykancami nasajana, tak zo móžešw
so ledow hibač. Ale roždenu, kiž na nje
hladašw, běžashu slěny w hubje wromadu.
Naw bě wuče přikazet, zo ničtów čopte
tykancy jšé njesměješw. Hdyž bichu srobn-
čiji přerije wustudnyte, přinjese naw

jich něšto nutě a sadzi je na deněro. Lě-
 dom běchu pomazan a wocokorowom,
 Dha walichu so wšitey do nich. Moć bě
 tež podle křofej zwanita, tar zo mōžesě so
 kōždy napić a najesć do syteje wole. A
 to tež sebi nihtow kazas njedaš. Tajer
 něšto kōždy žiw ni maš. Tuž dysbiš so
 k temu mō, hdyž je maš. A kar derje
 tyranoy stojachu! Lěpji zawěsći židaw
 kelidow w pustinje mana stojate nje-
 je. Tež běchu tyranoy, lori kaž mořa
 wšō mējachu jare bruneduo. Jensa
 běchu so tyranoy zaso jara derje radite,
 kaž hwar přec. Tuž běš kōždy spore-
 jow a daš sebi derje być.

Hdyž bě so kōždy tar trochu
 najed a napit, zrumowachu totto. Ty-
 ranoy zromychu do piney. Hdyž běchu tež

187
jstrow a křižu někak wonjeli, wonša-
jerowachu holoy horjerech hišće někotre
romory. Mjz tym bě so nóc přibližita
a stražnik tubjše mičnych Kukičanow
do toža. Měćinke lužo jim radži po-
stuchachu. Běchu so džensatar naběhali.
Wšak jo nazajtra tyž hišće džew, sebi my-
slachu. Tuž bōrny zarideli milny spaw
mičew jich woči.....

Je patoržica. Džensa khwa-
ta kōždy, zo by wošo přihotowot w jutřišom
dny, na kotrymž so před lětstotkami
narodit bě z bōžnik swěta. Wosebje mu-
zije mējachu Měćinke, niž mējachu
hišće telko rjōžie a wošo dyrbyše so před
swětlie, kaj nowe. Najskoro běliachu
Měćinke holoy, niž mējachu woš ro-

mory wivjedzic a jstiw a jstiwicu a rližu.
 Měćinice hólcy par dyrbjachu Drot wivje-
 dzic a woš zwouca domskelo do njada staji.
 Naw bě njiz tym ze sererw do lisa Bošot,
 zo by přihródneho Stornica sebi zhladat za
 Božjo džěšo. Doltu pytaše, skoro bě cyty lěš
 přetazyt, tu nadejdě Stornic, niž so jemu
 lubješe. Kwaha jěw domoj doujese a nijelčo
 jěw do komorkei staji, niž za sobu zamery.
 Nichtow jěho wohladat nijelč. Popoldnjw
 wuhotota mać z holsami Stornic na-
 najrjeišo. Nichtat běše sebi taro doltu do
 wry doběžat. Tam Kurečan hólcy par
 z kulcami do so nijetachu, par po mě-
 zy a po lodže so wožachu. Tola Nichtat tam
 džensa doltu wubrać nijemožješe. Cyty džě
 džiješe so jemu wo Božinu džěšiw. Tuž
 wječora dočarać nijemožješe. Husto domoj

193
přiběže, hač Božo džěčo sworo njeprějěže.
Dolho, dolho trajěš, prjedy hač so jemu
popotdujo miny. Skiněnyje stoněko, po-
sledni raz z roječora zymnu zemju wo-
košiwši, doměr džěš. Tolsta čma při-
wry cytu wrajinu.

„Nabi, přiwolže Božo džěčo sworo?
Je hižo čma!“ praššo so Michal stajnyje
mačerje. „Khwilku dži bužeš hišće
dočarač dymbječ. Mlot njebjes hač now ze-
mjo je daloki puč. Tež z čěžna se nam
najprjedy přiwolže, doweč smy bōw sryd
wry. Tuž zmiwuj so hišće trōšku a dži
se namaj nutě. Ja nam hišće wjele
wobstarač. Njenhož tež radšo do dwora
abo do wry. Tam by č. rumpudisł do-
sahnyč moht a do mēcha tyrenyč.
Tuž wostaw radši stajnyje we jstwi!“

754
 Projazuje rhuoataš Michal do jstwy,
 donež. rumyndichá so tola boješ. Z tynu
 sebi rješhaš srazý. Naw na kony peji
 sedžo wojw temberu rwiješ. Wjesele syže
 so w nancj. Sam dže by z čěžka we jstwi
 wubrat. „Nawo, čelodla dha rumyndichá
 z Božiw džěšow wokoto jždži? To by tola
 wjele rješó byle, hdy by Bože džěšo same
 přijeto.“ Hlej, hlej, na swěće njijw Bohu
 žel jenož dušw džěši. Jara wjileje jisk,
 kotryž su lože byle, kotryž nana a mač
 rješiw postuchate. Tute potow rumpu-
 dichá rhosta. Na wulki bržowý prut.
 Z tutyw wów ložyw džěšow na rhu-
 bjet napisa, kaw maja so w přichodnym
 liče napřešo stariiw zadžeržě. Wót
 kóždoho žada sebi, zo može. Wótec naš a
 Strowa sy Marija dže spěwac. Stóž to

njemóže a stóž je worawawy byt, toho
 tyruje do wulkeho měcha. Hdyž je měch
 potny, wysypuje wšitkich do hluboweho
 jězora, hdyž je do lodu džerw wubit. Džera
 bóžy zamjerzuj, tak zo nihto wójacy
 wow njemóže. Tak je rumprudich z hró-
 zbu lozynu džěow. Tola, stóž je cyte lěto
 dušny byt a staršimaj wjeselě postu-
 chat, so rumprudichaj boje njetyjeba.
 Tenu wów ničo njěšiw. Nawopar! Telo
 Bože džěo samo porhwal a napomina,
 zo by dale byt tak přeruy. Potow wudžěb
 dušnyw džěow jare dary a tež wramy
 Boži džěowu stonir. To je potow wjeselě
 juskarije! Michota woza wobja, hdyž
 sebi pomysli, zo bě často njeposturuy byt.
 Zawěsće jeho rumprudich do měcha tyruje,
 a do hata cisuje a žaby a ryby budja wo

njeho torhać. Zymny pot kapa po z ji-
 ho čotě. Ach, kdy by tole rad stajnje postu-
 šny byt! Kdy by jilo, rumrudich z naj-
 nyjša lěta wostajit! Prichodne lěto by
 zawěsće najpěkniši byt w cytych Kure-
 cach! Maćicy praji teli dła nanuj:
 Nانو, woznyj, rumrudich tež nyje sobu?
 "Zastujit sebi sy." Ach, když nyje tole lěta
 sobnožat nyjeby, w lětu bych zawěsći naj-
 dušniši byt wot wšitkich." To jenož spě-
 waj praroje mustru paćerje. "Tuaž će
 lěta hišće wostaji." "Haj, to jow budu-!"
 "Nانو, wówtu je! Ty stysat,
 kare do woskna nny?" Haj, do tohole běw.
 "Kasy! Nانو, pomohaj mi! Hlydowu
 mstě přiidje!" Ponlari so přecy po-
 klari. A spěwaj praroje wotě paćerje.
 Připotajo ponlari so kichat a wotě

spěwajš a ptarajš. Tu zašwina so do
 dwi a lny dom zastupi rumpudich.
 Wulku bržorow hatw dzerjes w ruce
 a na šubjeće mješw wulkei mčak - to
 běš najprijje, tož Michat wuhlada. Rumpu-
 pudich bě zawolany do wulkeho pelea,
 kotrychoz komny běchu zwozna. Na kto-
 roji sedješ wulka kosmata mčca a na
 nohach trachu wulke šnórny. Pod
 wulkuw nosom a žilicowym wošemi
 rozšěrješ so dotho čorna broda. Dale
 myješš hišče přez liwe ramjenje wulkei
 rječoz wisajo a wopasany bě z dot-
 hnu (powjazow) powjeskowu. Tajki
 k Michatej stupiwoši zawote z hlubokim
 hlasom: „Spěwaj mi paberje, lože hól-
 čiščo! Bórzy buješ spody lodu třeš.“
 Michatej počachu hl wtozy stawac. Hdyž

par jelo rumpudich poča do měšow
 tykaš, zawote w najwjětšim staše: "Hew
 přemny byč, zawěšće chow přemny byč, jenoz
 žensa hišće nje přoludij!" "Ho! Ty chceš
 přemny byč? Je to wěro?" "Haj, zawěšće,
 narihdy nješkaw rojacy njepostušny
 byč." "No, možw će litoš hišće přeč.
 Ale, zwanuj će Boh tów Krizez, jeli zo
 w litoš njebudješ z napřemnišich jodyu.
 Hewak budješ zawěro pod lodow pto-
 was. Na to so spušć!" "Ho na nje nje-
 zabudješ, wzni z tutyru dopomnjeu!"
 Přizata hatza na Michatowu kleri-
 bjeće porijwa. Potow, rumpudich staj-
 nje poklumuje na Michata zhladyjo
 so ze jstwy zhubi. Woločeny wodyslony
 Michat. Tu zaklinow so we kličži. Nje-
 mate so Michat nještóži. Tola zajuskaš

by mohł z wjesotoosću, hdyž Bože džěćo zastu-
 pi z krásnym štomirkow w rukomaj, Bože
 džěćo hě cyle měłbete zdrasćenu. Děłoy šlewjow
 přikrywaš wobličo. Tola tež wonu měješ
 hatozu a to ze zwóněrkow. Při durjach za-
 stawši woprašaja so: Tu tu žanu dobre džěćo?
 Michal sebi ničo wotmotiwě ujęwěri, ale
 započu hnydom wótěw pacerji spěwac.
 To so Božemu džěću spodobasě. Tuž donjese
 štomir na blido. Potom napominasě
 Michala, zo by přichodne lito prawje pilny
 a dušny byl. Hdyž hě Michal o to slubił,
 woteńdže Bože džěćo a klinestajo jědžeš
 dale. Michal pak, niče stanywši, běžesě
 wjesety w blidej, na kotrymž štomir stejěš.
 Pod tutym ležachu wšelake krásne wěcy,
 kiž hě jemu Bože džěćo wobradžite. Tu le-
 žachu jaktura, worychi, trumpety, dvě byzcy,

rjana rowerka a hišće druhe rjanu wěcy,
 tež mola třelba. To bě wjesel. Njewěčese,
 što by sibi najprjedy wobhladať. Skónčnje
 přimny trompětu a spyta piskač. Ahlej!
 tut! Piskač! Wšěch možnych htosach
 šwěčeše, tak zo mijaču bory wšitey row-
 ši potur. To so tež Michaty wostudzi! Wšak
 mješe hišće druheho. Wza třelbu. Htoči.
 Ahlej-puff! Z praskom wulecōw, štepsl!
 Hdyž bě to a tamne hišće potřelal, po-
 toži ju zas na blido. Netro poča tyzcy
 wočirje. Bě tola čipny, što mohto w
 nich być. Mješu wotewri. W tutej bě-
 chu rošelane khěže, cyrciw, haj tež sto-
 mys, konje, kurnoy a wosey. So rozemi
 dijerojane. Hnydom poča hromadu
 stajće. Dohlo traješe, prjedy hač bě wšo
 zestajat. Tola nar, to tak wažne rjebě.

194
Hdyž jerož stejěš. Měješ par hišće
druhu tyzku. Tež do teje chejše poču-
chać. Wočini ju, a hlej! Njam konje-
nje lžachu tu rjenje sretadźenu. Hly-
dom chejše tež sam spytać, tar
rjenje konjenje zestajě. Husto dje
padny wšitko do hromady. Skónčuju
par tola stejěš. Čto wo to? hdyž dwje
na htoji abo wokna a stolpy přeri
lžachu. Ka Michata bě to slepi dosć
zestajane. Měje hač wysypanje trapěš,
pajedy hač bě wšitko zaso do tyzki sretat.
Polho rjehošě prawje (mitě) być. Nani hdy
rjeniožěš wo do tyzki stynać. Skónčuju
so poradzi. Mjez tym bě so tež hlódny na-
dźěwat. Tuž so tež na njam ličrate
jaktura a na worjechi dohlada. Hly-
dom so do nich da. Nětko harku hi-

jěš čas, sebi štominu bliže wobhladać.
 Muho swočkow wulivoaše swětlosć
 po cytej jstwi. Flatozy běchu nawěša-
 ne ze wšelakimi rjanymi wěcami,
 taše zo so zhibowachu. To běchu po-
 prancy we wšěch možnych figurach.
 Tu běchu miža wobwisnyli, tu kóč-
 ku za nohu powěsnyli, tu ptačka za
 wopuš, tu fajerskejara za rěbl, jěcha-
 rja pod pažu dli. Dale so tu himbachu
 jabluna a wojehi. Wot hortožki w ha-
 ložcy čelujechu so we wšěch blyšćeće
 nitri. Na kóždej hortožcy swoco swě-
 ćeše so swočka. Tola bórzy bě so doswě-
 čita. Dawno hižo bě so wječor mi-
 nyl a zo bě Bože džěć tež wobra-
 džito Michotaj, Michat bě cyłe
 na spraji za byt. Tola, hodyž bě

skóněnje wšo přehladať, jěho bórzy nad
 krajnami spaw překhwapi. Mac jěho
 do čopteho lóžnow potoži. Lěubozny sou
 par doujesě jěho do wosneho rajow
 nyeljeskeho, hodźi Bože džěc, wobdate
 wot nyeličomnyelu sytow jandžetow,
 je přihotowate překrasne syolta za
 dušne džěci.....

Jan Cyrj. Kašćarski

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely German or a related language, covering the majority of the page.]

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely Sorbian or German.]

[Faint, illegible handwriting, possibly a signature or date.]

Poklad w Hrodzišku.

Napřeco městej Rudyšinej stej na lěwej stronje Sprenje mata kapačka a počla ryeje je pohybniščo. Tužy je něhdy hrodstat, w kotrymž su serbscy kralonje bydli. Hak Potho pak to hižo je, ryeje wštes. Haj samo naši Dědy nyepomnja tych časow. Běchu to tamne stare lěta, hdyž so naši prahwótcy hišće Čornemu Bohu mořlachu. Hrod je so dawno spalit; jenož tu a tam hišće čorny kamjeri ze zenyje hladaja swědči wo mrowym wokenju, kiž je samo kamjenje škret. Nasypy, kiž něhdy hrodšiški sachu, su so zhubite; jich městwo kryja pola a luki.

Jónu bydlestaj pod Hrodziškom

susočaj, khubak a bohačk. Khubak mješe
 žonu a sydom Džici a bydeše w malej hli-
 njanej khěcy; bohačk pak, ryžerjenc ne
 wulkim karyjntnym Dorje. Khuby Dže
 běše wusikny krawc, ale što sebi tajki
 muš zastuži? A při tym mješe hišće
 tajkule swójku zeziwic. Tohała mješe po-
 la nich tež Keni wote Džija k wobjedu škle
 kulkor z čorjeje muki husto Dasi skora
 rjeracinyjnych na blivě stejw wikć. Po-
 haty pak palěše palerio a běše překupc a
 k tomu nahrabny lichowar; kajkehoš po-
 cytym kraju Druheho ryžerje. Komuš bě
 rjerjery požćit, wat toha sebi ryžerju
 Dasi zabaše, hač najhórši žid. Ale swoje-
 ho zamoženja běše wuloy wikćary a bu do
 rjerjeje waly za starostu a jednarja wo-
 leny.

Jónu nětko wbohi krawčok skho-
 rje. Zane zelo jemnu rjepornhaše. Tuž
 zelona žona rukara, zo by wotwar čer-
 nyenych rózow pit. Tute pak ma seli
 ze samnymaj rukarnaj ščipač, a to
 Dyrbi nuniče w nacy před wjaty m ja-
 nam byč. W „starych rěkach“ tutych rě-
 žičkow mnoho kćěšě. Hlěć „stare rěki“
 su, njewěm, tola khory je to z arwěšći
 wjěćat. Tohowla škěšě, hdyž bě stěwoko
 Boxě Domok što, Do, starych rěkow a
 naščipa seli měšk patny rózow. Potom
 sydže so khwilku padskatu, tam niže
 škatly, katraž so, čertowka hela njeruje.
 Wo tutej škěryje so wšelake basnički po-
 wědaja. W starych časach je jónu něšto
 žičkow přisto, kiž bichu ze swajeje Domow-
 ny wuhnači a so tudy ze wšelakimi

kašćikami, z měchami potřymu z tuta
a slěbra zasydlichu.

197
Khuďy krawčik na skale seržo měješe
wšelake myslički. Wjědžeše, kak musnje pje-
njery trjeba a zo trazi w tutych skatach
njesměrno bohatstwa trja. Tu jemu nado-
bo njewólnoje ze rtoa přiródné: „Hdy bych to-
la horstku pjerjex, tudy w skatach njetrye-
barwši lěžacych za moje htoine škěćatka
mět!“ Ale lědorna bě to z Dychnył, Do-
womory padže a wusnyrwoi sebi „pospa kaž
pjerik“. Hdyž zaso wotuci, zastysa z měřčan-
skich wěrow jědnacé hió. So zrabarwši, chcy-
še khětrě Donraj hió. Tola po někotrych kro-
čelach zasta a wobhladowaše so. Jariska nóc
běše jasna a tohadla wěčeše trochu wikšo.
Wuhlada tu muža, kiž k čertowej škabje
Džěse. Tutón běše w Dothim kaftanje z

čornjeje žižy a bradaty, kaž žiž. Kačrunjer
 naš krawčik, kaž wšitcy krawcy khrobly
 njebě, nawabi jeho tola woiprosć, tudy za
 skatu stejó Dočakać, što mus tudy w wa-
 cy chce. Hlyž běše cury hač k skatje Dášot,
 klepny do njeje a praji: „So wočini!“ Wo-
 na so wotewri a brodač zastupi. „So zaciňi!“
 zastyša krawčik wot nutřka a skata so
 zaciňi. Po cytym čěle třepotajo khwata se
 zastročany krawc Dorvoj. So leny wšě ryje-
 mōřěš za cytu woc ani wōčka zanděliti.
 Mějěš wšelake mysle, što tež to mohla wškat-
 byc byc. Škōwōnje sebi wotmysli so w při-
 chođnj wocy tam pōričkē a tak scini, kaž
 žiž.

Narajtra běše snyateho Jana. Tež naš kraw-
 čik ke mši šěšē. Tola jeho mysle běchu škōwō
 bóle na šprjěwinych skatach, hač w cyrkwi.

Tež wo wobjedki, kiž bě škensa kusk lěpši,
 njele njepytny, dokolž bě zmysleni pře-
 cy wokolo zakuršaneje skaty. Ležna poča
 so někak šmíc, wuhna krawčik žonu a šč-
 ci do toza a potom khwataše přes Hro-
 škisko do starych rekon. Tenje hišće njebě
 tak njedočakliny byt a ženje jemu watra-
 ba tak bita njeběše, hač w tymle wokorniku.
 Hdyž w měsće jědnacé wotbi, šče k škatlje.
 Nóc běše šicha a měrna ale krawčikowa
 wutroba wóronje bijěše. Wóž stary jemu
 krajachu, hdyž sebi pomysli, zo traž wotbi
 jeho tamny žid wotknao. Tola mura wsu
 hrósku přewiny. Hišće jemu so woblady, hač
 je wšo wěste, a hdyž něco wiskéc' njebě, žtoži
 wucho na skatu, hač traž wot nutika wšo
 styséc' njeje. Hdyž bě tež tudy wšo znowom,
 prošese všech Snyjatyh a janyšielom wo

pomoc a zaktapa na skaliny karnyeri. To-
 tom rjekny z bojarnym htorom: „So wočini!“
 a hlej skata so woterrri. Před sobu widěše
 wurkie khor'bu. Nětho bojarnje zastupi. Tu
 pytny, zo je w spadziwnej pincy, kotrejž
 scěny so nareleri swěčachu, tola njemōšě
 widěć, zwatkel swětla přikhabka. „So začini!“
 praji a skata so zawrje. Krawčik biše cyty
 sptášěny, hlyž so jemu ztate a slěborne
 pjenjery, Deljeriki a. t. d. napřeco swěčachu.
 Zo so jemu nič zto stata nyby, soini sebi
 smjaty křiš. Bě jemu, jakož by nutikow-
 ny htoš wotraktat pjenjery bráč, tola teš za-
 so, kaš by jeho pohonyawat sebi wat telko
 bohatstwow něšto wata wrać, nic za se-
 bje ale za čonu a škěci. Hačmynjěž cheyše
 jeho ruka za tyimi pjenjerami so načah-
 nyc, sebi tola njewěri do přěčka hie. Tu

so jemu zDase, zo zady hto's praji: „Djer seli!
 Djer!“ Prez tuton hto's skrobleny, wza seli
 nekotre šesnaki, potom pak hnydom za
 svojej hloru pomasa, hač jemu tola hi'sče
 na šiji sek'i. „Djer wjacy!“ tamny hto's
 Džeš. Pri tymle napominanju jeho wšitkán
 strach wopušči a hnydom seli nekotre horst-
 ki pjenjery do kapsy zhraba, wulkich a ma-
 lych, su kajkež su. Nětko pak tak khětrě
 kaž možno k Durjam khwataše. Tola zady rje-
 ho so zawota: „Priněš zaso, přiněš sobotu zaso!“
 Kuskočiwši nětko wotřišo zawota: „So začini!“
 a skata so zawryš.

Tak jara, hač jenož mōžese, bēžese přes
 horu Domoj, swoje pjenjery do pincy skhwas.
 Naxajtra běše wjeděla. Tež naš krawčik so
 kemšacy zbasči a Džeše ke mši. Jeho smě-
 ki na wablicu běchu Dobry Dopakar, zo něšto

wosebite při sebi taji. Tola prajic' to ni-
 komu njehaše, haj samo mojej čonje nic,
 Dokel' so boješe, zo mohla to, kaž so pola
 čonow husta stawa, někomu wupowědać.
 Da šesaty diěl swajich pjenjer Da cyrknyje
 a Druhi šesatk za khudyoh. Jědny wote mše
 kupi za čonu a Dječiči namu njedolsku Prastu.
 A hdyš so to čonje někak Dřiwno zidaše, won
 něšto wo namakanym šěrnaku při šči-
 panju čerwjowych rōři powědaše. Hdyš
 přichadnu sobotu zaso do, starych rěkow
 šese, stupasě hižo wěsčišo hač přemi raz.
 Nastyka sebi zaso kapsu potnu, tola nic,
 kaž by někatrys'kuli činit, zo by sebi naj-
 droše pjenjery wubjeral, nō, bjeneše tajke,
 kažkež jemu murje Da rukow přisidkěchu.
 Hdyš chcyše zaso woteńić, zastyša zaso htōš;
 „Prinid' zaso, prinid' zaso sobotu!“ Na

tajke wšnje poby hišci wjacu raron a kóždy
 króć. Da Džesaty Džel do cyrkwy a Druhi Dže-
 sath za kňudych. Wot toho časa zda so je-
 mu, zo je bohaty. Ale někomu tuže tajem-
 stwo wozjewić abo so na swoje bohatstwo
 pohoršić, to sebi njewěri.

Tola rad běše wěštat, kak njěle traš-
 ma pjerjex. Wšelake cure abo stare pje-
 njexy znać a je ličić, to nawuknył njěbš
 a tohožla wotmysli sebi je z masku pře-
 měnić. Tuž sebi k swojemu susojej, k njě-
 zej bohackej pa njě Džěšě. Tu pak Džerbi so
 přispomnić, što tutón bohack do mu-
 ža běše. Hižo přehdy stysachmy, zo bě li-
 chowar a skupy. Kupowaše turje žito
 a předawaše je potom za Džrohe pjerjexy.
 Kňudym Džětanym ludžom mjezu wotča-
 howaše, wudowy a syraty padčišćowaše a

přes to sebi krůny a kaščíki z pjenjerami
 pjenjese. K tomu njekmanemu člonjkej
 sebi naš krawčik po měrku Džese. Potom w
 pincy zaryte pjenjexy přeměri a je zase zary.
 Hdyž nětko měrku bohačkej zase přirjese a sa
 jemu wutrobnyje parčakowa, so jeha tutón čipnyje
 woprasá, što je k měrjenzju mět. Prasany musik
 sebi pomysli: „Zawěro, ty sy mi posledni hero,
 kotrewus to na nás powěro, što sy mi měrit.“
 Wón wotmowil: „Moje Džeci su kláški zberali a
 ja sy mi nětko wuměrit, za bych wěděl,
 kak wjelo Do mlyna Dam. Ale z tutej wunycu
 bohačkej njepřin Džé. Jeha woči, potnej kočěje
 lesce njedaštej so mylić. Bě njimujey prje-
 hly, hač měrku pošči Dno z tukom pomasat,
 so by tak z lesću zhorit, jeli někajki prašk
 wisajo wostarje, što je khudak k měrjenzju
 mět. A jeha lesć so teš poradží. Wot tych

mějných pjenjch běše mjemycy stary slěborny
pjenjšk, kotryč běše jara čisiki, na tuku
wisajo rostati a kHUDačk to pytyt rjebě.

Bohačk sibi jón do ruki wa a so wotryje
do stróšenyho murika Da: „Sto mi tu lěš!
Prěco tak činis, jako by z kHUDabu zawutliś
Dyrbjat a tola rječelskich Dnastow za twaje,
Kičiška šješ a pjenjcy z měrkanmi mörw. A
kajki to pjenjch! Tajkele tola z adym Židowčan
nimna. Kaš so mi z Da, su wono z cyrkwinške-
ho poklada, abo z wotkel je maš? To hnydam
praj, ty wěš, zo mam prawo za tym pytaś,
Dokelě sym starosta. Jeli njiprajis, Dam se
do pastyrnje zamkryć.“ Jara přestrožany a
jastwa so bojo, wurna bohi kHUDačk wšitko
na Drobne, kak so ta wěc ma. Teš Dyrbjěš tu-
tej Dwo stony: „Do wociri, so zaciři worjěwic,
jeli rječasě do Dčory přisic. Tohorunja

Dyrbyše slubić, zo přichadnu sobotu w nocy s nim
 sobu k skale pónidě, jeli nic runje nutř. Wot
 póniděly hač do soboty njemějšě tutón bohačk
 mřa. Njemějšě ani spać ani jěć. Jehu
 mysle běchu cyli na tute bohatstwa, kotři
 traš nic jěroš w tutěj škabje ale teš na ba-
 kach w scěnje su, ztorěne. Wšitako sebi mys-
 lešě kak wjele měchow bućić trjebać, zo by wšit-
 ke tute bohatstwa sebi wrac' moht, a hić bu-
 dźe jemu potom ctowjek na swěćo runja. Ly-
 tu Suricu pokupju a potom traš nje kral
 za wjercha pomjenuje, sebi myslešě, ale potom
 pak chcu padarow na wšě mřěne wašnje
 čwělować.

Khudemu murškej to Docyła pra-
 wje njebě, zo tutón bohačk hišće wjacj bo-
 hatstwow nabudě. Wón Dnje jemu to popřa
 ale tola sebi pomysli, hač traš teš tutomu

802 207
pjernjer zrawcej wutko tak Derje w škatlyš wot-
běři, kaž jemu khudemu murikej. Tuš spytaše
bohachka wot jha wotpohladarja wottrašic'. Na-
pominaše jha, zo by tuteho města so zidal-
wat. Tokara jemu, kak je hižorn někotryš
kuli do nyelboža pšišot za tajkimi bohach-
stwami pytajo. Tute a wšelake druge wěcy
khudačk jemu předwoči staji a bohach so
njela wottrašic'. Hlyā so nyernjey na pje-
nyery jednaše, tam ani kročele wróč njestu-
pi. Tohdla našeho bohachka krawcowe wěče
nyerrachu a so do khudačka da, „Sobu mi
pšiščes“, tak bewrykaše na bajeho murš-
ka, „a jeli nic, přepodam če sudnistwu,
hlyěš surowych pukow Dastanyš, a wyšě toho
či twaj pjernjey zelymu. Potom mroš twa-
ja žona z Dječimi po prošerju khašic',
jeli zo htoju wumněč njecha. Tuš nōtho praj,

"hač chceš abo nic." Bohi krawčik nětko do
 wšeho zwoli, dokelě so boješe, so mohło so
 zony a přičom jeho dła křiwda stač. Nětko
 seli bokačk wušimi: Pridě sam do škabky,
 krawčik wostaryje wonka. Potom buďe wón
 to potm mšchi z přěny walec a křiwdačk je
 wat ryho brač. Hlyš wu pjerjery ze škabky
 won, buďe je sam domaj wosyč, so wozumri
 jedyn po druhim, dokelě slěbra a zlata je
 težke, a křiwak buďe tak docho mšchi
 strachowac. Za to jemu potom, hdyš buďe
 wšo hotowe, wulki přěl pjerjery da a přesa-
 ty přěl do cyrkwy a za křiwok. To wón
 polubi. Tola we wutrobje bō cyle hinak
 zmyskny. Wón seli prajše: "Sa cyrkwyje
 sam plěsniwy krasik, křiwci, činyoch
 zdernu a krawčikec Mats tón je mi straš-
 ny. Tajka stara bamba, kaž wón je,

traš wšitko wubledzi, a tuš buďke najkhamari
 ša, ja jeho, když po posledni měch přiši-
 Du, Do Spreweje stowcu, wjich sebi wainy
 muš po njeho přiwidě. To tam teš hišće
 jeho zaryje tón cyty poklad w pincy za ně-
 to hrinnow wothkupju, Pokeli ta hlupa kaw-
 ka stare smorže wě, što w pincy zaryte tři.
 Když běše nětko w sobotu w noci, Přěštaj w
 postajenym času ke škatlje. Bohack měješ
 wacoch měchow pod parů a wratku w noci.
 Khuback zary njeho kroča pačenje spěwaje.
 Njěhjesa běchu z totstymni mraččerni
 počehnjere a z wječornych stron so btyš-
 kaje a hrinnowe. To bořny maderi pnydy
 hač k škatlje Dni Přěštaj, gramaco hišće
 jomu napominaje a jomu raděje, zo by
 so wšim swjatym poruši. Ale tón sebi mys-
 leje: „a najbač wšech swjatych, když jena ja

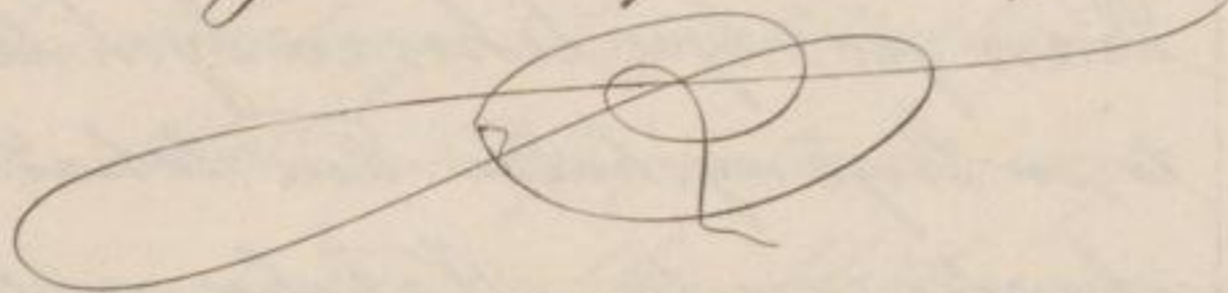
to pjenjery Dostanu, potom je Dnje. Nět-
 ko tam běstaj. Našemu bohemu krawčič-
 kej wutroba pukotaje, dokel' sebi mysleše,
 zo je njenjejro na njenje zte. „So wočini“,
 zawota tutin njejočakliny pjenjer žrawo a
 skata so wočini. Nětka pada so do njenje.
 „So začini“ a skata so zawro. Z wulkimój
 wočornaj na wětke tute krasnawcé hla-
 daše, dokel' bō wšeho njacy, hač bō jemu
 prajeno. Wětke kasički, křiny a sudy,
 wšo bō potne ztota a slěbra. Wšelake Dro-
 he kamjenje hladachu jemu napřeco. Jemu
 bō, kaž by něchtó prajit: „Poj bliže abjor.“
 Jeho nahrabne porsty běchu kaž rabyje. Lo-
 Donna pak běše sebi wěch napjelnit, so
 nadoba do smjercé wustrója. Mjenjicy wot
 zady, hdiš bō čma, kaž w pjicy, přiněke
 lawkus, zatrašny pos. Tutin bō čorny

kai wuklo a mješese woči kai zohliw wuklo.
 W ranej mješje na našeho nahrabrika kro-
 čese a mješje na njeho zasčowka. Bohašk
 so jara wustrówa. Chcyše so toho dla hwydom
 won podać ale wotase: „So zaciři, so zaciři,
 a toho dla so skata njewotewri. Wonka park
 bohi krawčik w cylym njewjednje a šesću se
 styskniwej wutrobw čakase. Haj hišo poča
 switać ale ze skaty so nihto njehibase.
 Toho dla sebi zwaři bliwe k skale stupio. Wu-
 cho na nju potaři a postuchase. Tu bu jo-
 mu, kai by nutrika pos šcowkat a čtonjok
 zatoscit a potom wsjo wonjelkny.

Tu hišo w měsće k přewim narišim
 kernšam zarwoni. Toho dla so krawčik pomaki
 a potom bojarnje praji: „So wočiři a ska-
 ta so wotewri. Ale kajki napohlad. Tutor
 njerbožowry susod ležese mortwy při

Durjach arwjele ranow hrow běžeše. W tu-
tym wokorniku počachu wsitke tute Pro-
hirny do zemje jěc' a skata so mōcnyje
zawrě. K hudačk sebi tři krížiki scini,
zo so jemu ničo rle state njelby a potom
so hišće za Dušw boháčka pomradli.

Jakub Wjacstank

Kak serbski pachot přeři króć w Dražďanach poby.

Hlěšo wjac y lět mějach wotpohla-
Daryo jónu htowne město sakskeho kralestwa,
Dražďany wohladao. Tola cylo sam do Draž-
ďan jěć, ljes teho, zo bych tam někoho mět,
to se Derje rjehodki. Tuš tohodla přecy při-
chycu z wosta. Nadoho se loni sta, zo je-
dyn z mojich wujow do Dražďan začahny.
Na, to bě za našeho pachotka wjereła, zo mō-
že sebi tola nětk jónu do Dražďan Dajěć.

Njedlijach se tak teř Dolta, ale, hdyž
lětsa we wulkich prōzudinach jónu raniš se-
rja mi rjany Džeri přilubjachu, wrack swoje
koto a Dajěćoch do Karyjerca, zwotkel chycy

na želernicy hač do Kraččan jěc'. Běch pak
 so tróšku rake z toča wuwrapat, a přijědkech
 tohožla hodrinu do časa. Njibě vsak mi
 to teš wopaki, dokelž tak mórach swaje ko-
 lo staremu přecělej swajeho nana donjesć.
 Tutor so jara zrysele, zo sym jeho přisot
 wopytać. Chcyše mi teš honydam z kofejam
 postuřić' ale - zādneho wjacy njerrjěše. Tuš
 Dyrbjach tróšku wocaknyć. To pak rybych
 ze suchej šiju sedkat, přirjěny starawciny
 přecěl tajku poměryje wulku klesku přerč-
 neho. „Tu chcenroj sebi něšto skleričkaw
 klumpnyć, přijedy hač kofej přijěć.!!“ prajěšo
 wuj. So samo rozumi, to sebi Dwojcy kazać
 ryčach, dokelž, hač wnyje přecěl tola teš
 njepřecěl tajkeha Dawa njějzym. Přirjě-
 sy teš trubki k tomu, so rozmotwejo ze-
 mynu wo tym a tamnym. Mjei tym so
 teš kofej zwari a hlyž běch so tak hlyž.

k druhemu razej nasnědat, pojedach so na
 Dwórnišću, bě nětko (takaj) čas. Do toho rje-
 traješe a čak wotjěže a bórzy mikachu so
 nimno woknow kćijate pola a tuki. Na Horns
 Dorskim Dwórnišću zawota zastajnik něšto
 Do wora, tola, smaž, zo trochu kuhljenje sty-
 ňu abo rjebich kedřbu Dawat, rjezarozumich
 (jeho) jeho stowaru. Tak rjele pak tola Dosty-
 šach, zo je něšto wo přelěženju wotat, ale
 kornu to plačese, bě mi rjowědorne. Wostach
 tola seďka. Ale za khwilku z Dawe so mi,
 zo do Perry jědu, a tuž so khětro bojarje
 přěla rje seďaceje knježnički woprašach,
 hač tola pranje do Dwař Dwar jědu. A hdyž
 mi wora, haj wotmotni, běše mi zasa
 lohka wokoko wutroby. Do toho rjetraješe,
 a bichny w Radebergu, hdyž tětoro čas
 naš slawny basnik Kisinski skutkuje,

Tola tu hnydom zase wotjědčny a bory
 Dospěchny Droskanskou holu. Je to kras-
 ny lěs z wobolich Droskanskich wobydleri;
 kotřiš wěruho Druhého wjěšeho mětřa
 nimaja, hčiv bych se tola Druhdy do
 syta čerstwego powětra nasrěbali. Tola
 prydy hač běch sebi myslit, přijědčny
 k Droskanskou, přetož wobydčowarjo poč-
 chu powědaci: „Na nětko je najlěje trato
 a smy Droskansk.“ Ja sebi pomyslich:
 „Na, wšak tajka jědča do Droskansk teš
 wěnyje wjětraje! Haj, haj, lěčna z wok-
 nom pohladawši wuhladach hišo před
 sobu Droskanske wěře, kiš se w stotych
 prubach připatěnišeho stěročka lětyška-
 tachu. Čah zajěže do Droskanskeho
 noweho Dworowišća, ja pak skočich wje-
 soty z woxa a běžach před Dworowišća. Tola

tu nětko stejach, kaž z mřiča wusypnyeny.
 Přetož hany běša tu Do wšěch norkow kaž
 stajšnje puki wot stěrca, a na kotru
 mam so nětko ja zaměnić? Tu poča
 mi tak někak Dźiwryje być a ja wyslach
 při sebi, khiba by so tola hnydom zase wró-
 cít! Ale što ci tola ludko praja, wusměja
 so čó, hnyž zhorja, kak Deryj sy sebi Dźiw-
 Džany wobhladat. Tak a podobryje se sobu
 hačnujo, Popomnich so tola, zo mam hubu
 sobu a němski teš rěču, jeli teš nic Deryje,
 zřěčec' so tola móžu, a što tohola wjac
 chych. Tuž woprašach so tu hnydom jed-
 neho stěbaka, Do kotrohož kěrca mam
 so nastajic, zo bych na Holesšowsku wulicu
 přišot. Tola tu zhorich krasnu kopicu
 hasow, po kotrych Dyrbyjach hić, zo běch so
 jeho wuktađowanju ruzje tak młyn, kaž

475
 přejdy. Děch toho dlatkijemnu z nas dala
 stojacemu strašnikej. Tutón mi wio tak
 Dnje rozpowjeda, zo puča na Holesowsku
 wulicu misnyč njemročach. Tuž čampach
 nětko wot hasy k hasy sebi tam a jow naj-
 zajimawše wobhladajo. Zo pak bych tež wěsty
 byt, zo sym hišće na prawym puču, wo-
 prašach so na Lipsčanskej Druzy čtonyčka
 hač tu na njerowanu Druhu přiruču.
 Tola tutón kłupak, njewěm hač bě pjany
 abo bě z. Buksthuč, "bě runje tak cuzy
 kaž ja, tola múnjše, zo nam raso wrd-
 čo hič. Ně, mój přecelo, jemu prajach,
 z toho kónca Dšen přikhašam, tuž Dnje
 so tola myliš? A wo njeho so njestarajo
 Děch toho dala sam Dale a to bě tež z boia
 za runje. Lyle prawje trjěcluch do wulicy,
 za kotrejž běch wot Dwórnišća sem žádat.

Zastupich do khěře, hěděl Dyrbjesě mój
 wuj bydlíč. Rozhladowach so Delka, hač ni-
 hěděl jeho mjeno napisane njěje, tola pa-
 samo. Dřěch tehotla skhěd wysše, Dwa skho-
 Daj, tři skhody, hač samo hač k honnyotiv-
 binym Durjam, tola na zadržych Durjach
 njěpokaza so njeno mójeho wuja. Totwila
 wotmyslich sebi, při jednych Durjach zoklin-
 kac, njěch wan přiněke, štěr chce. Tuš za-
 zwonich. Wom přitěra sturěbna halca, kotre-
 jě so woprašach hač w tej khěři hěděl k njě
 N. bydlíč. Z woprěčka njěchase ničo wětkěc,
 potom pak mi tak njěle nastapata, zo je-
 nož wědčach, zo je wuobahnył, a zo Dyrbju
 so w susađnej khěři woprašěc, tam b'ka
 zawěšcě wjětkěc, hěděl nětko je. Tuš padach
 so do přichodnej khěře. Tola tu njěbě ani
 ctonjěka Doma. „Kkert tola“, swanjach při

sebi, „to je kwi nacinjene! Što nětka!
 Dundačk khwilu po harach wokoto a podach
 so za někotry čas hišci joruktyrn ludkom,
 so wjětšeho zbroja nadržijo. A hlej, ludro
 běchu Doma, a z hornich tež, hišo mami
 wuja pytao. Při swojim Dundanju běch
 njemadžicy jeho wulicu nadržot, što mi
 wostuće naprašowanje zalutowa. Ale što
 mje tu potryechi? Dyrbjach z bolawcu
 stysc, so njese Doma ale je Delka —
 z Serbach. Na tu njech mi tola nihto
 za zto nima, hdy so mi te aby tam ne
 stowoka wusuny: „Helske Drače, hnydom
 Domoj pojědš“. Njemadžach seli wunys-
 lic, što so to Drem njecirni, wsudie wsitka
 na preki. Tola zaso Domoj jec a Djeršia
 ny tak njec Docyta njewohladao, ne, to tež
 njecham, tu njech hnydom Druku nyslicke.

Mějach Dřím tu Dobroho přecela, što njeby
 jeho wopytat! Tola Durnyjn njechat, tón za-
 so w starym měsće bydleće a što so tam za-
 so namka, k tomu b' die njele slusjeć. „Na“,
 myslach sebi, „spytac budžes.“ Něch tohodla
 pro jenuj hasy dele a přinidžech na Kirsbersku
 Drodu. Potom pak Dyrbyach woju kubu zasa
 husto trjebac, prykly hač k staromu městej
 Dornidžech. Tu mějach krasny napohlad. Pyje-
 dy nje widjach věru Dwärtskeje cyrkwy, Brühl-
 sku terrassu a. t. D. w obswětleně wot zlotych
 pruhow připatidžischa stónca. Wosebje
 spodobase pak so mi tež Lobjo, kix bě hač
 čotmani a Lóženi we wšelakich wulko-
 scách přikryte. Nicó pak nje bále nje-
 znyeseli, hač to, so swajeho přecela Doma
 naidenidžech. Bě Dobra Duša, přetož
 postara so tež so mój khetro roznjem Džimj

zotik. Potom podachnuj so najprjedy Da
 „wulkeje zahrady“. Nicco njerise njebich sebi
 předstajic' wěd'at, što tu widkach, wosebjě
 pak nje njane a nune scětki za kolerowanjow
 zajimowachu. Potom sebi tei najwazniše
 wěcy Dyrjow D'arach nutrka wobhladach.
 Kad bich DwarSKU cyrkeń tei z nutrka
 wobladat, tola bese zamknjena. Tola wša
 njanosć našeho hlowneho města njismó-
 Džese nje Dleje putac, přetož Dyrbjach
 samny D'eri zas wotjěc, zo mi tola nój
 Dyrjow D'aranski wuj njiby prjedy zes Serbow
 čeknył! Wapuscich tohodla njětor wo-
 koto sylnich hadžinach zas Dyrjow D'ar-
 ny. Dokeli pak so hišo črnić poča, Dyr-
 bjach so z hony mi scěnanami želerniskeho
 wora spokojic', města zo bych wóčka z pohla-
 dom so krasnje stwórbu Božeje nasycat.

223

Kamjenc Dócpěwši, podach so k staremu
wujej po swaje koto. Zabaryach sě so znim
na pet hodkiny, prydy hoš so rozrěhwa-
wachnoj. Tola Dyrlyach so nimale na koch-
ku braš, zo ludki njepřejětkěch, Dokeli wěcy
njimějach. A rusje tu přěš, nimale cyty
Kamjenc won do tak njinowaneje, Borsicé,
bi tam njinujoy wohnjostroj. Tu sebi po-
myslich, wjelo ny wohladat a narhorit, to
sě teš nimu njepušćiš. Tak so teš tu trós-
ku zakoměkich. Škáněnyje pak so zhrabach,
sydřech so na koto a jětkěch potom kaš
znuj po njibjesach k lubowanej na-
radnej njěscy njedřinawo radčěwkon,
haj bě so mi radčic mohl, zo šě-
běch z kalam na knilyšćě Dornaj čam-
paš mohl, přetož ze wšěmi šrub-
kami njepřijětkěch Dornaj. Hačrnyž

mušny, powědach hišće Dama wšo
nanaj. Probnišo, kak je so mi šta a
kak je, so mi lubito.

Tota nyech je tež wewulkim
měsće tak nyenje hač chce, ničo
nyje mi přes matu, cichu nyšku,
hóři je mi kórta scěška znata, hókři
stysju serbske słowa a serbske hlasy
zanosowac.

Jakub Wjacławsky.

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely Sorbian, covering the majority of the page.]

1897/02
I

119

225

Just

Kak Miktanů, Jurij a Jůsef do ribow
džěchu.

Běchu to tři studenci, kiž běchu so za
dothi čas zasy jónu do jich domizny na
prozdny podali. Kusto překhodzowachu so
w matym hajku, scipachu maleny a drubdy
namakachu tu abo tam hubjeny rib. Ale rib
widjeć a nic jěšć móc, to bě za Jůsefa wulka
čwila. „Na“, mysleše sebi, „jónu dyrby do
ribow jic. Póndu do tuha, nazběram sebi jich
tam něšto a potom móžu so hač do syteje wole
najesc.“ Dokelž pak chejšě swojej přecelaj sobu
něć, praji k nimaj: „Jurjo, kak by byto,
hdy bychmy jónu do ribow šli; za tebe dyrbi
waša mać tola přecy něšto dobre pjec; a

Miktawš, što ty měniš, wo tebe docyła nič
 spomnic' njetrjebam, tebi so hewak přecy wo
 spjećenych kawkach dźije." „Derje tak”,
 wotmotwi Jurij, „jónu pónidžemy”; a hnydom
 jutře, přistaji Miktawš. Rano tři stwórcé
 na štýri přinidžemoj z Jurjom po tebe, a
 zaktapamoj na wókeńcu jstwički, kiž na puc
 leži, zo wěš, zo tu smoj! „No haj, ja sym
 wěsće hotowy, hižš jenož tam woj z dypkom
 budžetaj! A nětko so rodženidžechu.

„Što tola to je? Jösefje? praša so
 mać, jeho wotajo, hižo dotho so tu na woken
 cu klapa! „Pranje maš, ni so teř tak zřa,
 bórči won, sebi woči štóčo, ale to snadě
 njele woznamjenjeć nima. Mać pak wotewri
 wokno, a tu stojestaj Miktawš a Jurij. „Štře
 tak zahe”? praša so mać. „Do ribow, do
 ribow, smy sebi tola z wasim Jösefom
 wčera zrěčeli, a won chcyše sobu hić”, wot-

motwistaj wonaj. „Pojtaj nutr, won so
 zdrasci a naje“, praji mac' a xatenwri wok-
 no. Mjex tym bě so Jo'sef, hdyž bě Jurjow
 k'tos xpo'nat, x p'erja namakat a b'orzy
 xhotowat. „Daj mi kusk pomazki, maci“,
 prosy Jo'sef, „woznu sej ju da l'esa, dokelž
 nimam khwile, n'etkle j'esc. „Ty sy tola
 kopot“, moskoce mac', „čehodla mi tola
 w'era nič prajit njejsy, b'ech zahe sta-
 nyta a k'ofeja nawarita“. „No hajša,
 pranje maš, ale n'etko je pozdže. A potom
 tež jene rubiško, zo možu do njeho riby
 wjazac.“ „Tu maš pomazku a fudy
 rubiško a n'etko d'zice a přinjesce praje
 wjele.“

Štyri bě wotbito a n'etko čahnu naši
 tři holcy do l'esa. Jurij a Jo'sef d'zetaj pachoj,
 Miktawšej to při předku do wutroby pali,
 njesmědžeše kurič — potom pak sebi stučku

zaspěwa a skónčnje moskota na Józefa, zo njeje hišće hotowy byt, hdyž staj po njeho přistoj.

Proz pomatu dže, tam tež přindže, a tak běchu za dobru hodžinu w lesu. Roz, džela so tak, zo košdy někotre lohće wo druhého wsteji a potom kroča do předka.

Lusto wukladaja rib, ale hdyž bliže stupja, widža muchoriznu abo druki jědojty:

„Na, Bohu džak, tola jedyn“, zawota Mik-tawš. „Njeje wěro, mamy dwaj, wo motwi Jurij, „Až ja sym jedyn namakat“, Na, na, kusać so tola njechamy, ale tak njele wamaj praju, zo žadyn prawje nimataj, tež ja mam jedyn, potajkim mamy tři“, wota Józef. „Ale njech je, kaž chce, činimy, zo njacy namkamy, z Arōmi sebi njemōžemy hubu zatykać.“

Bez do předka, wobroča so pak na lwi-cu, pak na prawicu, ale žaneho riba njenan-du. Tu abo tam leži jich něšto sponalonych

potajkim je tu hižom něchtón khodžit. Tak
 běhaja hač do sydom hodžin po hórce horje
 a dele, mjez šmčkami a khójnami. Mikławš
 jeho dołhe nohi jenož hišće z wulkej nužu
 za sobu přičehuje, hačrunjež jemu ^{plěny} woda
 za ribami w hubje hromadu běša. Jurij pak
 při sebi bórči: „Na haj, tajke to je; přinđu
 do lěsa a hižom wsitke zeběrane, su sebi
 tola myslic' mōhli, zo chce tež knjez Jurij
 něšto mēc'." „To tola tak njemozkotaj,
 Jurjo“, praji Jošef, dokelž bě wsitko stysāt,
 „štož přeni přinđu, tež přeni mleje. Ale
 tak to dale byc' njemōže, my tola ničō
 njenamakamy. To pak nětko, podarmo
 tu njechamy pobyc', kōždy dźětačér dostanje
 mždu, tež ja sym dźětat, sym sebi nimalo
 pjaty woběhat. Tak myslu, zo bychmy sebi
 něšto černjonych jahodow našćipali. Nic
 Mikławš; čehodla tola tak spōžiwuje na

minje hladas? Njejsy traz hišce nič wo nich
 stysat. „Na, na, stysat sym wěsće, ale jědt
 hišce njele njejsym.“ „To je prawje htupje,
 tak hnydom dzemy, nic?“ praji Jösef. „Moje
 dla, hiž liška husycu nima, potom je tež
 z hubjenšim spokojom, wotmotwi Miklawš.
 „Nětko pak khětrě, nje hižom dotho htód
 šwěluje.“

Běza khwatajcy, a za krótki čas su
 při rjanym haće, a něšto kročeli wo
 njeho wulke městno z jahodami. Šcipaja
 do hubu, natykaji kapsy a potom du
 domoj. Hiž Jösef do jstny zastupi, pra-
 šachu so jeho wšitcy: „Maš prawje njele?“
 „Na, to so čini; hiž běch dzewjeć a třicyći
 wjacy mět, hač mam, bychmy so jich na-
 jědi. Dokelž pak cyle tak njele namakat,
 njejsym, tak kóždy pjaty dřěl woť jedneho
 dostanje. To wěsće zjěsć njemóžecé, ja z

radosću woznu, štož so njexje." "Ty
 hlupy kopole, to hišće žorty činiš," naswari
 jeho mac. Docyta sym sebi do myslic
 mohita, hiž se tak pozdrze wotešli. To pak
 sebi, stysiš Josefe! spomjatkuj: Rańša
 hodžina přinjesy dobre plody!"

U K přirody.

U
 Najka njesotosc w njanej božskej přirodze
 pučować a jeje krasnosć wobkedźbować. A čím
 njelša za toho, kiš je jako dječco přirodu zpóznać,
 potom pak ju dowhi čas w měsćanskich muryach

parowat. Prjedy tras je won so na přirodže xradowat, ale jenož na tym, štož bě do wočow padace. Nětko pak jeho kóžda myšlěna wěc zajima, w každej won něšto krásne namaka a bōžsku wšohomō a mudrosć widzi. To sym tež sam husciōō hač jinu začut a zpōznat. Kak rady du tohočla puč w rjanej přirodže myz polami a lukami do zeleneho lěsa. Lišo na puču je krásnosć wotso nje a krásnosć wyšē nje. Rjane zelene žita na prawicy, džěcel zwělakini kwětkami na liwicy. Že džěcelow klinči symčeny přebasancow, kiž su so xchromadili, zo bychur so tu žiwili. Wyšē nje pak spěwa skowročk rjanu pěseň

Nětko zastupju do lěsa. Kajke mam začuće a kak skhadkeja wšelake myslički we mni, kižž stojim myz njele tysac kójnami, smrobsami, jědlemi a dubami. Zdarža so we swojich zelenych drastach hišće mtož: byč, njele z nich pak su tak prajic, džědy lěsa. Zolychuja dobru won, bŕ

člonjeka wobrěwi, a rozšěrjeja po cýtym lěsu.
 Štož tu wobkhaŕuje, so raduje a byli tež wutro-
 ba potna starosćow lyta, na čas dyrbi je kalyc. Je-
 dyn štom baž druhi přocuje so, swojeho susoŕa
 přetrjehio we wulkosci a krásnosći. Šy edz' wš. Hsich
 pak stoji dub jako bral, wobdaty wot swojeho wajs-
 ka. We wulkosci a tež we staroby wš. Hsich přeo-
 čahuje.

Tak chcemy so posydnyc pola brěxi cy napřeco
 dubej a postuchać stowam, a botrymiš nam dub
 swoje žinjenje wot dnja, hiž jako zorno w
 zemi ležěše, hač do toho časa, hiž ež tu
 nětko stoji we swojej krásnosći, wopisa. Dub
 takle započnje: „Děthe lěta, njech su sich
 na štyri sta, su zašle, tu wisach jako žoldě
 na zelery haty duba, kač nětko sym. Přilěca
 škrěkana, wra nje do poška a zahrjeba nje
 spody naxymnskeho lišća do zemje. W xynje
 sam spach, hiž pak nalěco přinědž, xawota

nje stončko a ja doštach běly kikerndáč. Naryma
 so bližese. Běch snadź něšto narostt, tola zajacy
 xamóžachu hišće přeč nje skakáč. Druhe, trčće
 a tež štwórté léto so miny, mój xžonk bě njele
 přirostt do nysokoscé a šěrokoroscé a tež sylne
 koružki doštach. Běch nětko hišo mócnny, tak
 zo so ptački na mni čumpachu a hiž wě tr. k
 po zemi dnyšć, zhibowach snadź so přeč jeho
 mocu, ale ženi nje njeztama. Wpř toho časa
 sym pomodku ale stajnje přiběwata na wulkosci.
 A te, kiž nje junu mojej móličkoscé dla han-
 jachu, staja wobso nje jako stucownicy, došel sym
 nješm kroc, nosć a wulkosc dospěta, hač woni.
 Njewidru tu žaneho, kiž na tajku sylny a šeroki
 xžonk kaž ja, a kotrehož wěrxž je snadź njenoš.
 dyšli mój!

Hiž běch hišće we zenji, šbi towašće
 nje moch přeč surowym tsnyčer Anom xymy, wob-
 čahny nje ze swojimi plěšami, tak zo mroz

a mjerzenjenje njecujach. Na to spominajo wobkryju-
na xymu jon ze swojim lišcom a hlyš stonco na
lečo ćoplišo xaswěči a moch ktojčku z lišća ty-
sa, haj potom dawam-jemu po swojim sdonku
so horje plesc'a z njeho cyrobu brać. A tež
mnohosć překasancow je nademni, haj samo
we mni. ^{z. n. y. h.} Wulkich črjódach čahnu po tej wot-
nich xdzětaněj scězcy po slym stonje mrónje,
zo bychu tu kontwu na druhe stawy jich oplaha
ćinili. A wo prawdke namakaja tu tež cyrobu,
šmisa je hatšku wobadzi'ta. Mejske brunki,
wšelake mjetele wobli'taja ston, sydnu so na
topjeno a cycaja čerstwu mejku z nich. Po sdon-
ku skaka xotma, nekle dzerxi so z nožkami na
skorje, xapryjeje so na wopuš a dypje z mocu
do skory, tak zo kruchi wot njeje lětaja,
jeje biće pak po lěsu klinči.

A kaž mate postliny a překasancy
tak su mi tež ptački swerne přćele. Hlyš

so wihor a krimotanyo bliži, noc swoju omu pře
 les a wokolinu wupřestrěwa, a hdyž su moje ptožy
 zrate, potom pytaja woni pola nje škit abo dřerxa
 we mojim njeršku wulke žně. Husto, haj nimale
 kóžy nječor štrumažēja so kž při rjanym nježrje
 na nim, zo bychu, přežy hač so k wotpočnikkej po-
 daja, Boha hišće z rjanem spěwom potšwalili.
 Potom blincã jich žynki brasnje we čichoci
 leša, haj brasnišo hač nandajjeno: murski šhor,
 njetšej žwěrinje pak je jich spěw lubosny ko-
 lepky spěw. W leče twarja sebi w mojih
 hustych kotrach, hdyž su před wšitkim skho-
 wane kněža. Že překasanského splaha a mojih
 žoldron bjeru jich jědzí.

W swojim žiwjenju sym mnoho
 naxhonita, widěata samo podawki, kotrež oce
 ny ludžo jěroz wot wašich wotcow styseli a w
 starych knihach čitali. Nebotre mam hišće tak
 před wocomaj, hačoz bychu so wčora stali.

Bijěš so tu bitwa. Wulcy, ze zeleznymi pancerami
wobdaci mužoj wojowachu tu z dothirmi kosa-
kami a hlebijami. Něšto lět stotkow so miny-
chu, tak so njedaloko wote mnje xaso wojowac,
ale kajke bě to wojowanje? Muž njestojěš na-
přecó mužej; ně, běš to jenoz prastot a běty
kur, wojowarjo běchu (njenujcy) sthowani a
tabachu, baš bychu njepřecela trělili.

Sym junu xowoo na zandženy čas
spomrita, widka přítomny a nětko chcu tež do
přichoda pohladać. Šoro žadyn z tych stowow,
kř wotbo nje stojachu, tu njacy njěsu. Z toho
xpoznaje, zo tež ja wěcnyje być njemóžu, moj
posledni džen tež při šhadra, přjedy abo pos-
driš, to njewěm. Kojki pak buděć mój kónč?
Rozpřubaja mi zdonk při xemi, tak zo padnu,
abo rozkoči blysk nje jónu, abo powali nje
wěhor? Na tajke wašnje so moja nětriša
krasnosť a wulkość, na Botruš sym tak horda,

potrjeba.

Porběhnu so, dosć sym narhonit. Njewakny
 započatk, we horłym kralowanju na wjeršku
 wilkosće a kraenosće stojo bliz: so (jomu) nje-
 wěsty kónic, kóždoho pak potrjebi. Či chota
 kralonje we lesu, ptački sedra na hatkach,
 dřemaja a wusnu. Měsac stoji hižo na nje-
 bjesach. Byta přiroda wotpocuje, ja khwotam
 domaj, podam so k měru a samo we snje
 njewopuśća nje dženonišć narhonyja we
 bůžskej přirodce.

1907-08

Pročišćenje pola Buzina.

Z wotkel tele njerro
 přiněće, njeje cyle wěsći znate. Najisk-
 nje wot staroh rěmskeho stawa, "L. 114",
 štož w čěskim, Brěčnka. Wo tutej
 horje, kotraž je Ela přidawjeje wos-
 narsce w nabožnych kaž tež we wójn-
 skich nastupjenjach warna, njich
 je tu maty wopis padaty.

Tale hora měješe přejdy, hač ker-
 chor na nju přiněće, jedyne k najwjet-
 šich narypow wokolnosće. Při tworje-
 nju kerchora pak bu potajca wot rjeka

wotrasěna a pohrybničo z tym pavy-
 šene a murunane. Nichto wo nastacu
 nasyra ryewičeše, haj samo bajki
 ryelčachu. Pola přepytowanja w nalě-
 cju 1830 r. a so, zo je tu město pohanske-
 ho wottanja, wot pyjdaršich tule bybla-
 cych Semnowow natwarjencho. Hišće
 nětkle namakamy społy cenje wokoha
 6-7 l'hcí hluboka ryeměrne zbytki
 spalonych koci, spalonych stannow,
 spalneho jěrnjenja, wšelake stare wo-
 porowace pánaje a karančki. Dale na-
 makamy zbytki poryjaceje nadohy
 starych ludow n. př. pješćenje abo.
 Wottanje same su tu wšelake trawje-
 we, a wobstoja z tyracow hromaké.

247

sknětých kanyini, koci, Dubovych a
 brězovych rocišcov, skocacych haj
 sama ctanjičich čítav. Huso su
 2-3 tohčí hluboke knuchi, kotrež so
 jinož z prěcu škělic' havi. Pola vjet-
 ňich koci a zubov namakany Druhdy
 myhke knuchi, kotrež so koci zvěnjacy
 vój přimaja ale vjeronaja. Nasyp zva
 so xcyta porvišo natvarjeny byč' ale
 nic rot toho sameho ludu, tola rot po-
 Dobneho nabvňjeho nastupa Pla.

Star' varnosc' hany ve vójis-
 kich a politiskich věcach nastupa „Pla
 ma so prajič', zo je přecy vulku var-
 nosc' mēta. Rot toho časa, hdyž bě
 vulke čahary ludov, kotrež z Džela
 přez pra staru Dnohu přez Žičov Do

vyčíslených rakskích krajinnů se wala-
chu, abo wot lita 374 hač do teho časa,
hdyž so hnoji natwaril w lécě 495 hač
tež do jeho zapuscěnjá přez Frankow
w lécě 805 a wot kulcha městow do ma-
šich, čarow je tu kóžij lud na njej stat.

Hona sama knjazi nad městow
Budyšinow a nad Dwěmaj Drahomaj,
njěmcy na starej Kanjerskej a
nowej Biskopskej; tež při její matej
wysokosci na nowo kulki a njany
uklad. Z časarů so na njej tak
njěmowano bludne hwězki we nysa-
kich padobach wivěc' Dachu. Wani
nějachu sojku světlarč, kač by so
starna palita. Tež bludne hwězki

najskěrje přez všelake porětry zmir-
 ho skatu nastachu, katři z pírcaw a
 křóšow spódy hory saw zapachu a so
 zassěčachu, běžachu po hórny horje a
 potam k porjebnišću, hědź so zaso
 pomirnychu. Takže běhace hwězdy
 běchu tutěj horje w fantaziji ludu
 něšto hróžbucho Dali. Na tutěj
 horje běchu njacy čłowjekow, w tutych
 wěsty jaw kak, hižo přez njacy lětanu
 pytnyli, zo jedyu běl zenije a to tón,
 hědź nótke pohrjebnišća lěči, a hědź
 je přijezy hróžbyč Dyrhjat, so Dale a
 bačle zapadnje. Tohožla wobzawhry-
 chu Žižowčany, spytac' ryci, što je
 wina zapadnjanje. Na Dyrju 11. mjeje

lita 1766 wani spočachu, ale ničo njě-
namakachu a sahrila casu dźeru sa-
njitachu.

Hradzišćo pak wostawje k wě-
sersmu Popowu njěču za kóždoho Serba,
zo kudy jónu bydlachu, miócnj serbscy
wěschowje, kotřiž mějachu, miócnj nad
cylej Lužicu.

Jakub Wjacstank
Hórcanski.

Wulit serbskich studentow
 z toho kole Da Hračka.

Běže posledna su-
 Dentska kermska v Kóžencé, na ko-
 trux praž, so někotrychuli najhóle
 njěseli. Z tym pak bě tež nimale
 hanc próčimnow, haj próčim-
 nar, kotrychú kěnjé a nihyž Dase
 njěpóskaujé a byrnyjé léta trali.
 To bychmy kute naše „ferije“ hišće
 s maty partijw po koleu skóncili
 a to hajka njětá čnjóška hransaké,
 so jěw hto's rje wobzawukny, hnydom

narajtrach lube Delany nasim na-
 pytkam pacěscic'a to, jeli wóžna,
 Hrod'k. Tuz Duchny sebi, rozciwča
 so, ruku na raso wihčuju jutře pa-
 potěnyj na pot Dwěmaj w Kalbi-
 each. Tola kax so to husto po keruus-
 kach staba, hlyš přecy Dosi' Pa'stač'ny
 moxěš, hěch narajtrach khory. Lě-
 zách cyte Popotěnyj, na Delany Dacy-
 ta wyacy njemyslywši. Tola připat-
 Dnyj mi to wšo raso na mysle přiši-
 šie a najebac' khorascie jěžěch Pa-
 Kalbic. Z Dypkomu sawu běch. Přecel...
 hlavasě hlyš z wokrowu, cyte zamysle-
 ny, hlyšće jěmu rozpominawši knasne
 hawžinku dčensišcho Popotěnyja. Bě

njeimnycy z božo měst, lubeu, světnu
 kovanisku převedeć do jeho Paměny,
 Do mateho B. Ty ny přeći, wo-
 tasě mi napřećo. Při šalcy kofeja
 mi khotě vupoveća, kajke zbožo je
 Dopotinja paměć. Mjet tyru hěch-
 my so nahladna črjōčka serbskich
 studentow rjěli a wjerele sabarjejo
 šmōvachmy so hōny nimro Rālb-
 čau honow ke Konjecanu a Dale přeć
 Konjicy ke Koćinje. Při putej, hewak
 krasnej wjesku, hě pola sōn luby puć
 tak hubjeny, so so na Dskwawej
 kanje hōle přećrāc' njeimāčachmy
 trać tu na kole. Tola, Dokel' pāsa
 Dose' njeimāčachmy, rokasě tu na

na končičku rabyč, hač nuryjě bě kóž-
 Deho sija khětro sucha a mšo'nyje za
 karantěkam piwa aho skleničku hěške-
 to rěčasě. Spokojichmy se kym, zo škě-
 my se hě'ry v Kulo'nyje. Děkělě so-
 ho'la khětro khwatachmy, nyje z'ajm
 ště, zo ludjo na polach sojo hladachu,
 kač bychw sam, mowoli, sebi mowoli
 ny'ndě, sto so do škěwich lud'jo, ka-
 s'ix' se ke Kulovej sabaji, zo wšo pry-
 hōy a raly nich so kowri. Su sebi wěsće
 prajili: „To je tajke horjanski, Děkklump“,
 kač se sebi jōnu jōnu serbka z'anka
 w Bě'onskej wosadě wuplapt, hōy se
 sam kolewari přez wjes jěč wivkator:
 „To hěšě jōnu, Delanski khump“

249
 Přepočeni a započeni, kaž běchny, so
 před Kulovam do krochu lepšího na-
 pohlada majichny. Potom kolesovach-
 ny pohubjenych Kulovskich hosach
 haš Praxnerje horcincej. Naše kómiki
 cestajichny do Dwora a Dvoj nutř
 rožachny hižo: „Přivo, někotři wiak
 seš „palenc“, Dokelž sehi přecy mysla,
 „Hdyž ja mirsam palenca, Dha myje
 holi nutroba.“ Haj kak běže to po ma-
 nich zasknytych síjach! Za stworec ho-
 řiny pak jěžechny zaso dale. Přiněže
 nětko cyle rjematy kraj za myje a kraj
 za někotrehoskuli Drukeha seš. Přo-
 jěžechny wratu rjesku Němcy. Tu
 pak rjesně sebi richtor myslić, zo

braň tu jěrozň němcy bydla. Ně, Bohu
 Dlak, je sčě to cyle serbska wjeska, kaž
 seš hišće přichodnje wy. Za mate pob
 hockimy Dajčěchymy Wojerow. Wojerow
 su mate města, braň z Halštrawom
 te přirunjanju. Swězna a wysoka wěza
 ewangeliskeje cyrkwy je w kulej nuzirny
 Daloko a šěroka wěže. Pod rjanym lipo-
 mym, allejom jěčěchym do města
 nutř hač na korbáč. Ja sebi Duce do
 hoscěnce tak pře sebi myslach, tu byje
 kulej kolo naktějowny kanc nasije
 kowry, hišće stěw hišo w 3 hockinach.
 Tola to so mylach. Ledaru hěchym
 karawik wroćili a hišo pačachu něka-
 tři watac: „Thwatajće, jěčěny Dale!“

257

Naši mlotki hólcy nje běchu hišće
 mučni a tuž někašě parola „Hrajk“.
 Jedyn z nas měrješe, za hradim, so
 nakrijam, hižo Hrajk w korónnje
 sekirny. Tuž, na „Dobre zbože“, Dyr-
 bjachu naše zělnje kórniki k hětro
 kručě zarabowac'. Dórnj přitwa nas
 tak njezwana „kralowska hola“,
 kotraž so nimale hač k Hrajkkej
 nupřestrěta. Jasne prubi stórnika
 palachu hišće mácije, hač mryž
 hižo popobrnju, přez wěnski wysokich
 štomow, tak za běchny mawarui
 so khabaty slec, jeli so zěkněci nje-
 chachny. Wulka cišina knješeše
 sudy, jenož fífolerjo plackow měrješe

so do našich spěvov, kotraž, sebi Dya a
 Dya ranješochrony. Hdyč běchony z najkej
 zabarw k jirničkej korčiny, kotraž tu
 myje Hajirjicami a Hračkam serci,
 Džeti, poča na drho k hětro, mroony
 Deščik kapoia pohwla, hačrunjer
 hišo Hračkaj blisko, tu na khwilku
 zatorichony. Bory pak so zase wyjasi
 a tuž mraohony nōtko posledni zabōšk.
 Leima běchony z lēša, so nam hišo
 pravorama Hračka pokara. Mjūsij
 prōcy dla rostajichony kota w korč-
 nje při Dnoy. Hrački čas — patira
 horkiny jiroč — z kotrymž Dyrhachony
 ličio, zo bychony za světtom, so tam
 unōčic' mōhli, mkorasē nas so z tym

spokojic', zo běchmy sola v Hrošku
 pobyli a zo věmy, hře kute městā-
 ko leži. Wohladanja hrdne je tu po-
 hrijemivša na městu bliskej harye,
 kotnejš Prjahi nahle k Sprenji spa-
 duja. Sprenja sama leži rurniny
 Ela pomahlu, zo by so město hrdin
 pozdriša vupřetrěta do mnohich
 štělan a hiše krasnišej krajiny
 „Bělow“ Wě hrdinach Prjajach-
 my luby Hrošk zaso vopušćio. Tola
 dnu so hišo hrdinšo jěkešo, běchmy
 khětra mučni a tu čadym štělan, zo
 plěje jěkechmy, hač hš trjeba. We
 Wajerjacoch so hišo usš wěćeš a tu
 so sta, ošhoč so nadrželi ryiběchmy.

Zhubičny so tu jedyn po Duchim a
 jenož jedyn z mojich svarišer a wostor
 při mni. Bě však to wia hišće konye-
 semu byto, bychymaj-li jeno prave
 Drohu po Kulova namokataj: Ku-
 nič so tu lukči mačk' na Džesáč'kroš
 woprasáčymaj, myj-li na praxym
 puciv, sola Běh, tón Knyer wě, hčé jěšćih-
 maj. Bě to sola, kač by so cyta helo
 na namaj wbohymaj studentkomaj
 wjěćio' choyta. Hlyzi hčymaj pak na
 hachim po polach a po tukach, na ka-
 pex hčhu, naj naposledku poka-
 zali, štukitaj a huc'io a hachim
 hromawě pak w sej pak w samrej
 hrybi položataj, přijěćhymaj

skánčny, zase na pravu Drobku
 blisko Nimcov. Hakle + Kulowje
 + Bratrowje hoscencu, so po něcim
 wšitcy zase namakachny, tola zad-
 nemu so hórje što rybě, kaž runy, a
 namaj. Hec traw bese tež hinasa
 byta, běchmaj-li jeno někajku
 swěcu mětoj. Runyž wsak ja la-
 taru mójach, aha so tajki nje-
 plek hje wody, katru njeimójach-
 maj, tola njeswěci. Tola hlowna
 wec bese, zo běchny + Kulowje, hčě
 hakle so pravje zinjny na tutym
 wulčě započ. Kulowcny meja-
 chu po mojim zpacu zatorčewski
 swjatkow swobadnje wohny-wobory.

To přijě Hechmy runje w swajim času.
Nasi Dobri Kulawčny, jako tajcy koš-
Dsmu znaci nas na tutin swjěcě
přeprosychu a tuč nam hišo ničo
nyerby, ki ba jim po woli byč. Mi
to runje lube nybě, běch hewak na
tym w Hanycach hišćě wot Dobrych
znatych, slěbore borenje "brac", Do-
keli džen Dyrbyachmy za tydžen hišo
w Prary byč. Nasi haley Dostachu re-
servowane bliča, při kotrymž sōn
abo tannōn kēčno krowc Da Karani-
ka pohlad, sehi myla. Hišćě po-
slednjem wazej něšto hōdne, wšak
Dyrbyj so posam čas cyte lēto
pascio. Prcy so sadžijejo, so

znajmjeniša rokoto jědnacích Dornoj
 wójjědnny, Dach so narěčć samu
 wostac. Tola w jědnacích hodširach
 wbi ničtěr wjacu na Dornost
 njimysleć, jěna, starša "Ku-
 lowka kapata su krasnje kancer-
 lowaš, a k samu počachu te
 hičć rejwac. Njimwáčny te
 dacyta sebi na to wjacu myslic,
 z Kulowa wječć, Pokelě so wěco-
 wašć, stać mōrěšć jěna z wjěbjes
 Del. Hačmynjě mōnōni, so tār
 abo kaniōn c was Kola wolkēwěc
 wjěca, swaje wumjōtstwo, w wjěch
 prokarać, hāj rejwachu hōc Do po-
 sledka. Hakle hōpō narow stōwka

skhaděse, puscěchu so nati hōley zara
 Duroj. Nimo mōny vulka zyma
 murovare nas v Hongicach brātku
 volpocnyo' a so vorjet. Wō Dny kazi
 nyelk prijēdich skōmōny, na-
 pat vōramich hodimach Duroj.

Rjēnyē hōse, a casēci'osā-
 Dyr z nas njemjēra, so je najku
 jēdhu zatu nōz'ivit.

Jur kub Tjōastavk
 Hōroanski

Schiller, gest. 1784. In dem Jahre 1784
 wurde die erste Ausgabe der Werke
 herausgegeben. Diese Ausgabe, welche
 vollständig ist, enthält die Werke
 des großen Dichters. Die Ausgabe
 ist in zwei Bänden erschienen. Die
 erste Ausgabe ist in Berlin erschienen.
 Die zweite Ausgabe ist in Leipzig
 erschienen.

Johann Friedrich Schiller
 1759 - 1805

Faint handwritten text at the top of the page.

Main body of faint handwritten text, appearing to be a list or series of entries.

787

Serbska Korčma.

Korčma je za poz^o,
 deho Serba wažne městno. Tu
 zhromažđuja so Serbja, hdyž maja
 wo wažnych naležnosćach jednac.
 Žane přizna a žansko khoras,
 neho wjesela so njeponije, zo so
 Serbja njebychu w Korčnje za,
 wjeselili. Tež zhromažđuja so
 Serbja w Korčnje k zabawje
 a to njeenje so „na pivo
 khorčic“, štož so skoro poz^o
 nježelu popotdiju stawa. Při
 tom zabarja so někotři z njim,

zo jenož pivo pija a sebi wo
 podawkach, potrož su w wob-
 syžení spate, powě daja, druzy,
 zo kharzy braja, a to je pola
 Terbow jara w ašnje.

Wjyž hōsc' do Korčny
 zastupi, jeho hosćencari z rukw
 wita. W starym času běše
 w ašnje, zo sej hōsc' wob hosćin
 carja, swjateho Jana" wprošěš;
 to pak so něstple njesej njestawa.
 Nastaje Antoh w ašnja je
 sčchowase. Na swjateho Jana
 sčowana sčowana dostawachu
 a dostawaja w někotrych
 cyrkwach přesćenjo z kelucha

snjéćene wino. Tutě wino
 mějše člonjeka před zajědaj,
 čenjom a druki mi stracham
 zapitać, n. př. mějše mužam
 sylnosć a holčom rjanosć za
 shować.

Koždy serbski pachot
 wě sebi tež po wjeselu w por,
 čnje zarejwac. Serbja maja
 jenož jednu reju, kotruž
 každy znaje. Musika, po
 potrež Serbja rejwoja, njaje
 sež njacy kajka, kajkaž je
 byta. W šmójom, hdžeš so Ser,
 bja skhajnja, chceš reje a
 juskanje mčić. Na so zto,

žuje so serbske přistowo; "Ktjž
sebi žona a byrujei hižo stara
byta, w póstnicy njezarejnje,
njepravi so len."

Jurij Lotka - Pančičansk

Serbska wótčinska ljubosc.

Stawizny wšech časow
a ludow su protne dopokarow wótčin,
skeje ljubosc. Najhorste skutki
zmuži tośće we wojnach su zakorjene
we wótčinskej ljubosci. A Anta, kiž
je we wšech šćětysacch tak hluboko
do čłonjećeje wntroby zas'čapjena, dize
je Božeho miłhoća. Bóh sam je
ju nam do wntroby daril. Swjate
pismo powěda, pak Bóh čłonjekow
rozšěri, kiž chychu w koptosci
wěju do njetjes horje natwaric, do

šćek wěchakich ludow a krajow.
 Tuž lubijmy po Božej woli našu
 wótcim.

Wšě Judy, njesech su wulke
 abo mate, sylne abo stabe, lubija
 wótcim a narod. Wulke Judy su horde
 na swoje stawizny, n. pr. Němcy,
 Rusojo, Francosjo, Jen dželčujo atd.
 Wěža, pak su jich přejownicy dže-
 řac a wojowac' dyrželi, dóniž na
 tak wysoki ako sřhodženk njer
 narodami stupichu. Njeuše narody
 lubija swoju narodnu wótcim ze
 sobuželnosću žiwajo na zaruženosti,
 a w sylnej nadžiji na lěpši přichod.
 Tajka dyrbi być ač

265

Serbske narodna lubosc k wotcinye.

Nasa zainjenosc je struchta a
 zrudna. Na kazde popjeno nasich
 serbskich stawiznow motali bychmy
 ponici holostne sylby. Licho su
 nasi prijetownicy pinye kar wittke
 druhe fudy moje zmytki moli, hdyz
 njezamozachu zarjetac, zo w nje
 podterachmy a wrejashmy. Nas
 je sei poncowata nemaska kru-
 bitosi, kiz nasich pokanskich
 prijetownikow nic w njenje kriza,
 ale kresianstwo hanjo prescetho,
 wasp a mordowasp. Talc lubosc
 sobnyelnosce ptaci predstavim
 nasim pjeckam, kiz so za narod

ku krawichu. - Je hižo we wšětnym
 ži wjezu pak. Čim mjěša a křutša
 křěžka je, čim wjetša je tubosć
 wobpřija k swojemu domčkej:

Ale w ažiša ma nam
 lye narotna tubosć, kiž so zleha
 na nadžijn pěšeho přichoda. Najnje
 dylbiny sej prajic: njeb wjezu
 dale mřeč, kručic chcemy stać, -
 dōwiz přimě wjeselše časy. Wulke
 fudy zairu, mate so zhrabaja a
 zrosta. To je stary pui stawiznow.
 Koses je ptakat nad hubjenstwom
 swojich krajanow w Egypťowskej:
 A woko je so wzdal, zo by swojemu
 fudej sturic mōht, - a ze wšej pūdoby

je židow wmožić a do žohnowane,
ho wot Bohe slubjenoho kraja jich
dowješt.

A što mamy my Serba
na wótčinje lubować. Wšo - njeje
poko wjele - štož mamy, našich
staršich, duchownych, knězijow atd.
A njech se lubija wšitcy, kiž
pola nas w Serbach něšto su a
placia, nas študentow, zo bychmy
my stajnje začuwali: woni nas
lubija, my mamy se jich lu-
bować a w nich našu drohu
wótčinu!

Lubijmy se naš
wótčiny kraj! Što je njehše

na swěće dyři naše mite hórki
 wo koto Wobowa a Bačouja ze
 Budyšskimi a Kamječskimi horami
 jako zavrzej sčunu, što je lubozniše
 dyři naše juki a jěški a čicha
 hola w Delanach? Kak něziye
 w tutej krajinje spinkaja naše
 serbske wsy a wjeski! To wšitko
 zdawa so mi, kaž posledni wotkřos
 a zbytk z paradisa. Džije mi z hrěšny
 ham, z njeprócěwjej, njekaj bi čiwěj hor,
 dosć wulkih měst wosjadź tak
 njeznawanych kulturnych ludow.
 W našich serbskich wjeskach začuwam,
 hdyš na próždniny přichadźam, Bóžke
 kulturum syluje bohabyasnosće a čistoty
 na duši.

Zrudnje je, zo many
 w Lipsku, Budyšinje, w Barmine
 a Bóh wě, hže wšom družje,
 „serbskich“ bratrow, kiž so hańbuja
 swojeje narodnosće. Zacuwa ja so
 liše jako Němcy dyli w šoněmcy.
 Komuž pak njeje wótčuska zemje
 a maćerna pře droha a luba, tón
 se drubich idealow nima. Mato
 hdy a mato hže brže wotrodžency
 něšto wyate. Naši nulec wótčim,
 cojo ličnu skoro wšacy mužoj
 kulich počinkow. A wě jich pře,
 činosć pře zakorjena w narodnej
 lubosći. Tajcy chcemy se my być a
 z tajkej narodnej lubosću něhdy

Nic' do našeho ludu Bohu Křesiti,
Jertam K wuziřtku!

Jan Wjeřka.

Jan hierat Judan'a jeho wotkaganje.

Angl' na kotrech mamy zawstaci wsu winu
 spominac'a kotrech mje no budze we wutrobach
 wsch khudych a pomocu potrebnych w zakonnych
 wopomnicu zime, tak dothu hac' krajel Serbstwo
 a zawstaje, je Jan hierat Judan'. Wo jeho ziwjenu
 hodzi so jenz malo prajic'. W on narodzi so 4. Decembra
 1913 we Hornoj Horicy, hdyz' bese jeho nan Janij
 Judan' wobsedon' rycerskeho knhla. W studowarwsi
 gymnasij w Judyšinje poda so do Lipska na
 universitu. Styni leta dothu studowasc' tu ze wsch
 pilnoscu prawa. Zo du domigny wroci wsi zasydli
 so tam jako necnik. Zozgy doby sebi przez swoju
 pilnoscu a wedomnoscu stawne mjenos' ze wsch
 koncinow prikhadzachu k njemu pola jeho
 pomoc pytajos. Wosebje pak bi won wot Serbow
 jana lubowany, dokelz' sabstku nec dospolnje wot-
 Knjegese. Je tohodla bjez dz'ina, zo so jeho zamozdaje

přičeji bote přispěje. Podle svoje je třecniškeje
 praktiki zaběnaš se wo wón tež z natanistwom, kotreg
 jemu tohoronja wyje přinjěz njesaš, tak zo
 swojej smjeri wulke gamozonje zarwostaji. Wyšc.
 rycerškoho kubla hišc. drwe druhej Kubli w Hornjěj
 Horcy; dale ma tu wyšku Jezar pola Kjelcerina,
 Kublu w Dječinyje a hosienc, k zlotej Hwězdyje
 w Dražžanach. Judoři wosta čas ginyjenja nježenjona
 a hospodarješc z najwyšcějšej listniwoscju. Wón
 bešc cyle pu budy ziwu, sam zasotrjebowšc jenož ma
 Kjelcladašc na njanu dastu a tež nic na wosebne
 twarjenje, kotreg bečm pola njeho w hubyjnych
 wobstejnoscach. W jeho wobydlenju namaka so wón
 možny hospodarski gnac. Jako rycerškubler njeho
 bowasšc so tež Judoři djet. Přeciwo khudym a
 přotrjebnym bešc jara dobrociwy, jim pomhašc
 hdyž mozesšc ze stowom a ze skutkom tunjs abo
 cyle darow. Kozde leto wudžětesšc wysonym djetom
 přinjězy abo druge přotrjebne wěcy, k zelennu
 stwórtkej. Jemu přinjědžěch k njemu khudeho

čtvojeka, kotičez beču w dječnje popydnyli.
 Zudar mas wari joho a dani wotkha d'acemu neso
 pjenjiz, zo by sebi d'jewa kupic' moht. Tola kaz
 Zudar z lužimi wotkha d'ise, njemajjadu
 tužimim. Roboćenje a stugowni pytadu joho
 z jebac' h'ez' n'iz'adu, wosebje prisadzi swoi
 p'ez wu p'osćowanje wjele pjenjiz. To pak nje-
 scini joho khudeho. H'ez' beču w leće 1767 c'zku
 skhorit, napisa samowicenje swuju poslednu wolu,
 zo by swj dom a hospodarstwo zarjadowal. W
 tutej wotkaza cyte zamuzenje khudym Serbam
 woleju swy wuznacow. Po Jdn'iskej khorosci
 wumnje 25. novembra 1789. wot Jezej'nicki
 zajaty. Tadnje 30. novembra bu c'eto tu tohu horli-
 welu serbskeho wotčina na pohrebnisću w
 Rudestecach wyjatocno pokrowane. Tak miiny
 so miy, kotryz beču čas z'iwjenja za d'rowne
 a celne z'bože swojich serbskich bratrow sp'obeniwyje
 staral.
 H'ez' smy joho z'iwjenje zegnali pri h'ez'ny w'etko

jelu wotkazanjju. Raz jehizju spomjenje je won
 z matym wurzatom cyte zamozenje khudy m
 Serbam bjez rozdzeta weny wotkazata to wurzese
 nehdt wokolo 165 000 hr. Tute pjenjgy majacu
 su mjeg Laksojia Turskej dzotie, a Rozdolstje
 dybi su westy dzet danjen wozetec. Tuton postaji
 ministerstwo a fanarjia wyesni predstavjenu
 maja pjenjgy su wosodaer khudym rozdarowc.
 W Laksokej stawa su wudzetanje wot leta 1833, hofeg
 bu pjeni krowe 27 000 hr. wudate, netku wurzini
 wudzetanma suma nehdtje 42 000 hr. Jady n z
 potrijbnych mima wyaj dyoti 15 hr dostar' ale teg
 nic mjenje dyoti 9 hr. Tajkim skutkom je sebi
 Fudari mjeg cytym serbskim narodom wulke
 mjenu dobyl, a je tak nekotru pylgu ze serbskich
 wobliw zebret a nekotromuzkuli domaj wyesole
 prihotowat.

Dokelz bose Fudari tak wulki dobrociel naschu
 narodu, gdašo su teg cyte pristušne, zo by jomu cyty
 narod jako wopokaz swyjej zakownosce pomnik

275
 stojit na³ now¹, Raj² koho⁴ hišic⁵ njom⁶ješec. A to
 su tež sta. Ta nastork aktuara Vjele w Rudys⁷inje
 bu w leće 1860 wubjork wobstejacu z fanarjow,
 wučerjow a druhich nakladnych knjizic
 wuzwolony. Tuton wobzambny w swojim
 poseđenju, zo maja so z dowolnoscu wyimosc
 dobrowolne dary po cytych Serbach kromadzić.
 Tez Pruska prihtosowase temu a hižu na 150
 Judarjowych narodninach može so wurusk
 zberkow wozjewic. Režbanjej kendernej w Rudys⁸inje
 bu wurnydženje pomnika dowěnjene. Takowma-
 žito beše so přez 650 hr, tak zo može so ludny
 kamjon' stajic. Tuton je ze gornowca djetany,
 ma dwaj lóhci po wysokosci a nuni je telko po
 šěrokosci. Na prawej stronje su ze gloty w pismom
 napisane stowa: „Jan hišal Judar, dobročel
 Serbow podz. 9. Decembra 1713, wurnyjet 25. nov.
 1789.“ Zady pak su stowa: „Wot zakownych
 Serbow 1867. Wotkryc pomnika wotměwase
 so ma dnju 2. octobra 1867. Z daloka a blika

přikladu Serbů k tutému svyěženj. Polhi
 iah wyěžeše hoci z fary na pohybnu městnu, hōžej
 njenje wobwěncowany promnik stejše. Tu wustupi
 knjěz sudniški hejtmán Seyfert ze Šnačowa a
 powita wšech přítomnych z luboznyimi a hořliwym
 stowami we serbskej řeči; w kabec tej winu stajachu
 promnika rozestaja. Ta to spěwase so wot Jeylerja,
 tehdomnišeho faranja we Lazě, k tutej přičinje
 přerjony spěw. Po wuspěwanju wustupi farar
 Turiš Hodžijški ze svyěženjskej řeči. W tutej wyg-
 behowase Judarjowu nadobrognymplenje staryše
 jehu jako dobrego křesciána a swětného Serba.
 Jaku zastupjot Katholickich Serbow řečeše njebthi
 knjěz sčlastikno hiral Hornik. Řečnik wygbehowase
 Judarjowu njosebičnu a powšitkowanu labosť přičinje
 Serbam. We njenje delnjotuzičkich bratrow wustupi
 farar Tesman z tydeje a pŕŕym skŕnci so njatowaci
 ze spěwom.

Tak nětku wotpočinje čelo horliwego wšterca.
 Jehu njenu pak njěje zabyte, wone je kancé wšech

serbskich nřitřebach zapisane a njowulhasnyje hač
do Růnca swěta, dopunimo džiwi wšěch křoždalečnyje
tamny nadsobny skůtk na wulkeho Dobrocěla
serbskeho naroda.

Pol'ska literatura.

Zanoda najstariša dōba pōlskeho pišmonstwa.

W časach přiwzácā Křescianstwa stojā du
tamne slonyānske narody, kotřež so nětku Polakuj
njimujā, na niskim skhodz'ěntku duchowneho
křowicā. Njemějadu tehdom hišće žāneho piš-
monstwa ale jenyj křudnstku mythologiji. Jenyj
křudn pōesija křowěnjese so w přěnjāch a basnjāch.
Po přiwzácā Křescianstwa křějese tam lat'onska
gř'čtanosc, wukhačāca z duchownych sůlow,
wosclje z benediktinskich, hč'ěž so pilnyje klassikuje
strowadnu. K tuty m pluseje wosclje lat'onska

278
sála w Poznje. Druhé wědomostne wustawy běchu
university, kotrej Polakoj bohacě wopytowachu. Tak
pokazu so tej bōrny muznosć w Polskej universitě
založić a započatk z tym cinyje Kasimir Valtki.
W on wotewri w lěce 1364 we wsey Jarwot^u měšćim
předměšće Krakowa tak mjeńowanym studium
generale z třomi fakultami: Toła wustaw mjeńšoj
wobstara, ale bōrny rozpadny. Přenja polska universita
bu w lěce 1400 wot Wladystawa Jagello založena.
W přimich časach běše wona mabōžny wustaw, hožoj
słowacko Kiejsě a z kotrechž mahladno syta
wncěnych wukhadžěš. Jenička pisannya pře
běše tohođa lačonska, w kotrej so předuwanjia a
sodniške jednanja wotměwachu. W tutej reči je tež
přeči Kodex polske krajine prawa wobprijicy,
spisany. Tutaj lačonska literatura woprijia dwe
drugijis wupłodan: annale a povesija a tolypiskn.
W annalach wuprajia so strowa praktiska žurnyl
ludri a knažta wotčinska lubosć. Tajitaroi Knuniotujis
běchu: Kwiit Gallus, kotrohž pownědanijs on portisny

279

proborhane, Wincent Radtubek, Krakowski biskup,
 Godziemba Rakko, Janko z Gzannkow, diakon z
 Injerna a prěni knitiški stawnar' Polokaje Jan
 Stugosz z Kiezielska, Posledneho žyto: Historia
 polonka je najwazniši kuzot zai stawnary
 knježenja prěni brat Jagellonow. Stugosz
 steji ze swyjni pasadami hist cyle w spjěznej
 dóbje a je přeciwnik swyjni towansow ze samo-
 nelu časa humanistow Gregora ze Paroka a
 Kalimacha z Toskana. Kot Gregora w swyjni miš
 gž'engato, Kalimach pak je sobi w piomowstwy
 slawne mjeno dobył. Z jeho pjona wukhadža
 wubjorne wopisanje křižnyh wojnow Władystawa III.
 přeciwno Tokam a tuteho ryčkowскеj smjerci na
 bitwišti pola Hanna. Dale přemjere Kalimach
 tež łacińske basnje.

Prěni žytočenja na polu polskeho piomowstwu
 bechu pak Indrowni. Tuci mejadru lud spěwaj
 wnoć a dukelz beše w křišćanstwo z bech du Polokaje
 dobyto, pokazu so w neci wot wěchu spwiatka česki

22

volin hač do 15. letotoka. Wo tym swedca nam
cyrkwiniske spěwy, kotroz su so w zblatcy zjergate.
Wajstariš tutydi připisanje so, kaz so praji, sw.
Lofice, Pražskemu klatkovej; setu spěw, kateři
Božeje, kotryž so z časow Zolstawa Krobweho
wot wojowanjow spěwase a hač do zahuby Polskeje
jako narodna hymna štaceše. Ludowej něči cyrkej
wylo pom hač. Tdyž so mjennjy 15. letotoka němcy
wobydlenja w Polskej zacytlowachu, wnatu powachu
in dwornu knicu za Polčinu a porachu w samomym
stotku sw. pišm přeložować. Tdyž tutymi přeložkami
sje: psalter Kralownoje Margarety a knihu Kralownej
Lofije najwagნიისე. 7 15. letotoka su so Šopěwov
nabojneho wobsaha zjergate, kotroz je prior kláštra
R sw. Křiže na Lysej Šopje, Handrijze Šup' opisat.
W tutydi čěsci basnik sw. Karjje je mjennjy:
macer Jozu, njemě dylti rože paradiza, njobjektu
Kralownu, kwečdu mowju, jasnu jistru wješt
stohow wěcnich swětla, z kotrymž so kumac njemě
lilijon na čistocě a rože na njawsci. Zok Handrijz

Jatko z Dobrym, profesora Krakovskeji akademije,
je so khwalbnahymna na Wiklefa g'z'eng'ata.

Tola tež do stareji cyrkwinskeji lyriki doby so
ludova swetna povesija. Přez nowe starwe skutki
poc'a pomarodna pamow'edownosć w sw'clak, i
přesnyach g'bech. Do poslednich let 15. stolka
slušejā tež h'z'ō přenji starwizniske knižki w
p'olskej řeči, kn'žnik: Janitsar wot h'irata
Konstantinowic'a z Ostrowca.

Wetko přin'ženny k' g'lotemu abo klasiskemu
w'etku literatury. Tuta doba h'ci přez p'ot let-
stolka wot l. 1548-1606. W njoj wjennjā so
humanistoji: Jan z Wislicy, spisar episkeji
basnje; w'ojna na h'ellowej h'z'je; Handrij,
Krycki a Janstadsbinder, pow'itkowje Dantius,
p'slodny spisat'aj lyrike a satiriske p'esnje.
W'znis'i b'eš Kryckeho šuleš Klomons Janicki.
Humanistoji z'wajadu grecku řeč fenz' malo
a zap'ewadu matersc'imu. Tola tuta dobywar'e
w tym času wwey přez protestantismus, K'otryz

cyle hoze sluzby ludowej neci wotzengowanu a tez sw.
 pismu wukladowanu. Tak pisa sa neci wu dukrujec
 a wurwina a samo wukly basnikuju gloteje doby
 basnjadu polskuju jako Kochanowski, Symonowicz
 a Klunowicz. Literarne wupytody w tutej doby su
 tohorunju hicie cenne a stale, jim pobraduju epiki,
 ziwjot. Literaturna nimu zanehu ludoweho Drama
 a pospyty bechu vse jony wotwiane. Didaktika a
 lyrika pak dospotej wysoki skhodz'ank w dwenaj
 najwaznisimaj zastupjenimaj doby. Zestaj to
 Rej z Jaglowice a hizu nje nowany Kochanowski.
 Rej manowji so w mcestaiku Jarawna pri Dujepuje
 wokolo 1577. Wopytowase sile w Lembergu a Krakuju
 dokoly pak zanu prikhilnosci k wukrujenju njimnjese
 wroci so do domiguy. Tu priidze na dwor Sandominiskel
 wojwody, kotryz boggy jeho wulku wobdarjowosc opizny
 a jeho k wukrujenju a citanju namotrujase. Tak
 wukrujase Rej laconpcinu, citase theologiske a
 politiske knihi, laconskidi stawiznanjow a pu-
 lemiske casopisy. Na tajke swasnje doby sebi wulke

vědomostí a počá popis uvačením. v prazdy. Jeho
 žeta napředně se dalo a pěkoto a budu rady
 oitane. Kon přeložováš psalmy, spisa vuklaidwanji
 sienjow: Postylla polska a apokalypsy. Samostatně
 žeta njanukhadžadu z jeho pyora, woni wobžetaš
 jenoz wuplody drahich. Hjoay wuspědu měješ
 woni basnjad, najiwagřiš d tudy su: Sigliki
 (směški), Zwiergynec (Zwěrińska zahroda) a
 Wigerunek własny žywota cztowicka prozciwego.
 Posledna na bujku komodiju podobna předstajěš
 cztowicka kotryž bě du sweta wučahnyl, zo by
 pytal, što je najkřěšć. Kon wopyta tak greckich
 wučoných, starych profetow, mjelisa a helu a,
 mordeniče wuňdow mjle dobneho. Toa pobradowaš
 tož basnjam hišć přewije, woni pak budu rady
 citane. Do časa, hdyž běše Rejiswet dospětnje zognat,
 stěš joju najiwagřiš d žeta, kotryž basnika jōka
 dobneho wobkedžowanja cztowickelu žiwjōnjia
 pokazuje; mjenajia: "Zwienca dō albo žywot
 prozciwego cztowicka." Hone wobsteji z třech djetow,

stonych jako mladého, muž a starca započínaje
 stvořením světa a stonycha a volající ze věčnických
 sněžitou. Rjónje avopisuje básnik žijící ve
 Kralovském dvoře, největě pak Lubije přírodu
 a svájbu žijénje. Krasne on vopisanje hospodar.
 Otava a Geta polskoho Hóluka ve jednolinných džělah
 leta. Džiny je teg džěť, hđiz básnik vo politickim
 žijénji stonycha rěči a namštejstě štadty po-
 kazuje. D básni pokazu Rej jak ludy znaješ v
 kak beš včed nastupanjach denje vobkonjony.
 Druhi wagny básnik beš Jan Kochanowski wot
 l. 1530-84. Hón wukhadžěš z prětisny wobdarjénje
 swěbný z krajiny Sandomir. Jeho bratr přetoprawě
 "Aeneida", jeho wuj pisaš malé basnje a jeho
 bratrowe přetopi: "Tassowy Jeruzalem". Kochanowski
 študowasě najprjedy na universitě w Krakowje,
 poda so potom do wukraja a přibyasě z lět vo
 Halскеj a w francovskej a wrěci so 1554 do Polскеje.
 Dokelž nataratwo lubowasě pasydlis na wotrowskim
 kuble Czarnolas. Dón bi přowětkowjě lubowaný v

plácěše za přeměněho básníka Polského pola swajich
 rojón Rona, kotrehož su jich měnjónjů nichto w
 přičwězě mjedwěcěnjě. Tola džónanisa kritika je tutón
 wronst bostku přeměnjónsta. Kochanowski běše
 cyle mnuž renaissance, harmoniska a lutozna
 natura. Přeměně přeměnjě zwisnjů hiziž jěhu přě-
 bywanjón w Parizu. Z Stalskej cinyjědu ma
 njěhu zacišć lyrickoji Petrarka a Toccaccio, wosebji
 jak klassikaj Horac a Virgil. Won prospěta so we
 wšech druhinach poesije, přeložawoše Homeru,
 pišao ody, elegije, satiry, epigramy a dramy.
 K opiskim stwojě: „Bady, Susanna a Proporzec
 albo hold pruski.“ Poslednim so wopisuje jak
 je Pruska wot Sigmund Augusta na Albrechtu
 z Brandenburskeje přišta. Dalec ah hejmana
 Ładziwila přeciwo Kostknyje a druhe episke djetě.
 Waznišć dyšć tute je jěhu drama: „Sprawa postow
 greckich“, přecielej Łamojstkomu při skladawosci
 tutehu Krasa posnyccěne. Kochanowski je woprawdžě
 zalogón polskohu drama, kotrež tohoranjón so z Katholickich

286

wobnyj durno wurwi. Počimnjog' mejadu Polakaj hižu
z prijedawšeho časa wšelake prosyty w dramy, njo.
časo basnik tute, kotrež na domjacej zemi nastardnu,
wudospolnje; ale wobroci so k starym knjžodan.
Grekow a Romjanow. Tak wywoli sebi scenu
wo Heleninym kubyjni z Iliady a wobzeto ju
dramatisy po greckej tragodiji. Drama wob-
steji mehdže ze 600 stuchow, pokazuje krotke sceny,
Kotrež so ze spěwom wotměnjaja, aktow pak w
nim njemaderidženy. Tu pokazu basnik kak
běše ze starym swětom znaty, njemamaka pak
žany a přehawanjow na lutyj polu. Wjodospolnia
běše Kuchanowskeho lynika. W lěto 1880 wur wyje
fatu d'owka Doris, stonyanska Sappho njemowanu
ke kotrež licyč won swyji lětu zawostaji. Fata
smjenc' běše nastork k tak njemowanym, Tronam
elegijam. K najwagńišim djetam stus' tež zberka
"halickosow" (hrabki), kotraž hakle po jěho smjenc'
wuridže. Tu pokazuje won swyji zótkniwu mysl
wobkazuje humoristicy swyich towaršow a spěwa

nu winyje a lubosi. Zasnik wurinyje w lěči 1584
 a bu w swójbnym wurinyje we Zwolanije pokhowany.
 Won mójere předswećený by: zo budže jeho wurin-
 nyje njeje njeimentne.

Pokracowanje.

D tutym přiušomym basnikam, kotraž su sebi
 so Račanowski slawne mjeno dobyli. Prěni
 z těch je Mikławš Sep Szaryński, won přehowarě
 Pěbarku a spisa hluboko jinnace mabožne wěcy.
 Pola njěle basnikow je hižo wobrot k mysticy
 a certy a cyrkwijskej poesiji wobkedźtorac,
 kotraž tohodla přechod k přichodnej jezuitiskej
 ma Karonskej doby tworja. K tutym sturětnj
 wosebjě Stanisław Gwoźdowski a Kaspar Niaskowski;
 Gwoźdowski mag z malo wědomoscami přetěžowac
 hymny z brewier a basnyje mětke snodnišo
 wěcy, kaž satiru: Jabc Kolo. Niaskowski

rođony w krajiny Rawa běše Dobry Katholik
 a lubowar krajneho giwjónja. Jeho najlěpše
 dźěta su: Wacław włozyca nowska (boženje wot
 Sumiguy), a nabožne spěwy: Róže na gřoby
 wumoznika a starizny čerwjenski gaj.
 Rajska. Wajnosć dobnostej dwe druginy presy
 mjenskej idylla a satira a to socialnyd přis-
 cinnosć. W Polsku běše tehdom wazny
 wotkomik, wot kotrehož wosud cyłeho ludu
 wotwisowaso. Nějše su mjenskej rozpušćić
 hač bndže stano dale knoći po započatym
 skhodźeniku abo wróćo postupowac. Pochta
 mějeće cytu mót w rukach a jej maso Polsku
 za wšu nahladnosć dźakowac. W pišmownosću
 naiden dźěany wšelake wobrazki z br paketo
 giwjónja. Ješe ta naidawka sulo čerwjenski
 basnikow, kotrychž wazny zastupjei běše
 Symonowicz. Wón narodzi so 1557 w
 Lwowje Galiciskej jako syn Symon z Rzeszina
 Studomowski w Krakonyje pracowaso po wjogomak

a francouzskéj hříže se ze starým humanistom
 Scaligerom zezna, kobyž na jeho literarum
 zřetavosi a jeho zivnyje z velikim vlivom
 byvasc. Po svojim vracenji do domizny spřiceli
 so Symonowicz z kanclerem Jamůjskim
 a prvn hosc tutehmu při založenji akademije w
 Jamosie. Na tuteh uamotnyje bu Symo-
 nowicz wot knala Sigmunda III. do zaryjanstwu
 puzběhnyje a za dvořaku basnika pomye-
 nowany. Jeho d'ěla wobsteja z latonskich odow
 a p'olskich idylow. Najwagněš u bukoliske
 spēwy. W bu započu z přetžorowanjom z
 Theokrita, Vergila a Owida a přičeta, tež mekotre
 přešje tuty d z tym, zo pastyjam a pastyrkam
 slowjanstkenyja dawasc. Zo by tuty d po
 wěrnosi představat, připisuje jim wšelake
 zřety a uamotnyje. Dale wopisowasc
 won nymcāta z ludoweho zivnyja, kotryz
 wšed jara zajimadn. Takto idyly be d n
 na přiklad: "Knglarstwo", hříž wot muzka

295
wopuścena žona wsomžne započina, zo by
tuteho zarb narěčata, a idyla, Kolacz, Kotraz
Kwasne wasnjaj wopisuje. Wo idylach z posledni
lětnoči wosoby wo gndnym wosnjaj naroda
a wo podłocowanjach ze strony Ruskejchstwa. K
tutej družinje stajetej wosoby idyli, Paschyrj i
Zinjencarki. Symonowicz wumyje w lěc 1624.

Wotko jai użeny k Patirje, Kotraz pod
Rosijom Klonowiczom (1545-1602) Kcějesě.
Tuton narodzi so w městacku Sabmierzycce na
Slezkej hranicy a tu na akademiji w Krakowje
Kublanu. Z kritickim duchom wobdarjeny z na-
jesě derje towaršne wobstejnosc a zinjensje
sladity. Klonowiczowe dźeta wobsteja z drweji družiny
z wopisanjom krajiny a wasnjow. K přecišim
stusā basen: „Flis“ (plawjak) a laconotka: „Rosalans
K poslednišim: „Worek Judarzew“ (Judaršowa
mosen) a „Victoria deorum“. Plawjak je mjeno
łodžnika na Wište. Basen započina wo stwarjenju
swěta a twarjenju nekow, a wotložuje z najstaršim

časom wot Zagora a Ulyssa stawizny lóžnistwa
 a wikowanja, wopisnje wasnja lóžnikow, jid
 techniske wurazy a frajidina, postkrojnje swjéto
 brjótow, městow a wsow při rekach. W Polowanji;
 podawa Klownowicz, jaku syn Kublony galiciskeje
 Ruskeje krasnosće swujeje drugeje družizny w
 tróch želach. W přetnim reči wo darach a wužitach
 přitohy, wo njemjéste wobydleriatu wo plahowanju
 lěrow, skotu, přetow a wo rólnistwje. W druhim
 želě wopisuje so města: Lublin, Lwow, Kiew a
 Remysl. W třetnim reči so wažny jenji a wasny jad
 wobydlerji, kaz knižnadh, powijibach, kwasach
 a druhich swjedženjach. Wosebje mějše bawnik
 za swoji winowatosć moraliske prašenja górt-
 niwje wobzjetac; zo přez to wasnja cłowjokow
 přerjedit. Jaku sudnik gnaješe wón wopacnost
 slownoskeje natusy derje a přinjeseje we fundasownej
 mowě ~~Re~~ ^{au} ^{te} ^{ca} ^{re} ^{ca} ^m je to jurnistiski traktat, kotryž
 sudnikam k moranje sluzěše Juras mějše wokoło
 pasci mowěš ze čtyri drugimi wozě wobstejacu a

to z myšlečeje, liščeje, leopardskeje a lawjaceje. K tutym
 stynjim družinam koje přimnaja so štjri wašnje
 sebi cuže k ubto přimnaje' mjenjij: podnestrwo,
 jebanistwo, přilicčenje a mwe, kotreg' so po njotw
 wopisnja. Deja, zo je w Poškej dospotna reforma
 nugna namaka so hižo mjenowanej: victoriji
 dorum. Pod titanami, kotreg' so tu předstajija
 mieni basnik magnatow a slachtu. Wot zonyantow
 sozda so na džěto žtjdi' a nic sebi na naroda
 bohatstwo mežo by' zdat'. Klownowiz pokazuje so
 tu jako kritika' nic jako spozjedzi' z tym zo ma
 žte přičinki kedž bliwjo čini a nic naprotki, z kotrymž
 mohle so tute polepsit'. Wopomnjeće na njotw
 žlubi so ruce a hakle pol letotatka po jěhu omjere'i
 přičadu jěhu gasu čestie'. Po Klownowizgu dobywaje
 se nowy směr a tutěhu předkhodnik beše Stanislaw
 Ogedrowski (1575-66). Dokelž beše hižo w Kilebey go
 kanonika swajeje narodnjej wsy Agemjota pro
 stajeny, puda so w 14. lěte dawna kraja na studije
 a to do Wittenberga, hčjž so tež z luthrom spojwa.

293

Potom w Italskej přibývají w ruky tam nové a
 nějakéblanové kátholické cyrkwy zognas' toho tež
 některé různé reformy. Z jeho idejow mnohá
 w předrodnym lětočku kátholice spisowacéj.
 W swyich časopisach, listach a dialogach wuprají
 wón, zo je různé politické swobodnosć slachty
 dlehownje putas' a pod auctoritu cyrkwy stajic'.
 Dale wnutřuje tež přednosć wólneho kralowstwa
 před heretskim.

Po Orzechowskim počá se w Polskej mabozdná
 propaganda rozpěnjic' wot jezuitow wnikhadžáca.
 Tuči hižo do časa wicžádná zo dylki přez postabjenjé
 kralowskéj nové mowinanstwo zabubic' a mnozy
 z nich činjachu lud a slachtu na to kedž'blivi.
 K tutym slusěně woschje stawný měsničk Pětr Pawełki;
 zrosty pod mjénom Skarga. Tučín doby ochi přez
 swojé zručnosć přimjéno Chryostomus.
 Skarga wicžá wnikhadžěse z magiškého gonzjantwa
 a narodzi se w l. 1536. Studowas' w Krakowje
 bohustownostwo, bu pozdžiw předaw' při káthedrali

w Lwowny a kanonikus tomnického tadranstva.
 W leči 1568 pak džoš do Roma a zastupi Johakle
 noweho založeného jezuitického řjordu. Tu do
 Polskejs zaso wrocinski bu na wagnie a cizke
 miestno w republicy Wilna postajomy. Tu wuz-
 namijenjose su borzy jako dobry predai a zalezowu
 wielake nabožne a spomozne brastwa. Tez huste
 witožerzowasě wulke disputacije z protestantskimi
 theologami a doby wjelo swjotow ko katholickej
 cyrkwi. Kral Sigmund III. Wasa mješče knjinnu
 wulku dověna a ponjonnowa jehoga dworského
 předarja, cožožda su Skarga z Wilna do Krakowa
 přesydli. W on leči tez wulki politikari a wob-
 dželi su na wielakich politickich puda wtrach jako
 na smetstskéj wójnje a Lebzy dowskim Pokrozu
 přez swuje spisy. W Dnesce wustupi won jako
 řečník a zedowě gnočko wěšiwych k disputaciji,
 byly běh wcpisa won w knizy: „Sjnow brpecki
 a jego obrona.“ Hdyž w Polskej k wntikownyj
 wójnje a k wobronjenemu pozběhjenji abo

Rakovez u přiněže, kotrohož nyčidnik běše žebryšewski;
 přitwarě so škarga gbežk přitlōiče a wojawarě
 za swój nyčidžijm stailajo přez widařk: „Prōha
 zakonni societas sem.“ Jeto literarne dže, wobsteja
 z theologiskich zakonowacych spisow, z cyrkwiiskich
 stanoviznow a předwanjow. Z přinějōj druginje
 stusějō: „Sidm pilarow na kterych stoi Katholicka
 nauka“ a „Wygnanie do jedniej gbowionnej
 wlaty a druhe přeciwo grotaku orthodoxam.
 Kōkoto głožowadn so tež přeciwo Ariamam jaku:
 „Zawstyženie nowych ariamōwa, hosiacy
 nowy ariamow.“ Wajwazniše pak bědu předwanjōj:
 „Kazania na niedzile i swiata,“ Kazania
 o nečinnim sakramentach i kazania přegygodne
 a wosebje, Kazania sejnowe“ tōm lowane. Jeto
 gnečnivosć běše lok wulka, zo jeto samo nyčidžij
 „přydōtypanna“ nymowadn. Škarga lutwarě
 smoji wōtčinu přit wōr a mōjōnē na jōjē wōndžē
 žiwj podžēl. W nim žinjoš ideal theokratickeho
 Krjēžēnjō, Kral dylbjoš so zakonjōw džen gōc.

Klacice njeboše won derje zmyslenu, ale stajboše
 jej we swyjiu spisu. Wygnanie do protuty, wie
 głosci przed woł. Tola jechu napominanja njeno-
 makadu wob kodz'bowanju a tohudo won hjo
 do cara woteinje zahubu westose. Ze Skaryn
 skowci su glota doba prulskaje literatury hudo stnje,
 piosa be so pod nim najtole rozwita. W swyjiu
 piodowanjach namaka won Anystofora Wapgenwickhu
 a Josefa z Wersogyniski za nastupnikow.

Stoz prulskich stawiznanjow tamneho časa nastupja
 dzela su tuci: do tajkich, kotrij lacinny a dudy, kotrij
 macersciny pisadnu. R prěnim sluša astrolog
 hiedowita, je to pře pólsciny mome, dale Bernhard
 Wapowski a Emilandski biskop Henrich Krummer,
 Swietostan Angelski a Reinhold Heidenstein. Wot
 Angelskeho mamy stawizny letow 1872-76 w spisu:
 "Literatur der Polonie libri VIII. Heidenstein wopisa
 Gatorow wojnu z Koskruu. Najwazniji z prulski
 pisacych stawiznanjow je zanjonska swjiba Jieloki
 abo Wolski. Henrich Wolski scini prěni suopyt

z powiitkowymi stamiznami w swyjej: Kronsiey
 swiata. Jeho syn wida polsku kroniku. Lukas
 Sarnicki pak dopomazja na Sigmund Augusta w
 opisu: Dzieje (pudawki) w Koronie Polskiej;
 znapisi je jemu: Dworzaniin polski (Lounjan).
 Tot Hartogza Pa pruckchu mamy: Herby propory
 rycerstwa polskiego, on to heraldicke prepytowanja
 starnych polskich swojbow. Woskite stejic
 mojsie originalny spisowacel Katej Anjtkowski.
 Ton bese proni prepytowar litawskich starozitnoscu.
 Wol nanoder nazwa doby wonlukos' k swyjej nowej
 litawskiej swetinjje a peca jeje powostanekad sledzi,
 go by je we literatury zozngat. Wse swyje nazhonginje
 wopisa we knizy: Kronika polska, litawska, zimozku
 i wegyptkiej Rusi kijowskiej, moskiewskiej a. t. d.
 ktera przedtem nigdy swiata niowiedziala.
 Z tym je doba skoncena a prindziny k nowej.

NiDat Nic

687

Khovanjo wotemrětych pola pohanow,
bydlacych při rěcy Zambesi w juwnej
Africy.

(I. přednošk, wočišćany w 47 a 48 čisle, "Kath. Posola" 1902.)

To po smjerći duša z čětom njeraznje,
ale zo je tuta njesmjerčna, je nam wšitkim
derje znate a wědomne.

Kajke pak je měnjenje pohanskich ludow w
tutym nastupanju?

Jich krowne swjědženje, jich njesela a na-
dźije, jich strach a bojosc' při khowanju wote-
mrětych su nam dosahacy dopokaz za jich mě-
njenja a wěru. Wšitcy pohanscy čornuchojo w
Africy, njich su wiđani abo hiđem, měrniny abo
najbóle diwi lud, čěsća při naspomnjenych

wańjach dječow wotemrětych, kotřiž su po smjerći w tamnym žiwjenju dale žiwí. Duchi zemrětych móža zawostajenym škodjeć a jich škitowac, a tući raso wotemrětym pomhać, kotraž wěra so z čěscowanjom morkrotych při pohrjebje jasnje wupraja.

Pola křdnych mawow je tutón snjedžen jednory. Lidźo při Hornim Zambesi čisnu četo do rěki abo žiwim zwěrjatam. Po jich měnjenju zwostanu na tute wańjo powostanki zemrětych před wonječěscenjom škitowane. Tohodla njetrjebaja so potomnicy před wječenjom duchow wonječěscenja dla bojeć. Při Delnim Zambesi pak dyrbja čěta před žiwimi zwěrjatami škitowac. Přeceljo kladu je do kašćow, ze sycirnow naplećenych, stajaja je potom do totstych próžnych štomow abo, štož je hišće wěšćiše, přinjaraja je za haty wyrokich starych štomow.

Tute wašnja su jenož wurzaco, přetož
 Džensa khowaja tež čorni přejownikow w
 čěmnej zemi. Zo pak jich njeby Džiwina
 wuhřebata a wonječěšćita, namjetaja kamje-
 ni a čěrní na rowy. Kóždy dóstanje, njech je
 bohaty abo khudny, počta swojeho přjetawšeho
 Drasty tež domjacu nadobu sobu, dale wšo, štož
 je w žinjenju při jěžli a piću trjebat, jako
 šklě, talerje, třicy, nože, widlički, bleše, ka-
 rančki a. t. d., potom třelby a brónje, a štož je
 najzrudniše, tež člonjekow. Čim bohatsi što
 bě, čim njacy do rowa sobu dóstanje! Tak so
 po smjerěi njercha, kotryž ma njacy žonow,
 najlubše z tutych same morja, zo bychu w
 tamnym žinjenju čěrnemu knjorj dale stwžite.

Zemřěli pola Makuar / kotřiž su naj-
 njetsi a najmóćniši lud, byklacy wot pobryoha
 Maçambique hač k jězorej Nyassa, wot Angoche

107
207
kac Do Pangani w němskej narańšej Africy)
jedyn njetek, so jeho smjerć za mjelci; Do nje
njejsu štjry žony a dwaj kupjenaj wotročkej
zajeci. Klyz je so to stato, worjewi so smjerć.
Klydom započnu ludźo třelci, stož kac Do kko-
wanja traje, zo bychu wšěch ztych Duchow wote-
hnali. Klyz su so přičeljo a zmaci zěšli, wot-
truhaja wotemrětomu ktonu, naspomnyene sěć
wopory morja, a cyty lud so z čětom do huotoho
čmoroho lěsa poda. Tu morthoho sedřacoho
porjebaja, morjene wopory pak nakladu z dřěla
spody, z dřěla zwjercha na njoho, kaž tež brónje, dra-
stna a druge wěcy. W khěžcy, na rowje natwarje-
nej, khowaja potomnicy Dary luboscě a přinošuja
wšelake wopory, kaž pivo, muku, žito, tobak
a. l. d., zo bychu sebi lubosc' Duše za přichod dobyli.

Cyle hinaše su wobrjady pola Wakwas.
Tuc'i su mjennjcy wot potdnyja přikhadřacy Lu-

lonje, tež Lordins mjenowani, wobydlerjo
 Portugisam stušacoho kraja mjez Lourenco
 Marquez a Inhambane. Žich přjedawši kral
 bě daloko znaly Umzila (M'zila = Müzila). Kul-
 ke stała wučinja najwjětši džěl bohatstwa.
 Najrjeńši skót woprnje so kralj, co by so pra-
 nje za lud starat a jón čim bóle lubowat.
 Hnydom po smjerći potoža sturžownicy četo
 do tak mjenowanoho toža wotemřětoho, hdyž
 pjeć měsacow do toho tlaje. Křzaja a woprnja
 wjele skotu kralj, zo bychů přez tlaci nastá-
 wacy špatny powětr polepsili. Po pjatym mě-
 sacu zarěra so najrjeńši wot, do kotrohož
 kože so powostanki zemřětoho zawala. Nětko
 je čas kłowanja blizko. Sjedě krunjaceje hrěže
 so džěra wuryje. Přěčeljo potřejbaja na
 kutym wařnym městnje z kožu wobdate koste
 sedřace, tola tak, zo je hišće njepřikryta hlona

zemřelo ze zemje wiď'ec, kaž tež koža wo-
 laceje ktony. Nowowuzwoleny wjerch přikry-
 je nyebocičkoho ktonu dospotrje z kožu tuto-
 ho wota a zakryjeba čěto. Tak je wjerchowa
 duša wjedz' swojich kublow skhomana, a z
 riakownej spokojnosću wotwobročuje wsě
 wjerboza a škody wot potomnikow.

Kejzor Monomatapski blizko řeki
 Zambesi piše takle: „Smjerć morawiskich wjer-
 chow wjerowjewi so luděj přijedy, doniž nyjsu
 so wsitcy přičeljo a znači zešli. Mjer tym zwo-
 starje zemřety na městrnje, kižer je so duša
 wot čěta Džělita, ležo. Přijedy hač so wsitcy
 zhromadza, minu so často měsacy. Potom hake
 zhorja podani zrudny podawk kejzorskeho domu.
 Wsittko žaruje, plaka, wota, piska, spēwa a
 rejwa — Čerach, mur, haji mjenujcy spēw a
 reje tež w časach zrudoby. — Wjed ludu so k

smjěženjam zeńže a wulke hosćiny scěhujā.
 Nětko khowanjo! Najwarńiše je třelenjo, kotřiž
 wot započatka hač do kónca traje. Štyrjo mu-
 rowje njesu do kralowskeje pychi zarwalene
 čěto k rowej, wulka črjōda přewodžerjow
 scěhujē hōrey plačo. W lěsu při rowje po-
 wjětši so žatoscěrjo a wotarjō. Přičeljo wu-
 delja row znutoka z plachtami a rubiškami,
 do kotrychž so mōrtwy položī, k brōnjam
 kladu so wšelake dary we wulkej mnohosći,
 na přiklad žito, hejduš, piwo a. l. d. To wšitko
 pokrywa so z nowa z rubiškami, a row so
 ze zemju přikryje a zarwje.

Nětko wrōča so wšitcy we wulkej zru-
 dobje do kejžorskeho hrōdu, hđrěz žarowanjo
 a žatoscěrjo při bohatych hosćinach wōsem
 dnow traje. Potom wopytaja hosćo hišće jōnn
 row, hđrěz za zemrětoho wšelake jědže zarw-

staja, zo by jich w přichodže před škodu a nje-
zbožom škitowat. Domoj so wróćiwši sebi
přečeljo wtozy zwotšikaja, zmjetaja je do rěki
a zwjazaja sebi wumke bete rubiško wokoto
čota. Najbližši znači pak njenosa znamjenja
z rudoj na čole, ale na wutrobje tak dotho, doruž
njeje so nowy njerich wurwolit. Tak piše na-
spomnjenja njerich.

Pohanske wašnja při khowanju su potajkim
wšelake, často doće tež směšne.

Toła wšudžom, pola njerichow a podanow, pola
bohatych a khudnych, powěda a rěči so wo Duchach,
kotřiž z čětom nje wumru, před kotrymiž so
zawostaje ni boja, kotryž chce dža změrować a
spokojić, zo njebychu jim škodili, skorje za
nich so starali.

Što pak tući Duchowje wotemrěnych su,
kotřiž z čětom njezanu, kotřiž su po smjerći

Dale žiwu hač do wšěje wěčnosti?

Zawěsće, štož pola nas njesmjertna duša,

Poham pak, kotřiž hišće ničo wo njesmjert-
nych dušach styseli njejon, su nam jasny do-
pokaz, zo je tež jim jich stworičor lutu wěrnosć
do wutrobow zapisat. Tež woni wěrja tak daloko
hač mōža, tak daloko, kaž čłowječi rozom
wosnjež' bładow w božij přirodže wěrnosć na-
maka a spóznaje.

Bóh luby Knjěz chcejt čerke dže to missi-
onarow zohnowac, próstrow wěrnych bōrny wu-
stysjeć a pranje mjele dže tačerjon w tutym wob-
him ludem póstać, zo bychu tež woni počnu kře-
sciansku wěru spóznali, měr a pokoj wutroby,
zbožo na tutym a w tamnym swěće namakali, zo
by byt skóněnje, jedyn paoty a jena wotčěrja.

Jurij Rjeda.

Najnowša bludna wučba a katholiccy
missionarowje w Chinskej.

(II. přednošk, wolišćany w 14. a 15. čisle „Kath. Posota“ 1905.)

I. Hižo njele je so w běhu posled-
nich lět wo chinskim kejžorstnje pisato a ře-
čato, hižo derje znaty je tutón Daloki kraj čitarjam
„Katholskoho Posota“, tak so njele trjeba, dalše wo-
pisanjo kraja, ludu a jeho wašnjow podać.

W Chinskej su wšelake tajne z wjazki we
wulkej mnohosći rozšěrjene, kotraž su na wěč-
nych njeměrach a častej revoluciji wina. Tež zběrk
Boksarow je z wulkeho dźěla plód tutech z wjazkow.
Dzensniši džen nastawaja po cyłym kraju nowe
bludy, w někotrych krajinach wobnawjaja so stare
pod narownym mjenom a rozharjaja podkročeny a
njeměrny lud.

P. De Groff podarwa nam krótki wopis gje noweje
 bliudnje wučby, kotraž je so pod mjenom Hlunen-
 kiang, to je zwjark směrow / ludzi, kotřiž so
 měr staraja, rozšěrta. Tutón zwjark je zjed-
 nocénjo přewinjenych, tola hišće dale žiwych
 Bokosarow. Jako dohladowarjo su z wjětsa přjedawši
 wjednicy zběžkarjow. Sami pak maja so za
 wučěnych a mndrych, kaž nam jich mjena
 doktor, licentat abo bakkalaurat dopokazuja.
 Jako tajency swarja wzchomadžiznach na bok-
 sarske zběžki a khwala nowu wučbu, kotruž
 chcedza rozšěrić.

Postuchajmy na to, štož je P. De Groff wot wě-
 rinych a swěrnych znatych zhomit. Wón piše:

„Předstojic'erjo nowoho zwjarka, směry
 wjenowani, pućuja po cytych kejžorstwje, pře-
 bywaja na wjětsich městnach, zo bychu tu nowu
 wučbu předorwali. Najwjetši dźěl z tutych

309

ludzi su khudzi nučomi, kotřiž klěba nimaja,
njepřecěljo wšech eurych, nětko hišće bóle rozho-
rjemi, dokelž widža, zo je jich móc a knježerstwo
skoro ke kóncuj, wojuja přeciwu kejžorej, kotryž
chce europsku wědomosc' na šulach ranjesć, tak
zo Chinska mūdrosć a znajomnosć Confucionych
knih při swětnych prukorwanjach njedosa.

Potajkim Drětaja přeciwu wšomn, štož
je lud wot Europy nanuknył, abo štož je tuta
pola nich ranjedla. Jenož wobkedźbowanjo starych
wasnjow móže lud wumóžić a wótčinu přet eur-
mi škitowac'.

To Dysbi wuspěch jich wotpohladow a próco-
wanjow być. Woprawdže pak chceža tajency
wšech eurych wotstomic', jeli nic zničić, wosebje
Ductownych a křesćanow, kotřiž su wina nad
množenjom Europjanow we wótčinskim kraju.
Tež kejžora ma z běšk a revolucija potryectić, jeli

njeprěstanje njeprědelam svoj škit a podpjeru
 poskićec! Na wjetšich městnosćach wobstoja hižo
 temple směrconwskeje wučby, hřišć so sobustawy
 skhadźnja a sebi Schengin — su to rozkazy kejžora
 Kanghis ze 17. lětstotka — rozkladuja a rozpowěduja.
 Reči so tu wo pobožnosći, bratrowskej lubosći,
 přerjenosći, nurnosći Džěta, šulow a Dawkow.
 Štož nabožne wěcy nastupa, khwala sebi tajony
 pak tón, pak tamón blud, kaž so připostucha-
 njam lubi. Wosebje nurběhuja a wurija přina-
 rožennu pobožnosć a dowěru ludu po řidowstkim
 wašrjn. Na to sěhnje rozkar, nič njacy wol
 Europy kupowac, Duše wotemrětych, kaž je wotficy
 pola řeki Lambersi wašrjo česdic' a tež wšěch
 chinskich přibohow, Dale so wučerjam noweje
 wučby wosebje dowěrić.

Lud z čětom a dušu jim podaty wěri wšě
 jebanstwo a wšě wožne, keklije, kotrymž čłowjek

371
ze stronym rozomom so směje, štož pak směr-
cow lohej robohači. Dale je tuta kruta dowěra
Dobry srědk, lud přečiwo katolskim missiona-
ram, curym překupcam a trwarjenu železnícow,
Docyła přečiwo wšommu, štož njeje chinske, rozko-
nječ. Tajke prócowanja njejsu bjez nuspěcha. Mu-
žonje a žony dawaja so z čerjodami do noweje wučby
zapisać. Wjesela so, zo móžta tajke zhromadziřny wo-
pytonać a tu připosluchać. Tu so jim tež přichod
worjenja, kaž je to pola pohanow wšech časow wař-
nje byta. Wšitko so wězo tak worjenja, zo je wěr-
nosć stejnje pola wěšćenja, njek so wěc trjehi abonić.

Dopominam na Kroera a Cyra, lydiskoho wj.
persiskoho krala. Kroerow chcyše swoje krelestwo
we wójnje z Cyrom ponjetšić. Hač so to poradzi, bě
njewěste. Tohodla pōsta swojich stwžornikow del-
fiskomu přibohoj Apolly, zo by jomu přichod worje-
nit. Ahlej, přibohowa mēsnića so prašacomu

372

wot mólwi: „Rěku Halys překročiwši wulke kralestwo
 zničiš.“ Zloto a slěbro we wulkej mnohosći nětko
 zbožowny Kroeus za tajke zmyselace wěšćenjo wopro-
 waše. Wójnu započawši pak bu wot Cyra dospotrje
 zbity a jako kralestwo zničene. Hlyž so nětko w Delfi
 hóršese, wot mólwi so jamni: „Njejsmy či worjenili, zo
 rěku Halys překročiwši Cyrowe kralestwo zničiš. Pra-
 jachmy, zo tutu rěku překročiwši wulke kralestwo
 zničiš; nje móršese to ter twoje byc? Wizr'is, zo pranje
 wěščachmy.“ Z toho wizr'imy, kak přiwěrki a wěšte-
 nja jebaja, kak njerozomne a směšne potajkim je,
 hdyž hišće tu a tam džensa Dobry křesćan do tajkich
 přiwěrkon wěri, abo tajkim ludřom, kotřiž z jebanjom
 za pjenjezami khodža, so dowěri. Přichod zmaje jenož
 Bóh sam a by nam jón ter Dospotrje worjenit, hdy
 by byto za nas spornožne.

Chinska mjenuje so kraj morthwyck, je pak ter
 Domizna Duchow. Kaž hišom nazpomyjene, wěri

chinski lud, zo je duša njesmjertna a zo móže jenóž
luta ži njeno a byćo w tamnym swěće nam worje-
nić. Tu wěru wuržiwoši wuča směrowje, zo su
woni wurwoleni, přez kotrychž duša k sobusta-
nam nowje wučby reči, štož jim pola luda wulkn
česé a do wěru dobywa, tak zo jim lud wšo móžne
wěri, štož za wěšće nikomu druhomu wěrit njěby.

Z Duchami rozmotrjeja so tajency na podobne
wašnje. W noci skhadžuja so ludže we wulkej jstwi
wokolo wysokoho stolpa, při kotrymž Dwe bližje sto-
jitej. Na jonym namakamy sudobje z drobnym pěskom,
na druge kladu přiwisnicy dary za ducha, plody a
wšelake stódké wěcy — lohka zasturba za směrow!
Na stolpje wisa porjat z woblukom, na luty mlt-
ka z barbičom (pinštom). Kdžž so barbič počina
hibać, porběhuje so sudobjo, tak zo móže wón z dže-
lenja přikhadžićocho ducha napisac. Nětko wočakuja
wšitcy zhromáženim ducha. Směrcy spala z totn papjerna,

314

klonja so a proša Ducha, zo by do jstrog zastupit.
 Prěmi předstojicet z wotrym kłosom wola: „Wul-
 ka Duša, jeli tu sy, napisaj do pěska: La' la, to je,
 sym přisot.“ A hlej, na nitcy wisacy barbič piše:
 La' la. Wokotoslojacy stuzōwnikojo postkideje
 Duchej stōle, stojacy před Darami, klonja so z
 nowa hluboko před nje widžomnym hosćom, lěpje
 prajimy, před prōždnym stōlcem, pala papjern
 a wornuch. Nětko počina so tajenske rěčto. Směrcy
 pisaja prašenja do listička zrtotej papjern wobra-
 toho, a spala jōn. Hlyž njeje wolmōtna na tute
 spalene prašenja dosć jasna, proša Ducha, zo by ju
 do pěska hišće bōle wujasnit, štož barbič hnydom
 wurjōdže. Popisane sūdobjo so wot stuzōwnika
 wurmora, zo by Duch Dale pisac moht. Mjor tym khwa-
 la Ducha z wotrym kłosom, česća joho jako wulkoho
 basnika, kotryž wōdipnje so prašacomn často dosć
 kōubje wolmōtnoja. Hlyž tajency widža, zo je ludaj

pobožna kežblinosa zašta, přestane wěšćer pi-
sać a ze słowami: „k Djabotaj z wami, ja woteńdu“
je z kromadřizna skónčena. Zo by so smjatočnje
skónčita, prošá tajency Ducha wo wodačo a pře-
wodřija joho ze jistoty.

Kajki wospěch tajke kuzto dospěje, móže sebi
kóždy myslit', přetož lud wěri kruće ze směrcem
řečacomn Duchej, a štož tuči z bježkarjo za pře-
njezy a do wěru wozjenjeja, pokaznja nam plody
noweje wučby, mjennjey často so pokazowace nje-
měry a revolucija po cyłym kraju."

Kač je noćne skhadžowanje a wobkhaž Duchami
jenož jebanstwo abo jednanje z Djabotom, njecha P.
De Groff hišće rozudřić, do niž so wěc njeje dospołnje
přepytata. To pak je wěste, pisa won, lud, na tute wašnje
zahorjeny, na kóždy njeskutk přihotowaný, bwdže
za wěšće swój přemi wopos mjaz křesćanami pytać.
Kaž w přémich lětstotkach, so jomu předuje: „Tu

hižo živi byč njesměće, mimate jeničkoho prava
w našim kraju a na tutym swěće."

"Po čłowjescim rozsūđenju je přescěhanjo kři-
stianow w rańšim kraju mimate blizke a wěste.
Tola mi naša, ale Boža wola njech so stanje. Bóh
wě, što čini, smy přibotowani," skónči P. De. Groff.

II. Žiwjenje misionarow w Chinскеj.

W poslednim času je so, tak pisaja francózske no-
winy, njele powědało wo rasturbach a prócowanju
misionarow w narańšim kraju. Je derje znate,
zo jich často martarska smjerc' wočakuje, ale cyle
njeznate je jich křiwde a sprócnive žiwjenje.

Gaston Donne, plěši čas w Chinскеj přebywanši
a z misionarami tam znaty, wě jich žiwjenje derje
wopisowac'. Stawa so to w lutherских novinach

"Temps" takle:

"Misionarowje pnuja we wozu, abo na konju,
abo na wozole z malym brěmjnjom na knihjeće,

z voblecenjom a plachtu a ze wšim, stož je k Bo-
 žim sluzbam trebne, tola bjez wšije cyroby, dokelz
 w chinskich hospodach wot počuja a jězta. Tak pře-
 čahuja cytu krajinn. Džen' jako Džen' zandže,
 mněny pučowar' seli Druhdy na konjn abo na wo-
 sole wnarje, zo by na zemi ležo wotučit, hdyž
 skočo wopaki stupi. Sydaja so nowa na nje a pu-
 čuja Dale ke křescianskej wosadže. - Chinska ma
 577 křescianskich wosad w.

Cyrkej na krajn je jednora kólnja, 50 kroče-
 low doha, z woltarjom na Dvěmaj kolikomaj a z
 stawkami za wosadu - (Kajki rozděl mjed tutym
 „srojatnicami“ a našimi serbskimi cyrknjami, abo
 hakle sroja tej Pětrovej cyrkni w Romje, w kotrejž
 ma přez 80000 ludži rumu, abo Sofijinej cyrkni,
 kotraž ma so w Now-Yorku troarič a pječa hišće wjětš
 byč! - Cyrkej, mjed je jednoriša, doma Doži je a wostarje,
 pobožna wutroba tež w njej w inowatozě Dopjelnja.) -

Duchowny lud požehnawarši a ze snječenej wodu
wokrjepiwši móže so do byhlenja wrócić. Je to mała
kheřka z hliny natwarjena. Na blidře podla toza stoji
Boža matra, časnik, brevir, Dymka a tři abo štiri
Druhe knihi. To je wšitko, štož missionar w tutej
žimjenjn wobseďi.

Itlowny počink wěriwych je darmiwosć. Z čerjo-
dami wopytnja bohaci měšnika, zo bychm jomn
tschã (tej) abo na wolijn pječene tykancy přepoda wali.
Měšnikowa křesćanoka lubosć sobi žada, wěriwych
w křesćanskej wučbe wuručowac. Přikhadžeja
we wulkej mnohosći a připostuchaja z nutrnej
kedřibnosću hač do drugeje nócneje hodžiny.

Narajtra je mission, je to předowanje, spowědž,
křćenca a wěrowanje. Traje wósem dnjom. Z na-
drijn, zo je swoju wosadu derje posylmit, pućuje
dale do drugeje wosady, hdžerž jeho to same dřeća
próca wocakuje. Tak so minje lěto kaž lěto."

07
379
Z tutoho Dopisa widźimy, kak čerki je jich na-
dawk, kak sprócmiwne a strašne jich džěto, kak
často podarmo jich próca.

III. Nělko krótki pohlad do chinško = pohan-
skoho žiwjenja. Kóždy džěni džě wotročk po harach
z korbom na ramjenju, hdyž starši w nocy naro-
džene džědži, jeli njekadźa do swójby je přiji mač,
zesadžeja, zo bychu je wusadźili. Missionarowje
tajke džědži hromadźa, wukřićija a žinja - ale
z čim, hdyž tu njeje pře njeržnych stódkow!

Kaž je znate, wukupuje džěnsmiši džěni křesćanoka
lubosi přez missionarow njele pohanow. Toła kak
by bylo móžno, hdyž njebychu křesćenjo w druhich
krajach tajku smilnu a dobroćiwu wutrobu z hu-
bjenstwom žótych, čornych a černjenych sobubra-
trow w dalokich krajach měli. Toholta mamy Delo-
ko a šěroko rozšěrjene towarstwo Jězusowoho
Džěčałstwa. W cyrkwjach so za naranšich kře-

scianow bromadzi, tež časopis „Schutzengel wot wuja
 Ludwika“ za Džeci, kotryž so w šulach pilnje čika,
 čisty wunošk za pohanstwo podawa, w nim so
 darj měrimych z krótka zapisuja, na přikład:
 Jurij a Marija Darišlej při přěnim swjätym wopra-
 wjenju za maloho Jurika abo Mar'ku po 21 hr., abo
 za sakty krěšnik, abo pobožny sobustarow krěšnjeje
 swójby, zo by Bóh jomu abo cyté swójbje bóřny hna-
 du polěpšerja cheyt wobradšic, 21, 42 a. t. d. křimonow
 za wukupjenje matych pohanow a pohankow abo
 w Druhich naležnosćach čěta a duše. Pjenjer 21 hr.
 płaci mjennjey pohanske Džeco. Pjenjerzy hodža
 so pola Duchownych wotědžac, a Dobročet ma prono,
 křešnske mjeno za swojoho wumóžěneho sobubratra
 postajić. — Džensa piše so njele wo wulkim křo-
 Dže na polkupje Korea, před Japanskij ležacej, křež
 mnžowje křodu dla Džeci, holcy a žony křodu za
 krunje pjenjerzy předawaja. Tohodla prošla misionarowje

wěrinych za dary luboscě, zo bychu prawje njele pohano-
now do křesćanstwa přiwrać móhli.

Kak Dobry skutk je, Dušu do njebydowjesć!
Srijate pismo nas často na křesćansku lubosc' pomina
a přistaja tež wulke myto w tamnym žiwjenju, z
čimě so potajkim měřa pokoj, njeselo a radosc' kře-
scianskeje Duše wupraja, na přikład: „Zbožni su
milostiwci, dokelž wo mi milosć dostanu,“ abo, „Štěr
by tajke dječ'o k sebi přijat w mojim njenje, toń
nje přijma,“ abo, „Zawěro, prajn wam, když kuli
to sčinišće jenomn z najmjenšich mojich bratrow,
to mi sčinišće.“

Když potajkim najmjenša w Božim njenje
wopokazana Dobrota bjez myta njerostanje, kak
by potom mohla Duša zhubjena być, kotraž pohan-
skoto sobubratra wumóři!

Jurij Rječa.

La leto 1902/3.

172

322

Žně.

Syno je domoj a pod třechu.
Nětk móža zaso ludjo wotpočnyě tróšku
a mocow nabyč. Je pak to tež třebne.
Dokelž dźěto na nich čaka, kiž je
z najčyšich jedne: žně. Stónce, kiž
lě hižo synanu hojito, smudješě wot
keho časa njepřestawajsej na zemju a
móčatki so njepokaza. Džiz dźiwa
tehowle, hdyž wšo z mocu grawješě.
Hladajcy so rozka bělešě a tež ječnyju
a přince so khětro čerještyj.
Nědžčan Stěaz měješě

wulke zahony rožki, a tež ječmenija
 a pšeničny bě sobi kličto wjela wuryt.
 Jehodla khorjese starosciwoje po dworje.
 Bojese so, zo so dčeta přewjela zetka
 a zo njebuje dočtaće mōc. Sje hišće
 cyk započće njemōžese: žito běše hišće
 w kłosach přemjellke. Dy potom pře-
 wulku škodu mēt, hdy by so w po-
 pach soahnyte.

Ale, njewěšej tole tak hlowu, nani,
 dčese najstarši jeho syn Michal k nje-
 mu, „wšak hišće ženje, trejdj na
 polu wostate njije, a kōžde lito smy
 hotowě byli.“

Haj, dčese jakub, runje přišćeši,
 njehladaj jenuž tak starosciwoje a po-
 khmurjenje! Ty so dčeta njestōžimy.
 Bujese wižese, doho trač njebuje a

žito buče dele. Někak smy nětkle so
 uwowpočowali a nowych mosow
 nabyli. Michal, naš nowy wotročk,
 buče hižo za tym hladač, zo za sobu
 póndže. Je džěw pola wojakow porjad
 džěže nawuknył a tej poručowac.
 A při domoj wozěnjw tej pomatu nje-
 póndže, wšak sym ja z pohončow!
 Tuz jenuž lubosć ke džětu a nadžijw
 do přichoda! A wšo derje póndže a w
 swojim času." —

Jutře rano bučeny dyr-
 bječ započec nyč, džěše. Někaz ja dwaj
 dnaj k Michalej. Sym po polach
 pobyt a žito přehladowat. Z blaka-
 mi je džě hišće njedozrawjene. To
 na to čakac njemoženy. Najzrawi-

še je pode wsw. Tam jutře započće!
 Myslu, zo bujćeće z tutym krjuckom
 jutře hotowi, wšak sće sami pječo a
 Hěblakec jurij buje tej pomhač.
 Najlěpje buje, hdyž bujćeće přez rōžko
 sje. Tak buje wam wětšik, je-li
 so mjez tym njewobroči, z praweho
 boka do khrubjeta duč a wam žito
 do kosow mytač njebuje. Nač hišće
 cyte popoldnje čas. Tyž nětkle wšo
 přihotujće, zo móžćeće prawje zeh zapo-
 čće. Naklepajće hny dom něšto kosow
 wjac, tak zo mače druhu hotowu, hdyž
 so jena skoncuje. Tyž holey wječ
 sebi přihotujaj wšo, zo wjetřebate tel-
 ko časa k picowanju a zo bychutj
 z wami wušlu. Hdyž změjće wšitko
 přihotowane, móžćeće tyž hišće wukno

a brjóžnju dowurjeźić, tež wozy zestajeć
a namazać za domojwoženje. Tak w
Božiw njeje!

Na drugi dzeń bě honač wuwo-
lat z tož wšech, hdyž lakte padachu
směrki mto deho dnja. Holcy džěchu
won do džěcła a holcy zastupichu do
bródje. Won do pola. Swjata kišina
lišće wobjatu džerži drěmocu zemju.
Tola z ranja so swětli a bóle a bóle
jasni so w barbach překrasnych
mtody dzeń. Štódna, wokčewjaca
wóu stupa z wotučacije zemje k
njebjesam: wopor zemski. Škow-
rončte gleći z džěcła a w jasnej wy-
sokosci, hdyž hwězdy hašju, zanjese
swój džakny kherluš. Z napinanjom

jemu wočko sečluje a z radosću wu-
 cho. Splošeny wuleći zajac z młó dneho
 dječela. Stanišo zerja su zestelazate w
 krasy jinitkej. Hwězdy wšě su nětk
 zhašeli. Jenoz zernička so hišće jasnije
 zyboli. Tola tež zernička hasnje. Tu
 zablysknu so wěrški horow a po kob-
 skim tež w našimaj wočomaj pře-
 nja puha skladjaceho stónca. Toma-
 tu zbeha so zlotá kula a koši k sta-
 wanju nětk wokučacu zemju. Do
 powětrow zbehlaju so ptački a witaju
 woziwjace stónce. Tež zajac strowi
 jasne puhi z - muži kani. Lenja sa-
 ma so hileje cyta. Kwětke wočinjeja
 swoje pupki a wotwojerćeja swoje wo-
 pješka. Ze wy klinči spěwanje kma-
 caw, brinči praskot křuda. Jurij jěže

po dječel, hwizdajo sebi wjesetu melo-
diju. Wólnej zahrabujetej kórnikaj
stuboko přebajo čerstwy, wožiwjacy
powětr. Hizo stej na polu. Bórzy
leži dječel cyty na wozu, a wjeseli spě-
chaju domoj. Stóncow so zběha wysše
a wysše a dobyčejšy bėži z mhu,
kiz nad rěku wisa, kiz je wěrškei
mócnych horow dželj wot dotow.
Krotke je wojowanje. Solobik ju-
ska dobyče stóučka z azurnej mó-
driny.

„Krasny buje to dječ a lubozje
nam witany,“ džeš Michal, „kaz da-
loko wočko přeměri njesměny
wjelb njebjeski, ani wočatke wu-
hladač njeji. Tola čopto buje, hizo
nětkle worěwaju stóučno pruh a hišce

njeje w šesćich?

Hóley njeběchu njez tyw lenje byte. W skoku běchu džensa behate a w dney bě skót napiscowany. A je to tola telko džěta! Je pak hižo w šesćich!

Wótročk zaklinke k snědani. Pórzy je utórowa polioka zjědžena a křofej wupity. Hóley sebi hišće spřihotuja k připoldnišemu. Hóley w bitych, w rubjaných kholowach, stonjany klobuk na kłowje, debjiny z rjanej róz wotěčaraki, kroča w stonsu so blyskotacej kosu na křibjeće z dwora woó.

Wětko do džěta! Kulki je zahnu, tola džensa dyrbi dele. Čas k džětu je došól. A mocoow je nabyt každy. Tuž w Božiu njeje! Hižo padaju kłopy pod žnječarjowej rukw. Njeudje

330
 saha Michal do husteho žita. Srećna
 za nju wotběra a wotběrać ma
 telko! Jakub ju hoi a šěroku bě-
 rje rjabu tak zo buje d'woka, kiž za
 nju wotběra, derje moć spać džen
 wječoi.

Wysše stupa stonco. Počnje hižo
 khětro smužić, woselje na khričjet
 holičcy. Tola je hišće k wotracu.
 Mocow džen madža. Tuž wot rukow
 dje. Haj wjeseli su. Suněw klinči
 hač přez polo. Bórgy zanjisu sebi
 tež spěw, wjesety serbski spěw. Kak
 klinči wów luboznje přez glote hona!
 A ptački jón přewożeny a rješow
 zanjisu. Kajke to cunje zynki
 přez kraj serbski! To wutroba sobu
 juska a sobuspěwej nubi a wabi.

Wako lohay so dz'eta. To čerje njezačujšo.
 To njaba padnje po njabje. Tjedy hačsu
 so dolladali ju čas k swačini. A kelko su
 hižo posykli! So sami džiwaja. Tu dije
 sesčo a blizko potojaj. Tola maja wšitko
 wjazać a popowad. Někto pak njeprjedy po
 swačie! A radzi so posydnu kusk do kltod-
 ka. Slonco tola počnje přejara sunžie!
 Radzi tež kusk wolpočnu a wobyshu.
 Žne tola khětro napinaja. Totonu pak zaso
 do dz'eta! Někaj so spokojow sunčow nad
 telko hromadkami. A kate wulka a z
 Boha potus to kłoty! A stwjelca kate dothe!
 To buže Bohu džak zornat a slony!
 Boh dat, zo by tež wšo zbožowuje pod trě-
 chu pūšto!

Slonco so bliži ke kulminaciji.
 Runje dele skoro sunži. Někotri kójpka

potu so z čota kuli. Tola stej to žnjeca-
 rja njemoli. Tcho je zwočeny. Njesle
 kroči dale a hlubje do žita. Blize jedna-
 čich je. Holcy nětk wotrudu domoj, zo
 bychu skot wobstarate a z časow popoldnjw
 byte hatokwe. Holcy nuz tyw dowjazaju
 snopy, kotryž bčstaj hač dotel hižo stary kwe
 a Njesle jurij wjazatoj. Bory so zbchaju
 popow ryntei, dalokoz možo dowidjes. To
 dzejebich tu snopy kromaje staja a
 khilejo klowy skoža sebi wo kru byw ru-
 bariju. Jenož přiz pot lita su žiwjenja
 radome byte. Lédina bechu so do kltó-
 duij zemje wusyte a přimnywši so swoju
 klowku wo ipuje ze zemje zbchate, bč
 jiw kruty nroz skoro zničit mtode ži-
 wjenčko. Lestiožane bechu so htulešo do
 zemje dobywate. Tola zymnišo bč bywato.

Wě wonowje běchu hižo a na pot zmyer-
 zujow na smjere čakate a za najj jedite.
 Tola tu bě so njeljo nad nim smitile.
 Njeličomnu sytu pjeřkow kaž moška
 bě jim tute póstate. Kaž w doptyw lážku
 běchu nětko wurnyte w najji na rješi
 přichod. Doto, dotho a stodey běchu tate
 spinkate. Mita pucha jasneho stonka
 běše wokošiwši jich k nowemu žiwje-
 nju zbužite. Nocušiwši běchu dopte swo-
 je težko so miny widzate. Wulki, wul-
 ki jězor bě brozyl jich požerit. Tola mi-
 ty wětřik bě wusřebat přewulku wotžo-
 tu. Nowe žiwjenje běše nětko w nich wo-
 šucite. Nocušiwši běchu so počate hibać.
 Njěšće a wyšće běchu swoju hłowčku zběha-
 te a z kóždym dnjom kroblišo do swěta
 hladate. A soto bity bě k nim přilećat

a lubje jim souit wo zbyznych časach.
 Kak rad' běchu jeho nyz sobu mēte a
 hospodowate! Kak běchu stowčku zběhate
 za nim, hdyž bē so zběhat do njesměnych
 wyokoscow a hdyž wot tam bē z ju-
 skom spěchat zaso k swojim lubym to-
 warišam! A djakne běchu jeho mōdu
 swojbu škitate před horymi puha-
 mi stoněnymi. Kak krasny bē to
 byl čas a bjze wšech staroscow. Hladaj-
 cy běchu rootle a wětřík bē jich kole-
 bat do cunjeho soujenja. Njewězo kak
 běchu wotrotle a přez noc bē přišat
 najrjeuši jich čas, čas kčewa. To bē
 čas wjesoly a radostny běchu sebi wuhō-
 towate kwas. W samych rōžach bē přichod
 jim zakčit. Ale ach! To rōža bē khetu
 jim zblědnyta a zhimnyta zawostajwsi

jenoj čeriv. Le styskou a boloscu
 bčhu so nčtko khilate jich htowčkei.
 Nča nčs bč j nich zjčta a staruške
 ze gudoku bčhu jčjite za smjerču.
 Nčtk skončnyj je čtowjik so nad ni-
 mi smilit. Tola hruba a njezastu-
 žena je smjerč, kajkuž je jim napo-
 tožit. Nohi jim potrubawši da jim
 htoduwurč a zatriadač pod želiwy-
 mi pukami stonca. A w zhromadnym
 bolu so bole hišče a huššo ke sebi
 tula. . . .

I Čóley su njez tyw, hdyž bč-
 chu wšitko do popow zestajeli, došli do-
 moj ke wobjedru. To wobjedrje naklepa-
 ja sebi kory a holey dopiscuja keruwy.
 Njemoža wšak hnydom po wobjedrje na
 polo do bčrč. To by smelate stonco kžd-

ho wučerite zaso domoj. Přestrašnje
je při tajkej horoće na stoncu lje.
W kždódku kosu naklepac, to wšak
so nictón njewo bará.

Hdyž pak je po najwjětsěj horo-
će, wuidu zaso wuwotpočowanu wou
do pola. A zaso brinči kosa a zaso klin-
či wjesety spěw. Křetě so minu ho-
dzinki. Do swačiny dje hišće stou-
co surowji smudji. Tola po swačini
počny pruhow zaha spawoać. Lože
so džeťo a bóle džeťo spěcha. Hišće
je stouco wysoke nad horami a
hijo je posledne stujelěko na tutym
polu padnyte. A hišće je stoučko
nad horami a hijo ani suopa wja-
cy njelži. Husto ryuki popow ste-
ja na polu, ^{ste} hdyž? hdyž? wěra hišće

337
wětřik potru klooy do posledneho spa-
nja kolebaše.

Mučni dije bōšku, tola spokojoju
a wjeseli wrōbeju so žujitay. Stoz lě za
džemniš postajene, su derje přewjēlli.
Hdyž kōždy džēw tak pobudu, budy do
tyženja wštko posyčnu. Tola wšak to
njespěcha kōždy džēw džēto, kaž přēni.
Mooy so přetjēbaju, kiž su přēni džēw
hišē docyta spjēnu. Ž cyty mowu su so
do džēta walili a hiž su - hjiž djiwa
džē - mušni. To spar je kōždemu
witany. Hewak dije bēchu, wječor-
kow wjesni hōley so sthadjowali a
wjesete serbske spěwy bēchu přez cytu
wjestku a dale klinčate a wothōs na
makate w nōkotrymžkuli donyje.
Džēna wšak je mōrniš a čicho je

we wry. Khwataju džensa do swojje
knuorki, zo bychu w čerstwym spa-
nju so wokřewili a nadobyli nowych
mosow za přichodny džew.

Hdyž konač zaspěwa k stawa-
nju a hdyž w ranju zasnuta nowy
džew, su žujetcy hižo zaso na nohach.
Je džew to jich čas. Tuž njesměž'a so
knućić. A zas podaj'a so won na
přelo a zas padaju potu stujela před
jich kosu. A kaž su wěra djěłali w
poće a spěwali, tak tež džensa, tak
přiz cyty tydžew. To čas jino stejny
hojše. Tuž mōžachu hnydom zapo-
čeć domoj wozyc'. To pak je hišće
njeryje časa k wo dychujenju. Wit ra-
nja zabe, kaž su stōněne pruki rosu

zwokešate, při wožu jedyn wóz zadru-
 him do bróžni njelejš zohnowanje.
 To pohuče na wozu a naktažerjaj
 maju runje tak runje, kaž štož w
 bróžni stoji na wozu abo na přetě
 abo štož přimjetuje abo worštuje. To
 chajt wonka na polu wjele radši so
 poćić hač w bróžni. Na polu čí čerstwy
 powětr střeje a wusniš kjeptki a
 syluj napjeluj pľucow. To w bróžni?
 To jenuž přj pohladač! Ty stódko do-
 brota! To džew móžeš so zaduoyč, tajki
 proch a kwe wala so po cyty bró-
 žni. To dotho tu njetujebaš stač a so
 čí syda na pľuca a waki ču ku kašelj,
 Ale džetaj tu hake a to, kaž tu džensa
 džetac wivjo a při tajkej horowce! To
 pót w ryukach so lije ale nic samow.

Zamazany je z prochom, kiz so nasy-
 da wšidje a nalěpi. Tu njeje ždno stej-
 nišo jara chejjonu. Trěnkaj na
 wozu pada wbohemu hišće woš^{tu} gor-
 no njez woči a za šiju a je zornow
 klochtu a proch. Kajki jenož poskiča
 napohlad, wobohi! Kaz by pobyt w čorněj
 zemii. Tola tež wotročko nima naj-
 lěpše městno. Stón je sebi najwysše
 zalězt. Tola tež woš nasrěba so pro-
 cha, kiz w kaž zawěsto jeho kuywa.
 A pod třechu hišće, na kotruz je so
 stonco z najhorejšimi pruhami zamě-
 rite! Ta ližo dycha kaž želiwa. Terje
 je postarane, zo koža ci njezesknyje,
 a nic najnjeje tež za wotročka.
 Tola to njeje čas so datho brěš a wodych-
 nyč. A by wšak so tež wutřet, lidow

127
341
by so skhilit a hižo by so zaso sebi molt
njeg woči zjě. Jedyn snop přileči za
druhim a lědom je woz přozdny, tu
hižo zaso stejí nowy před bróžnjiv. A
tak to dje př bjz přestěca a skoro přez
cyty djeu. Spokojow hlada stary Měaz
na bohate Bože zohrowanju a lěči seli
hižo do předka je směwacyno woli-
čow, kelko kórcow snadz namtoči a
kelko lědže předač a što snadz lědže
plácič. Hdyž wjesety wuliči, zo dobry
buzě wumóšk a njany dobytk, zo njiji
podarmo djětat a so starat a drit a
Boha wo zohrowanju prosyt, wón dja-
kny páčeri pósóle k njeljesam. Přetož
tj Měaz wě, zo zohrowanju přikhaža
jenuž wot horjěka a zo wša jeho předač
by byta podarmo, hdyž Boh, luby Knjěz,

njeby požohuowat polo a dźěto.

Tola přijedy hač je žito wšě domoj je tež přerica grata a tež jěčnjew so křetwo žatci. To howni jedne dźěto duhe. Lědom je žito tole domoj, je najwjetši čas přerica sye a boryy tež jěnjew. Přerica bě za někotro dny posyčena a njcy tywo běchu so tež pomoci kajs a pomocnicy je wy, kiz mýjadu hjo swoje pod krywou, na jěčnjew walili. Přechu dje tři wulke krucki z jěčnjewow posyte, tole zhromadnej masy a wutrajnosci toz jěčnjew so předotho stajc nje móžeš. Stosehje hdyz hajšo wjedro. Hjo běchu temu tři nježele, zo bise posledna a tehdom hjo rěčka a žadna

kapka z njelja padnyta. Wot tutelo
 časa smužese slóncu z njewšědnej hor-
 cotu na zeskhnytu a prošnu zemju.
 Ani w nosy njedósta so ji rosy, za
 kotryj tak žadaše a tradaše. Byta při-
 roda čěpješě pod tuty njeznjěsliwej
 čoptotu a suchotu. Muki počachu so
 šěrić a nažija na wotawu spadowaše
 džen wote duja. Tjž skót poča čěpješě
 pod suchotu: tradaše piey. Z čěčel z mo-
 cu zrawješě a noweho njenaroseše, a
 stoj bě po poslednim dešču hišće na-
 rostle, wjadujese a wiješe so strašnje.
 Tjž katy a rěpy hač dotal hišće čě-
 stwo a strowe, počachu kinyć a na-
 lětna pica bě zdžěle wutjebana, zdžěle
 wuskhijena. Samo w latak, w rěkach
 a w studnjach woteběraše a spadowaše

woda a wobhi skót? Hlizo piy do-
 stawasě mjeny a je sykanjom zmi-
 šanji a hdy by počato samo woda
 brachowac? Ze starosću widješě Wi-
 šez wšitko tuto a z najjatorću po-
 hladowaně každy wječor k wječoru,
 hač njepokaze so murja za horami,
 kiž by wěšdita skónčny dešć. To
 ani najnjewšije mročalki so nje-
 pokaza, ale sušacy wětrik duješě
 z wječorka a rubjow přiroče samo
 hišće jow. A dješě hlizo do štwórtelo
 tyžnja; - po prawym wšak bě cyte
 nalěc wurjadnje mohe byto -
 Zujaw wšak hoješě tajki čas. To
 mōžješě so skoro wot kory domoj
 wozyc. Ale to wšak Ničaz njepřida,
 mēješě so kucě po wótkow wasnjawa

daše, trejdje, jeli nic ruije swój čas
 tola pomerny w popach stać. Něk so
 wožeć domoj wsitke žohnowanje. Kaj-
 ke kručki so to za dječú wupróz dručku
 na polu! Trěnce bě lózy pod krywow.
 Tjž jěmjerijowe hromádky so hladajcy
 z polow minjachu. Njebje to z jěmje-
 rijow lěta wulkije hary. Jenuž zo so
 strašnje roujěšv. Kajka bě to družko
 lěta z nim hara byt. Sědom bě jow
 wobroćit a přemi wóz domoj dwjzjt,
 bě ci so linyt dešć z wisateho njebja
 a bě-li zaso wuskhnyl a wobroćeny
 byt, bě zaso dešć domojwožećy skā-
 zyt a přihotowat nowe dječto a kazyt
 hódnosć jěmjerijow. Před tym lěta
 stracha njebě.

Tak bě, pjedy hač bě so do-

masat wšitko pod suchim. Nětiko du-
ješě po ščerniščach. Tola běchu prjodru-
hač na wows.

Tež tutow so z kóždym dujom čer-
wjenyjšě a jadašě za jnjeisarjom, zo by tu-
tów jeho wumolt z před smalatym ston-
cow. A tež tutow čas přisidže bórzy. Wows
pokrywašě w hromadkach lěp swoje
ščerniščo. Wicaz běšo so bojat, zo buďe pře-
hnaty. Tola zbožowije temu tět njebě.
Přeše dije trochu lěpši hač druhe lěta,
tola Wicaz bě tež tak spokojow. Nětke
pake njemóžišě wjac na dešćik doša-
kač. Wšitko, wšitko za nim tra dašě.
Sanu wows jón trjebašě, zo by lěpšije
rizy dóstat, kaž Wicaz měnjěšě a so
lěpji utyčít. Tola z běhomódrěho nje-
bja smudžěšě slonco kaž prjedy. Ladue

wuhlady na polěpšerije. Stuchty to čas!
 Někotry škulij bě uzowany, skóš pře-
 dać a z najnujereje so spokojić. Tola skót
 njeptáčesě a hišće ptačizny spadowachu.
 Tež, trjda bě na pot darma, dokelž bě-
 še so derje radžita. Stuchty be napohlad
 na pola, smahi, hanišća, wuki, a wšitko
 bě wuskuhyte hač do korjenja. A jeli
 so bórgy njebě Pól smilit, běchu tež tu-
 te wotemrěli, a što potom w nazymje,
 što hakele w zymje a na lěću? Wětkle hi-
 žo dyrčesě so lišćo dźeriny, tola to běše
 posledni snědk. Starosć čježesě kóždeho.
 Mnohi hakele w tutym čas w so zaso na pa-
 šće dopomni a na Boha, kiž je tola wyše
 nas. Kóždy wječor zhromadžowachu so wje-
 sujerjo pod swojaty mi križemi a scělachu
 lorce přóstwy k njobjiskemu wótcy.

348

Dotlo dybjachu klepac! Tola na dleše
 njemóžeš tak mtrnyw próstwan
 so stajé. Skóněnyj pósta wumóžacy
 dešé.

W lizjo popoldnju poča so kraji-
 na muci a slonco blédny. Tola k
 poslednemu razj chcyše slonco wíe-
 jacy zemi swojw mów pokazac! Kda-
 šo so, zo tek swojw hišé zeny smatito
 nyčé, Horcota z mocu dych zaléhašé
 a wabjéšé kyjepy w kłódku! Bóle
 mucišé so krajina a bóle hišé přibě-
 rašé tužnota. Tu skhajachu z wje-
 čora přěny wročalki, přěny za dolhi,
 dolhi čas, tola hrimotaw wročéle.
 Z juskow dyjé prwitachu je wšity
 ale tež ze strachow. To tak njewšěduj

suchocé a horocé so njewočakowaš, wšedneho krimanja. Hizo so čim wyjšě za horami a z daloka běšo wustyšćé krimot. Wšitcy běchu napjěci pod bližacym so krimotom. Wrote so krucě za wěchu wšitke, tej wokna so zezacinjaču. Rjibički buchu wuskopani, zo by našta woda, mohta hnydom woběžeć. Wšitko bi při hotowanu a w napjatosci před přichodnu. Samu skot čujšo strašne njewjedro a rújšě sylujě. Kokošě bějachu njeměrne po dworjě a pytachu skhow. Lastojčki wožo so při zmu wěšćachu dešě.

Hišće bě bicho kaj na kěrchowjě. Ani topjěška so njehi bny. Nad horami sapachu ptornjija a rújšě hluboki krimot. Tu na dobo zahowri wětr.

Mlůčel puocha před sobu čerjo, zhibuje
 wjerški stonow, kaž by jo čerjt glamač.
 Hluboko klouja so před jeho nosu.
 Njowjedro je blizko. Čumno je we jstwi,
 hdzj^o su wšitcy so zhromadžili wokoto
 so palaceje swjěćenje swěčki. Husso
 stupaju do hromady a klakaju so
 k pacerjow. Třetoz čumnosć we jstwi
 rozswětla přeco bole strašny, žolty, do
 wočow kataty blysk a do wušow rzi
 praskot hrimota. Hbižo so jstwa wjacj
 nyzgadunija, ně, w jeniškim žehli-
 wym swěttu blyskowym sapa swě-
 tliša hač při stonow. Hrimot ruje,
 zo wokna rza, zo wutroba třepote a
 wuši zastupja. Je kaž by byto na kóncu
 swěta. Příroda w najwjetšim, w swo-
 wym, majestatnym howorjiju. Čaké

najnutriši wrjeskot powušiv. Tu papuje
 do wočow tak wotuje, zo z bolosću kóždy woči
 začini, a iz blyskowu zatriassije so dow pod
 surowym hrimotom, zarija wokna pod za-
 trašnym wrjeskotom. Nutroba stej a dyck.
 Hčišće sylwiši blysk a surowiši wrjeskot:
 samo mužojo padnu na kolenu. Naj-
 nutrišo próstwo ke wšeho mócnemu wót-
 cej zwinije so z třepotaceje wutroby. Stra-
 choćiwje zhladuje kóždy přig wokna, hač
 so hje miškri. Tola ně, Polu dyak!
 Mulka kapy padnu a nadobo so linje
 z tajkej mocu z njebjis a šumi tak
 mócnje, zo přišumi dale spěchace njewje-
 dro. Za wokniški šwórči woda po dworje
 a pjeľuja wuryte njebički. Tak sylny je
 dyž dešč, zo ani króžnu njewohleda.
 Wólóženy zdychuje kóždy.

"Bohu buzy djak," djěšć Wicaz z wjeso-
 "lej nadosću. Njewjedro je nimno a bjez
 škody. Nětko so njich jenož dje cyty
 tydžcu. Z nowej nadžiw možemy zhlada-
 dowac do přichoda."

Jenož slabji bě njewjedro hišće styšće.
 Dale njesešć hrozbu a zohowanje. Do toho so
 hišće djěšć Bozi dešć, kiž pjelnyšće wu-
 skhnyte škaly a hjejle. A lačna zemja
 jón z nadosću požerašće. Radost dychašće
 wšitko a ni to dno stawašće přiroda, tak
 do toho a tak čeztko zesputana. Přez noc
 so dešćowášće a bjez přestaca a hišće na-
 zajtra.

Suchota bě přewinjena a to w
 najwjětsim času. Korniški hišće nje-
 běchu cyle wotemrěte a za něšto dnjow
 so hižo zelnyšće pomatu jaso zemja k

nowej nadźiji za bura. Taj horcota bě
 přewinjena a mile směwaše so na-
 zymtu slóno. To protyey bě dře hišće
 léso, tole tajkije horcoty wjac njewasta.
 A hdyž běše taj wows dře domoj, běše
 po najmuzišiw času za žnjencow,
 za bura po času-žnjow.

Jan Kryž-Naščanski

Něšto we wotročestwu.

Jeneho wěrneho Džoha so wotrěknywši nastupi
 čłowěk, kroyne rozpuće a padny do hlubokoho bludženja.
 Kěhowawši swojej naturje a sebi samemu we wšitkim
 po woli, zhubi wšě čłowjeske čuća a z tym tež
 lubosć k bližšemu. Tak pak po wuwi samne,
 čłowjesku dostojnosć sak hluboko ranace wotročestwo,
 kiž namakamy pola wšěch ludow stareho časa,
 kiž hišće kćejěse w spjedných dobach a kiž
 samo w našich časach hišće njeje rukorjere.

Prymi su, kiž w starym času běše
 noser a rozpěwjećer kultur, Egypťowčeny, mějěše
 wotročestwo. To běchu Isracliča hiwak hač wotročey,

hdyž dyrbaćtu tam w cyhelnicach dźětać
 Tokomje nadźnydymy jemu pola dypkow a pola Romjanjow
 pola (tutych) poslednich bě wotročstwo nanajhoršo wuwite.
 Jako kuzny syleho tehdom znateho swěta nočeyše
 so jemu dźětać, a tak hladaše, zo by sebi dante, noy
 dobyt, z kotrymiž by moht pola wobdźělać, domase dźěta
 wobstaras' atd. Tući wotročcy běchu woprawdže nježbožny
 lud. Wobkhaňowaše so z nimi nic jako z čłowjekami,
 ně wotročk běše wěc, z kotrejž možě kuzny po swojej
 woli činić, haj njeběchu skoro wjac hač spót,
 Za wšitke dźěta běchu woni postajeni, k wšitkemu so
 wužiwachu. Ho by romske dźiwadla, statne křezě, jich
 akwedukty, drohij twarit, hdyž nic tući? Pola
 privatstich ludži běchu woni stuzowni, kucharjo,
 pisarjo, čitarjo a samo wučerjo. Na kraju wobdźělachu
 polu; we pódzjach dźětaše zwjětša ženska. Dokelž pak

žádnéž uzdy nježostawachu, haj hlědnaj, zo bychu
 swoje potřebnosće spokojili, tak z so při dže
 njezapinachu, jeli runje pajča abo jěmjen dōhlad-
 warja k pilnišemu djełu njezapominasě a konjesě.
 Wotročkej zalezěsě mato na tym hač so žně radžichu,
 hač mějšě knjez wulki abo doyta wuzišk wot
 swojich polow a kubtow, wšak won wot toho ničo
 nje mějšě, njez tym zo knjez, ptoč jeho potu,
 w měrcě swoje z rozpraska a přecini. Tak
 w. p. prajix so wěstych Romjenow, zo woni samo
 za jich rybu Rōzidlětnje 5000 000, to su 740 000 ha.
 wudachu; běchu Romjenjo, kiž sebi k hěže twarjachu,
 zo běchu samo proki z numidckeho marmora;
 kiž wobědy wuhotowachu, kaž je wěkce w našich
 časach kejžory a krule nje potuju. Wotročk nje mějšě
 žádnych prawow, bě wěc w rukach swojeho knjeza.

tutón móžěše z nim činić, štož so mu spodobše,
 žadna wyšnosć jemu to zakazowaše. móžěše, cho lic,
 šwikac' kaž škoc, do jartwa, čisnyč, haj samo moric'.
 Škorje wotročk, tak so nichón za nim njestaraše,
 ně bě husto skóncowany, zo by z pnea byt Mordwych
 Čisnychu na tronadu a spalichu.

Pohaci Romjenjo mějachu tajkich wotročkow husto
 na wjac tysac. Hot 120 000 000 wobydlerjow romskeho
 Rejžerstwa w času Augustusowa běchu 20 000 000 měščanow
 z potnyimi prawami, 40 000 000 poddanych abo (na swobodu)
 pnučenych, samo 60 000 000, potajkim položca cyteho
 wobodlerstwa, to je wjac nač ma cyta němska ludži,
 běchu wotročcy. Nesměrna to ličba! Dyrbiš se prawce,
 z wotkel pak mějachu tajku mnohosć licich
 božich? Mějachu wjac pužotow.

Hawaše so často, zo pohanscy starši swoje dźěći přějachu.

Wulke lišty přiwědžechu ^{tež} subjěznicy, kiž (běchu)
 na morju ložje subjachu a ludži popad wójachu,
 zo bychu jich do wotročstwa předali, na wikij.

We wójnach, kiž Romjenjo přez wjele sta let wědžechu,
 wjachu wulke mnohosće jatych, wotwědžechu často
 jara wjele wobydlerjow městow, kiž běchu předobylj,
 do Roma, a wsiecy tucí bochu wotročcy. Dale bychu
 wotročkow džeći zasj wotročcy. Wjele tucich we wójnje
 jatych běše ze nanajwosobnišich wójbow; kate zle běše
 za tutych, kiž běchu wot nitodych let swučeni,
 nanajwosobnišo posuzowani być, rozkazy po swojej
 woli dawac, nětko pak sami stuzić dylžachu a
 po rozkazach druhich so nje. "Kak wulke lišby jatych
 často běchu, widžimy z toho, zo romski wójstwowodźeć
 a pozdžiši kějzor po předobyciu Jerusalema 97000 židow

jatych wya. Njetši džel z nich předa so do wotročtna,
mjenši by do podkopow (ad metalka) póstanej abo
dylbješě w cyrkusu wustupić.

Romski wotroček mjenujey njebi jenoz ke djetu, ale
tež k zabawje, a to na jara surowe wašnje. Tysace
wotročkow, najkusišo si, kiž běchu něšto zawingli,
a kiž běchu sylneho twara, dylbjaču so ke gladiatoram
widospotnić a potom pak sami mjey sobu a zdziwimi
swějzanimi wojwac! Najwjetše mjey tutymi cirkusami
běše tak mjenowane, "colosseum" w Romje. Tute wawari
so w lětach 69- so wot kejjorow Wespasiana a T. Sa,
60 000 př. hladowarjow mějachu sam rum. Kejjor Trajan
da jemu za 123 dnow 10 000 gladiatorow a 11 000 swějzatorow
wustupić.

Njeje cyle nezajimawe, něšto mato wo tajkim wojwanju
stysjeć! Tohodla chcu z krotkimi stowami to wopisac!

Do započatka sarkich wojowanjow čłowjeka z čłowjekom,
 swěrjeca z swěrjecom woprowaše potomstwi měšnik
 k štatnym bohnam. Hdyž bě so to stalo, křivny
 kejžot z ruky, znamjo, zo ma so zopočec'. Z dněchu
 wulkich wrotow wustupichu gladiatorowje do
 srjedz arejny. Mějachu wosebitu drastu; wobronjeni
 běchu mejoemi abo z wulkimi nožemi abo prud-
 tani. Z wójnskej musoty přecáhnychu arejnu a
 k podno kejžorej přindžewši poklowichu so, jeho
 postrowiwši z stowami. Ave caesar, morituri te salu-
 scunt. Na to započá so wojowanje. Na wšelake wosnje
 so wojewaše, pak w črjódach, pak po dněmaj. Padny
 jedym k smerci časy ranjeny, sate dokawny jeho
 dobyćer. ze swojim meječkom a njez tym, zo tutón
 mjeješe, radowaše so lud a wotase: Hoc habet, do-
 byćer pak došla poztočany wěnc. Nebě padnjony

ke smerći ranjenu, možese lud jcho při žiwjenju
zdžeržec': při hladowarjo scaknyctur pale wroco, twyž
cyctur jeho wurožic', njechactur pate so na jinu
smylic', tak dzeržactur pale k zemi dele.

Jara často wustupi tež gladiator přecivo swěrjeciw.
Najhuocišo mějesě wojewac' z lawami, tygami, barami,
panterami, atd. Tude, njemduzi a z hlodom čwjelowanu
walictur so na gladiatora, kiž so ze swojim
něčkom po možnosti škitowaše. Najhuocišo doby-
ctur swěrjata, sammi pate, rozuje skusani, wudychnyctur
ducha, čím wjac krewě při tym bježese, čím wjetša
bě radost, čím wjetše juskanije při hladowarjon.

Tak skazeni běctur woni, zo krew, kiž so na tak
zrudne wašnje krowla, njenowactur vilis sanguis.
(widžena krew.)

Thézoř Tibérius zabawese so, hdžy ^{pře} wynaše na Kupje Kapsijeja

husto z tym, zo daše wotročkow ze skaty do morja skakać,
 hižej na kamen padnywši so zarazychu.

Tak suowje wobkharjowachu z nimi tež privati ludjo.

Wšelakich wošničkow swójeho knjestwa dla běš jich žiwjenje
 často jenoz čerpjenje, kiž skónči ze smerću. Lyle matyok
 zawinow dla dóstaču husto najosronšě kótdenje

Roustei wojskowodžer Kato, kiž bó najprócčiwši Roujari
 mjenowanj, wuplaca jenoho swójech wotročkow tisće
 w samrej nozy, w kotrejž wunije, sak, zo jenu puka
 nalezy. Valius Pollio, wojenk khezjora Augusta, dawase
 wotročkow mordowac, zo by z nimi swóje morejny
 to su drohotne, wosobne ryby, sycit. Tak bě jemu
 Augusta k wulkej hoscinye přeprasyt, a zo by khezjorej
 swóje bohatstwo a swóju pychu pokazat, da wsitke
 swóje wosobne sudobje wustajic. Jedyn z wotročkow,
 při hoscinye přisuzowacych, rozbi připadnje jemu

Kriostatne sudobjo. Njandry ponuči Pollija, jeno žiweho
rybam čionyc'. Khežorej zowše so takske rozkaz pře-
kruty a proseš Pollija, nie tak surowje kostać, ale
lež jeho prostwy ničó njezamóžachu. Tajka surowosć
a njekmanosć Auguota tak rozlureta, zo da cyte jeho
dehotne sudobjo rozlic'. Z tym wón pokazja, kate rozije
a njectowjeske je, kóždje mateje winy dla surowje
kostać.

Tola nie kmańše w tutym nastupanju njeběchu
samo žony. Kosobne žonske mějach na zlotym nje-
čazku wokoto ruky maty, nejčtk wisajo, zo bychu
jich sužowne kawnyli, twyž jich tute při česanju
wosow cybnychu, abo so abo samo po jich spow-
banju njescinichu. Knjezojo dachu wotroctow, za-
kopnychu-li so, twyž jich na nosadle njesychu,
šwikac', abo wjac stowraz z rymjenjom na pjatej
bic', sak zo často wjac stany njemóžachu.

To wotročcy při tajkich purowych wobstojnosćach žarnje
 lubosće a přikhlilnosće ke swojemu knjestwu
 njemějachu, nas njemóže dživać; bojose a čepotnje
 lisćenje, lóžose namakamy skoro pola wštekich lutyoh
 njezbožownych. Hač muje bě tež stráža po móžnosći
 knuta, čěkny tola hi abo tomu wotročce knjezej. Lěpša
 přiležnosć k tomu hač měšćanskim postkeowanše
 so wotročkam na krajn a husto so stawaše, zo ^{so} tajci
 čekanej shromadźichu a po krajn puljach a
 palach. Tak zběhnychu so n. př. w lěće 135 d. k.
 na Rupje Licilskej pod wjednistwom ěmusa Li-
 piškeho tajka čwjoda wotročkow, zo bórzy wójko
 někajke 200 000 mužů lišace so naběhny. Tutě zbi-
 wjac romskich wójkow; hakle po třoch lětach
 bóchu poč. snjeni. To pak by so tajke něšto wjac
 njestalo, križowachu na 20 000 jatych. Tola hižo w
 lěće 74 d. k. wudyji zas wójna z tajkimi čekancami.

Něšto gladiátorow wuběžn z jich šule w dapa a tuči
 kromajzacku so pod Spartakusom blizko Roma, k nim
 čekacku tež druzi, tak zo za krótki čas wójako wotbo os
 miži po cytej Italstej pubješě, palješ a samo Romej
 ržješě. Štyri lět Romjenjo wšě mocy napinacku, přědy
 hač jich zbicku.

Wotročka, kiž bě čeknyl, wotakowješ surowe kstanje;
 pak bó na wšě möjne wažnje k smerci čwělowany, pak
 krížowany, abo wón dyrbjješ w arejnje z dživimi
 swěrjatomi wojowac. Měješě zbožě, zo njeby k smerci
 zostajeny, tak zapalicku so jemu přimutli F. H. (Fugitivus
 hic est) na čoto.

Dokelž pak měješě surowor a kancoci napřěčo wotročkom
 často napřěčiwny wuspěch, prócowacku so nic srětku
 Romjenjo, z dobrym svojich wotročkom wotkryzjeć, z tym,
 zo jim po swěrnych službach swobodnosć a wusowobidženje
 wot jich zpušneho wospuša slubicku. Často postajicku

lež někotři, zo ma so po jich smerci wěsta ličba
 wotročkow na swobodu pušćić. Tola so stawaše so
 z wulkimi čěžkosćemi před swětnym sudnistwom,
 Pušćeni wostanychu potom najhucišo w donje
 swojeho bywaršeho knjeotwa a běchu-li jónu kježorowi
 wotročcy, zastaradnu rětko wysoke zastonstwa a na-
 hamadžichu seli při tym njesměrne bohodstwa. Tući
 pak běchu přeciw swojim wotročkam hórši, hysli
 jónu jich knjezy přeciw jim.

Tajki bě tutón zrudny a njezhožowny wosud wotročotwa
 přez njela, njela sta lět, donjž jich Křesťanstwo z lutej
 mizy a z tajkeho wubjenotwa njeumozži.

Nic tak kute a suwne bě wotročotwo pola starych Germanow.
 Tući ryzemanachu njez "zim-iv. dienstpflichtigen Jörigen"
 a "Sklaum". Přeni mějachu wosobiške prawa, swobodnosć,
 sola žadneho zamožjenja; woni wobžěwachu pola wobsedzacych.
 "Hörig" bě kóždy, kiž při kóstkowanju (Hinführung), abo

abo někajkeho njeskutka dla wo zamóženjo přiněže.
 Dokelž njebě swobodny, njesmědžeš dothe w tosy
 nosyć, w stromadźiznach wustupić, a t. d. „Sklařow”
 pak njebějachu žadneho prawa, běchu wěc jich knjezow.
 Notročcy abo Sklařow běchu najhůšišo jaći abo tež
 dźěći w tolych. Na swobodu přisćeni, ličbu „Hörige”.
 Škoda na samojne wašnje wurite namakany wotročstwo
 pola Gallow, na lěwym brjozy Reina bydlacych. Wo
 w tolych zorniny w Caesarowych knihach de bello gallico,
 zo běchu tež žony a dźěći cyle mužej podčisnjene a zo
 tež z nimi často po wašnju, jako bechu byli
 wotročcy, wobkharžowaše. Caesar piše take:

Viri in pœores sicuti in liberos vitæ necisque
 habent potestatem, et cum pater familiaris illustriore
 loco natus decessit, eius propinqui conveniunt et
 de morte, si res in suspicionem venit, de pœoribus
in pœvilem modum quæstionem habent et, si

370

comperitum est, igni atque omnibus tormentis excruciatos interficiunt. funera sunt procul in bellorum magnifica et sumptuosa; omniaque, quae vivo cordis fuisse arbitrantur, in ignem inferunt, etiam animalia, ac paulo supra hanc memoriam servi et clientes, quos ab his dilectos esse constabat, iustis funebus confectis una cremabantur.

A Koňž pola durtich ludow, sak naržendzemy wotročstwo tež pola našich pohanskich přjedownikow. Hórniq piše wo nim w swojich stawiznach serbskeho naroda take: W rodžinskich sydlišćach njeznajachu njewólništvo, ale hdyž so jim někajki wójnstki jaty dosta, móžšo won jenož zhrumadnje cytemu sydlišću stisjeć. Tajcy njewólniacy dobychu skoro swobodu a zastupichu do zhrumadženstwa bydlišća Hlinak běše na lěchowstkich dworach. Tam bywaje njewólny čłowjek, njech bě wójnstki jaty abo kupjeny ako za njeptacenje doha

do poďdanotwa wotruďeny; při dwojje zasydłony, zo
 by postužowat a dźelat. Now bě woprawdže nyewólnik,
 sola qui we ptach ani surowje dźeržany, ale stusěše
 y druhimi domjaleymi sobu do čeleže, kotraž mješe
 w dawnych časach swoje ze zrućenja wukhadžace
 prawa. Njewólnik mješe sebi y dźetawosću a prác-
 činosću lépsi wam a dospotnu swobodu zastuzić.
 Njewólništwo mješe so pola Serbow w běhu wójnow
 y němcami; a hdyž lući Serbko sebi podčisnyotu,
 namakamy w wšelakich duchownych swětskich dworach
 wjele poďdanow, tež so khtopy a omordy (bydlenjo)
 mjenowachu.

Hdyž so (w Europje) křesćanstwo rozryć započěše,
 mjenješe so ličba wotročkow a jich wosud so stajnje
 ale jara pomatu polepšěše. Twj. cytker dźetaje y
 wulkej horlinosću a tež y wulkim wuspěchom na
 wotstronjenju wotročstwa.

372

Wona pãija runje tak wotročka ke křesťanstwu kaž
 bohakho knjaza, haj wona wurwoli samo z jich sředžizny
 Duchownych, biskopow, barušow: Lojaci wótojo Anaclet,
 Telesphorus, Loter, Pontianus, Callistus bčnu prjedy
 wotročcy byli.

Na dnju swojje Křesťay pušci bohaty a zamojny
 najhuoššo wštku abo wjele sta swojich wotročkow na
 swobodu. To pak so tuke wotročstwo, kiž bě skoro
 wštkim ludjom nanajhuoššo zasčepjone, přez noc
 wotstronić ujedasč, so rozemi a to čim bóle, wobtojesč
 a korjenowasč tola cyte patarocke džěto a patarstwo jenoj
 na wotročkach. Tak dołho mějesč swj. cyrkeń přeciw
 jemu džětać a wojnować, a tak čěžko dase so wone
 wukorjenić, zo samo w. Katholstkich krajach triće w
 18. lětstotku zbytkam tubeho ujekmanstwa nadenidženy,
 w ujedowolnistwu. Bur mjele swoj knjazy, kaž je to w
 našim času; won wobdžětasč pola za wulkoburow, so

běchu ryčijo a kloštry. Nón njesmědžeš statok, tež wobydžeš, předać, dokelž njebě jeho ale slušě jeho knjezej, bjež dowolenja knjezoweho njesmědžeš wo pohowanju swojich džeći po swojej woli rozmjžowac; lutoń sta so zaso z burom. Předa knjez swoje wobse-
 dženstwo, tak přepoda tež z tym wšitkich burow, tež při tym kuble džećach, z kupcej.

Z časom pak počnješ so tež tutych hubjeny wosud polepšowac. Tak, dobychu mnoho, haj tak wjele, zo bórzy brach na burach nasta, w dobach "křižnych čahow" do slubjeneho kraja, z tym, zo so při tutych wobdžělichu, swobodju. W tutych dobach mōžěš nymenowac jenož swobodny do wōjny čahac. W podžiwich lětototkach dósta bu za swoje potřebnosće wot swojeho knjeza něšto pola, dyrbiš pak za to wěste dny tydženja knjezej džećac. To njeowuše po wobot. Tola tež so bě hišće z wulkej škodu za bura, dokelž dyrbiš, njehta-

dawši na to, zo snarž jeho žně rozyneho počasa
 dla zahinyetku, kuzezej na dźěto žić, tudyž sebi futón
 žadaše. Bjezdžawa, tudyž běchu buja ze swojimi
 wobstojnosćemi njespokojni. Zo bychu sojtku, njelebu
 kwaklu wot soh čisli, zběhnychu so w lěće 1525
 buja přeciwo swojim kuzezam; klišťozam a ryčezjam.
 Nanajhoršě běše futón zběžk w jižnych němskich
 krajach. K tomu wustupi tež runje w futym času
 Luther ze swojej wučbu a w pismje: "Über die Freyheit
 Frifrit" honješě wón napřecó klišťozam a zemjanam.
 Hrozne běchu futě "Laiensukkinge": Na 150000 bóchtu
 zabici, 1000 hrodow a klišťow spaleni a sta wsom zničene.
 Luther sam piše na swojeho přecćela Spalatinu, zo bóchtu
 w "Franken" 10 000, w "Schwaben" pohorunja 10 000, w
 "Elsass" 20 000 a w "Württemberg" 6000 burow zabici.
 A za to, zo běchu sojkele wopory přimjesli, bó jich
 wšud ^{zary} tisće horši.

Hakele w 18. lětstotku přinidje wumozženje z tutje muzy.
 To běše wučba „humanistow“ (Voltaire, Rousseau.)
 Po tutych pismach a nahladach so mějo, zběhny Josef II.
 w swojich krajach w lěće 1781 uwólunistwo; toho-
 runja w Pruskej Mjědrich II. Jenož robot so hišće
 djerža, tola ho ~~stochćen~~ položeny a derje sra-
 Jowany.

Tole stawaše so w křesćanskich krajach. Pola
 mohamedanow a pohanjow pak so wotročstwo hišće
 zidjerža. Hoznyje čěrpjachu z tym křesćanske při-
 mórskje ludy. Ha a tysace ludži, mužje a žónske,
 stari a mlodži, bótku wot mohamedanow, na brjohach
 morjow rubja a na morju rubjawsich, do wotročstwa
 předate. Rjady „Trinitarion“ a „řjad k wukupowanju“
 wukupichu w 14. hač do 16. lětstotka 124 tysac
 z wotročstwa, mjez nimi tež dervantje, stawneho
 spanského basnika. Tak wudospolnjene a organizowane

376

běše tute rubježnistwo, zo samo europske mōcnarje
přeciwu rubježnikam z lodstwow a wōjstkom wučato
wachu. Rubježnik elhaireddin Barbarossa bě sebi
Algier a Tunis počisnyt w tutymaj městomaj, mějšo
mnohosie křesćanow jatych, kiž bě najbóle
na brjohach Italskej a Spanskej nambit. Karl VI.

pōsta w lěće 1538⁵ genuetskoho admipala Andreas
Doria přeciwu rubježnikaj. Tuton přewoby elhaired-
dina a wuswobodži 2200 křesćanskich wotročkow,
mužj, žony a dźěci.

Njelicbne mnohosie křesćanow bóchu w tak mjenowanich
turkowskich wōjnach do wotročstwa wotwědžene. Hlizo
pajedy, w tak mjenowanej dječacej „křižownej wōjni“
na kotryžej so na 50 000 dźěci wobizjeli, bóchu wulke
mnohosie wot pohanskich a swjatsa wot muhame-
danskich rubježnikow popanyli a bóchu z wotročkami.

Stoj bě wo z nich muzkeho splaha, bo' wobřezane
a tucí stuzache w turskowskim wójstku, jako
jamičarjo. a běchu najlepši turskowsy wojacy.

Tež w nowym swěće nadeńdžemy wotročstwu.
A hdyž w lěće 1542 Spansoy Ameritan nadeńdžechu
a třetko, puož za zlotom a stěbrom slóžichu,
mizowachu samnych wobydlerji k běskam djetu
w podkopach, tak z tucí po tysacach mryjachu.
Duchownostwo přičowasě so, tute wobstojnosć
wotstronić, abo sola polepšić. Las Casas, z rjatu
Domijn Kanarijow, radži wysnosci, zo by sola
k tutemu djetu w podkopach pylnišich negarow
z Afriki (Sklawotři) wužiwata a tak mryječ
a z tym wotběranju tutych indianow zarjětata.
To so tež sta, ale z toho naosta, stoj sebi
Las Casas (w swojej) při swojem dobrem wotprohladnym

vocákovat nyje, hrozne wtkowanje z wotročkami.

lyte črjody bóchn z Afriki do Ameriki zwožene;
 tući zaspylichu so tam, tak zo su tam tisće
 džena z ich potomnicy živi. Pozdžio, hdyž bechn
 Spancy hižo z ich kuzenja w Americy wtkući,
 Dyljachu tući negyzo z svojim kuzenam tabakowe
 plantaje a pola at. wobzjetac. Hrozne a nytkanary
 beše tež z ich wosud, tola won skonci so 1863 ze
 surowej wojny, kiž šeho dla njez jižnej a
 potnocnej Americy wudyri.

Surowe wostantki tuteho wtkowanja z wotročkami nadeněženy
 tisće džena w Africy. lyte krajiny, kiž bechn jomu derje
 wobdleno, su na tutle wažnje, cyte wobdlenotwo zhubili.
 Arabscy wotročkokupcy napawja wsy negyrow a wotwjedu
 z ich, zo bychu z ich předali. Nanajhórošo je so tuta
 nytkmana bytosć wurita a zdžeržata na Sansibar a Pemba.
 Su tam jeny 8000 wobdlerji (na Pemba) a wot tutych 60000

wotroctow. Sultan Hamud = bin - Thwain (+ 1896) jenož
sam měješe na 30 000 tajkich njezbožownych.

Hačrunješ je su so hižo často kongrese zešli, zo bychu
sebi wwaržili, kak by so tutemu turbenstwe
wupomhać mohto, njejsu ewropske mocnarstwa
hač dołal ničo došpěli, štož by tajkemu
njekewarstwu zarjětało, a to, dokelž jim dobra
wola njebyła. Woprawdže spudne je to, zo kisi, kiž
cheđja humanitu a kulturu rozšějeć, zo tak
mato za wotstronjenje tajkich spudnych poměrow
starajše Lu Lohrsoy w rěčach, ale nic w skutkach.

Na študentskej Kermišcy.

Příležitoscow, při kotrych
može w serbske čuće a bratrosťo zbu-
dźić abo lěpje wobkrućić, w serbskim
študentam wob čas próždninow wjele
postkiuje. K najpim příležitostam stu-
žeja zawěsće tež našc Kermiški. Wo wje-
solym žiwjenju na Kermišcy powědać,
njech mi w sčchowacych rymčkach do-
wolene.

Lědina je spřadźowan-
ka, na kotreži je sobi študenta nowe
zahorjenje za lubu serbsku narodnosć
mas rěpat, nimu, a lědina je so wot

jeje předtanskich Strapacow někak
 wuspat, vha započaja hižom Ser,
 miš, Pi. In po swojich mscach
 wjesotu a zajimawu šćinici, je wěc
 a staroci studenty a jeho staršich.
 Za pykanu, pjeceni, širku atd.,
 za lute dobre wěry, za šon abo šamir
 bole abo nijenje dobry zoldk je pro,
 starane. Džense je potajpin keruška

W dwěmaj je mimo. Kar,
 maé a jeji šćici su na mtodych
 šoci pripravani. Ale ci sebi
 tak myne rjčinja. Časnik nje,
 přestawajcy pokrěči a potkani,
 zo je w 24 hodž. Starociwa maé
 počina na šyna moskotac, zo

382

Sawaršam njeje lěpše skarat a
 swari, „tak budźemy móc sami
 Kerušowac.“ „Ach, maći, nó w
 jeno njeboj, ei wšak wšitcy přinđu,
 za komuženy b'žja wječor sleji
 wtrac'. Nó widiš, zo bě Twója
 starost' zbytna, samle hižo jedyn
 bojaruže z horki dele p'ori.“ A
 za nješim A je hižo před p'hezu.
 „Na wujko, dolho dwoć ny byt, kiba
 ny wčora wječor něhdje kus dolho
 wisat?!“ „Budz' něskle změrom,
 ja ci' potom cytu wěc wupowědam.
 Něskle jenos' selko: Ty šće dyržešc
 wčora p'owla byc', potom by pat
 hišće bud'niši byt.“ „Na, haš'a,

"Dij mi to", staju njer bym Tuzje
 kofo pod suchu kóluju. " " No,
 witaće k nam, Wy pak sće dotho
 byt, poseńće so a wupijće zprěwka
 škleńčku čisteho Njebjelčanskeho,
 sće zawěsće přepócsny. " " To wěak
 nym, ale palenc hawek njepijm, to
 mój přiel njeje, ale no, jena
 škleńčka drje nje njepowali, a
 žensa je per miška, tuž, na
 wasu strowosć. " Njer bym je so
 jich hižo čjówka studentow zěta,
 a žiwa zabawa so započina. Je
 w 4 hodj. Nětko chcemy kofej pic,
 swadź. ci, kiž tu hišće njejsu,
 njer bym so přičampaja, " Jak

384

powěda mac, do kóž wě, zo chce w
 mtowym hólcam sykanca. A bony
 borsy je cyte plido nastajane z ko,
 fejom a ze wšelokimi sykancami,
 a sokički a lube kusiny, kiz
 z m. boby radzi na ker miki khodja,
 mali waja pitnje a štj je sej w,
 zunit priphitnosci a kusk coptej
 zahorjenoscě bajpaje holčki dobre,
 šon njesyda ani wo kowitka z próznej
 šalku. Wot kofeja staryši džen
 do zakrovy a pod štomami sej do
 powědany. We jstwi so njez tym
 plida w n. m. gija. Z k. k. emm
 plidu syda so přěnja kategorija:
 mtowdy zjany žonski wplah a štj

denci z nychšej krotobu. Tu so
 wjesle zabarje a spěwa. A ně,
 kotra š pleńčka so zwróci, do kelt
 naše holey rady wali waja. Při
 druhich bli doch pak so placa, zo
 wšo šterci, pak škol, pak wowča
 htowa, a hdyž je so tra nimu
 radite, potom so drubty wjedrowje
 wótrě, kručě a rij en drje rěči.
 Dobryk je za „Mačićny Dom“ postajeny.
 Tak zabawa traje hač do wječora. A
 bóle nj en čina kreir & za hišće wjei
 sej zabawu pyta. Na džen skoro
 kóždy serbski wjetši statok bóle abo
 njenje derje parketowanu rězanu,
 kaž na lože smokany so tu w spē

J86

šnjeji seji so futji. Ndyž so druk,
 dy pejwary ma nošku stupiš abo
 ju pototkijes, nježiwaj so: hiće
 žadyu. Wmijetc z nježes padnyl
 njeje. Tež tu ma rěčac: finis
 coronat opus, a za ně kobe nje,
 njele sy cyle dobry wušitkny
 pejwar. Bórnzy je w N lož: a
 so drje je pola najwyšni čas
 N wječeri. Někotři wóak chce,
 dža sež bórnzy dom. Blido je
 tak profne nastajane, zo smog
 ma palei lěd ma nětak kus
 rumny, a se bleški z napoje
 mi dytli so na wotkus zestajeć.
 Nječerjenje dotho njebraje a

1
 Aždy smy so z pácěrjom Bohu pro
 džakowali, džemy sej koleśa při
 kotowaci. Kóždy drje lije wodu
 do swojeje latoručki, zo by jemu
 na dospuču nócny puć wob
 swětlita. Hišće jom kory džak
 za wón lubosć a proću a wulki
 džěl kasci mi uje so z dwora.
 Či pak, kiž su per pedes aposto
 lomum přišli - to su či ze starych
 časow, my nowiši mamy wóitcy
 koleśa - wostanu hišće, kóniž
 jim měs cěk wphadza. Hišće
 jom so kasty změšaja a wobře
 kjeni ze šalku naraišeho kofeja
 čampaja dom. W domjerej wjeray

wita z nich honac ze zmusitym
 "kikeriki". To je lozina, kdz
 su pilni wobydlerjo serbskich
 khězkow zastawali. Je so sez
 stato, zo studenici na doupacu
 buriska z bosu na rancju zet,
 kachu, kiz by rad futru doniz
 je rjosojta posypt.

Nam Serbam so jednore, nje,
 winowate wjesla nasich Kermuškow
 lubja. Wšě maličkoscie Kermuškow
 sebi spomjaskujemy a w Prazy na
 wostudnym, struktym "Kominje"
 so z luboscu na wšo dopomnjamy.
 Nasim Kermuškam přeji wjele
 zhoza sez we přichodze!

Mikławš Renar.

Faint, illegible handwriting in a cursive script, possibly German or a related language, covering the majority of the page.

Na tvoj dny du chovaj!

The manuscript contains several lines of handwritten text in a cursive script, likely a form of Church Slavonic. The text is very faint and difficult to decipher, but appears to be a liturgical or devotional passage. It begins with the phrase 'Na tvoj dny du chovaj!' and continues with several lines of text, including what looks like 'Kojemu zivotu...' and '...vseho sveta...'.

502

Na tři dny do Moravy!

K největšim wjeselam
jednoho žiwjenja, kotrej w seminaru
wjezděmy, stušēja wopryty labyk při
banych z Lužicy. W Prasy su serbske
šnótki, banby, kumtuše a fale mi
male znate. Tež mi w juliju mi
njeneho lěta wjeselo sta, zo luba
m ac' ze sobu Moraju přijědi. Teju
wopryt bě jara krótki, do kelz
chcemy zhromadnje hišće na
Morawu do Tišnowa k sobě Haniži
prohladac' jec', kiž je tam jako
wšerka hižo při lěta zadržasena.

Moja luba mać drje je w Prasy
 hižo dwójcy byta, ale pola je ji
 wistto nowe a cuze. Tajke město
 je přewutke, zo by je jednowy člowjek
 ze way někak přewidjeć moht. A
 česki soj nič njemóže. Jeje stowo
 je: „Na te česke šlapotanjw so
 ja ženje prozunjec njebudu.“ Pobyw
 ši na Kradčowach, na Lawjen
 cowej horje, w Emansu, na Wyšje,
 Krowže, w stonowniku a pola Praž,
 skelw Jezus dječalka we wulicy
 Karmelitskow podla gymnasia, pu
 šćichny so přowjelu dopotrdja do
 Brna. Za mijske bě jězba jara za
 jimawa, došetř do Anteho loka

391

- K panju won - hišće žony z Praki
 pšišot njejsim, hačmiz njm tu
 wosm jět. Tajke města pesp. mě,
 Stačka kaž Čěski Brod, Polin, Jar,
 dubicy a Wusc nad Wólciy bych
 smjerst rad wohladat. Ale so na,
 přecinja so domjacy porjad w serb
 skin seminaru a nic njeje taj
 suchsćina mošny. Haj mošna,
 so je za nas Rhudyk serbskich
 papakow kapitel w kotrymž by
 so potsta kniha pisac a morjo
 sylow kryptakac mōhto. To je
 jara škoda, dokež m Čechi pro
 stawiznach drje najbóle zaji mawy
 kraj cyteje Europy. Čěske, nōmske

pólské a tuzíske stawizny sej tu
 sta parow rucy podawaja, a štož
 je so lětskoski krawanje wojowato
 mjez ranjom a rječšom, mjez
 pot rbcnej a južnej Europu, - hje
 druhe je so tak hjele rozsudžato
 dylti w Cechach? Tuz bjes džiwa,
 zo Praha rjeje jenož pro geografiji,
 ale tež pro stawiznach centrala
 ewropskich stawiznow. Kóžda Pražske
 hasa, kóžda Pražske křeža, kóždy
 Pražski kaniel je historiski pomnik.
 A štož nas bohostawcow
 najbóle zajima, - hje je so
 w nabožinske bále wojowato dylti
 w Cechach? Husiŕske wojny, tri-
 ced i lětna

393

wójna - w Čechach so započastu, tu
 so rozsměchu. A wšitke Antewichory
 je naša wjata cyrkew wulpotuje pře
 brata. To w nas zbuduje nadzij, zo
 směšne bječenje wulpotasatych
 wšoněmcow „Won z katolskeje cyrkeje“!
 Konjenty stotp našeje wjateje wěry
 smije w Čechach njepowali.

Potobska krajina, potuz
 na puću z Prahi do Brna,
 wos Holina hač daloko krajnu pře
 rězješ, je jara pšćina. To su
 z wulpeho wjela njesměne pola, kiž
 so tu wupřescěraja. Je to hinasi na
 pohlad dyžli w lubej Lužicy. W Čechach
 wšonjom wjati, pak maja jednotliw
 kulcy panujo storo wšitko w swojich

pŕkach. A žižja šat hišće dočinja.
 Khudši ludžo drje su bóle jich pro-
 danjo, a njechany so prašec, što do-
 stawaja, hdyž jich pro sprócnyu žěle
 wot parje zabe herc do nječora pozdže
 zastajnik wota, zo by jim zaplácit
 žěto. Wulke črjody prošerskeho ludu,
 kotrež w Čechach nadešdžes, wminu
 z Antych wobstojnosću a su hariba
 za žělawy a inteligentny česki
 narod. W Terebach ma kola kóždy
 kóžkat a žiwosćer, bynjese khudši
 byt, sam swoje polko a swoju kru-
 wičku, z kotrejš swoju rolu wobdžeta.
 W Kolínje čak zasta.

Tu sej pomyslich na bramborskeho

395
 Krála Bjedricha II., „Wulkeho“, a
 na generala Dawna a na wěrnosć,
 zo žadnu štom hač do njebjes horje
 njerose. Bjedrich I. so mi ženje
 spodobat njeje, swojeje njewěry wla,
 a do ketk nym w nim Bramborca
 „KAT' & Foxir“ zeznat, kiž bjeje,
 hiž-ku-li je jomu nohu stojit.
 Slezska, Hanowerska, Westfalaska,
 Nassawska, Pólska a Sakska možn
 wo tom wjedrowe štučki pisakić.
 A štož je njensise sakske Krále
 što, - by drje tež w njes ystuzem
 Bramborškim zotřku dawno pře,
~~by~~ wjetane byto, njeby-li Ra,
 Nowska byta. Njemóžn soj myslic,

zo so tšě hrěchi, njesprawnoće a
 hrubosće, kiž je Bramborska
 nadosć woběšta a džensa hišće
 na Polakach a w Delnjeje Łužicy
 tež na Terbach z přenišowanjom
 Dale čini, Bohu tak spodobaja,
 kaž so to w bramberskich stawiznach
 piše. *Iustitia est fundamentum
 orbis et pignorum et populorum
 et singulorum.* Sprawnoće je za
 klat hrěta a kralestwow a ludow
 a jednotliwcow.

Zo ma Čěška tež ant
 kotun in dus trju, byr njeř nic w bym
 měrje kaž Tapska, wo tom swědca
 mócně w henzje cukrowijow a so
 w arijow

397

W Potycku so pohołej čisci. Pardubicy
 činjachu na mije začisc, zo je to
 njerjane město fabrikow. Wo jěcha,
 njach, koprej so tam wotdjerzjuja, rym
 husto čitat, ale widjat nič njejsym.
 Zubozniše městačko je Wusc' nad
 Wórtlicy. Mamy tu dobru znatu, lubu
 mac Róžeu čauskeho Kujera ad mi,
 ministratora, Jěp ana Kocijana.
 Jdy by wjedžata, zo tu moja luba
 mac' na dvě njeu šinje zastarije,
 by ju wěšće postrowić prišta.
 Čah Khwata dale přez Cwitawu,
 pyzy němsku puklavu w čěskich
 krajach. Na dwórnišcu widjach
 poměruje jara wjele židow. Po
 slednja

hodžina jězby je najjeńša. Pře
 rězujes tak njeuowan „moraw-
 sku šwicu“. Je to krzki dot Cwitawy,
 k wobymaj bokomaj wyšše nahory.
 Jězemy přes krajšo Amflow a kóždy
 raz postkica so wěcku nowy prasny
 napohlad. Z bokka k rariju leža
 w cytym swěće starně Sloupske
 jámy a božarna Macocha. Rad
 bych so wohladat, ale čas a móści
 so njeuowolitej. Nadži jomnje pužo
 so pozdišo jóm móžno.

Popatviju w 4 hodž.
 dojěžechmy do Brna. Mać nam
 kupi kofej a mi hišće stonjany
 stobuk.

Wječor w 7 hodź. běchmy w Ti,
 šnowje. Klóšterski wóz a stary přešel
 Franz Swarcbach, kiž je před lětami
 Rhorowatoscé dla w študijach přestat
 a bōry na to tu do Klóšterskich
 službow stupit, přisowjeschu nas do
 cuseje, pot hodžinki wot wšórnišća
 Tišnowa zdalensje do misny lubeje
 sotry. Jotra běše předy w Marijnym
 Dole. 1900 pak, hdźi Marijny Dot
 stary klóster "Njebjes wjota" na kupi,
 dylběše z někotrymi sobusotrami do
 Morawkeje jako ničerka wupnośwać.
 Wosply wuznam na klóster w tym,
 zo stojitej w klósterskim dworje dvě
 cyrkwi direktnje při sobi. Nowa

stuša klóštrej, a w njej wotóžer žija
 so same klóštro ke Bože stušby, druhe
 je farma wosadna, a w njej je z knje
 zom farai woz, "Před klóštro". "Tón
 farai pěka Kolisek a ma šěsć bratow,
 kiž su pohorunje měšni bojo. Je-li,
 zo je so mi prawje powědato, je jich
 stara mać hišće živa a njeje mato
 horda, zo stuža wóitez jeje synojo
 w Knjerowej winicy.

Tri dny, kiž směchmy w "Tri"
 šnowje wostac, mi rybnu so přestoku.
 Rano dječmy do Božejě nšć, dopotrdija
 woprykowachmy bližšu wokolinu, n. př.
 Kwětnicu, Ščěpanowicy atd. Krajina
 je jara njana, šěroke ptočne doty

407

z horami na bokach. Ludo su
 zvjetsa khudji. Městačko Tisnow,
 kiz je mate pot hodžinski zvalene,
 nič wosebiteho njeposkiuju. Po
 potrdju bywachmy štiri hodžiny pola
 soby na parlatoriju, a wpowědachmy
 sej wo, štj nam wtraba a rozom
 na jazyk Kladěšty. Maš sej
 wjele powědać, kizž najbližšom ^{preim} ~~preim~~
 přibuzum jenuž wob tři lěta wkladaš.
 Klóskiki porjad je po zdacu „w Nje,
 pjaskoch wjotach“ něšto kruciš dylki
 w Mariznym Dole. In při Kladějeja
 do parlatorija w istke kuzajny kizž
 su wopyskej znate, w „Njetjeskich
 wjotach“ pak wkladaš jenuž

svoju příbuznu. Zawsce w jara rje,
 spels my, hdyž dněnych z dječátskich
 dnyow nam derje znatych kujěžow
 wchlatamy, ale je při rjenje, hdyž
 móžo krótke hodiny, kotrej hable
 po lětach zaso so wróca, ze sobu
 samej wuzić a wšitko tak pranje
 z mětoby sej wupowědaci. Trěci džen
 dopotruja zastyšach, hdyž so we wo,
 kolnym lěsu překhažowach, zdobou
 plóštske a farne zwony zazwonic
 a bórny měšach so do jich zynkow
 zwony susodnych wšow. Krížich so,
 ale wjedžach kuztom, zo chcychu nam
 prajic so, čohoj so bojachny: zo
 je na wječor wjaty wóte, banyž

Leo XIII., woci do wěčnosće pamiželit.
 Jak hluboko pola w Antym woko,
 mi ku začuwach, zo je w nim
 wulki banj, mity a rozhlady
 banj zemřet. Bóvy zatkach
 Rhudu, stam žonku, a ze sylzoty,
 maj wocmaj mi praji: papež
 zemřel - a pročes dale. Njeje pře,
 hjele prajene, zo je panjza Leonowa
XIII. smjerć cyty swět zadržata, a
 nam podjanskim so při Anty při,
 sejnosci znowa preswětcenje wot,
 Rneci, zo je panjstwo bōžske, a
 soko dle so tei cyty swět z nim za,
 bera. So budza stawizny wo na,
 stědriku, Pin X., pisac? Njech

Bóh wjatej cyrkwi wjele helko banžow
dari kar² Leona XIII.

Krótko wječor wopušćichny
hospodliwy klóštr a jědžechny cytu nóc
a rano pěchny w Prazy. Běše to htu,
posć, zo w noce jědžechny. Mucni
storkachny so spicy na trjeh wjach
dženjnych stawkach a mostotachny
na so. Čez chny cyty přichodny ženi
za Prahu mčić. Ale ja sej, wryž běch
so prošku wrnył, čisć w swojim žožku
w seminaru wrnył a hable pro,
potrdju w 3 hodž. stanzach. Potom
dwińdžechny hišće do „Slawije“, a na,
zajtra rano pušćichny so z Prahi do
Božanta. Mac a sotra běštej wjesotej, zo
běštej zaso doma a ja, zo mym na něšto
wjedželi zaso w lubyk serbskich Delanach.
Jan Wjeńka.

Polska literatura.

(Pokračování z předchozího listu.)

Requitiška doba.

V této době proza literatury, kterou bychom
 mohli říci a nejvyšší skhodžník dočista, zaso
 vrátil postupovat a spouštět. Ze svojí nje-
 přehlednosti bu též přiču bala jednorozumu ludej nje-
 přístupna a jenž za vestých litovny prostředk,
 zo mohli svojí vucěnosť pokazac. Latónska
 řeč bese jónički Ruzjot vucěnosće a vultki džěl
 štacety přecěš latónski. Tak nje možěny do též
 žiwač, zo so nic jenž jednotlivne latónske vna-
 mozy ale cyte fragy do půlčinny dobydu a na
 každě půlku sadn škuru stajije latónska očehovare.
 19. lětstotku stawaše so to proušitkovnje, jako by
 v tym njanosc stila vobtejata. Zněmivosc
 len jana vazěna a přesiáhny vše druzjiny literatury.
 Ruzjdy trosku gžělanj člonyčk vucěš so vót

Dječacych let sem w dišpntaciji; kotraž z dweju
 drugimow wobsteje: ze swetneje a duchowneje.
 Z swobnym prawom moga¹⁴ toliwke spisowacel
 17. stolka Starowolski prajic: „W Polskej mjezi
 nihto Polak njeje, kotraž wo každej swicy ni
 jeno laičnacy ale tež w materskej rěči a wu-
 myslkej rěči njeje. Njenje materskeje rěči
 swetna je duchowna gnećiwosc, w njej bježi
 so hišće traditije Skargi z dženžate. Skargon nastupje
 beše jeho přećel dymnikar Fabian Jankowski;
 přećel janyca Władysław.

Štož poetiske plody nastupa beše 17. lětstok bohaty
 přenja přelozja 18. stolka jak njeplodna na wu-
 plodač. Wot někotrych basnikow su so jeno
 hote mjena z dženžate, jich dźěło su so zhubile.
 Najwaznišo nam znaci basnikuji su: Wjacław
 Potocki; Waspasjan Kochowski a Handrij
 Korotyń. K nim přigamknutaj so bratraj
 Zimorowiczaj; kotraž bu kolisko přenja a so
 Zymorowiczaj dopominajon. K tej samej idyliskej

407
 sili stusa Jan Gawiński z Krakowy. Wójny
 17. lětstotka wopisowasě w mnohich spisach basnjach
 Samuel ze Skypna Twandowski a Krystof
 Opalinski pisač wotro satiny. Kriz z wulkim
 swětiskim wobdanjenjom běš profesor akademije
 we Wilnje a dwórski předar hatij Kazimira
 Sarciewski, wot kotrohož mnohy lacińske lyriske
 basnje, cobyž sta běš wón z Horazom přimorany
 a wšitak studowany. Woschje wón w přerjad
 wěru, kyrkej a wójnu z Turkami staryšě.
 Kazimaz nje dže 17. stolka je pak basen Thijů, Wójna Chotimska
 myšlowaněho Dja staro Potockeho. Dón
 narodzi so 1622 a pisač wšitake normany jako:
 „Fovialitates“, nabožnu basen ze Krystisoweho
 žinjenja. Z jeho žetach namakaja so wjěle
 waznych naspomnjenjow, sudženjow napričo
 Knjžerstwowej nastroje 17. lětstotka.
 W „Chotimскеj wójnje“ ^{wopisuje} so wójna křesćanstwa
 z islamom a to bitwa na ruminjě Cewo a polu
 Jassy w lěće 1620. Hach njož basen z dylu

produkt poesije njeje novu novu tolu gaidžonost
 jasnije predstavja go svojimi krasnymi napisanymi
 Djelom njeje njeina rakaš, najvažniša vrstva
 su jenož sedjiny Chodkievic, zmugity Lubomirski,
 a stara slavita stajnje hutaiva za njeina vrstina
 su voprovac. Jasni bise su v rukopisnyh zbornicah
 a buhale 1850 vudata.

Znaciti dyti Totcki bese Vaspasian Rochowski,
 na kotrehu so hake v novisim casu kedz blivost
 vobroci a jehu jaku karakteristicku zastupjaju
 17. stolka cesovase. V nini jinyh hizu ideji, kotnez
 sto let pozdise ve pulkej romantiky nordenjenu
 Rodjony v krajiny Sandomir voko 1630, stodonase
 na akademiji v Krakovje, dže pak prjedyha
 svoje studije dokonci v vojinstvu a vobčeli
 su na kosakicki a švedskicki vojnovi. Prvi
 svobodny čas piseči Rochovskij basnjajim
 a tak on jehu piona mnoge nješte pesnje vrste,
 v kotrych nam von cyty klassiski Olym predstavja
 Jasnik je dobnj katolik, kotryž na auctornu cytkuje.

409

kedzbuje jako wojak na komando. Pohoda je teg wulki:
 Dze jehu basni nabožneho wobsaha. K česki: on. horije
 je basni: „Ogněd panicki (zahroda knjižny) a
 Kroytrowe čerpijenja wapisuji dohu basni 5000 weroch.
 Z basnikoweho sijena wukhačjeja dale satinike
 malickosće (Praszi) jwotne zortow a wyisotosci.
 Žena wujera, žena wólba njogaridže, byje toho zo wón
 w swyich spisach měnjaja slachy njewu praji:
 K zokitanju Lutominského wuindže opiska basni:
 „Kamion s'wiadectwa? Jaku dwehny přiwisowari
 Sobieskeho bu Kudowski k Jakejga swyje historiske
 Džeto ga Kralowstkeho stawnigarija pumjenowanu.
 W iswobedženje Dina wot nadpoidow Turkow
 česnje basni: „Džeto Gostkie, a sklonenje dyrbi so
 teg hišće pod wliwom domjacych a politiskich
 pudańkow w poslednich letach spisana: „Palmodya
 poloka? mjenowac. W staroby wotryjiny so cyle
 swětneho wukhaidu a scanny so na swyje kutha,
 hdyč jenz w bibliji: spudobarija naniaka Pac
 Su swyjenie w letě 1699.

Flaudrij Korztyjn wukha džeš z Krakowy a to go swjětu,
 z kotrejž wjacu wosobow na literarnym polu džełachu.
 Hieronimus Korztyjn spisa alegoričku basni: „Swiatowny
 rozkaz“, drugi Stanisław přeloži Racinowu
 „Andromachu“, najwazniši pak běše Flaudrij
 financy minister Krala Kazimira. Tutěch
 najwaznišy džełe stej: ascetiška basni: „Poknto“,
 „příklad zelwice a sebyzaspěcha, a njane powěšćanske.
 „Pydre.“ K podložkej stuzerě jemu grecki mythos
 w italskim wobdžełanju.

Wětke přiněženy k prosy luteje doby. Polski stanj
 pis 17 a přenjiši přeložicy 18. lětstotka. natyžnje tež raz
 w přjedawšich časach dwe řeči: laicnisku a pólsku.
 Najwazniši staniznanjowu: Pawol Giasocki,
 Bregmyselski biskop, spomnjenja hódny přez swaje
 wjepřičerow napněči jezuitam. Wón wopisa knjžonje
 Sigismunda III. a Zbaldystawa IV. Dale hjiž z maty
 Kochowski, Kofny, knjžonje Jana Kazimira
 a hičata Wisnowieckeho w 4 knihach z mjensom:
 „Climacteres“ wopisa, je to wazny knjžol druheje

polujicy 17. stotko. Wansarowski kanonikna Lawjoni
 Rudawski podawa podawki wot Jana Kazimira
 k mērej w Olinje 1660. Njeto historiskich powědanjow
 zawostaji ermlandski biskop a kancler Hansrij
 Zatuoki 5 wulkiš zwazkow swujoj korespondency:
 Epistolae historice familiares. Historiska kritika,
 kotraž pubracowasě w wjěleji mawohus' memoarow
 žoniskich knižki a dnich přispomjenzow kotrej
 su na powšitkowne politiske podawki přičinowachu.
 Najkřepomjenzija a powědanija přispizija su:
 Kanderjej Radziwillej, Niklawsej Jamiotowskemu,
 Sićpanej Wyżgarej, Franciszkanej Džolackemu
 a Erasmiej Swinowskemu. Wšole wsěch spisacelow
 poksteji přez swuj literarisku wobdarjenost
 a wulki humor wuznamjenzijeny Jan Tasek.
 Wotke lěta wuziwaču su jětu dźěta wot otawjenzow
 a spisacelow. Spomjenzija hodny jěhišće Harcin
 Katuszewicz, kotrehož memoary hakele před knótkim
 su wudachu: „Pamiętniki Harcina Katuszewicza,
 Karytelana brzesko-litewskiego.“

Na koncu chcemy sebitište spisatelow myjch poznatihty
 Dobru a stawnym Poniatowskim wobhladač. K
 titym stusě najprjedy Jan Jankowski; přičel
 knaha Leszczyńskiho. W lécě 1730 wimže w Lvovje
 anoniimka brošurka pod titulom: „Konspekt
 bez skrupulu w Polsce“, kotraž wyje mjiměšow
 nacini a dvě lécě pozdžiš. „Pros wolny, wolnosci
 ubezpečajacy“ stonistow Leszczyńskiho. Spisatel
 roidzi wielake dobre reformy k polepšěnjju con-
 stitucije. Z rowišič wotconow dyktator su
 Kiwki biskop Jankowski a druhow Tomarski nym-
 nowac. Posledni gartupi do mjida přimistow, a
 skonci swyjs studije w Romje. Z pomocu Jankowskiho
 wuda wón tak nymnowane: „Volumina regum“,
 Jemu anajny so tež za dobre wučbne knižki Jo-
 Rowac a jako publicista wrostupi wón z anoniimskimi
 spisami: „O skutecnym radspowobio“, hōžěj
 so wnjasnjuje, kak škodne liberum veto je a hōžěj
 so lepší reformy namjotuja.

Na koncu doby woideněžemy tež hōž přěnjě pos.

pyty kriticku wobzjetanja pólskich stariznow.
 Gnszoj Kartkner, Lengnich a Franck dadr su
 do najicšćeje a njojaserejšeje, do stariznow
 pólskoho prawa. Stariznow a publicista Synian
 Stanowolski; kanonik. z Krakowy, pólski law
 njošenowany a Kaspor Kresiecki gawostojitaj
 wazny material za pólke starizny.
 To je wobsak jězuitiskeje doby, tak daloko hac
 ma waznosć za literaturu.

Lijonje Brahmanow w swjatym městě
 Benares.

Wo wěry, z kotroz wobydlerjo Indiskeje, w
 hindyjskich bohach Brahma, Wisnu a Siwa
 čescija, njo mužny sebi wěryčomym kraji ždne
 woprijat ćic. Tohodla dcaony sebi w luty m
 předwotku tamne gajimawe počinki a wasnje
 trošku wobhladać a so w dnu K brijoham, rěki
 Ganges podarć. Při tutej rěcy, kotruz hindyjski jako
 boha čescio leži město Benares, indiski Olymp, sydo
 jich přibohow. Kobjebany so tohodla djiwac, zo w
 běhu lěta milionny wěniwyd hindus do Benares
 pućija, hdyž so na wěhdy 1500 přibojskich
 swjatuicow namaka. Tute su najjolejše z
 wěrywymi, kotroz so tu modla a wopruja.
 Rěka Ganges běhuje so ze swajim brijohami we
 sěm okim kole wokoto města a tworí wutke městow.

za snyatnicy. Stěž so w njej Rupa, wučerši so pu
 jich mēnjenu wot wšech brěchow a nastupi prany
 puc' k wšernej zblōžnosci. Wulke zdingnje knjōzi
 wokolo reki a snyatnicow, staty socy to pobožny d
 čina so tu, muzjō, žony a dčeri, strowi a chorj, k hudi
 a bohaci, wšo so tu wučeršaj pisanj. Spod'iwne
 a směšne su ceremonije jich pobožnoscow. Tak
 pyta seki kōždy při wobpadženych brjōha d reki
 městow ke Rupanju. Stěž je tajke, anjakat,
 wopruje někotric rōže, kotrej so wody čisnje. Ta to
 čerpa z ruky wodu a směta ju, wjedžiwaj na přetate
 čela, kotrej mima rjehu plowaja. Pětko styknje ruce
 a wučeršaj, druhij prany, druhdy lěwu ruku pozbehnjaj.
 Potym padnje na kolena a wokosnje pobožnje
 blōto brjōha, pokloni so do wšech koncicow swěta
 a pozbehnje ruce knjebji. Ta to čerpa z masagnym
 sudobjom wodu a wučeršaj ju na přec' stoncej čas
 do reki. Stěž je z tym hotowy pomaža so cyk z blōtom,
 podnisi so jinu abo dwójcu ne wodže, go by so gaso
 woptokat, wučeršaj swj turban a rubisku, kotrej

wokoto, scěhnyow nosy, wozdžoje so z nim a žniti
 so ludowych synach. Woni je z tym swój wědny
 koinci wopar dokonjät. Tola-tatón wopar jodr
 moreho hindus je jenz malickosi jurne
 wulkotnym ceremonijam brahmanow.
 Brahmanowje je stara indiska aristokratija,
 z kotrej jich mješniy wukhodžejin. Woni wuz-
 namjenjeja so hižo přez swětliu kagru khotne
 wylieči z wysokim cětom wot jednowych hindus.
 Dale rozegnarwa jich třiwi baturjama šěšre,
 kotroz so přez cěte, khibjel a namjenja k
 prawej ruce del wu přestruje a jako gnarja
 indiskeje aristokratije wolehdnje. Hižo cyte
 gerdžerjenje brahmanow pokaznjemam
 karakter anjokohu potkada a dotholěneho
 wupominanja. Jje drasty jenz z kubiskom
 wokoto scěhnowdžoci wustana brahmanowje
 wšednje hodžiny dothu při brjohach reki
 pod swyimi stonjanymi krywami a wrde
 so njedžiwaje na počla nič so kupacych.

Woni njowidz'a nicu, što su wokolu nich stawa,
 ale žiwaja žiwost' go bychu pranyj probuzni
 byli. Pows'itkonye dimesnyje skutkuj'a na každehu
 njegwate jich habsidam, jeto smek, z kotrymž
 woni swój dych podleńja. A to stawa so takle:
 Zrahmana gatyka sebi z porstom nosown džeńku
 a taji přez druhu tak dolhu powetr, hač može
 wstrac'. Potom gatyka tutu a dyda přez přerjju,
 na to gaj přimnjo sebi cgly nos a wostanje we
 hlubokim rozpominanju so mychilaj'a a njedydaj'a
 sed'ja, tak dolhu hač to dže. Wotko wotewri jednu
 džeńku a wospjjetuje cyty. postup samo hodyny
 dolhu. Nekotri wumyjedu tutu habsidam z tyni
 gu ma jinej mozgy stej'u knice do stonca h'oidaj'a a
 z porstami palenja, mienju go z tym glych dychow
 wotewriaja. To jich wewje je každemu slonyckej
 wěsta ličba zdychnjonjow přimnjenja. Cim dleje
 putajkim jeno zdychnjonje traje, cim dleje je slonyck
 žiwj. Takowda pytuja woni dych zdychnjonow, go bychu
 pranyj dolhu žiwj byli a při tyni spěwaj'a wěstu

479

modlitvu mantra njezovanu. Tudu dyrbi kuzdy
67 knoc¹² bjez gadychranjenja usopirvac. Dalj njez
jich suz casami pod. unie a dolho spody vody vosta
tak su seti sama mysli vori su zatepili; tola
skoncenje putagaja su gasu cyle cerni ve voblicu.
Jich mysle bechu v tym casu na bohovku neki
zlozime, kak bychu su preez vopos svojih hradov
votnyje mohl. Vyse toho ma kuzdy sudoby je
svetleje bronzy pri sebi, kotroz k voposam stuzi.
Tak nacerpa sebi hornu vody a vubije ju gasu
pomatku podla njeleu pacenje spicovaj du neki.
Drubi hornu pak lije preez dlouze rukou, treci preez
paristy acini podla je zrciu vselake usomovije.
Vetku lije vodu ze spodobanjin, hactunjez su
v njej tyrcy khoryd, a vusadnych kripajin,
hactunje tamctovjeste ceta plonaja a su prvostanki
spalenyh celov du njej nje taja, - to jehv nje myli.
Kdyz je skoncenje g tajkimi vobstejin vscemni svoju
hudziny trajacu nansu polozenosti dokonjat,
nappelni svoji sudoby a puda su k sudcanju.

To tutaje probuzivost, kotraž skoruhač du připutdnyja
 trajo, njemas njemujij brahmana nič jěsč.
 Tola tež e jědži wšutakruć njěndže, kaž puka nos,
 won dybi hišć dotho čakač přědy hač možć započć.
 Ceremonije, kotraž ana tož tu wobkročkowac su mnohe
 a wobčěžne a tohodla jě byjž džiwa za jěnuž dwojij.
 wob džen jě ato připutdnyja a njěndž. Před jědžu dybi
 su boham, kotraž cyrobu prskičija, wopowac. A to
 najpřědy wuhenzij z tym gusu dženwu w konowym
 sědobyja zapali a so swjate knihi citaja. Potom
 dybi brahmana swjatu wodu pic'a njěnowane
 habsidam wuspjětowac. Hdyž jě swój wobjed, kotraž
 z najsa wobsteji zranil, myje sebi nacy a wopruje
 kždemu bohu nekotre zornjčka. Wato prosy sebi
 z popytóm cyle čěto a prosy boha Sivu wozkřit za
 swybu a škot, boha Wisnu pak wo dotho a gbyšowne
 žirujenje. Wotku přěhutyje před křežju male dže
 za Rhudydžja škot. Hdyž jě z tym hotowy, myje sebi
 zaso nacy a wotki wuspije něšto swjatej wody a dydny
 so skončije k jědži. Tola tež nětko njěmje sebi sam

185
410
ničò brat' ale dylbi còkar, donij' jomu žony a hoby mōd
njeposkiča. Za taterje stuz'a jomu topjena bananowy
stomow. Po jědži wotmowaja so zasw d'akne modlitwy
Tajke woblegne a mnohe ceremonije dylbi wobohi
brahmama wšednje wotked'bowac'. Jehu nabožne
winowatosće traja wšednje hódiny dohru. Jemžem
so tohodla žiwac', zo ma malo časa k d'ětu. Wom je
w snadnych poměkach žiwny a powšitkownje wotjed-
norehu ludu čōcěny.

Stož mētko mjeno brahmama nastupa, je
wone na sechowace woišnje nastate. W starych čāsa
bywadu snjate wučby hindow jenož čertnje w ludže.
Tajkič pak běše jich wulka mnohosć a tohodla budu
wosebje čī powšitkowanje čōcěne a k wukonjenju
woprowu a wotdžengowanju modlitrown postajen.
Kotrij mōžadu najwjač lutyd sw. modlitrown
htowy. Dokelž pak so htowna kagnja pola hindow
brahma mjenowase, budu tucī w hawicēni taj
brahmanojō mjenowanī. Po čāsu pak so tute božē
wučby w starym sanskriticē spisadru a z toho nasta

mesta gberka 1017^v brahmanow woprijaca. Tuta myjonyje
 so Rig. Weda a je metriše swjate pismo hindow. Po činu
 spytachu brahmanowje každu brahmu, samu každu
 stowu pro swojim zmyslu witožować a samone
 mienjenja a porjedžjenja přidawac, kotroz bote z
 přibohotwom zwisowachu. Tak nastachu tamne
 bludne wurby, kotroz džerioniši džer w Indiskej
 naden dženy, jenoz w přitubnym džele je suhišće
 stara Rig Weda nepřemjenjena gžongata. Tez brahma-
 nowje džela su metku do njaj drugimow, kotroz su sebi
 njepricelny zmysleni. Wšitcy jak swa jako wuzna-
 mjenjjenje swyjeje dostojnosce spomnjenu katmjanu
 šowu.

Na koncu hišće stowka wo wukublanju džeci pola
 brahmanow. Hdyž je syn wosme lěta došet, dźstanje
 na swjate wo nasnje katmjanu šowu, při čimž
 so jehučeto z woljom žatberje. Potom wobleče so
 nowu drastu a wotruje wotkonej a hweždau.
 Tým zastupi do njadu brahmanowa dźstanje
 „Dwidā“ (Dwójny narweženy). Každyclonyk

Dyrbi jemu na tutym dnju čes' wopokazajc' a jemu
 pristupowac'. Po jich nahlowadach je tajki brahman
 wyacy dyot' samu wyjad. Europejancu wobhlady
 wowni za wjeditych stwojeniu a gda luja su wsělu
 wobkhada z nimi. W swjatyh městnach maja
 brahmanacy skladnice' swyje nabožne wnowatow
 dopjelnie', tu wjedijobaja se za ničo starac', dokelz
 pobožnych pucowanu jatknožnu dostanu a wsělu
 dokhody z woprowu a swjatnicu. Každohu pucowanu
 wobčeznja wowni na lube wasnje. Tajkich luđi
 česca hindus jako swjatyh. Tuci wobkryjebny
 nabožne naležnosće ludu, kotrych přez tri sta
 milionowu licu.

Nasnja a porincki prjedawšich časow w Hornjej Łužicy.

Wšitke časy su jako časy pycharstwa a wulky
činjanja powitkowanj z nate. A woprawdže so
tež wjele na drastu, pychu a druge wěcy natowrje
jacy nymenje wosobny dosi'byc; každy pyta swojich
sobu c'lowjeka přitrychtic! A nymozamy so toho dla
tež d'iwac, zo wšitkym faluji a zo so na hrbje ne časy
skarži. Tola nymozamy so sp'okujic, we prjedawšich
časow beže we wjelakich nastupanjach hišće hwoje
naši prjedawnicy nas w nječinjeli přitrychticu.
Zudže d'ijo toho dla zajimawe, hdyž sebi powitki a
wasnička prjedawšich wobydleri Hornjeje Łužicy
tawku wobhladamy a to mješćanow a wjisanjanow.

Roz mješća nastupa beču sebi to přez překypotwu
wulke bohastwa nahornadžite. A přetwuk toho bese,
zo so h'izju²⁰ 14 a 15 letotatku wjele přinijozna drastu, drnjajam

nadobu a sručenje wudawasč. Tak musaći zduy
 drohe sukrije z dołhimi slapani, slubne ruene a
 sijece paski a znyapki, nuzgě pak woblecenje a
 čapki z drohotnymi kuzdmi wobsite. Plonus wo-
 hidzjadu cuze wlosy a gwałebědu tež hižo cuze guby.
 Pomady wonjace mydla a wody budu powiškownje
 lubowane. Tešto wušetne bese prawni dołho a kónčite
 črije musyć a kholowycze wšelakich platow zesite. Džešć
 tajkemu nakładowi bu wyšćowić nuzowane hroto ze
 zakonjemi zakončić, staj so tež bory sta. Tak budu
 hižo gahc wukazy wudate a w nich prustajom, kak
 ma so kždy stan gadžengć. Hoz tute bese jenuz
 žwan a žwan kam ganyžtych měsčanow drowlone
 somucane a židžane sukrije a wodžera musyć. Ryba
 smedžić jenuz ze złatoho mjěcazka, nuciču paska
 a nekotrych złotych pjenočonjach a niobrach wobstejoć.
 Žile wobmjožowane budu jednoru měsčanju w
 tym nastupanju a tež stuzžowni dšćowdu swaje
 přikazy, kotryž so hoć dołal nuzje tak drasćodn kaz
 bohaci. Tola wšć tute přikazyje wobkrožbowadn so

jenoz malo a mejadu tohozto malo wuspěcha.

Kaz při drascě, tak tež njesměny natožk při
 swjěženjach knjižěšě, jako při kwasach, slubjěnjach,
 knižnách, pohyblach a druhich zakonach. Tajke
 swjěženjě njeswotčěnjě gwardu so jenoz pola wosebnych,
 ale tež jednoru darach sebi we jich wuhstowanju
 wulku prěcu. Wschyje wulkotne bedru kwasu,
 přetož wšěm běše woto cěnic' gnyazk mandželstwa
 nanajěnjatocnišů swjěcic'. To nje so hnto telko hosci
 naprosy, zo samu kwasne dary njeswotčěnjě wudawki
 zannac', ale wto daj mandželstwow mějětaj do toho
 wotplacěwac', přijedy hoci běše natožk zaranajny.
 Kwasu trajačnu nic jenoz jedyn džen ale druhdy cety
 tydž'eni a njeswotčěnjě bu při tym jedžěne, přte
 a nejwone. W gnydžěnjě njeswotčěnjě přtož
 z lěta 1582 při kwasu njeany dydi 12 wosobow při bližě
 sedžec'. Byz naproje mjadu so jenoz z du wotwosc
 wysi woscě přtož sedžec' a přto swjěženjě dybyšě nawsženjě
 nadsě gapiš hosci přto podac'. Wazne bedru tež sluby
 w swjěženjě wotku, při kotrych bu wo njeswotčěnjě.

naidobje oi zamozenju jedriane; Karoznja pispoda
 nje njeosec pjenacen a dosta wawiwane putisku
 Tez pwi slubje bu hjoz hoscowanu a nejwane. A
 njecoi pried kwasom bu njewjenje z piskanjim a
 spewanjim holdowanu.

Stoz kricizna nastupa wobzjeli su na nich wone
 nyjele Jonowa lak bu prikazane gornjaj jenuz 12
 pristup. Tez na njedzelske wopyty priedjednu knižicu
 z cytej cnyjodu dobnyd a gnatyd, stoz so tez stowase,
 kady njedzelnica kornst dzece. Njebese tez tehdom
 nicu naidpadne, zo samu gony do kordny na piwo
 khotjadu. Dulke njeno mejadu pak nejne
 gabawy. Tute wotmewadu so w poidnicach, kypnicach
 abo drubich zjorwyd twarjajjadu. Konic ke zloware
 so na pristojnosci a lolkomysdne nejne bechu zakazane.

Wetko hišo wetko wo domjajnych ziwjajnych mawicajnych
 Wobydlenja bechu ciste a wokolo blihu bechu dylke tawky
 a pomocane stolcki; Kascenje dzechu gake do lujda
 a stowachu rano gake. Wob djon bu jenuz 4 krowe
 jodz'ene a to nane s. hody poliwka, 11 hody wobjed,

w 3 hrd' arvarina a w b. hrd' nyicei'. Cyroba beše
 tehdom jara tunja, tak placěse wokoto l. 1520 kupa jiji
 10 pyonjokow, smut celacelw 1 nr a hnoya 9 nr.

Hdy smy sebi metku zinyenje w mestach wob-
 hlowali, přerězamy k rybnym. Tez nyčonjenje
 namakaja se w wyjedziny w wěku přerězky
 Dubnych wobstejin wscioch. Stejšće burtwa nyčěš
 tak hubjone, kaj so to husto wopisuje. Zohatši burtu
 beču hnyje tak derje zdiwi, kaj jich knjogaj, mnadu
 se jim w jedzi piču a drasce. Tez zelarěny a čeloz
 mžadru ze swojim wosidom spokojim byc.

Zo so z tajkeho denjomeca tez na wscach nyčote zinyenje
 wntwoni, so samozurni. Tak beču přimja škotna
 pastwa, škoricone, žare a druhe wyjedzěny, jako
 kerušě, přistničy a wšelake ludowe gabawy přičina
 k wyerolosciam.

W drasce knjogěse tohorunja pyda. hnyje wosad-
 kožane kholowy, suknyje z wulkimi zakarni
 a kreplenni a dolhe wlosy. Spozijowna beše
 zonyca drasta, z kotroz se telko nakladaj činjěse

zo budru samu, wysnosce mgowane ze zakonjem
zaknosowac.

Kunje Raz w mestech budru tez swjedzenje ma
wsad z wulkimi natykami wuhotowane. W
Kucijna pri Khadzese wjile Knatrow, a pri pohnjeh
bedu zony botydr. ptaedickad. Spwz'rowe
wamicka wukpedzko wadru so pri Kwasad.
Hdyz be narozenja wo njenyescinsku ruku
pysyl a tutu dostal wotme wasc so sluk na
swjatoene wasnje z wulkej hoscinu, pri kotnej
so tez p'ocelju wotz'etidru. Pred wewowanjem
dese narozenja z hoscini po njenyestu a potom
hwyed'edru ju z luyku da sytkuje. Po wewowanji
wotmewasc so kwas pola njenyestu, na kotajny
mēj'edru narozenjowu hwsca cestne m'atru.
Pri wobydz'e bu Khoranija, Raz h'isce metka,
da taleri za hencow, brasku, Knadarja otw. hromajem.
Po jedzi p'wadru so witye da Kocenny na meje.
Tolna na jednym dnyu mjebese dasc' toz h'isce ma
dubim, tr'ecim, kaj samu na stw'orty m dnyu

bu kwasowane. Na druhim dnju bese njemnyj
 kwas prola narozenje, hdyz mejadru njemny-
 cini husec cestar mestur a na trecim dnju staji
 stonka pri wobydže njemnyse cepe na hrowu
 z cini bu wznamjene go je melko mto dazna.
 Njedelu njecese su tez hujom mto dy kwas.
 Reje a hnaic bese stajnje wazna wesc, ktraj
 smujhu njemca njenanaka.

Taka stejice bnskeho ludu pismjeni so z
 pocatkom 16. stotke w hornjej Luzicy dospotnje. Woskye
 sta so to na woad, hdyz mejadru njemnyse wulke
 wobsedzestwa. Huzjo budu jich wobocenje a cekarjadru
 pod'ozu njewolnistwa cegko. Jemnyjo gakhadadru
 z nimi jako ze skotom. Pese' drow w tydzonju
 dyljadru wbyz na dworach a honach Knzejstrow
 wot manja hac do njedna krusc dz'elac, z knidom
 pohonywanis wot hrubeho bohota. A hake njecoz
 hdyz buda mcinia spwene mjadru na swyjc
 nolo mylic. Toz wot swyjo wobsedzestwa, dyljadru
 hisec dawki dawac. Tute wobotajnosce pulejaidru

so hake ze zbehnyjom njerwolnistwa.
 Teg pod drubimi cęzami mejadem hisec njerwjeno
 cęripjec. Rusjegny cęnjadem wosy njerwete, rusjadem
 a zapalawadem stoz mozoidu. Tohorwjia caladem
 wulke syly proseri wokolo.

Wulke piewidzimy k piewerkajom matykom
 tamneho casu. Tute pokhodzjadu z pohanickich
 casow sem a wylo z nich je so hisec pola nas z dzejot.
 K tuty m stusa wodby swjodzen' maleda abo
 spocatk nowego leta, kotny z pohanickich casow
 pokhodzjo pola nasich priedronikow wulkeje
 wagnoste doci. Tuci cęstadem njerwjij stonca
 jako boha, kedzlawoidu na jeho wobrotu a wng-
 nanjerwidu k dzy ze swjodzenjom. Tak bu piewi-
 den maleda jako spocatk nowego leta wobhladowany
 a na pchowace wasnje swjodzeny. Holcy bohadem
 ze smnekowymi hatozami w kukach wot khezjo do
 khezjo, spewadem wysoke pęonje a wotadem: leto
 nowe leto dze. Potom wudzjetoidu sebi znamje
 ze stony, kotnej bohauku serjence, Snyjcterieu

myjowanam predstavě. In na dotho gandy při-
 ciniwsi, myjednu jin ze wosy k spaleni abo zo bydu
 jin do wody podsuněli. Při tym myjetadu kamjenj
 abo kije do wjey, mēnija, zo štym pryjek' prwyje
 wibc shubi a ctowjěkaja před mowom a khoroscami
 skitani bywaja. Často nosědu Smjertnicu tež
 přič prwjěpy a myjetadu jin na wje hona, čohozdla
 hndu krawna bitwa ze suoderni waota. Tuton
 myjedon běso na tež hišc' prwjedženj khoroscaw
 zženjat a to hro do 18. lětstotka.

Tež žona, hišc' wobkrawane wosnje přič
 wotporu khodjty palič je prwostank mēdrišča
 prwjedženj noweho lěta. Lud' je podawigru shubit
 a wjocy mywed' zo je to maletna prwjatowosc myoli
 zo khodjty palič.

Druho prwostanki prjedorwšid časom su jibrowne
 jedranje, bozedžico, wotajlic' patergicu a wyžonje
 seidowyd stonow z prwjestwami, zo bydu
 pranyje myjolo plodow mješte. K tomu přisajit tež
 swjato, inake wohnje, kotnez na wopory, kiz po

na hrozd přiboham woprowadnu, dyominajir.
 Cyle do zapomnyjea je přisto, jistowu moe
 woda čerpac, kteraž mejeo moe ludy mstodich
 a rybnich čisic, předt, kajkiž wrochje gony wob-
 redz'kowadnu. A na jistowu jednanje du-
 pominače před reformacija wasnicka, dyaminja-
 neho wosota z wulkim holkum wokota přelo-
 nasyo, stej ka pozdiji z Kagane.

Spodjowu a spomnyjanija hodu beču wob-
 redz'kowaniu w hornjej Luzicy a někotrych
 krajinach Němskeje při stajenji megnikow.
 Stajenjo džedru y orjodu holkow na swotajenje
 meatna. Tu wotloziču každemu mowu plodu
 zo bychu sebi taci meatno, hdyž meješe so megnik
 stajic' derje spomjatkowati. Tajki swotink
 Knjezeše hiše před knótkim w pakajicki d'olpach.
 Tam stajenjo holkow y hlawu do wosty teje
 dženy bykarydu, so jid' prasěj, hanc' budza sebi
 meotna spomjatkowac'.

Tohoranja namakowdu so při Ruspoid přjedawicich

časow wšelake wosebitosće. W čas, hdyž so hišće
pappjena pruwitkowanje njětrjebasć a jěnož někotre
pisac' dokonjowachu, trjebasć so při kupowach jako
quittowanje dajewu ze zarěčkarni; kotraž wustajenje
časow wotplacowanja woznamjenjowachu. Kozdy
koz by zarěčk při placowanju wotněwanjenu. Dokelž
kódnimjenjenu sijnjeryžadnje njěhodźasć so cyta
kupna summa zaplacić dle mějese so po čas
wotplacowac.

Skončnje dcewny sebi hišće přijedawne spowźiwne
khostanjia wobhladać. Dnjeje takke běše tak
mjenowane, w ryncy stac. Tute khostanje na-
tjowasć so při swojich podnichach, jěbokach a Roha
hanjenjam. Dose wobstejesć w tym, zo budze
winowaci na wosebitym městnje, najbóle při
kěndrowych wrotach k stolpoj je zelezny mi
runcami přičinjeni. Tu dychjachu stac, tak zo
možese jich kóždy widjeć, kotry z cyrkwy přindeje
čohyždu so to tež wosebje mjedzeli stawasć. Jich za-
winowanje tu na tafli před nimi wisacu napisane,

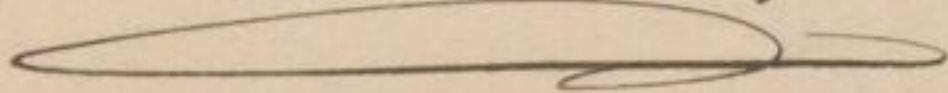
Putem podoben besede druge khostanje, kotneg^o w
 tym wobsteje^o go so khostancej wokoto sije belogru
 pyntka pričinu, pri kotneg^o na njicagku gworske
 wisac^e. Tak len lutvis so torhoscu wokoto wodzeny
 pod mowynskim strom lubowow, Spodziwne
 besede khostanje pristozacyer a wadzacyer z drowow.
 Jim pričinu so tohomnyu pyntka wokoto sije, pri
 kotneg^o pak na njicagu blesce abo cizki kamjens wisac^e.
 Turbydn so ludzi na khostanych koczblini cini, djedn
 stuzawnicy swedku a dnjadn na kozki. Na khrubice
 winowatyh pričinu so sismowospenjese jich gawinow
 wanje. Na swic^e gawinowanjam pričinu b. kazni
 postajoidn so cyrkwinске pokuty. Hronny dybyadn
 3 mjedzele dalku na Dzijid, sluzbowe pried woltarjem
 klece^e a budn gady woltarja wewowanu. Na mord
 mordawstwo bu wosta sunna pjenjor postajona.
 Hlostnik dybyese ga skoncowancho Dzijid sluzby
 Dzijid dalc, do Roma abo do drugoho hradowneho
 miesta pucowac, Dalk mejeso so na meatsje, huzej
 beso so skutk stat, kamjentny Krij abo Kapalka postajic

zo bydn, so nimo khodzaci za skoncwansehu
prowodili. Tojko powniki namoßamy na wielakich
mestnach we Luzicy.

Sto hinc cistota pojedawšich časow nastipa
dykt so pti pomyšl', zo so na tutu wulka
přeca njematožowabě. W mestach beje na huskich
a njeplostronowych wulicach troška sňajacy
na pohlad. Zo dykujete so wulicy njese' a ošci'e
na to pět ničto njepomyšl', ale wyšě toho
so tu wiš přewostanki, kaj samo hny njitadru.

Tak netko z tutoha knožkehu přehladu
widžimy, zo přimmanje z tak hroto starych
nyšic, dlanym starymi časami? ze skodu za
naše časy njewupadnje. Wšo je so na kajkež-
kuli wasnje k lepšemu přewobrocije. Hrabosc'
a njedostatk, mjedžostatowšce njepokazujetaj
so njacy přewitkowanje. End je swyje dradowne
mocy wudospolnit a knoci' so nastupjajacy
pucis přeco dale a dale.

Ničat Nič.

Tak móže kurtanstwo ludźi zaslepjeć!

Slóž čłowjeske ziwjenje znaje, Dyrbi
přidac, zo so w ludźe hišće dosć přiwěrka a
wěry do kurtanstwa z dźěla z pohanskeho časa
sem, z wulkoho dźěla pak dla mateho rozruncěnja
we wěcach wěry nastěžu, namaka.

Zemisi, zta wola, kotraž blišemu na časnych
kubłach chce zškodźić, pyta často swój škil pod
mjenom, kurtanstwa a z tym potom ludźi
najlěpje a najlůbže zaslepi. —

Štyř před třicjećimi lětami syčcy wječor
w Lawanje z pola Džěchna a z tón na wěži za-
stysachu, zhónichu, zo je młody muž „Hänsel“
na tamarjeje štelki Ha z rybla padnył a so
zarazył. Tola što nětko z Ljinn a jeje 6. Džěćimi;
wšitcy ludźo na nju su, dōkela ju za khodojtn
mějechn, kotraž bě to tež mužej naćimila.
Jenwř jeje susad Benz, kotryž njewinowatu dušu
znaješe, kaž kójz farai a kójz wučer běhu ze nj.

Tuči tři chejcha přiměrk a kurtenstvo w
 ludže cyle podušje; polajkim knjez farai w cykwi,
 knjez wučei w ōuli a Benz při štěle přitomnych rozwn-
 čec' a wšilke podawki kromadžic' a je přepytowac'.

Štyri mjedžele po smjerći mjenowaneho člo-
 wjaka sta so we wcy spodřinna wěc.

Polu Knoblec běše cyle twarjenje zakuzowane.
 Knjez Knoblowa bě Lejnje škle počičta, a lědma
 bě škle wroćena, započa so njeskutk.

Džěšac'er, čelwjeny Thuma mjenowany, žybjese
 škornje namazac', přemi namazawši, wujedže
 tntón z rukerjom, dokeli bě, kač wón mějese
 maz zakuzowany. A před wocerni z kromadžonych
 sta so to tež z druhim. Hlej Thuma bě tež kto-
 dnjta w powěšce widać; mjennjcy Lejnu.

Thuma picu w hródžach přepytowawši, njenamaka
 pak žane kurfanske znamjenje — tola skók
 padaje kaž muchi.

He wulkej wurzy posta so po wocerja z Klinger-
 dinger, kotryž hišće lěpje kurfantowju radže člo-

438

naše kaž krjez fasai z kletna. Hončei smoje skutki z kijom a mudrej hubu za 800 hrisnow počiniwši, preji: „Pripolnju wokoko 12. přin-
 dze žona z horničkom po čěsto, tute je nam
 wsilko to načimila, ny pak ji dejće a štož
 woslanje, to spalće. — A klej, Lejna přinidze!”

Za dvě nježeli žoni Bern Druki podawk.

W mlynje khodžeše zemrjety mlynik w
 nocy wokoko, kruny nič wjaj njedejachu,
 konje a Druki skól běrješe dele, hač runjer
 měješe mlynkowna najrješe a neplodniše
 pola a žuki.

Ter to bě Lejna zamynuta.

Mlynkowna faranja z kletna ne pomoc zamotawši
 ponješaš jemu, kak je susod khodujtu wisial,
 kajka bě zdračena.

Krjez fasai kródž překladawši, nanjerca do stopow
 wšelake džěrki, hwěč mato papjerki nadyka,
 kotraž mójedu mlynkownu před khodajku zakitai.
 Dale dylješe wonekródž wuwjedzić, dokelz móhše
 khodajtu na starej stamičcy wisai a trójcy w

noy spody korta sklowana hrózi wobhláseć.

Tole bórzy wusmjeseš samasebi — přistaji món.

A klij kajke mjeroda zhiły hrój, korta zakisnjene, skól kłotny a lačny. A khodojty dejachu skól prajicy, njek k. farai přecy cyta hrózi papjerkow netyka. A drubie noc wustupi mlynkowne zrasčena z njeby mwržowej drastu rozbi blizkem u kurtarjej a kurtarcy bjerwoč, tak zo so susod, kotry z čeleđin dieršec a syno a nowa e mloko kradnješe, ze tyđien njacy njepokara. A klyč k. farai zaso přinidie a papjarki nučere, bě tam napisane: Ty dylbiš dječac, ty dylbiš na porjad kładac' a. t. d.

Nětko stys, Benz, cyle njestysane kurtanstwo. Neša khodojta je w kowarji, wopředie wěro! Doscó u korčmje pytachu něse kowarja wozwučić, zo je jeho žona khodnjta; kej zo je na kurtansku zkomadřinu šta, stož pak jeje kóžu lejži, je jenož šdin, kotryž jara smerđi a kóžeho rozdrapje. — A klij kowai je cyle bolacy!

Benz so kmydom ke kowarjej pože prajigja. Što je so bi stoto. Tutón wol mótwi: Wěre mje ludjo w koricnje kwewachu dle mojejje žony, sym so tohokle napit; ne dompuca padnych do jamy, křičr runjež derje njemowješe a zalezek sebi potom do na murku zaprětych bronow.

Nětko kuztanska kuchina sama. Koko tudy wiziimy? Brěłana Lejna z cytej swojej swójbu so n domje prócuje. A nuti zastupi nowčer z Klingeringen z čmóty m bje wočom a z tym swědomjom. Tutón prosy Lejnu, zo by tola knoblecom po knok čěsta dójsta, dakele sam runje khwile nima. Lejna, njesota, zo može lubosi k blišemu w skutku pokazce; dobjěže po čěsto. — Přisadzi pak skoro žimjenje!

Docyta stysimy tudy wjele wo kuztanstwjje rěče; na přikład:

W časn smjatyh japoštow běše wulki a mócný kuztar žimny, kotryž je smjaty m japoštowam napřeco d'ětat; haj pišće

441 4

njetše džiny čimt kač tndi. Hdyž pak so křečah-
stivo dale a bóle rozšěrjese, potom je kurlar' do
njeljes zjět.

Z toho wi džiny jasnje dosp', kek spoděšowne
poxědancika a por džišo přiměrki mjer ludom
nastann, hdyž won wo Symenje, kotryž jako
kurlar' not smjateljepapoštolow za pjenjery móc
džitryčinjema kupič' chcyše, polejtim sam džiny
čimic' nje možese, wěri, zo tutón njetše džiny
činjese kač japoštolaje a potom, hdyž móc zhubi,
do njeljes čekny.

Kajka hata diensa po cytej wzy; kajka mjeso-
losc' a radosc'; Lejrina kora je zakuršwana a
hižom morwa. — polejtim njeje wona njacy
ta najnjetša a najskrańnica kurlarka!

Lejna sedzi plačo doma, woblehnjena wol
pachowow, kotiwž chcedi ju zničic' a jeje
kžěkn zapalič'.

Čohodle pak to prjedy wumjedli njejsu, jenoz
bojosće sta nic, zo njelby jim Lejna klown wob-
njertla. — nětko bě won stach mirono.

442
Korn pak bě nowčei, kaž dolho bě Lejna
po čěsto pobyta, z jědom zarodať.

Šawizne bliži so ke koncej!

Benr po lěsu khódzio stysji čerwjeneho Thuma
z nowčerom powědac'. Thuma swari, zo je nowčei
Lejnimu kornu zničič prajicy; Nětko móžu cytu
hródz' zaje dočič', prjedy hač něchtón po tebjě
přiněže a. t. d. "

Benr dońže hnydom po wysnosć; myz tym
pak póstu po nowčerja, zo by jeho, dokelž bě runje
khorj, wopytat; za drohe pjerjery přirjese
nowčel samo lékařstwo sobu — mjennjy
arzenik. — zo by Benra wuhojit.

Benr jeho předobynši, přepoda jeho wonkestoja-
cemu kněplatemu. Bórzj tež wot Thuma rěkaše,
womni su jeho domjeli.

Djer mato kuska bě lud z lóstrikon, dokelž
jich za swojich dobročelow měješe, wysnosć
krubit.

Přerje přerstjowanje bě jara špedne. —

Kajer wučet hrómaděše džen woko Dnja podawki,

pytaše za přičinami, přepytowaše z nowa tak
mjenowane kuzlanstwo pola Knoblec, w mlynje
a pola kowarja. Škóčnje zhrómadi lud sryje
wry a wnjasi jim wšitko, što a kak je so to
w mlynje, w kowarni a pola Knoblec stało.

Při tutej přiležnosći woprašo so jedyn bur,
kdiě pak su škóčnje, kotři su so z wuheryjom
winyte. — Benc je z Thumowej komory při-
njese; Knoblowa spórna je kudydom; jenož mě-
jachu čerwjenu šnorku konyka přecerwjenu, ro-
wjeby je Knoblowa, byž tam při džěle w jich
kóždře tak lóhy zernaba. — wór bě je
mjennjcy po štrýčkack z wuheryjom wu-
čahnył.

Při rozsudě kakle wuknychu ludźo swoju
wuposć znać a so do sije kaniłowachu.

Kowiči dōsta 18 lět jastwo, Thume 12 lět. Njedieln
dysbješe kryer farai w mjenje cyleje wosady Lejma
w wodaće prozyc. — štož so kudydom wumjedze.

Tež mjedielske předowanje bě spodiwane,
jenož něsto bndž ludy naspómryne:

Jlyz bęstajsoj přeměj staršej přez hrěck wot
 Boha so dřečitoj, bližoškej so k dębotej, kotryš
 čłowjekow přez dęb a bōle zamjesć pyta. Přez
 Božę dopničenje mōže zty Duch čłowjekow na
 časnych kublach kaž na stromosći, polach, stę-
 kech, w hrōdžach a. t. d. zęškodźec. Tohadla pyta sebi
 Djabot předelow mjez ludźimi, zo by jich jako
 swojich pomocnikow trjebat. A čłowjek, kiž
 bližeho k hrěckej zamjedźe, jemu na duši a
 čele škodźi, je tutón lępsji kaž Djabot.
 Jlyz by Djabot tajkole čłowjeka trjebat, zo by
 swojemu bližemu na cyle spodźiwne, přenaturske
 wašnje škodźit, potom by jedyn mōht wo
 kuztanstwje rěče. Tute pady su tak rādne,
 zo so mjez tysec podawkami, kotrych za kuztan-
 stwo plaća a lića, dženjec otow a dženjec dženec
 zeznetych a jednorych přičinow wujasnić hođe,
 polajkim kuztanstwo njejon. —

Polajkim přej z poslednim kōrjenom
 přiměrka a kuztanstwa, Mamy tu čimie

z strašným nještělóm, kotryž měr a pokoj
w lůdže kary a Božě zohromanje hrubi.

Jurij Rjeda.

I.

Jubilejne lěto „Njewoblakowaneho podjeća“
najebožnišje knježny Marije. (1904)
(neshak, zapostany do „Kattolskeho Posola“,
45 stronow dothi w rukopisu.)

Jurij Rjeda.

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely Sorbian, covering the majority of the page.]

232

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

Je datum přeměnit.

Wjeselohra w jednym jednanju.

Přetěžk z česky

Wosoby:

Baron Jaroměr z Simanic.
Jurij Běrk, priwatny wudow.

Hilzička, jeho dyowka.

Hana, jeho sotra.

Jaroslav Fidlec, laudz'by wučer.

Jan Běrkowy služomnik.

Uw w Běrkowym wobydlenju w Sudyčince.

449
Kijana měščanska jstwa. Na lěwo
w přědku blidko k pisanju ze stólčkom, nad
blidkom wulka protyčka na scěnu po-
kazujo džen 23. junija, na prawo stojace
hladatko a lěhanka.

1. Wustup.

Hana, Jan.

Hana: Slyš, Jano, za hodzinu ma wšitko byc
w najlěpšim rjedže, dostanjemy wopyt.

Jan: Iměm-li so prašec, prošu, što nam wo-
pokaži tu časć?

Hana: Što to tebje stara. Přiwidže, štož přiwidže,
dostanjemy wopyt. Woblěč so swjatočny

448

linrej!

Jan: Swja—(za sebje) Cert! Sym jón přecelj po-
scit. Hdže hnydom jedyn druhi dostanu?

Kana: Sto je ci to tak dziwne, zo maš so swja-
točny linrej woblec?

Jan: Ně wšak, dziwam so jerož, čeho dla so
mjenuje swjatočny, hdyž mam jón tež
wšedny džen nosyc.

Kana: Sy btazeń. Wjezabyć datum wottorhnyć,
styšiš?

Jan: Šyšiu!

Kana (za sebje) Jón hlupak by to zawěšće
zaso zabyt, kaž wóndy; ščinju to rad-
šo sama (Dže a wottorhnyć datum, tak zo je 24.)

Jan: (njeke dźbujo na to, za sebje) Ja naporući
a naporjeda, zo jenom hlowa bórči.

Kana: Wočir tež wokno, zo by so jstwa wu-
čiscita (Woteń džo) Haj, styš hišće, hdyž

449

knjěz baron přindže, zawotaj mje knydom!
(Wotewidže.)

Jan: Šćinju, kaž poručiće. (Za sebj) Dži jenož dži sta-
re šerjenjo! (Sam, wodychnywši) Bohu šak.
Kročel je nimo a bórzy wewidže stórčko po-
dobje knježny Hilžički, a jeje rjane wo-
bličo wobswětli cytu wokolinuwa mje wšě-
dneho Jana. Knježna Hilžička je parla,
je diamant, hódna, zdžítana, a - štož
je pola žónskich zřídka - je šicha kaž
wowcka. O Božo, hdy bě tola moja njebo-
žička tež tajka byta. Boh jo daj lohkeho
wospočinka, a mjez tym pak nic zbožne-
ho z mrtwych staća. Štož knježničku
dóstanje, budže wo wulkim zbožju po-
nje dać móć. Dóstanje žónsku kaž zbožnu
hodžinku a perjez! Na hižo dwaj nad-
padnikaj. Tomu jednemu njebych ju
dat ani za cytu Lužicu: to je knjez z Ni-

manie. Bez přičiny jemu tute přimjeno
 dali njejsu, ma jara wjele dotha a chce
 sibi na tajke wašnje pomhać. Začo by
 hewak baron khodžit za měščanskij knježnu.
 Ja bych ju popřat Jarostawej, kotryž je
 dyje khudy, kola za to je sama dobrota.
 Kataj sorady a sehodla mětoj być swo-
 jej; ale naša starožitnosć, knježna Ha-
 na chce, zo by byta Hilžička z baronku.
 Naša stara „srajlajn“ je z cyta htupa
 sowa, dyjechmo woš čłowjeka ale
 tež spjacy zrnij w čłowječej podobje.
 Hdyž pak něšto woš mnje žada, ku
 je šon pjeć a přicyčilětny jandželk
 kaž butra. Powjeda stódcy; (z Hanje
 podobnym htosom) Janko, styš, zloša
 zasunwa našeho domu — njewunji-
 du-li to derje, abo njepostucham hny-
 dom, počiny hižom krimošać, je —

nož bje město hrimota šcipaty ja-
 zyk; Jano, by wosole, hnydom soz do-
 mu měj... a to mi naborči, zo so wo
 džěto wjestarom, zo so sapjeram nje-
 wustajnje jenož z politiku; so seho-
 dla, zo nowiny čitam. A tak mi na-
 čita cytu litariju mojich brěchow
 a njipočinkow. Hdyž ji so wicher za-
 so zlehnył, stoju tu jako martar
 drugeji rjadowny. Nój knjez ji mar-
 tar přnjeji rjadowny. (Wocini wokno.)
 Hdy by so jenož tak pranje na knjež-
 nu Hanu wutřast, zawěšće by so hišće
 skludžita; ale won je tež tajka dobra
 duša, kaž ja; Kóc drač! skoro běcho za-
 byt wopjerko protyčoy wotkorhnyć.
 (Dže a wotkorhnyje wopjerko, tak zo je 25.) To bych
 dostal - ! Tak! Wětk bych hotowy byt

a móžu trošku wotpočnyć. (Chce so na
lěhanku lehnyć.) Čert a hela! něchtón
přikhadža.

2. Wustup.

Běrk. Jan.

Běrk: Ty tu Jano; prawje, chcych so će něšto
woprašec.

Jan: (Za sebjě) Snadź započnyje tež wo swojatoč-
nym liwreju.

Běrk: Budź sprawny a powěz mi čistu prawdu.

Jan: Hlizo započnyje, šepotam.

Běrk: Před khwilku je tu Hana pobyta a
je z tobu porěčata, wjiji-li wěrnó?

Jan: Haj kryže. (Za sebjě) Wumnu ze strachom.

Běrk: A što je će činić nawdata.

Jan: (Za so.) Dže mi na kožu, ale ja so wjepodam.

(Wótkie) Ach, knježe, je mi zasó telko napoučita, zo ani móžno njeje sebítelko sponjatkowac; ka je znajo!

Běrk: Rěč z čescú wo mojej sošce abo mjelč!

Jan: (placuje so na hubu. Nata pauza)

Běrk: Wó, čohodla njepowje daš?

Jan: Wšak scé mi prajit, zo mam mjelčec.

Běrk: Sym so čě prašat, kajke rozkazy je čě data.

Jan: Rozkazy? Ah tak! To bych wšo do porjada stajit - je so stato; zo bych datum přeměnit - je so stato, zo bych wokno wočinit - je so stato, a tak dale - je so stato.

Běrk: Što a tak dale? Što je čě dale prajita?

Jan: Je prajita, zo dostanjemy hosći.

Běrk: (wčipny) Hosći? Koho?

Jan: Knjiza barona z Timanico.

Běrk: (Zaso) Što jeno stajnje ze zemjanstwom chce. (Wótkie) A hewak čě njeje nič prajit wa? (Jan mjelči) Što to njepowje daš?

Ty chceš přede mnou něšto zamjělčić.

Jan: (Zaso) Hlizo mje ma, nětk dyrbju so wuznać.

(Wotře) Je mi poručila, zo mam so snjatočny liwrej woblec.

Běrk: Hlowak ničó?

Jan: (Zaso) Tomu je to hišće malo! (Wotře) Ničo drugeho, knježe!

Běrk: Možu so na to spuščić?

Jan: Na moju česć, knježe! (Zaso) To snadź mi wěri.

Běrk: Hdzě je Hilžička?

Jan: Knježna Hilžička je w pódłanskej komorje; knj. Fidler ju hišće wuwučuje.

Běrk: Derje, móžeš woteńdź.

Jan: (Pokloniwši so woteńdźe.)

Běrk: (sam) Hoscó, a zaso hoscó a čemu? Haj wšak, štož sebi Hana do hlowny staji, ma so stać; stajnje dyrbi někoho z „wyššich worštow“ měć, byrnjež byta burska

455

holca a ja buw. Cert wě, što maja žo-
ny do žadosćow. No jedla, zeznam so tak
z někajkim baronom; hdyž jenož jomu
wjetyjebam postužowac'. (Woznyje sebi pro-
syku.) Što dha mi předpisuješ na džens-
niši džer? Kotreho dha mamy? (Dži-
wa so na datum) Dječ' a dwacyteho! (Mla-
da do swojeho džerika.) Jedyn - dwaj - tři -
štyri a dwacyteho. Dječ' a dwacyteho mam
swój domček, kiž sym sebi k lětno -
mu přebywanju na kraju kupit,
dopłacic': lišće 10.000 hriwnow. Haj,
dopomnyje so, sym swojemu přecelaj
Jakubaj pisat, zo by je za mnje na
druždžanskij banocy zběhnył, a je pak
póstał, pak sam do Budyšina při-
jět. Hdyž mam jeho list? Ah, tu je!
(Čita). Luby přecelo! Dobstar am, kaž sebi
přeješ. Njedostaryješ-li hač do štyri a dwa-

cyteho perjezy, wočakuj pječ a dwacyteho swo-
 swěrneho přecela Jakuba. — Potajkim džens
 přinidže. To budže so Hana džiwac, hdzj bu-
 dže mój přecel Jakub při baronu z Lima-
 nic sedžec. Puc, měščan a zemjan, hdzj
 jenož sebi do hłosow rjezajědu. Hehek!
 (Chce wotendz.)

3. Wustup.

Hana, Běrk.

Hana: Jano, Jano, kak tola sluchaj!

Běrk: (Wostanje stej) Slyšu, što maš mi dobreho
 prajic'?

Hana: Ale prošu čě, bratič, hdže je mi winoj-
 ka česc' mi, twojej sotie?

Běrk: Chceš madž' rjec', twojej česc'e dostoj-
 nej starobje, Hehehe!

Hana: Prošu, vzdaj so tajkich žortow! Ja si

ženi swoju starobu wumjetowata rje-
jsym. Ja ěi ženi — (póčnje plakać)

Běrk. Chceš mi snadź zasó zručene pře-
dowanjo wot dźeržec?

Hana: Ja, kotr až so w cylym domje so
wšitko staraw wot najmjeńšeho
hač do najwjetšeho; ja, kiž sym kaž
prawa maćer swojej dźowcy —
(da so do plakanja)

Běrk: Ty plačeš? A radšo pórdu. (Chce wo-
teridz)

Hana: Tak, ty wotkha džeš, a nimáš pře-
čelneho stowa za swoju sohu?

Běrk. (pola durji so wobroći.) No dha, što chceš,
postucham, jenož přestań z plaćom.

Hana (wukřije sebi sylzy) Njebudu plakać,
sebi klubu, ale křiwdu ěi wotplaću.
(Wučerije list z kapsy). Tu sym dosta-
wa přeprašenje na kwas za drušku.

Hodaj, na čěji kwas.

Běrk: No...

Hana: Dochterjec Marcy.

Běrk (so jara džirwa) Dochterjec Marcy?

Hana: No, čěmu so tak džirwaš?

Běrk: Boju so, zo budže ji staroba nyeluba.

Hana: Staroba? Docyła njeje hišće tak stara, jo je hakle 35 lět.

Běrk: Dječ a třiceci lět (ironisce) No haj wšak, to je runje najpřihódniši čas. A što je šon zbožowny, kiž ju dostanje? Hehehe!

Hana: Sym čě hižo prajita, zo by so kuleho směcha wostajit, abo —

Běrk: No, no, jen ož so tak njehněwaj a praj mi, što je ji z nawožerjom?

Hana: Kaž mi stuzowna powjedaše, je pjeca wysoko postajeny zastojnik, so rěka, hišće njeje, ale budže je bórzy.

Běrk: Ale prošu čě, što dha nětkle je?

Hana: (šepťa jemu do ucha) Je praktikant.

Běrk: (pězko směch potlačuji) Praktikant. Šj'aj'aj!

Hana: Čemu dha so hižo zaso dživáš. By-
wali z učobnika mište, čehodla nic
z praktikanta —

Běrk: (padnyje ji do stowa) Radzi'ćel. Wězo, a
docyta, hdyž je hišće wobdarjeny.

Hana: Započnyješ hižo zaso z tvojim nje-
wubrajomnym šćiparym? Nam to
skoro syte.

Běrk: Změruj so, hižo njeleću.

Hana: Słyš radši, štož chce čě prajić.

Wozmu sebi swoju čornu drastu ze
zelenymi kwětkami a do wlosow
dam sebi se wulke čerwjene kóže
zaplesć, kotryž lětsa k přerjonomu
razej a našej zahrodže kčěja.

Běrk: Jenož čě prošu, njewozm' sebi zaso

cytu zahrodu na htwu, kaž mějše
ju w poslednej bjesadze.

Hana: (rozhorjenje) Jenož rjeboj so, zo čiče
drohotne kwětke rubju. Skazam se-
bi je druhdže. Pjez malo bych za-
byta — (Wdipajicy) kajku drastu ku-
pi (nar) starosciwy knj. bratr Hilžičoy.²
Klej, wo swoje jeničke dječico so do-
pyta rjestara. P wobohe jehnjatko,
kdže je twoja starosciwa maćer?
Ja by njemalo dźiwnyje na nětři-
še hospodarstwo hladata. Prjezbo-
žowna, wopušćena syrotka! (Plaka.)

Běrk: (Placyje zrukoma) Laso hižo plače!

Hana: (Plaće wotřišo) Moja woha Hilžička!

Běrk: (Sam za so) Dyrbju ju změrować, hewak mi
hišće dom powodži ze sylzami. (Wotře):

Haj wšak, kupju Hilžičoy drastu, kaj-
kuž chceš mjeć!

Hana: (Wjeseli)

81 402
Tak ma być, tak maš ze mnu po-
wjedać, tak so mi lubiš. Ani pomyslić
sebi njemóžeš, luby bratič, kak jaro so
na kwas wjeselu. Hdyž budže mandžel-
ski z mandželskej klečec tam před
woltarjom, a hdyž budže jejw duchow-
ny prašec, Běrjetaj so z lubosću, a
nic ničenaj? Tu sebi pomyslu, zo
kleču na njewěšćinjeje městrnje, a ja
wšitko za nju wotmotaaju. (Z wusměn-
kom). Am, što wě, hač tež ja njebudw
jónu klečec jako njewěsta před wol-
tarjom?

Běrk: (za so) Božo pomhaj! (Wótrie) Chěš snadź
so tež wudać, droha sołička?

Hana: Što móže mi to wobarać? Ty drje z pójka.

Běrk: Ale što by potom Hilžičku na kwas
wuhotowat, hdyž tu by njeby byla?

Hana: No wšak, Hilžička so pyjeda wuda, a

potom ja.

Běrk: Maš madž za nju hižo nawožerju?

Hana: Nawožerju? (Pomyslivoši sebi) A kdy
bych měla?

Běrk: Potom postaju napřećiwneho kandidatu.

Hana: Tón přepradnje.

Běrk: Oho!

Hana: Mój kandidat je wjele khmaniši a
zawěsci so Hilžičcy zalubi. Nimo toho
mam w tutej wěcy rozsudny hlós,
sym jeje četa.

Běrk: (ironisce) Pranje maš, a ja sym jeji man.

Hana: Hilžička sebi toho wozmyje, kohož
ja zechcu.

Běrk: A ja praju, zo sebi toho wozmyje, ko-
hryž budže so mi lubić, a punktum!

Hana: Sto punktum? Hilžička sebi nj-
wozmyje žane punktum, Hilžička bu-
dže mandželska mojeho kandidata,

464
rozumíš, bratče? (Woten' dže) To je te
punktum.

Birk: Dži jenož, dži; wohladamy, što dobu-
dže. (Woten' dže z duchimi duxjimi.)

4. Wustup.

Hilžička. Jarostaw.

Hilžička: Njespuščmoj nadziju rjane, lu-
by moj Jarostawje! Ja wšitko nanej
powěm. Ty pak stupiš před njeho a
požadaš wo moju ruku. Won će za-
wěsće njewotpokaže, wšak wě, kak horco
so lubujemoj, zo njemóžemoj je dym bjez
druheho žiwaj byc!

Jarost: Ty sy moja dobra, moja luba Hilžička!

Hilžička: Sto móže sebi znapřec'iwic! Zo sy
khudy? Na to bych jemu wotmowita:

Luby nanko, ryzabudž, zo je Jarostan pu-
mjetc. Njeje de wotsudženy k bohatstwu,
kola tež za našimi wobstejnoscemi so
lišće prašat ryeje. Won by nje za žonu
žadat tež potom, hdy bych tak khu-
da byla kaž won. - Nje-li tak prawje?

Jarost. Jara derje.

Hilžička: Tehodla, luby nanko, rjepře-
mysli sebi dołho a daj namaj swo-
je připóznaće a narowske požohno-
wanje. - Něchtón jenož móže namaj
kazyc, a to je moja četa Klara.

Jarost: Tvoja četa?

Hilžička: Kaž je přiznate, je so z wěstym
baronom z Nimanic zeznata. Ton
nas nětk přasišo wopytije a prócu-
je so wo moju ruku pola ryeje. Kto-
nja so před rjej, koši jej) ji ruku, do-
nošuje ji powjedanja z pyteho města.

To so čecé najlěpše lubi, tak zo jehona
wšě wšnje wuznamjenja a jeho zamě-
ny podpjera. Kdy by so ji poradžito
mojho nana naričec' -

Jarost: To so njesmě stać. Stupju před nju
a předstaju ji njeprawdu takkeho či-
njenja.

Hilžička: To rěka: zwa džu so z njej, a přez
to ju hišće bóle na so rozhorju. Ně,
ně; ja to sama z njej wučinju a wšo
so k dobromu wobroći.

Jarost: Dowěrju tebi a twojej lubosci, Hilžička.

Hilžička: Ta stoji kruće jako skata.

Jarost: Tak dha Bóh budž z tobu, mój jan-
dželko. Na zasowidženje! (Wobjimaju
a wotěndže.)

Hilžička: (sama) Na zasowidženje, najdrožši
mi. Wěm kak mje lubuješ, a to nic
podarmo. Najlěpše sčinyju, hdyž wšo

nanej dowěru, wón zawěsće wjebudže
našemu zbožu wobarać.

5. Wustup.

Jan, Hilžička. Pozdžišo Běrk,

Jan: Ručku košu, mitoscina kryžnič-
ka. Kak so zraduju, hdyž mam
zbože Was wohladać. Poučujete-li něs-
to, mitoscina kryžna? Džensa wjejsće
hišće docyła ničo wote mnye žadata
a ja tam sola tak rad postužu.

Hilžička: Sym wo tym přeswědcena a hny-
dom twoju žadosć spokoju. Kdže je
mój nan? Rada bych z nim porě-
čata.

Jan: Knadny kryž so po zahrodže wu-
khodžuje. Chce móšku wodychnyć

po wadže, kiž je před khwilku z kn. Hanu mět.
 Hilžička: Zaso hižo wada, njewěš přičinu?

Jan: Njewěm ju, ale myslu sebi ju. Knyž-
 na Hana chce so bórzy woženić a knad-
 ny knjez ji to potradža.

Hilžička: Sto sebi myslíš. Pomysl jenož na
 její starobu!

Jan: Staroba sem; staroba tam; každa chce
 bórzy pod čěpc, a tajka překčěta ró-
 ža ža čim pjedy. Hehehe!

Hilž. Kak sy wo wadže zhonić?

Jan: Slyšće! Sedžu deleka we swojej stwič-
 cy. Tu nadobo wustyšcu klepanje
 wyšše so a pomyslu sebi: to so zawěšće
 knjižna Hana z nikim wadži a swo-
 jim stowam z teptarijom wjetšeho
 dorazu dawna. Ja kedž bliwy stěžobnik
 běžu skoku po skhodže horje, zo bych so
 přeswědčit, hač njeje mojije rady

abo pomocy tyjeba. Když zastupju, wi-
džu z jednymi durjemi knježnu Ha-
nu, cytu rozhorjenu do swojeje komo-
ry wotenci. Z duchimi zawohladam
hmadneho knjeza, kak zamysleny po
skhodže dele dže do zahrody. (Je Běrkowy
htó's styšec.) Wón runje přikhadža. (Poko-
niwši so wotendže.)

Běrk: (zastupi zamysleny, tak zo Kilžička hnydom
njěpytnje).

Kilž: Dobre ranjo mój luby nank! Što sy
tak zamysleny, zo mje ani njewi-
džiš? Ma snadž to někajku wážnu při-
činu?

Běrk: (Zaso) Hana njije tu dyž, kak dhy bych
z Kilžičku wo tym porěčat? (Wóšic): Dó-
bre ranje, moje džěčo!

Kilž: Što je čí, luby nanko, sy snadž khorý?

Běrk: Ně, ně, měj džak za twoju starosc'iwosc',

410 4
sym, strowy kaž ryba.

Hilž: Što dha pak sy tak pokhmurjeny?
(Za so) Nima dje džensa dobreho dnja,
to mi njeby w hódž byto.

Běrk: (Za so) Rad bych so jeje woprašat, kak wo
Jarostan je mysli. (Dóře) Chych so čé wo-
prašec, hač bě tudy knj. Jarostan.

Hilž: (radostrje) Jarostan? (Hdyž nan puchyo
na nju zhladyje, zložo woči k zemni) Běše
tudy. Ale praj mi, nanko, kak přinidješ
na knj. Jarostana?

Běrk (zamyleny): No, přičiny to žaneje nima,
ale —

Hilž: Ale — to wšak ma zarwěšće přičiny.
Powěz mi ju, nanko!

Běrk: Wy žónske pak sčě tola přecipne
stworjerička. No dha styš: Jarostan
je dobročiny, sprawnny mto dženc a
so mi lubi. Škrótka, bych jeho woženit.

Mam za njeho tež hižo njenjestu, teho-
dla sym so za nim prašat, bych jimu
to zdžělil.

Hilž: (Za so.) Mój Božo, što to styšcu?

Běrk: Što je čí, moja džowčička? Što sy tak
zastrožena?

Hilž: Ničo, ničo, nanko, powědaj jenož dale!

Běrk: Njepřej Hilžička, zo je čé to kóšku
zaklapito. Widžu to njedwělomnje
na tvojim wobliču.

Hilž: Je mi nadpadnyto, zo je Jarostaw hi-
žo zalubowany!

Běrk: To gšak prawje njewěm, chcych so je-
ho teho dla woprašec! Praj gšak mi,
lube džěčo, što čé to tak zajima, hač
Jarostaw lubuje abo nic?

Hilž: (Mjelči)

Běrk: Što? ty mjelčiš, zajima snadž čé je-
ho wosud? Zajima dže čé, dokelž sy

492
sama - hehehe. (Pokazuje na wutrobu)
No no, jenoz so tak wjezačernjeni a
wjeztožuj woči, kaž by něsto zleho sku-
čita; radši so mi swěmu wuznaji, hač
je temu tak abo nic!

Hilžička: Me nara -

Běrk: Nic, ale - z krótka; lubujiš abo nic?

Hilž: (strachóćenje) A hady bych prajita haj?

Běrk: Potom by so prašalo, koho lubujiš. No
won z tym! - Nam tež za tebe nawoženje!

Hilž: (zastóžena) Nawoženje? A što to je? Kak
so mjenuje?

Běrk (Zapo): Zastrožuje ju košku. (Wótně) Rě-
kaju jemu Jaroměr.

Hilž (zwjeze so na lěhanku a přikryje woblčo):
Jaroměr!

Běrk: No što ptakaš? Njelubi snadž so pi-
tute mjeno? By snadž radšo Jarom-
erija stawa měta?

Hilz (radosny): Jarostawa, haj, haj Jarostawa, ale
nie Jaroměr, barona z Nimanic.

Běrk: Sym Jaroměr prajit město Jarostawa?
To sym so zamylit. No hiž džěn nyjstac
a pój ke mru.

Hilz: (Běži k nanej a padnje jemu wokoto šije.) Mój
dobry, głoty nanko!

Běrk: Lehoda nochcyše so wuznac, zo Ja-
rostawa lubujiš?

Hilz: Bojach so, zo nyjpřizwoliš našy' lubosci.

Běrk: Njemudre džěc', sym dhy twojemu
zbožu so spječował? (kósi ju na čoto).

Hilz: Bóh je za to zohnuj luby nanko.
(čortuji): Ale powěz mi nanko, što sy
so prjedy z četu Hanu wadžit?

Běrk: Dókelž chce je wona sama wudać
a je za tebjě hižo mandželskeho zhlada-
dawa. Št' wě, hač na posledku njeje
knjeg Jaroměr, před kotrymž sy so tak

goustróžata. Njepřaj pak jě ničo, zo
bych z njej hišće wjetšu wójnu wjěmět.
Když Jarostaw přindže, pócěl jeho ka-
mru, zo bych z nim porěčať.

Hilg: Scinye to luby nanko. (Wokřowši jemu
ruku woběži.)

Běrk(sam): Wutrobnyje so wjeselu, zo sym
swojemu džěsću do wutrobny přechit.
A zawěrnno je Jarostaw muž, kiž
moje džowku zbožownu scine. (Bije
12 hodz.) Dwanace hodzin hižo, a mój
přecel njeje hišće tu. Snadž docyła
nje přindže. Ně, ně, teho so boječ wjetě-
bam, na mojeho přecela móžu so wě-
sće spušćić — abo je snadž so jemu
něšto stało? To by za mnje wulka
rana byla. Sym na gouny njeje
zwjazany, zo na džensnišim dnju do-
ptaću, a Jurij Běrk je stajnje w swojim

času placić. Njera d bych so wo tute mě-
 njenje přinjest. Pjenjyž dyrbyu mječ, pla-
 ci' štož placi'. Ale hdže dostanu hnydom
 kelko pjenjyž. Mało maja jich někiši
 čas hotowe pjenjyž na skladže, a nje-
 rad bych tež mět, hdy by so roznyjsto,
 zo sym nučeny byt pošćowac'. (Přemysli
 sebi) Njerezaca to wěc, jara njerezaca.
 Jedna so tw wo moju přesć, dyrbyu so
 rychle rozsudzić' - hižo je mam! Šotra
 Kana je njedawno pjenjyž dostala,
 možno, zo je njeje hišće wutryjebata.
 To so derje trjechi, před krótkim sym ju
 rozhněwat, dyrbyu hladać, kak ju změruju.

6. Wustup.
 Kana. Běrk.)

Běrk (Při sebi) Wona njepowěda, započnu

potajkim sam. (Zakásluje, wótké): Ty
tu, Hana?

Hana: Kaj sym to.

Běrk: Luba sotra, mam matu próstaw na
tebje, je-li so njehněwaš.

Hana: Što dobroho?

Běrk: Hněwaš-li so, wostajmy to radši.

Hana (lubje): No, što sebi přeješ žurjo, powěz!

Běrk: Kaž wěš, sym sebi statok kupit, na ko-
tryž sym hišće 10 tysac brinn. dołžny.

Hana: Wěm wo tym.

Běrk: Mam džensa kuse pjenjezy ztožić. Mój pře-
čel Jakub mějše je na dzejdžanskej
bancy zběhnyć a džensa do dwana-
ćich z nimi přijěć. Postajena hodžina
je hižo wotbita, a mój přečel so hišće
njeje pokazat. Tohodla bych se prosyt,
zo by mi tu sumu tak dołho počita.
Njěwěrnno, zo mi tu lubosc' wopokazaš, lu-

ba sočička?

Hana (za so): Perjezy mam, móžu jemu potaj-
kim pomhać, ale rada bych tež barony
někak z užitkom byla. La, mam myslič-
ku. (Wótrě): Luby bratře, rad lubje bych
či pomhata, ale perjezy, kiž mějach,
sym na hypoteku wupotožila a nje-
móžu je hnydom prócere dostać.
Dyrbimy sebi drubhi něk nam-
kać. Mój přecel, baron z Nimanič,
moht nam w tutych huskoscach z
z pomocu być, chěš-li, budu jeho wo
tutu službu prosyc, ale —

Běrk: Ale?

Hana: Snadg' sy hižo sam pytnyt k čemu
nas wopotuje. Hilzička je so jemu za-
lubita.

Běrk: Dyrbju jemu snadg' ju na zastawku dać?

Hana: Wostaj so žortow, hewak česedžo wostaju.

478
Běrk: No tak powědaj!

Hana: Ty jeho hač dofal skoro docyta kedj-
bu mět njejsy, haj sy činit, jako čije-
ho wopyt njeby rad widzany byt. To by
dyrbjalo přestać!

Běrk: Sto mam činić?

Hana: Ničo drugeho, hač so napřečo njomu
zdworlinje zadžeržec. Njet je baš jemu
ničo slubić ani snadž jemu Hilgič-
ku, nućic! Dowol jenož, zo moht swo-
bodnje z njeju probkhadžować a nje-
kaž jemu to!

Běrk: Skrótka: připóznaj jeho za mojeho kan-
didatu, njeje-li tak?

Hana: To chcych njec.

Běrk (zaso): A ja sym Hilgičcy hižo slubit
zo dóstanje Jarostawa. Sto mam nětk
činić? Zwolu-li do toho, štož sebi Ha-
na žada, budže sebi Hilgička myslic!

499

zo synu, svoje stono wrócić a budźe cyła
 njezbożowna. Na duchej stronje mi wiel-
 ke wobc'ěžnosće hróža njezměju-li ppenjez
 na dopłac'enje khěže. Potom pak by wjel
 zhubjere byto: Zhubjina by byla mo-
 ja česc', kotruž sebi nade wšě bohatswa
 wražu. W přenim padže njezhubju ni-
 čo hač časa; móžu pozdžišo baronij wo-
 znamjenic' zo Hilžička hižo drugeho
 lubije. Tak najlěpje šćinju hdyž Ha-
 niny namjet přiwoznu. (Podawaji rukn.)
 Přiwzate. Jednohtósnje přijate. (k Hanje):
 No mojedla, nuza skaty łama, rad
 wšak to njebych widžat, hdy by sebi kn. ba-
 ron potom myslit, zo moje poměry pře-
 dobre njejsu.

Hana: Budź' bjez starosće, wu počću sebi pje-
 njezy na swoje mjeno.

Běrk: Móžu so na tebe spušćić'?

Kana: Haj docyła. (wotendže.)

Běrk: Tajkile Jakub. Do tajkichle huskosców
jemje pünjest. Nō čakaj (wotendže.)

F. Wustup.

Baron. Pozdžišo Kana.

Baron (zastupi): Džeri dobry! (Wobhladyje so)

Něchtón tu njeje? Tež derje, wočaknu,
kač něchtón njeprindže. (Sydajso na li-
hanku, nozy křižuje). Sedžu-li w kočnyje
abo tudy, je wšo jedne. Nē nawopak, tu-
dy je mi to gjele lubšo. Inamjenity to
dobytke za toho, kiž nima pjenjez kaž ja.
Čłowjek počnje na glutriwosć a pře-
čelstwo myslic'runje, tehdy, kadž su jo-
mu pjenjezy wulětate a z doborn tež pře-
čelajo so zhubili. Haj, kaž dothož maš

pjenjez w kromadach, maš tež přecelow
 cytu kopicu. Hdyž pak su nětk (mojim) rji-
 přecelam moje khěže, to je mojim wěricelam
 do rukow padnyte, su so tež wšitecy moji pře-
 čeljo zhubili. No, što wo to! Kaž so wóženju,
 změju zaso pjenjezy, z tymi pak tež zaso pře-
 čeljo přinidu kaž lastončki w nalěcu. Jed-
 na so jenož wo to, zo so čim spěšnišo a naj-
 lěpje wóženju. Hlizo sym přenju kročel na-
 stupit, byrnjež tež nič bjez oulkeho se-
 bjezaprěća, wzdat sym so předsudow po
 swojich prawótcach wo módrej krewi, kiž
 w mojich žiwach cyrcija sym z tuteho
 wysokeho mojeho herbstwa zastupit do
 tuteje měścianskeje swójby, zo bych rja-
 nej Hlizičcy swoju ryčersku, byrnjež tež
 prózdnu prawicu poskičit. Radzi-li
 so mi mój wotpohlad, zapláciu wšon, wój
 doth a móžu zaso započec, na nowe živy

byc! Mam pak spěšně jednat! Kličce džen-
sa požadam Kliččycnu rukku pola knje-
ni Hany, kotrejež přikhlenosć sym se-
bi hižo dobyt. Knježna Hana —

Hana (Zastupivši při poslednich stowach wostanje
wćipnje postuchajo ze zady stej; za so): Rě-
či wo mni.

Baron (pytnje Hanu, z wotpohladanjom wćiče):
Je lubosće hódna knježna.

Hana (radostnje, za so): Lubosće hódna!

Baron (kaž pydy) lubozny jandžel, tuteje česćenje-
je swojby.

Hana (kaž pydy): Rěka mi jandžel!

Baron (" "): Do jeje ruky porožu svoj wosud.

Hana (" "): Chce mi woju lubosć wuznać.

Baron (" "): Hač pak mje tež wustlyši!

Hana (" "): To móže hišće dwělować?

Baron (" "): Je tak přijomna, přecelna a lu-
bosćirwa. Jaroměro, troye zbože je wěste,

o tvoje žadany njebudže wotpokazane, dōsta-
nješ najjeišu holičku za mandželsku.

Hana (kaž pyady): Haj, dōstanje ju!

Baron (" "): Hišće džensa požadam wot kn. Ha-
ny jeje ruku.

Hana (kaž pyady): Wěste je, lubuji mje a nic hiš-
čičku; Moji Božo!

Baron (kaž pyady): Předstajam sebi w duchu,
kak mi, lubognje so posmēwknjwši, wo-
je dovolenje darwa.

Hana (při sebi): Što pře ničo a za ničo swoju fan-
tasiju napina a mje sebi předstaja.
Předstaju so jemu sama.

Baron (za so): A dhy by tu dy byla, kak bych
ji k nohomaj padnyl!

Hana (stupi před njeho): No, tak tu mje maće,
knježe baronje!

Baron (kaž překwapjeny): Što, wy tu, knježna?
Wodajće, zo najmjenše wo Wašej při-

484
4
tomnosti nje wědžach —

Hana: — sće tróžku přewóšće powjedat? Ni-
čo to njewadži. Wodam wam, přetož
wěm što je lubosć! (Zloží woči k zemni.)

Baron: Wě wěsće? Wě to potajkim tež roz-
mice — ?

Hana (při sobi): To je domnje zalubowany?
(Wóšće): Oh deže, to rozmyju.

Baron: Směm dije swoju žadosć přednje so?

Hana (kokojetnje): Móžu dije wam a tym wobarać?

Baron: Tuž slýšće, šescěna knježna. Zarěšće je
wam znate, zo za čłowjeka deže njě je sa-
memu być. Na čerwjójtym puću žiwjenja
trjebamy swěrmu a poddanu towaršku
kobraž by swoj wosud připutata k našo-
mu a nam pomkata wobčěžnosće a
hórkosće tuteho puća njěsć. To je muž bjez
žony? Ptáč bjez křidlow, róžička bjez wónja.
Tehodla sym sobi předewzał so woženio.

485
 Wěšće duoha knježna, kak do toho sem
 khodžu a čeho dla sym sem khodžit. Zna-
 jeće tajnosć mojije wutroby, wěšće keho lu-
 buju a kak lubuju. Prošu Was potajkim
 na kolenach, zo byšće rozsudžita nad mo-
 jim rozsudom.

Hana (při sobi): Z radosću hišće do pomory padnu.

Baron: A w nadžiji, zo budžeće mitosćinje su-
 džić, prošu w rukku waš — (Chce dorěćec.)

Hana (potožiwši jemu k hětrce rukku na hubu): Dosc,
 dosc, ryany mtodžerico, hižo Wam rozj-
 mju (Chce jeho na wukobu stt' očić, won pak
 zaprěwši rucy džerži ju wot so.)

Baron: Iměm so nadžijeć. (Starje.)

Hana: Oh, a kak! (Podawa jemu rukku.)

Baron (koši ji rukku): Džak, tysacory džak!

Hana: Budžeće z Bohom, předrohi faroměco,
 na bórzy zasonidženje. (Chce so jemu za-
 šiju powisnyć, won pak so temu wurwinje a

486

htuboko so pokloniwši rychle wotěrdjě) Oh;
kak njewuprajomnje zbožowna so žu-
ju. Wón je mi swoju libosć wuznat, je
wo moju rukku požadat. Kak kručě ju
džeržěše, ju tločěše, ju košěše; ehojch so
temu znapřeciwic, ale běch w tym wo-
korniku tak slaba, tak překwapjena,
zo sym zwolita njewědžo kak. Sto by
so tež teho nadžat, zo lubuje mje a nic
Hilžičku? Oh, kajke zbože mje wočakuje!
Budu z mandželskej, budu z baronku.
Kak stódcy přednjery stowa: Rozsudžće
nad mojim wosudom! Čehodla pak
mje njeje na swoju wutrobu stločit?
Młodžencow zateach je jeho najskěršo
wotdžeržat. Nětk pak skoku k žanej, zo
by powjesć wo mojej ženitnje roznjest
wšěm mojim přecelkam a znatym,
kopyž na wěki stare holoy wostanu. Hlej,
to přikhadža, kaž zawołany.

J. Wustup.

Jan. Hana.

Hana: Derje, zo přinďžeš, Janko.

Jan (při sebi): Janko! — to budže sebi zarvěće za-
so něšto žadać (wóte). Što sebi přejicé mi-
laciwa knježna?

Hana: Bych sebi přata, zo by mi matu službu
popokagal.

Jan (při sebi): Kaž sym prajit. (wóte) Z najwjetšej
radoscu.

Hana (w zadržach, kak by jemu to prajita) Ru-
nje je so mi něšto stato —

Jan (kaž by so stróžit): Noj zbožniko! někajke
njezbože? (Při sebi) Je snadž zub zhubita a
mam po druki dónć.

Hana: Něšto jara přijomne. Škótko, bych se prosy-
ta, zo by wšěm mojim znatym šot a plě-

488
dowacu powjesć roznyest: kn. Hana, so wi-
da a woznje sebi za mandzelskeho kn. ba-
rona z Nimanic.

Jan (placujo z rukomaj): Knježe nybjeski! Wj chce-
će so wudać?

Hana (skěindžena): Što je to do hlupeho džiwa-
nja? Njepřihodžam so madz' temu?

Jan: Oh, zarwěscé (při sebi) Kaž stary bar krejam.

Hana: Jeli zo derje wunjedžeš, so derje wotrunam.

Jan (při sebi): Ta mi ani pjenježka njeda (wotře) Ši-
žo du mitosc'owa knježna (Njehiba so z města)

Hana: Ah, rozymju, tedy maš zarwdank na swoji mytō.

Jan: Šižo bēžu, mitosc'owa baronka (bēži won.)

Hana (wjerc' so před hladatkom, wjesele sebi spěwajo.)

I. Wustup.

Šilžička. Hana.

Šilžička (zastupi zamylena, njepytnywši Hanu;

při sobi): Bohi farostanje! wošo je zničene. Stan
 je moje date stono wrócić a chce nje nje -
 zbožownu scinić. Wěm zawěsće, zo je mět
 težke wojowanje, předy hač je četa jeho k
 tutemu připowědženju přinucita. Čehodla
 je mi to scinić? Čehodla je najkrasnišu
 nadziju mojeho žiwjenja zničit? Tež ty sy
 so nadzát, luby moj farostanje, hač ty sy wošo
 swoju nadziju na minje zložil, ty sy so na
 minje zlehnyl kaž lódnik na přichodny
 wětrik. Wošo bě so derje poradžito, přichodny
 wětrik pohonyše lódz' našeho zboža. Tu
 nahlě so čorna mročel přiwali a zahka-
 dzacy wichor čeri na hořacej skaliny po-
 zrazyc' našu lódz' naše zbože. Kak sym
 njezbožowna (Pytnje Hana) Ah četa!

Hana (wobročiwši so pytnje Hilž.) Ty tu Hilžička?

Za cyty džen šće će wohladata nje sym.

Hilž. Ale na hinaše wošnje šće so čim přibnišo za

496
mnyje starata.

Hana: Kak to myslis, Hilžička?

Hilž: Nan je mi nnyje tajnosć' wozjewit, kotraž
to dopokazuje.

Hana: Njerozymju ci, rěč' jamišo.

Hilž (při sebi): Gini kaž by wo ničim njewědzata.

(wótře) Nan přihłosuje wašemu přeciu, zo
bych so z baronom z Nimanic slubita.

Hana (so stwóži) Sto? (při sebi) To šće by pobra-

chowato, zo by mi jeho wotlišćiwata. Ně,
ně, njedopušćiu (wótře) Mojemu přeciu?

Sto sebi myslis? ja bych se chcyla nu-
řić, zo by so z někim slubita, kotryjch
njelubuješ a kotryž tež tebe njelubuje?

Hilž: (radostnje překwapjena): Baron mje
lubuje? K čemu pak potom k nam cho-
dzi? Čehodla so wo moju ruku přocuje?

Hana (při sebi) Ta budže hladaš (wótře) Na wěš, Hil-
žička, je dže to po prawym k njedor-

zmyjenju, kotrež pak je so k mojemu
 lepšemu ukopalo. Z přičinu, čehodla je
 baron k nam khodzil, njejsy ty byla, ale-

Hilž: Ale - što, četka prajće!

Hana (hanbičiny) Ja sama.

Hilž (při sebi): Je to možno (witič) Wěšće to wěšće?

Hana (hněwna) Kunje je mi to sam prajit.

Hilž (padnje ji wokolo zija): Předroha, zlosta četka,
 kak wam tute zbožje přeju.

Hana: Ty cyle swobodna a možeš sebi teho wzac,
 kehož lubuješ.

Hilž: Ale nan -

Hana: Teho ja sama za to dobudu.

Hilž: Kak mam so wam za to dzakowac.

(Wokoši jiruku; při sebi) Jarostanje, nětko
 smoj dobytoj. (Wotběži.)

Hana (sama): To pak njech, něchtón njepraji,
 zo lubosć njewozboži. Ja sym zbožowna,
 najhorcyše přeco mojeje wutroby je so do-

pjeľnito. Sym z nyewjesteu! Ĺižo widjeu w
 duchu moje wboke přećelki, kotrymž, po-
 dobneho zboža, maď ženi popřate wjebudže,
 z kisanym wobličom so ke mni bližić a
 mi zbože přeć! Wboke! Je jim na wočach
 widjeć, kak mi to zarwidža, kak wyerady
 budža to widjeć, hdyž syedža nich je swo-
 jim lubym k woltarjej poidu. Oh, žar-
 měro, kak zbožowru sy myje sćinib!

10. Wustup.

Baron. Hana.

Baron (zastupiwši bliži so k Hany): Předroha
 knyežna, kak sym wam džakowny za
 wasu přećelniwosć a lubosćiwosć.

Hana (při sebi): Džakuje so mi, zo sym zwolita.
 (Kiwuje jemu, zo by so na lěhanku sydnył). Po šu!

Baron (Sydny so na duku stonu lěhanki): Nadzijač so, zo tu swoju rjancu njewjesta tyčhju.

Hana (při sebi): A nadzija njeje jeho zjebata (wótrě) Ma-
še mi što wuznac, mój faroměro?

Bar (při sebi): Mój faroměro! Što ma to wozna-
mjeneć?

Hana (při sebi): Hlej kak zamyleny je, kak je hań-
bićiwyy (wótrě) Nó dha popowědanej ho-
madže, mój lubuško (Syda so bliže k njemu).

Baron (splōšany wot njeje so zdalije, při sebi) Mój lu-
buško, te stare serjenjo!?

Hana: Nětk, hačž sy stódko stowa, luboscé ke
mni wuznat, njezjebaš so wjace tak
wote mnje zdalowac (Posydny so k njemu;
won skočiwši čěka) Poj ke mni, daj so na
moju zbožownu wutrobu stlōčic, naj-
lubši mój!

Bar. (při sebi): Je woprawdže wotwótnita. Dyrbju
hladać, zo čim spěšnišo wučeknu. (čěka
k ducjam)

494
Hana (z radostú): Nječěkaj, nječěkaj, lubuško mój,
pój jinož pój! na moju žadosće polnu su-
trobu! (Zastupi jemu puč.)

Bar.: Ale dovolcé, knježna, što wote mnje žada-
će, što chceće?

Hana: Nó, zo by mnje wobjimat, mój najlubši!

Bar.: Ja was wobjimać? Brrr! to bych do ki-
sateho jabluka kusnył!

Hana (z najwjetšej hrózbú): Što? što to do rěče, Božo, je
to mój faroměr?

Bar.: Wáš faroměr? Ně, to sym ja, hdže je Wáš
faroměr to nywěm.

Hana: Mój Božo, ja hišće powrótnu!

Bar.: Hehehe (při sebi) Chce hišće powrótnis, a je
hotowa klaznica.

Hana (při sebi): Won so směje (wóšře) Nježortuj ze
mnu tak surowje, najlubši!

Bar.: Ale droha knježna, što woznamjenja wa-
šarěč? Ja Wam na žadyn pad nyerozymju.

Hana (při sobě): Wobohi, je měrkuške zhubit! (W'obě).

Dopomni so jenož, kak sy mi před khwil-
ku na tutym měšće lubosc' wuznat!

Bar...: Wam?!

Hana: Nō haj, mi! Njejsy tu přede mnu na ko-
lenach klěcat?

Bar...: Klěcat dyje sym, to njeprěju.

Hana: Njejsy wo moju ruku žadat?

Bar...: Wo wasu ruku, nē, to njejsym.

Hana: Je přede mnu klěcat a njeje wo mo-
ju ruku žadat! Ale wo čeju ruku pak
sće potom žadat?

Bar...: Nō wo ruku našeje četki, knježny Liljički.

Hana: A nje njejsće lubowat?

Bar...: Wodajće, ale to mi ani wesnje do mózow njeprěndje.

Hana: Oh, ja njezbožowna! To je nje kni-
čomne, hanibne zjebanje. Wjy sće so
jako do mnye zalubowany wudat, zo
byšće mi ruku mojeje četki wuwěřit.

496

To žada wječnje, surowe wječenje! (Při sobi):
To mojej najjěnjšej nadziji je; njech
nětk tež wón, mój hněw začuje. To-
šcy-li mje, njesmě tež Hlěžičku, do-
stać! (Wótro): Knyez baron, po tym, štož
je so mjez namaj stato, rozymiče, zo
njemóžu z wasej rěčnicu pola mojeho
bratra a pola mojeho četki byc. Nadzi-
jam so, zo změjće telko česke, zo wopu-
šćiće tutón dom a zo hrudy wjac do
njeho, so njewróćiće.

Baron: Ale, dovolće knježna.

Hana (přimnyšiši za zwónčk hrozy, zo stuzjownika
zaklinka)

Bar...: (Rychle wotěndžo, při sobi) Staryje so, stare
drjehmo.

Hana (sama; padnje na lěhanku) Ja sym pře-
radžena, zjebana! Oh, ja njezbožowna!
K směcham za cyte město! Pomyšć, wo

mojej žentnje je, drje so hižo po cylym
měće poznjesta, nětko po wšěm. Naj-
krasniši son mojeho žiwjenja je zni-
šeny, to njepřežiwju! (Lakaywa wobličo z rukom)

M. Wustup

Jan. Hana.

Jan (radosnje): Kljčo sym zas to mitosciwa
knyžna! (Hana njewotmotwi) (Wšo sym
derje wurjedł; za pol hodziny budže
to po cylym Budyšinje!

Hana (při sebi): Po cylym Budyšinje, to šće by pr-
brachowato! (Wštre) Što sy zas wurjedł,
njemudy štowječ!

Jan (při sebi): Njemudy, oho! (Wštre): Wšitko, štož
šće mi nawdata. Dovolže, zo bych wam
sobuzdělil, kak wšo wurjedžek. Najpře-

498
předy sym ke knjenu radjičelowej sot, a
komorničej kniže wotedač, kotrjž mē-
jachmy wupošćene. Při wotědženju so
mje Julinka woprašaja: "Storoweho,
knjez Plepička?" "A kelko, wotmótwich,
"jenož zo je hišće cyle tajne." "Mji móžeš
to dowěrić, ja móžu mjelčec kaž row."
"To bych mēnit, pomyslich, sebi, ale mje
tehodla ji to powěm." "Pomyslić sebi"
dječ wótc; ale žiwa na swěće, to nyepře-
radjić: "Taša knježnička chce so wóženić."
"Knježna Hilžička? prašese so. Njě wšak
ně, ale knj. Hana. Tu z rukomaj placny
wši počinyse so džiwać a smjeć."

Hana (mjerzata): "A čemu so smejese ta klu-
pa kawka."

Jan: "To Bóh, sam wě (při sebi). Tebi stare dječ-
mo! (wótc) Zawostajiwši ju, so džiwačo
spěchach dele k dochtjecom, zo bych sam

autrobný ďak za přeprósenje, na kwas
wuprajit. Při tym stuzjobnej při woteń-
dzenju zdjělích, zo budže tež pola nas
kwas. Tym pak jě najbnaležnišo poru-
šit, ani stowčka w tym knježstwě
prajic. Ta pak mi ani dorěčec' njeda
ale bježese hnydom to wuzwonit' kaž
dotko bě hišće čopto. Podobnje sym cyte
poč města přeběhat. Wšudže sym stu-
žobnym tutu tajnosć zdjělil pod kn-
tym wuměnjenjom, zo to namikdy nje-
wupowědaja. Wšudžom su mi to slu-
bili, a tehodla sym wěsće přeswědoeny,
zo budže tuta nowinka za krótki čas
po cytym měsće.

Hana (při sebi). To jě jana wobrada (Wótkě za-
khadžejó) Něj so mi z wočow, ty-! Druhi
króč dočakaj praweho časa, a njecěr hny-
dom ze wšěm kaž z čoptym jějom!

Jan (při sobě): Tu mamy! Sym jen ož wćipny, hdy
temu staremu serženju prawje scinju.
(Běro na zad stupi)

12. Wustup.

Hilžička. Hana. Jan.

Hilžička (wukhladawši Hanu na lěhancy): Božo,
što je so stalo? Droha četa, što je Wam?
Sće cyta blěda!

Jan: Je sebi překhětiše čerwjerjadło wutroča.

Hilž: Pře čor je baron tak khwatnje wotěšol?
Što je so mjiz wamaj stalo?

Hana (zamylena): Ničo, docyta, ničo! jen ož dže
čaca wada; njemóžach mjaj so wo kwas-
nym driju zjednać!

Jan (při sobě): Aha; rozumimy; wona chce tak
spěšnje kaž móžno, zo njebz hišće starša

byta, a baron pak tak njespěcha.

Hilž: Wy, sebi potajkim barona wozmjěće?

Hana (při sebi): Wćipne to prašenje (Wótie) Waju kwas
je na njewěsty čas wotstórčeny.

Fan: Bene, Wěrcinje, je korb dostala!

Hilž: Ale potom drje budu sebi jeha ja dyrbjěć
wzac'?

Hana: Nihdy, luba Hilžička, ty sebi wozmjěš,
kehož chceš, kehož lubuješ.

Hilž (radosnje): Jarostawa?

Hana: Haj Jarostawa (při sebi) Tak so na tebi
wječu, ty přeradniko!

Hilž (košo ju): Moja dobra, droha četa!

13. Wustup.

Jarostaw, Pjedarwši; potom Běrk.

Hilž (běži Jarost. napřeco) Jarostanje, naša, naša

501
džija je so dopjelmita. Tuž so čěće po-
džakuj; kotraž je do naju žěnkry zvo-
lita (Wobaj přistupiwši k Hanyje so pokla-
knjetaj)

Hana: Lubujtaj so, budž'taj zbrožowraj! Aho!
(Wobroci so wot njeju w bolostnym dopomnjenju)

Běrk (zastupi) Stoma to woznamjenjeó?

Kilž: Četa ajacy barona ryškitu a je na-
maj swoje maćerske požohnowanje data.

Hana (při sebi): Maćerske!

Běrk: To budž'taj drwaj kwasaj nadobo!

Hana: Kak to myslíš, bratič?

Běrk: No, snadž' chceš hišće přěć? Je džěn po-
cytym Budysinje, zo sebi barona z Ti-
manic wozmješ!

Hana: Po cytym Bud- (při sebi): Ty, stódku
dobrota! Tutón Jan, tutón bježbóžnik!
(Na pol wótrě) Jano!

Jan (přistupi, mjelčó) Sto sebi přejecé, milosci-

wa knjenu?

Hana (mjelčō) Dyrbiš mi pomhač, dyrbiš powěsć wo mojej ženitnje arócić! Ale kak?

Jan (čiše): Derje! Sym hižo na to myslit. Kaž je Wam znate, sym tutu powěsć wšudže jenož, stuzobnym dowěrit, a to pod tym sumjenjenjom, zo to nikemu njedowěja. Někak pak jim praju, zo sym sebi z nimi žort zehrat, zo bych jich, bla botanje pokhostat; knježna Hlizička so wuda a nic Wz. Woni budža dže, so wšitcy zlobić, ale budža hnydom tež, dyrbić tutu powěsć arócić, zo njebychu před swojim knježstwom jako zethani posudžowani byli; hehehe!

Hana (zudanje): Derje, derje! Wunjedz to tak a ja so či pokunam! (Zajewišcom so zwonw.)

Běrk: Něchtón zwoni. Jano dži woćinić! (Jan ar. kěndže) Što to zasy budže. Inadz' mój přecel

504
Jakub, abo (při sebi) — sprawny Božo, mój ač-
ričel (Pohladyje na Hanu) Wona, mějšo
barony, wo tych pjenjizach prajić, njeje-li
prajita, sym zhubjeny (Džek Hanje) Im,
sotra, kak stoji, sy z baron. popowědata?

Hana (njezrozumjo) Et čemu tute prašenje?

Běrk: Myslać jenož, hač sy z nim porěčata

wo —
Hilži: Wo čeciny m kwasu? On je na nyewěsty
čas wotstoričeny. Staj hromadže matu
zwadu pomětoji

Běrk (při sebi): Imjertna to rana! Wona pje-
njez nima; nětk je po mojej česći!

Jan (wroči so z listom) Tudy je listynošeć list při-
nješt (Džak list Běrkeji)

Běrk: Wot Jakuba (Wotewriwši jón čita) Luby pře-
čelo! Zajutřišim rano přijědu a přirjegu
či tych 10.000 hr., kotryž sym po twójim pře-
ču za Tebe na tudomnej bancy zběhnył.

Mjez tym budz' Boh z Tobu! Troji přecel.
 Jakub. "Što? što so to nječini. Je so to džensa
 wšitko napřečomni wobroćiw? (La jenišcom
 zazwoni; Jan wotědže.) Hižo zaso něchtón?
 To je zawěšće notar, kotremuž mam pje-
 njezy wotědać! Što jenož započnu. Dyrbju
 jeho prosyc', zo by hišće wočaknył! Ha,
 mam mysličku; awrěču so na protyč-
 ku, zo džeri pozdžišo pokazuje, zo je po-
 tajkim 24. (Bliži so k protycy, chce datum
 přeměnić.)

Jan (runje zastupiwši wuhlada Běrka) Psst!
 hnadny knježe, sym to hižo sc'init.
 Tu su džensniše nowiny.

Běrk (woznje sebi wot njeho nowiny a hlada do
 nich): Što? 24. junija? Njeje džensa 25.?

Hana: To dže je zawěšće zaso Jan něšto
 awrjedł.

Jan (při sebi): Hižo zaso na mnje! Ja mam

što čerpjec!

Pěrk: Što pak sy puvjedl?

Hana: Sym jemu džensarano poručivaj, zo
by datum přeměnit. Dokelž pak wěm,
kak zabicivny je, sym to radši sama
sčinita, tak zo protyka 24. pokazowa-
še.

Jan: Tu je mamy! Ja pak, postušny stu-
žobnik, kaž stajnje, sym svědomice.
tuton rozkaz dopjelnit a sym da-
tum přeměnit.

Wšitcy (smějo): Je datum přeměnit.

(Zarvěšk padnje.)

Jan Bryž

Bajka.

Běše kral. To'n knježese z moca a stawa se nad šerokim p'ródnyim krajem mjez Lubjom a Wódom, k'dože tehdow hišće bydlachm naši serbscy prawitcogo jako wulki swobodny lud, poslušni je-
nož swojemu kralj. Běchu rjesoty spokojny narod, kiž lubowše nade wšitko svoju wítcovsku zemju, kotrež bě jich wódsi'ta, jich žiwješe a we kwe-
drije zasy wotpocowachm, hdyž stowco jeh žiwjenja zasy zapadny do wěčnjeje činy. A tehdla k'wědy k'w-
celk tutje zemje hajachm k'wě h'wězdu swjeho wěka, došli k' r'jčom Lubja bydlachm Němcy, r'bjžny
njepřecelsti lud, kiž lubowše w'jnu, zo moht byc z
cureje p'icy a cureho k'ubta. A tak šerwacem po
bojach Lubja p'osp'uchi hlebje a r'jčě, žotny čet-
r'jngachm so z k'wěju zabityl a r'jčjo z p'lonyženim
zapalenyh w'ot. * stary žedšiny kral zhladowše ž

1098

svojeho mivneho hrodu, ležaceho na hobovskej skale,
přes široké vody na syty nepřelov, podarmo so
přivracajich wo dobyčo serbskeho bojaha. Tak do toho tu
svijiny juž toho krajachu! Hdyž běše hišće mrtovčenc,
svjovase tam hišće ze svjovinu kovačeni, kiž nětk
darmo hišće vrtáčowachu po svjovskim holku,
mnohse horec bitou. Tak je to stajnje byto a budie
to tak dale. Ale ští budie po nim vjednik ludu?
Troch vjekovskid synov je mět a vřitaj tó m
padli w jednij bitije. Jenž dčavka je jomu vřitata,
Krasynka, jenička jeho vřelo a jenička jeho
radost - Kriježna, Kotrejž w cytych mřinach vřije
mřizca, Krasna a horda kaž bohovka. Ale podarmo
čaka kral na mrtovčencu, kiž by dobyt jeje vřitaj,
a jomu zastupit syna. Jeje horda mysl vřicha
stypěci wo Krijezu, Kotonwě by stwěita, wona,
dčavka najmivnišeho Krala. Tola dčavsa ma so wř-
mřizic - stary kral je připrovřt synov vřkolnych
vřerchov na svjój hrod, zo bychom si dobyli hrodu

508

vutroba najkramišije knježny. A tak při khadija
 wšitay, stawni, mweni, krasni, wblečeni do židy
 a stota, ^{darapni ze stota a stonawki} ~~z mullim přewotom~~, ale prodarmo -
 Krasnycajna wutroba wsta tujerda. Wšitay bižo zny
 wšlhedžachn - tu wustupi ryčet, čorny kač noc.
 Spodžirwany hladše křiždy na jeho krasnu postawu,
 na jeho wbličo, wsmalene wt stowca, na jeho
 dwlke čorne wšony - tu nadobo šumiješe kač žbma
 po zhromadžirnyje: „Žarun, žarun.“ W on wšak
 stupi před princem, pokloni so a jeho wši
 zhladyškej do na nju, kač byškej žadatej wot-
 mtowu na dawne přisewjo. A wna, kotraž tu došel
 hwotě a byzedžaknje na wšich ryčetow hladata, čuješe,
 kač jeje wutroba přewije mwenišo a spješnišo bič, a
 jeje wbličo pola čerwjem. On nadobo so zabrothny,
 widěše něme woblěwanjo a přewisowanjo, z kotrymž křiždy
 jenož na njoho hladše, widěše, kač wšim wšitke wši
 jenož k njomu putane, a k rani jeje hwotě nanaj-
 ktwišo a wubudži jeje zawisi. Što wšě so z njej wotě!

Tuzto lubosie bě rozkrytane, ehorda so zasy zruna
 a z rusměchom na hubinkach vyprša so zymnje:
 „Dj knize ryčet, hdié maé swje dary, hdyž sej
 bršćie wo kralowu dčowku?“ Tu so zablystny
 w jeho wčach kaž daboiki blysk we čmowej way:
 „Styž, knježna! Sym nyn starneho krala dječiči-
 starwa, zarun, kotrchwě sy znata, hdyž běše ^{churj} hišé
 děča dčěsi. Nan mój, kral Durinkow, wjowase
 dołhe lěta zbrčowje z rylječnyimi Salsami. Tu při-
 huachu so z dnohje strony Frankojs na nas a my
 dyrbjachmy wjowai na dwe strony. Wobarachmy so
 kaž mjedwjeď přeciw psam, ale podarmo. Wsje so
 lizje z rěkami, čěta přecelw a njeprěcelw twojachu
 hoty, ale njeprěcelj při kradčach stajnje nwi wjo-
 wajo a nas bě stajnje njeje. My posledni, kři-
 bčny hišé čivi, w dčachmy so je wšitko zhubjeme
 a khotachmy na naš hoid, zo bychmy wukho-
 wali šedčiweho krala. Ale lědma bčny do hoidu,
 přihna so za nami njeprěcel a wjowanjo započá

znova. Tri dny so vbarachny, potom, hdyž
 hižo žaneje nadšije njezmějachny, zapalichny
 hvozd, zo njeby do rukow njeprěčila pšišto, a
 rozjowachny njeje ptozmějemni dale. Wěm
 hišće Rak mwy kwatějo jedyn po druhim podise
 na četa njeprěčelow, tu sypny so nadobro ze
 strašnym rozjěskotom cyty hvozd, z hvozdow
 zam pšičel a njeprěčel a ja zhubiel wědomijo.
 Hdyž zas wotruich, bise ^{no} ~~emo~~. Ostryki pšypru
 woswětlaču krajnu, hromot njeudrjese Rač
 nujany ~~low~~ a wulke Ropyz bijachnu mi do
 woblěca. Ležach njeje čitanji a kamjenjenji a
 krawynji brinjenji, sam z kłubkěje rany krajno.
 Mějach wšak hišće mwy doć, zo bych staryt a
 při swětle blystkow sej wobladat hromadu ka-
 mjenji, kotraž bise pobjdy naš starony hvozd,
 hdyž sym wot mtohorie telko chwěrownych
 hwozdow začiwit. Podarmo pšyach swjeho sta-
 ruštelko nana - je pohrožbany pod kamjenjenji,

Jež moji bratřijsko běchu mrtvi - vřítaj, vřítaj. Jenž
 nije je spudšimny vsud vukhorat, so bych pře-
 trat svoj narod a študěit jako cusbnik po svěće.
 Jeničke, štaž hišće mam, je mój svěrmny nješ.
 Hšitke druhe běi pod rozvalenym hordom, jež
 bršće dary, kiž běchu za Tebe přihotovane." -
 Žarom nječese, vřítaj běchu hrnci - jenž Kra-
 synka njevraše hišće njez hordosin a lubosin.
 On so Žarom pokloni: „Lubuj se Bóh! Budšes-
 li zbržona, nije hišo njevhladaš. Pšinděe-li vřak
 njezbržo na Tebe kaž na mnje, čen Tebi rady pomhai.“
 A vřinděe. On zatkřitny a vřtkoi Krasynka,
 Kaž by so z hordobuho sora vřuděita, a by chajta
 za nim beče. Hón vřak Kvoče njevje dale, ani so
 njevhladnyšči, a vřítaj stupachu přěsčivje před
 nim vřěs. Krasynka palk zatkry sej z vřbynyj
 vřtkomej pšakacij vřěi.

Žarom běše so zhubit, Krasynka njevčese
 vřbyč vřpomyječo na jeho mroćnu postavu, na

jeho mnuve stowa a jeho zrudny wond a kně-
~~wice so na~~ porokowice sej swuju lehdynju zatkowc,
 a tola so nejpolěpsi. Jonu dčese ze swujimi přičel-
 kani do lisa, zo bychu tam jahody pytate. Tu
 zatkachu starcho mnuwka, Mhilencho wot čerě lět,
 z bitymi wotowanmi, kiž njeseše na khrěbca djevo.
 Hdyž Krasynka widčese, zo jonu stajnje konchi dje-
 wa dele padaja, a hdyž je wón spřecny zčehaše, zo
 so jonu zasy donke na zemju sypaja, směješe
 so jonu zcyteje šije a jeje towarški z njej. Tu so
 starik hnuwony wotwoci a swarješe. Ale holcy so
 čim bře smějachu a wusměšnje rjeknu jonu Kra-
 synka: „Dři wšak dři, a puzol so na swujich pro-
 šestkich njeplechow, ale nic na kralowku dčowku.“
 Tu so nadobu Mhova stonco za mnuwku, čma w-
 přestři so po zemju a před nimu stojše wulka
 swětla postawa, ^{stare} mnuwce ze šeršivymi wotowanmi a šedě-
 wij boku w kralowstij dčowce. „Styž, moja dčowka, rjeknu
 wón Krasynce, ty maš horenu wotowbu! Ty zatkwa,

so njehaš nikoho pódla abo wyše sebe čerjje, zavis-
 dzis Rždomu, štrě sama nisnaš, a nus mǎvš Rhu-
 dych a woblich. Bohojo su dotho přihladovali, ale
 nǐtkle je mǎra potna. Budě Rhostana ze wobryom
 žarivost a zmijcami kida zavisé a njepryvjnoste,
 dǐž so nje namaka mtoděne, Ržby svoje čirje-
 njo za tebe vyprovat. Ale bida jomu, štrězi-li so
 jenž na wkomik stǎnrostov - přeměni so do ka-
 nje nija a budě hatte vusvoboděny z Ovlu! "Tu
 so chubi starc a dotho bǐš čma Rž rǐc. Hdeč vǐak
 stǐjše Krasynka, pǐca so zmija přepadovac, a z dǐny
 sapǎše rohen, Rž ju palachu palěše ale njespali, a
 hove ne hady a zmijcy tǐrechu ze vǐch kutov a vǐjachu
 so vǐkso nǐje a čivilovachu ju. W nstǐžane čelnygln
 jeje tovarǐki a roznysechu hǐvzbu převěsi. Hdyž
 to chovnichu jeje přjedavši brǐščejo, Rhvabachu tam
 vǐitay, zo bychu ju vusvoboděli. Ale Rž dǐž, kǐ
 R hǐvzbu ^{hove nija} hǐ vǐ nǐje přindě, zaju hǐvzbu; jeho no-
 ha vǐsta na vǐkomik stǐjs a juč bu nǐ přeměny

do Kamjenja. Tak so sta jednonu ~~pa~~ druhim, a z
tym nasto do Rota bjezdna Kamjentny nasyp, kiž
stajnje roscise - nichton ju nijusvobdci, a na jej
žalost rotntovsi ji jenve bjerencivoy rotntos.

On choni Zaron rotym. Bese po svicu otudcit,
bese vojovat z ludzimi a zveriskami, a stary Kral, ko-
tohvě bi z rukki nijpocila vumozit, bese jeho za syna
přivzat. Von vsak lubroase stajnje hišce Krasynku a
hdyž nethk vustyja hvoznu poroci, ~~jeđa so kungdosa~~
~~na~~ Khrvatase, zo by ju rusvobodcit. Hdyž k vonij
kubinye pindre, a vidise jej bolose, a hroabny jeho nje-
smerna lubroa sobučelnoxi, zo so vjeshny bje přemysle-
nja do hroabneho bjezdna. A hlej - tedom bi so dothknyti jeje
rukki, zhubi so rohen a hady a zniže, a na jeh mēse
zo Kcijachm a vonjachm rōze. Krasynka vsak začu tujku
zbočnosē a radoxi, zo jomn deakovije k volomaj padre,
ale von ju zblhny a rotvōi. On pōikhrvata kō stary Kral,
volja voljeju a zohnova jju a zaklci princija, kotryhvě bese
Zaron sobu vumozit, z nē adu jimaj a bu vukki vjosty kras.
C. Wjenka.

Faint, illegible handwriting in a cursive script, possibly a historical manuscript or letter. The text is mirrored across the page, suggesting bleed-through from the reverse side. The script is dense and fills most of the page.

[Faint handwritten text in a cursive script, likely a historical document or manuscript. The text is mostly illegible due to fading.]

179

179

179

179

03/04

Hdyž so čí na přózimach wostudji,
 tak fantazuj!

Ach jej můj jej, tak
 so so pole dešuje, a wíchor wokoto
 wuhenja kwíta a šumi a na što,
 mach so wobwěša, zo so hač Rzemí
 Ktorijeja, a hdy by hišće sněh padat
 a za Kachlemi počka smorčo bato,
 potom bych prajit, manny zymu.
 Zyma wěak tak seř je, haj tak, zo
 mi špoko pale a matyšk a Kujace
 wokto zmyerznu. Ale derje, naša
 mać je mi čopke wotajcy data,
 byr rjeř měte mjěšnu wokěču.

Rad bych na kolese wozjet,
 do Petřicym na študentušku Ker,
 mus přeprošeny, ale w kajkim rjedze
 ržen psa rad wou rjepušič, a čtožek
 kola při spocó rjeje. Haj, koto mam,
 moje wšak rjeje, kola při tak
 wostanje kolese, a šijn možu sej
 na curym pnuje tak zwinyč kaš
 na swojim. Rjane stwoženčko
 je i koto, so kždý praji; a
 hdyž same žewne žowki po nim
 jězža, što so potom wřit rjeby?
 A zo je modern, so zeyta přispan,
 nič rjetrjeba, wšak je w šewjat,
 natym lětskostku so stworito. Sta
 wa forum, kiž je stwori, - ja so rje,
 věch.

Něšto je dešć prózastat.
 Lydam so na koto a won syn
 z dworu. Ach, kak so to rjenje
 jěže a kak skoku! Štomy a
 kžeže so mitkaja nimu nje.
 Syn downčeny jěže, so zmyetac
 abo sobi ruku wuwalic, nos kha,
 wy zbic abo do synoweho woza
 zajec - so rjedokoujam. Samu
 potom njepadam, htyz zajac
 přer puć skaka. Htyz wóndy
 zle pobych, nym sobi kholowy
 rozkorhat, ale hišće na puću
 sej je zaptasac dach. Dobota
 so njeje polesarić, htyz stóncu
 na khibjet pali a woken papa,

zo so pórniš a pót so wot Tebe
 lije, kaž wot z wody kuc'chujane,
 ho psa. Tola kětrě dyrjnu jěc,
 mój žožok so pórni; sym so
 doma posćit, do kělj mčm so na
 Permušcy lěpje najěc, a kě
 sykanca so mi jara chce, běteho
 a žožteho. Me zohrat sej kě
 rady byc. Z pjenjerami sym někak
 wobstarany, zo njetjebam sam kěw,
 lowy a košlu wostajic. Na, njech
 Bě kě chce, kłowu mi nje wot,
 pěnu.

Tak pěch do Permuš,
 neso domu dojet. Tu nje pjenje
 wibachu: nan a máčerka pěstaj

519

přecelnoš sama. Ale miži so
 warsjo! Jedym po druhim bōrči
 litaniji, zo nym pozdže pšišot.
 To bě dyak za daloki a wobčejny
 puc. Tola hnydom mi škleušku
 "čistoho" potawachu, zo bych
 "sebi šijn woptokat. Napich so tej
 piwka, stobješce derje, najskěrje běše
 z Kukečanskeje piwanije. A potom
 sydachmy so k blidu, k šalcy kofeja.
 Z toho so njewopijes, a tak pijach
 šwjšto kutoho dobroho žōnskeho
 piwka. Tež bykanc bě wězo dobry.

Tola nic samej žěrji
 běchmy so zešli, znajemy wyšše
 intelektual. Jaspōwa so serbscy. Krawje

a jasnje kaš sot obik pitoli buje,
 žnička a z wjesatym kłosom přewo,
 ša ju študent. Tak zarjesuja
 mrosy swoje spěwy hač do hluboke
 ho wječora. Druzy su so k čezšemu
 wjetu zesydali, k bracu, wjer nini
 seř ja a brjach derje - sebi kam,
 žisku, druki u k pohórsku, - drubdy
 seř nawopak.

Wtřez je tak tu jedyn
 dybawy, tam druki swoju mōšcu
 w křast, zesydawy so na ławy
 a konopce a bōry smy w njanej
 zabarje. Jekub njezamože lubu
 zawjeć, tak pčapocce wo swojim
 polesu, kak swarce je, hdy wšwōm

527

je na nim probyl. Padat ženje njeje.
 Měni, zo so najlěpše jěže, hdyž
 sy prošku skurjeny. „Kaj, kaj,
 luby jatubko“ potom wšak so jěže,
 mndruje Pětr, „hdyž jóm sedziš.
 Ale z horjewazženjom ma drača!“
 A kak staj jatub a Pětr sehdou
 „palitoj“, hdyž běštaj prošku sku,
 rjenaj. To so wšo kurješc a star,
 ška žonka za nimaj mostotaše:
 „Zaklate sierby, to jedyn čert
 jěže za druhim!“ Wěš Ty, to
 šc najhoršc njeje,“ mēša so Jan
 do zabawy, ale dopomniš so, Mi,
 stawro, kak so namaj sehdou
 vješc, hdyž z Budyšina jěžechnoj.²

„Bych sej behdom pucy a nohi zla,
 mać moht, hdyš přez zajaca pad,
 nych; módry nos nje hišće žensa
 ma to dopomina.“ Dale pěči so
 khadžowancy, kak derje my w ži,
 w adle hrati a pak rjenje my so
 zabawjeli. „Nó dočakajće, k lětu
 b nje hišće rjenje, přelku rjenje
 nawnkum!“

„Hólczy, wječajće k wječeri?“
 wota mać, hdyš je blido připra,
 wjene. Jej a při žotwkej k woli
 sytani so k blidu. To je kotba,
 sow a pšerje, šinki, čomnych
 a čerjonych jathodow, kónkow
 a tak dale! Bórsy sy so do sy,
 seje

wole najědt.

Nětko je čas dom.

Za ně kotre mjěšiny započina
 jutřiši džen. „Konje won“ wolaja!
 Do pampkow lija wodu, sam
 srěba poto „powětr“, a w itcy
 dwanaćo wotjědn z mtruyu dža-
 kom hospodliwymaj staršinaj.
 Klaz želi wa waka jědn do wcy
 a wócy strážnik mo so z procha,
 myslo, zo za nim čjōwa ptuńnych
 swěčkow čeri. Jedyn pro dru him
 so wotjěli a bōry je ser posledni
 doma. — Hwyzj ronu stawam, dylgin
 hnoj rozkwowac. To je žiwjenje:
 wčora tak, džen a jinak.

Mi Ptawš Just.

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely German or a related language, covering the majority of the page.]

Jean a. c. k. k. k. k. k. k. k.

Železi se upotrebljavaju najviše za izradu
 sudova, za vožnje i za izradu stroj-
 i mašina. U željezu se nalaze razni
 elementi koji utiču na njegove svoj-
 nosti. Najvažniji od njih su ugljik i
 mangan. Ovi elementi utiču na čvr-
 stoću i lakoću željeza. Ugljik povećava
 čvrstoću, dok mangan povećava lakoću.
 Osim toga, željezo ima i druge važne
 osobine. Na primjer, ono je vrlo otporno
 na koroziju. Također, željezo ima
 vrlo visoku točku tališta. Ove osobine
 čine željezo vrlo korisnim materijalom
 za izradu raznih predmeta. Najvažniji
 predmeti koji se izrađuju od željeza su
 sudovi, vozovi i mašine. Osim toga, željezo
 se koristi i za izradu drugih predmeta.
 Na primjer, željezo se koristi za izradu
 vijaka, čavlika i drugih predmeta.
 Također, željezo se koristi za izradu
 raznih alata. Ove osobine čine željezo
 vrlo korisnim materijalom za izradu
 raznih predmeta.

779

Jan a Mikławš Compagnon.

Kajke to wozbožace njeseloa radowanje, kadyž studentej do wucha zaklinči te stódkje stowo „prózdny” a z kelko njescierpliwosci bywa doba přikhadźaceho swjatoka w studiju wočakowana! Wšak bjez dřinwa - što težo njeby hižo po tydźeniskej wšednej roboće, po čerškich khwilach a čwilach napinaceje dřetawosće žedkinyje sebi prát nječor, swjatok haj swjatočny dřen abo njedielu, zo by woč čas móht wodychnyć a při wotpočin-ku nadobyć nowych mocow a sylnosće k dřetw dalsěmu!

Kadyž rekruta čehuje k wojakam, ždychuje won: „na dvě, na tři lětka - dołhi to čas!” a wutroba jemu čerko pukota a čoto so moršči. Pobyroši pak na přijěnim dowolu, wutykuje hižo swoju parolu: telko a telko njeděli a

595
dujow! - ani to so jemu njewostudki, na hodžinku
a minutku sebi swój čas zlicbowac; kaj wón
njekabudie tež, wšednje wumazowac smužku
po kumrčy, z kotremiž je swoje wojerske lěta
naryzowot hřěškuli.

A kajki wojak bywa často tež studenčik, wo-
sebjě w času přibližacych přezdwinow serbski
studenta w Traxy w tom nastupanju mate-
mat. kus z hwěžku. Pola Trariskeho studenty džěn
njekaleki jeho njedočakliwosc jeničcy w xadosci za
próždny časom, za wot počinkom, ně - dokelž wón
swoje studije konja we domowinje z dalenym wu-
krajm, je tu faktor movens, zo jemu próždny
po přěnim abo tola wěšće po druhim pól hětniku
přinjesu stódky nawróť do lubowaneje domizny,
dwojcy lubejě tomu, kiž ma jězra njekami parowac.

A kajke to lubozne překwapjenje hakle,
když so našemu studenčikaj dawa dowolenje,

- zo smě samo we wujadnym času sebi domoj doječ,
 šakle k hořom abo we na léce na jutrowne
 swjate dny! - Pola akademikow rjaduje stawa
 so to a našim gymnasiastam radži so to - lětsa!

Nalécě bě před durjemi a dobywajo so
 přez južne pohorske wěrchi tamšač so pomatku
 do klina wolstawinecho po Wjšěhródskich skalinach
 do doliny ztoteje Prahi, a tak zaktapa so tež
 wo sedziwe murje serbskeho seminara, xo by tam
 sym zalětnym ptáčkam spomnito, kak z wě-
 třikom a mročelcami so ponjese přez hory
 česke a sakske do wótciny. We mtořych wa-
 strobach zahori so z tym nowy lóst a luborč a
 rjana nadžija, zo bórny tež naši mtořency po-
 čahnu za ptáčatami tam, twžer škórcy lubym
 doma fifola jich přeco stare a tola nowe spē-
 ny a na štomach hnězdřia a zosornowa sebi
 hajo stotok a pěstuja mtořčatu. —

Náš studenta zaso poča ličić měsac, dñen a noc
a nalici všeho dosć - beše to spočatkom na-
lětnika. K nalećom prindě pak teř do se-
minara njeluby hósć, kiř so njez naše stuđen-
ty šamanje zasjelli a z towaršom zwosta pola ně-
kotrych.

Mjez tym zo samopajny tajki přemjenik, znyčša
w nastawacym nowym počasu, dzěrxí swój wob-
khad a kara sebi dosć často swoje wopory sobu-
wopytuje studentow a serbski seminar jara hurto
we wšelakorych podobach w běhu lěta.

Škivna nakažowaca khorosc' bě sebi teř tu
dobře svojich luděi w seminarje wubrata a wja-
zaše jich na khorowtožo, haj dokelž běše naka-
zowaca, nuzowaše k separowanju khonych, kotřiž
dyrbjachu so tohodla do pameje měšćanskeje khorow-
nje přenyesc' dać abo dale hišće woteńć do na-
nakrajnje hojěnje.

528

Dokelě bese nakarowaca, wuhna pak tež wšech dru-
 hich khowancom ze seminara, ale tajke wuhnan-
 stwo we xatosci a khoroscě hubjenstwu bě drje
 z njemotě radoscju za našich pichlikow, hdyž so z
 Budyškeho kapitla přilec'aca powešć wječor so
 čimnych khódbach a lehor'njach a w musejach
 rozujese njez naše cives Saxoniae takryc: Prima
 secessio studenticorum in terram sacram
 Lusatiæ.

Njedzřiwajcy drje so nětko z telegrafowanjom bjez
 dratu nakazy cyty čich seminarski powětr a nje-
 čorna čišina bu nakazena ze šumom a juškom hewak
 tak njewólne „čichich Michaton“, kotřiž sebi nětko
 swoje kems'ace psalny xaspěwachu takle numero 113:
 In exitu Israel de Aegypto... naš Serbik by snadź
 sebi lohko xapěšnit:

Što khoroscě so strožu,

Wšak směm nětk domoj čahne -

Knjex praeses dat nam „urlaub“ - dyer Professor leben's wohl!

Atšej, atšej gymnasium!

Wšak za dvě neděli zas přijedu -

Studentik po stučenciku wuleca sebi netko na jutrowne přizdiny domoj, přjedy hišće hač naletne ptáčata dočahnychu, přjedy hač bě na lěće samepódny kraj woxiwito.

Prěnjaj njer zažnymi čaharjemi běštaj pak Jan a Mikławš, kotraž so jednoho dnja rano zahe zhrabaštaj, nastupujcy swoj „exitus“.

To wšak bywa stajnje luba mixa wokoto wotpućowanja. Khwatajcy zebraštaj swojich sydom wěcow a swoje „kaštilky“ do rukow a spěchaštaj po čichich hišće wulicach Pražskich na dwórnišćo. Tonkróć wšak pěsi a nic z drošku kaž so naš studenta hewak dawa ze swojim „hauspotom“ wotjesc!

Njeje njesela, kiž by darmo byto, njeje teš

radowanja, kiž by z dobom wjěměto kapku hórkeho
a za studentu bywa čím bóle popjerjana ta
šćipka, hiž rěka: mladiku, to stoji penězové!

Studenta je špatny financny pawa a jeho financ-
ministeriumu bankrotuje jěnož přecasto. Tak
bě to tež dženca z našimaj pachotomaj. Jano-
wa mošnička měješě runje suche dny a Mikławšowa
nič tučne, a tola dyljšě so ptácić daloki puć
a hlódny brjuch tež zastarací: tuž mataj Jan
a Mikławš dženca z cyrkwinskej myšku ku-
charić.

Jědny liščik přicholowa mošničkam galopowacu
suchocim ale bolosć bu přewinjena a zwjesotej mys-
ličku zasplaštaj so hólcaj do wodčelow, kiž so za
nimaj zaprasnyštej a za khwilu hižo wota zastojnik:
hotowo - fertig!

Čerko stonajo hiba so čah ze statneho dwórnišća.
„Bohudžakowano!“ zdychuje Mikławš, „tu budžěnož

nětk na wjele hodiin wo měrje sediec a sebi napo-
wědac' wšeho dose!'

Na ztohu Prahu zletuja bēte drobne wjetele
ju pokrywajij ze sněhowym zawěškom. We wobtuku
čěri železnica přez Karlinški most, a Kolesowicy-Bubna
kólwokoho města a khwata po nasepjach přez
štomownik, kiž tu šoř wopuscěny po šěri z nahimi
štomow hatrami a zaruje pře zašte krasy jeho,
z kotrymiž bywa wozděbjeny w nitódnym na-
lěču a lěče.

A dale přeco spěcha železny koiw do hor po
krótkich stacijach - našim studentam derje kratykh
z wulětow do Pražskeje wokolnosće - tu Pohaba a
blizkej "divoké Jarke" a tam Roztoky stawneho
wopomnjeca Bacehusowych historkow - a dale, dale
bóle minje so krajina přeměnyje wobraz potny pja-
nosćow a krasow ženyje šeskeje. W dalokej dalinje
pozběcha hora z prastarych stawánow a kóždemu

Čechej znaty „Rip“ swój wěršk, ke kotrejš je prawoće Čech se swojimi přikhaďzát do kraja, zo by na njejo rozhladowat za nowej domixnu a hlaiťat je z radoscju a ze spořobanjom na tu krasnu zemju, kiž je sebi potom wuzwolit k nasydlenju za cyty swój rod.

Lawěno, Čech spěwa z dobrym prawom swoju narodnu pěsni: a to je ta země krasná, země česká, domov můj, přetož z dalska a z blizka je „zemski raj to napohled!“ stož wočko zawohlaďa, tuž sme tež to Čech na tajki raj horjy być a woi ně sebi jón tež hajić we wutrobje z luboscju a z narodnym zmyslenjom — što dyrbjat so dčiwac, zo tohodla takkraxnje šita svoje domorodne prawo ze stowom a ze skutkom. W tajkich myslickach so přehrabuju staj so našej pachotaj do wokoliny zahladat, kiž so předwočomaj rozwěra. Tu wustupuju xaso brjóhi htowneju zjednocenju řekow Woltawy

a Lobja a jeju wožy njesu so majestotnje a pomatu
jako byte wošpocowate. Jenož tu a tam wožinyjeju
so ztočćimi; tožnistwo pak přeco přiběra, čím
dale so Lobjo wije k česko-sakskim hranicam.

Skónčnje je sakske Lyncarske dospěte a z tym stoj
Jan a Mikławš do wošćiny zawitaj; wězo pak
nic lina, kač zo so wukupišćaj za dalšu
ekspediciju, přeco jeju financy zeškrjebolachu na
posledni rest. Nicnjenje zdžerža jeju jedna mys-
lička při dobrej nadžiji a tak dha wostašćaj
dobraj wjesotaj, dóniž njeběšćaj do kralowskeho mės-
ta doješćaj.

Tu měješće Jan swojich dobrych znatych
a měješće pola nich swoje naležnosće wobstarac.

Da našu česc' a serbske njeno so w kózdymšćkuli
powotanju starac' po swojich mocach, to bywa
Janowa zasada, a zo by spomoznu wěc narownu
wuskutkowac, khwatašće we tajkej wulkej naležnosći

534

so wobrocic' na mučow, kotychž pomocy trjebaše-
 xa koncert narodnych hudźbničow pouwe. Jan a
 Mikławš nastajštaj so do města, zo byštaj serbs-
 keho doktora, bydlaceho na Striesenskej hazy wosy-
 tatoj. Zbožownje jeho naničrěštaj doma, a přecelnje
 jeju witase. Wjele, wjele sebi powědachu naš luby
 mišter, jeho knjeni a nitowaj stuwětaj. Wosebje knjež
 doktor dawase raju, zo bychu tola serbscy stuwěca
 w swojim luđi čěrpali te narodne samownoscě, kiž
 lud je sebi zakhowat, zo bychu nitowěi inteligenci
 po Serbach wukli serbsku ethnografiku najryjšo
 wukhowanu we turiziskich wsach a njeskach pod-
 nizkimi třechami. Turčujcy po kraju njech prócuje
 so nitowě stuwowacy Serb swoje wědy, nazhonjenja
 a wšo serbske zajimawe wasuja wuknyć zez nawac',
 zo by přez to swój narod lubowac' wědźat. „Zběrajuće
 tuž, moji knježa, serbske natožki, serbske prajitna
 a wšo, štož serbskosć charakterisuje, zo byšće nas w

tajkej dčětanoscí podpjerowali a serbsku wuzčětanosc
 množili!" praji naš Panot-Hovžijski a dowjěže
 nitodeju studentow do swojeho serbskeho Kabineta,
 hižer w rjanym porjawku bě zřačowanana serbska
 knihowna a nawnje blyščěše so diplom Maticy Serbskeje,
 jako dopokaz a připóznacě za dotho lětnu, zastuc-
 bnu dčětanosc' za Serbow čěsć a mjeno; - zawěšće
 čěsćowace wopomnyće wáxnemu jubilaraj. - Při roz-
 mótnej bě so čas tak spěšnje pominyt, zo bě hižo
 poróže z poładnišim čahom wotjěč. Pola knjaza
 mištra Krawca dyrbjětaj so bjensěho poručic, dokelž
 doma njebě. Zbywose hišće knjer, kotremuž jeju
 wopyt placěše. Jan a Mikławš kročětaj dha, njes-
 spušćejcy nawžiju rjanu, rumu scěrku knjerej farowaj
 na Nowoměsto - přinđrětaj tam, ale duntě njechat,
 tu rěkaše so tež scěrplić. „Knjer farar přinđrě
 něhžě wokoto b. hověin". mjěnjese stuzownik.
 Nášej pichlikaj mějětaj nětko khwile, swojhtówny

536

brjuch, kix běštaj tak dotho na nohach nosytoj, po Jose' snadnych financach snadno jenož napojic' a při tom jenož z navějju so sycic', zo bužě bórny hižo jimaj léppe, z oimě so troštorwaštaj za čas čakanja a traukanja. Dotha khwila so skónčnje tež niny a zaso stojěštaj přeš durjemi a zvonjěštaj. „Prošu jenož zastupic', kuzer farar' je tu a nitovej kuzeraj hnydom přimólnjam" drěšc sturowny a „dale" wotmótwi so zrutřka.

Kuzer farar' - jara přecělny kuzer - přiwita jeju přikhilnje a Jan wozjewi nalejnosc' swojeho wopytanja a došta dobru rawu a wujasnjenje za swoje personalije. Přestaji z wobom tež swojeho nitowšeho towarša Mikławša a wupowědaštaj kak bě so stato, zo gymnasiarst přeš na jutrowne přezdminy domoj jěc'. Kuzer farar' wěžeše tež ze swojich lět podobny casus, kak buchc junu při nakažowacej khorosci tohorunja domoj pušćeni, a kak njesele běchw so nawróćili w črjódcy hromadze něšto Serbow kaž

Čišinski, kujez farar jako mtovy lětnikar a druxi njacy-
haj to běše rjenje byto a njele xanjeseleňa su měli w stu-
denkim towar'stwje! — „Ach škoda, xa namaj njeje
tak rodošćinje, xo runje z namaj wosud tak dźiwne kraje,
pomyslišćaj hólcy při sebi a při hórkim rozpominanju
wotmylknjšćaj cyle.

Poručějo so xawita wašćaj, Boženje! a poručěšćaj so na-
leńje, poručěšćaj so jara, ale — „Boženje, Boženje!“ a „Boženje,
kujez farar, poručimaj so nam, Boženje!“ běchu kuj. fararjow
a jju stowa — a wonaj šoporučišćaj so do Božěje wole.

Š Panem Bohem Velvary, kće jsou Vaše tolarj? —
xrućna bilanca xwosta při starym, tuš znowa nětko
rozwařowašćaj, kak mōhtaj swoje posmolene wjěženje
wjěsć do runych kolijow, hdyž bě tola tak zamōstany dčěni
za njeju. Bōrny dřeje bě dokonyane — wšak bě so nakhi-
lit dčěni a nječōnješć so, ale wonaj njenyččerešćaj z
nim, hdyž tola njeběšćaj swój Emmoiis hišće dospětoaj.

Tuž dha wuradkōwašćaj, nawěřžo kak bywa droha

financja paša, wuradźowastaj w nowych pućach a šćěrkach,
 kiř bychu jeju wunješte z wurkoscow a wurhanstwa.
 Mikto wš běše tola hišće paša porunja Janej - won šibak
 měješe džen w swojim dypšaku někotre rakouske zlotky,
 hišće a tak njetrjebastaj x najnjeiša nohi na krjibjet, wzac
 a domoj snowac. Feičota šje běchu štódnj brjuch za-
 tykatě, ale z tych čěskich ztočatkow móžestaj studen-
 čikaj kowac nowe plang. A wokomtku mějestaj poz-
 swženo, zo pojedžetaj hđnydom dale, zo sebi dojedžetaj
 sebi do Rowberka, kaž zo traš tam tola něšto wotkapnje,
 hdyř budžetaj ze swojej cyrkwinstej mošničku prawje
 klinkotac, a „byrujer by huba pomhoc' dyrbyata, přis-
 taji Jan.

Šrujer farar' - naš stawnj lišinski - serbskim
 zatoscam tak derje rozumi a studentke lohko tež
 porozumi, hdyř šwaj tajkej dundakaj tak pozidze njeoör
 so nawahtaj na wis.tu, njele stawnow a dalsich pok-
 wow ani trjeba njebudze - tak našej pachotaj kalkul-

jetaj. Tur hiplik! angetreten, mars! - do Staroměsta, stu-
 pataj z khwatkom a dale na htowne dworniščo. Mik-
 tawš saha tu nětko do kapsy a wučehuje swój poslední
 rest šesnačkon zwaha a njezwolna kar běj nōhcyt Fejlerjo-
 wu pēsničku na seli so wobkrucěc' wěšćo: Wštko moje
 šesnaki, su mi z mōšnje wulětali. . . Hlyž mějēštaj
 xaso wuměnjene, běžne pycujēški, wobstarāštaj so do čaha-
 dřěše hixō na 9. hodžim. Za krōtku khwilu pospěchuje „z
 domfom“ (parny) železny kōn z residency, kotraž z typa-
 coryni jeje swěćami a swětlesćkami so nječor krasuje
 wujima, a jeje domy mitajō so nimo, kar bychu Boženje
 kivali, a nimo su wulko mēšćauske murje nōe-žē-
 leznica čeka do Džjēždicauskeje hole won, zo by so „hustym
 lesu zhubita. A mōrtwa hola xōa so otonjēskemu
 wōčku byč' wozinjena, hlyž wone hlada won do čmow-
 je wokolinj zadržiwane nadziwnej kekliju. W spēsnej
 reji minje so šmrjōk a jēšlina w lesu přeco zelenym
 a kar by byt wěšćik lēsnyj rejarjam here, zastawa

won z potnym licom; zo pak by krasu hišće ponjetit,
 hraba ptomjo z parnika a kossywa je w tysacowych škreč-
 kach nad štommonwe hatwry a wěrški, jim z tolym
 kucrom kaido. Wobkurtacy to wobraz wječorny! K lěsa
 won do honow a přer holu a pola wije so železnica
 wjerustawajcy po swojej čarje kaž žehliny knij a
 wótrě stonajo wudychuje swoju paru kiž dawda ji
 žiwjenje a moć, zo swoju službu dokonja po čtonyjskej
 wold. W spěšnej jězbje nosy swojeho stworicerja
 přer krajiny a po krajach kaž so čtonyjskej samo
 sportoba.

Wótrě zahwizdjenje a zastawa, Jan a Mikławš
 stoj w Radeberku. Wskoku k lišinskemu, to
 mějštaj nuxno, a doprašowanši so za knjazom
 fararjom zhoristaj, zo w samej kathólskej cyrkwnji
 bydli. „Ale što potom, jeližo knjaz farar doma njeje?“
 drěše Mikławš. „Prindie čas a přindie pouta! njech
 je kaž chce, spytamaj to“, wotmótwijo stóci Jan na

zlónčik - wštko čicho, znowa zwoni byx wuspěcha
 a swoj porst přidkerio třecom razej, myslí sebi
 Jan, zo wšak su wšech dobrych wěckow tři. „No, ser-
 wus, to b'dže strowa kěrmus!“ skradžu suwa so Jan
 k rozwětlemem woknu a počnje klepac', nadržijejo
 so, zo sedzi tam kujez farar' za swojim dźětom.

Nadobo pak zjewi so zónska klowa přez wokno
 a praša so nič njenje kaž přecelnje: „Što' je tu?“
 „Je kujez farar' doma?“ praša so Jan. „Kujez farar' hižo
 spi, što jemu chceće?“ - „Smój tu dwaj studentaj
 a bychmoj kujeza fararja prosytoj, hoš njemóžemoj
 tu něhdže přenocowac!“ To wšak tola hižo možno
 njeje, sama nam to dowolic' njemóžu. Džitaj traš do
 „Němskeho domu“ a přinđětaj jutře xaso; praji
 a xacini wokno. Gute Nacht, Freilein, na' ucta,
 nette Jesičte, myslí sebi Jan a Mikławš, wbohi keřla,
 šbi tajkeho nadržat njebe. Što nětko, so dže b' horje khar
 na wusmušowej horje. -

„Klě je a horje burže“! praji stara baba, hdyž po skhodže
 dele pawaše, a našej pichlikaj sebi tež tak praještaj, hdyž
 tu kaž předaťaj před farazje durjemi stojěštaj a nutnje
 smědriěštaj. Nježby waše wsak skuteje pomocy, hač cusej
 rowže postuchać; a tuž čamyštaj puxnej hanconaj do
 jimaj poručěnyho domu, zo byštaj sebi swoje kněžo
 pytaťaj.

Z dobrym napojom so wokřewišťaj a rozponiwaštaj
 drěnsniši drěwny nosud, z kotrymž staj so mětoj bě-
 dric, a to struchtě zakončěnje, kiž bě nječor do
 drěnsnišeho jeju drama přinjest. Ale to njewědriěštaj,
 zo hakle za njeju bywa dramatiska peripetija a
 prawa nócna katastrofa jeju hišće čaka. Wjeselo so, zo
 nawiđriěťaj dobreho spara, kiž wsu zatosć zacěri a
 wulěkuje starosc a běžu wsódného čěpjenja a trawanja,
 pawaštaj so do mateje komorki, jimaj k noclěhu
 připokazanej. Latostna zyma tu běže, wonka trěskaše
 mroz, kiž so na seděinym wokum ryžowaše a něsado k

rozsynaše swoje swětlo, zo so jasnjše noc.

Dwě tožcy tu stojškej jedne hubjenšě dyrli druhe, a přenje hubjenšě bě dlěšě; Jan pak dothe trjebaše za swoje $\frac{3}{4}$ mětrówe „spacirkiješki.“ — a tak zalěže do borta, zo by dobědrit a swój měř pytat we wobječw Morfesowym. Ale podarmo — lubeho měra tón wobohi Jan namakać njemóžěšě. Te nohi, te nohi běchu hišće přejara dothe a tožo překrótkke a na tajku dothosć njepřiměřene a tak njemějachu rumu, zo bychu so po rjanej dothosći wupřestřete. K tomu hišće trěškaše zyma a to bě xlě, haj to bě najhoršo. Jan na cytych čele dyrkotaše, zuby klepotachu, zo Mikławš tež spac njemóžěšě, a nad Janowym hubjenštrnje bě jemu želuje a njehko ze sameje smilnosće. Tuž skoči z tožca a hrabny swój ptáč a xawože z nim dothe nohi a dorkotace četo, z kotrymž so zymica wjerkaše. A tajki lěk Janej hójěšě, popsušći zymica, a Jana wokoš. Nětk lubowany spar a wobjima tež Mikławša haš

544

běteho pana, dóniž so stónco do komorki dobywaše.
 Ltoła, mita nadkija kadžeš jeju z toza, zo mus-
 kovištaj na nohi kař zajčkaj. Před wosmej hodčinu
 běštaj pola kujera fararja - běše wšak jimaj nimale
 husko pře jeju wčerawšu njetaktnosć, z kotrejž běštaj
 so w pōzdnej hodčinje k fararnej nutř dobywatoj,
 ale ta weksowa nuxa bě jimaj to naćinita, wšak
 plaća studentam wšelake njeprawidlowe prawa,
 a hdyž hižo „čert w nuxy muchi tyka“ tak wě
 studento k šbi tež z mužkami nuxu začerio!

Naš Čišinski bě nōcny klinkot - hač slyšat, to so
 dxensa njewě ale - derje porozumil, tyž měješć
 khrobolakaj zamotnjeno. Přeceluje přiwitanš: mtovej
 studentaj, wobstara jeju wštko k derjeměču, njex
 sym zo pam doindže swaje winowatosć dopjelnit. Do
 šule na katechesu.

Hodčinku wostaštaj w čoptej jstwi pola kujera fararja
 a měještaj so ranajrjenšo. Č.šaštaj, zabanyjštaj so a

zapališ taj sebi tež jenu abo dvě zos fararjonych cigarov,
 běchu dobre. Bózy wróci so kuzer farar. Jan a M. Hl.
 patk dyrbjěš taj nětko wójec. Praješ taj s hoda boženje
 kuz. fararjaj; tón šmórny Janaj něšto do ruky,
 Bohu dzak, wonaj mějěš taj, zo móžěš taj do
 Kamjencu jaje. Potom bě wšemu wupomhane.

Ka nimale krótki čas stej we Kamjencu. Tola wonaj
 ujeběš taj hišće doma; Nichto patk so nimu přěd pyjeru
 zloženj k hwalic; kaž Solna praji, a toho přewěš čiš-
 taj so bóle hač bě jinaj lubo.

Puč wot Kamjencu hač do Kuckowa je hišće dołhi
 a za ujeju tež hišće wobčezny, heli kufry sobu
 bjenjetaj. Tak so zaprahnyč sebi ujeprějěš taj a
 s hoda z hromadzi so wysoka rada a wuratowasě
 dołho, što ma so činić, a skónčnje patk
 přiněš taj na to, zo je tola wickowny džen za
 Kamjenc a serbskich ludzi dorc we měsće, hiž kufry
 solnu do Kuckowa woznu. Kuzer L. běj čěsće hódny

spoznaty, jeje kufry sobu wzac! A tak khwataštaj
 do „slonca“, hdyš kujera. wuprätkuje, zo byštaj
 jemu kufry šescčownje přeřpowawoj. L. wšak sam
 njebi, ale stojši sam woz H. & Horkow a tak
 potox. taj prastkož do puteho a wrócištaj so do
 města. L. tym pak sebi dobry, wusnuš zwarištaj,
 kiš žyrbještaj potom bjez wšěje knoby zjěšć. Šac
 njeje sebi seš Homer na Janu a Miklawša myslit,
 hdyš je spěwat: „Vncidit in Scillam, qui vult vitare
 Charybdim.“ A tak běš. taj do korčmy a „ho'ly
 přeco pija, pinto za lac lija, a njeje ni hdy, ni hdy
 došć“... Dož — Dale chcemoj nijelcěć: Wenn
 wir Japannis wiffen doni, so wird es halt allgemain
 Japponi.

Tu jěže ponatu čumpajo L. mino wotku a
 khětr pučičtaj so předy njoho lózy do „slonca“,
 zo byštaj na njoho čěkojo jemu kufry powataj.
 Ale što su naplawaštaj? nič tu njebi, nič kufry, nič woz.

L. bě do města wotjet. Mikławš bě ledowu spoznat,
 koyke Jary běchu mu Achajowě přinjeli, tu Jan
 hižo axy, do města čerjesě, jomu přiwotajo: "Gžij
 do přečtku, ja pak so za nim puscju. A tak čampuse
 pomatu dale, husto so wobhladaš, kec Jan so wuchce
 pokazac, a přinide kec do "Tonsčiki". Dale bjz Jana
 jic njekuse a kec njemozese, što ley kec nac'projita,
 tdyly domoj prisot bjz Jana. Tohodla poča so do
 hoscenica a tu wocakuje při polcy stodkeho na
 towarša. Hladawši dochi pas z wotnom won wuklada
 Jona naxiala. Ach s'on bohi kadla, kajki pola
 wuklada. Kobera so a čeri jako ley, so jeho smjerc
 huata, jeho wosy a ptahc letaja we wětriku, so
 ley, so kóždej smjercnej duši stanyc' mohto. A
 kajki zastupi na Mikławšowe kwanje do jstwy
 a na lawka so placnyšc lje kótki po drubim
 do brucha, jako ley byl bjz Jna; potom pak
 spowjeda, što a kótk, a zo matij hišc' dzensa po

348

Kufry do Woklec k H. jic, kdes je kufec H. cest. wostaji.

Potom powataj so na puc. Kbozownje prindictaj
nac do Klostra. Tu zwonja zwony, zawesci, zo lychu
jeju se witali: Mongolu - bi so Miklawš swyžeje
zotpeje khoroscé Ha - hišce nihton widat njebe.
Tak hlavashu ludio na rejnu, zo lychu seli, woci
wuklowac' mohli. Tohodla pracowaštaj so wobej tak
kheti nas možno domaj done: Jan do Stareje Lejelnicy,
kdes sehdom kralowosc, Miklawš pak domaj na
zadny koric' Kukowoti.

Po powitowju bi spjénje, šatku kofeja wupic' a
skisoku bykanca sjesc', potom pak wali so Miklawš
na konepej a tu nětko smorcěse a bajese bajki
we songe. Wón njebe hišce dobat, tu jeho nětko se
stotkeho spara budzi a to je Jan. Miklawš wě, cōhodla
je Jan prišot, tohodla skoči norje a nětko pučičtaj
so na puc' do Woklec. Lynda je surowa a sněh pod
kozicym jezich stotpaw klinici. Za pot hudimy staj

polo H., tola kajka powěc' su bě na jeju spriawenje!
 ,Kajke f kufry dha tola; my čane primame. A teš
 ne wy k namakanju njeběchur

To bě woprowdźe njerzata wěc, a byz d'čwa, twyč mikt.
 mostkotoš a swarjě. Jan pak bě hinajšěje nysličdi
 a pak troškowac miktawša : Tonaršo : Perfer et obduror,
 multo graviora sulisti." Za to pak čize swyjej htown
 stoju, zo so wěc b'orxy přemjěni, nje mój matyčk korbice
 swěrbi a lye winy won njeby rebelistai byt. Futie dyjede
 naša mać do H'orkow, a njeostali kufry pola zboni, što
 abo tak.

Pi: tym wosta; praještaj sebi hišće „wboxenje“ a wotko
 kšě kš'žy swyj pouč: Jan najtróvu ščěšku do Lejelnicy,
 Miklawš pak přez maty lětk, kerd'blinje na porsty
 skupajo a wočakujšo, zo kš'žy wotkornik něchtó na
 njeho z H'orkow stwóci a ses strachom pošnje běžć,
 zo p'ot po nim beži a hišće k'oršo f'ida nichor wotk'ow
 njeho. Za matu chwilkur je sama. H'otlo je hižom k m'ěnu

Tak se tež wón lěhny a spi nač do druzkeho rana,
 Jóně jo njezotaja. Hdyž pak staj, tóni tež, so su
 kufry hišom domoj. Kótk so možno! Je to cyle jě
 nore: H. bě. L. v Kamjencu zatkawši jomu kufry
 přepodat. Tak bě so wěc a nic hišak, nětko wěšće.
 Škóž so njevěři, njech spyta sam! Uslus optimus
 magister, a njech pomysli sebi: K kim so zborě woženi
 Jěšne wěčki nashoni.

100

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely German or a related language, covering the majority of the page.]

Črjódka knježnow knohomaj Leona XIII.

Kak třepotaše lěta, hdyž so powěsć wo khorosci Leona XIII. rozšěri, cyty katholski swět wo žiwjenje swjateho wótca. We njel cyrkwjach, wosebje w Romje, wotměwachu so před najswjećišim pobožnosće, zo by drohi khory wotkhorit; tola Bóh wotwota jeho k sebi. Nowiny rozšěrjachu nětko wšědnje podawki z jeho žiwjenja.

Italska nowina „Voce de la Verita“ pisa:

„Štwórtého hodownika 1899 přija swjaty wótc džesać knježnow z Aquila. Kak přindžechu tute k audiency, hdyž běchu tola na tutón džen wšitke druhe wotprajene?

Před někotrym časom přindže

552

ke patrej z towarstwa Jezusowego, kiž w Aquila předowaše, dzesać knježnow. Tute chcychu wjedžeć, hač smě každa z nich jedne lěto swojeho žiwjenja Bohu woprować, zo by swjaty wótc hišće dzesać lět živy byt a swoje stote lěto docpět. Pater jim wotmotwi, zo je to zawěšće bohospodobny wopor, hačrunjež hišće to za jeho dopjelnje nje njerukaje. Wone wotpožichu nětko slub a napisachu rjanu adresu, kotruž do drohotnjeje wobalki požichu. Nětko jedzechu z wjesowej nadziju do Roma, zo smědža swój dar k nohomaj swjateho wótca požič'. Swj. wótc, wot swojeho komornika wopřik^{by}adže a wotpohladže powučeny, buhnuty a žadaše, zo by tute knježny widzat. Rano štwórtého hodownika zastupichu wone,

wšitke čorne zdrascěne a z čornym šlenjerom wo-
džete, do Watikana. Leo XIII. běše jara knuty
wot lubosće tutych swojich džěci. Kažnan
rozmotrješe so z nimi a požohnowa je a
džakowaše so wšilkim z wutroby.

Z najwjětšej radosću wopušćichu
knježny swjateho wóta a běchu zbožow-
ne, zo su tajki wopor přepodać móhtě.

Kody 1903

Michał Rab.

Koždy může sebi sam svoje zbožo twarić.

(Po němskim ze: St. Benedikt -

Stimmen.)

Kusto stysiš ludzi powědać: „To su tola zbožowni ludjo, kiž tamle w hordym hrodže bydla. Tući maja tak wjele pjeněz, tajke wulke kubta a wšitko so jim pora dži!“ Ale radžu ci, woprašěj so wobsedźerja, bohateho hrabju, kač je wopravdže tak zbožowny kaž sebi to wobydlerjo wsy, jeho poddani mysla. A što ci wotmótni?

„Što, ja zbožowny? Haj, myslach wšak sebi tež jónu, w bohatstwyje zaleži zbožo. Moja kolebka stejese w křižscy khudeho džěta- ćerja. Přez wjedženje Bože přińdzech do swě- ta, buch wojak a wumožich našeho kra-

555
 la ze smjertneho stracha. Pospodobach so
 jemu a stupach w jeho hradje přeco myš-
 še, doňž jeho hišće jónu ze smjertneho
 stracha wumóžich. K dzakej pozběhny
 nje do zemjanstwa, da mi swoju dzowku
 za mandželsku a tute hrabinstwo k na-
 ju zežinyjenu. Tak dopjelnicu drje so pře-
 ča mtodosće - jónu nahladny a bohaty
 być - , ale što pomha mi to?! Moja man-
 dželska zemrě hižom za štyri lěta a mój
 syn, moje jeničke džěčo a moja nadži-
 ja njeje so poradžit! Što móže bóle na
 mojej wutrobje žrać? A nje mjenuje-
 će zbožowneho?!"

Zbožě! Haj, što móže tute stowo za-
 přimnyć, prawje zapřimnyć? Za zbožo
 bu čłowjek stworjeny a postajeny; wšitcy

džěłamy a prócujemy so čas žiwjenja, zo
bychmy je docpěli.

Wobsteji wšak wěste časne zbožje; štož
pak swět tak mjnuje, njemůže nas wo-
prawdže zbožownych scinić. Na khwilku
traš, ale potom ōjemy so hišće njezbožow-
niši kaž předy.

Zbožje je spokojenje wšěch potřebnosćow
a přecow. Hdy pak čłowjek žane přecani-
ma? Štož ma jich wjacy, za teho je tež tež-
šo, zbožo docpěć, hač može njemóžno być.
Tak je najzbožowniši, kiž je mjenshi a khud-
ši, dokelž tutón sebi telko njepřeje, hdyž
jemu to jeho wobstejnosće njedowola. Ale
tež najbohatsi može tehodla zbožowny a
khudy njezbožowny być. Tajki bohaty po-
trjeba swoje kubła k polěpsšenju čłowjeske-

554
 ho hubjenstwa a čuje so najzbožowniši, když
 widzi, kak njele syrotow, wudowow, khor-
 rych a khudych je z najwjetsšeje nuzy wu-
 torhnyt. Njespokojny khudy pak je naj-
 njezbožowniši čłowjek na swěće. Mjenje
 čłowjek potřeba abo přjedy so jeho pře-
 ča dopjelnic' hodža, zbožowniši budže.

Tež je za zbože čłowjeka jara wažne, zo sebi
 prawe powotanje wuzwolli; přetož či, kiž
 su sebi wopacne wuzwolili, su we wuzwo-
 lenym powotanju jara njezbožowni a
 k mjerzanju a husto k hańbje swojich so-
 bubratrow. Tehodla njekladaj tak jara
 na wulku mzdu a bohatstwa, ale wuzwol
 sebi tajki staw, w kotrymž možeš twoje
 mocy a dary k twojemu a cyteho čto-
 wjestwa lepšemu rozwić a trjebać.

558

Njeje wěrnno, zo bohatstwo, kiž, kaž so
praji, wšitke přeca spokoji, zbožowneho čini.
Dospolna spokojnosć kryje so z wopřijećom
zboža. We wšitkich rjadownjach a zastojn-
stwach su njespokojni, jenož we wyššich
traš wjacy hač w nižšich. Tež duchow-
ne bohatstwo nješkitu před njespokojno-
sću, ale jenož sama wěrna bohabojosć. Pri-
stowo: „Koždy sam je swojeho zboža twar“,
khowa tak dwoju njewěrnosć w sebi.
Přenjom tu wopačneho zemského zboža a
potom, zo můžeme sebi tute zbože z na-
šej samsnej mocu natwaric. Wěrnno
wšak je, zo pilnosć a energija, hdyz jejn
hišće duchowne a čelne dary podpjeraja,
čłowjekej zmóšnja, so wyšše swojeho ru-
njeća pozběhnyć, kubla a bohatstwa sebi

nahromadzić, wučenosć dobyć: z krótku,
 po jeho zdaću sebi swoje zbožje twarić, a-
 le jenož, hdyž Bóh je da a nic, hdyž se-
 bi je zdžerži. Běchu a su hišće milio-
 narowje, kiž hako khudži wučomncy
 zapułowachu, wójnscy njednicy, kiž
 hako jednori wojacy započachu, wjer-
 chojo wučenosće, kiž so w khěžcy khu-
 deho džětaćerja narodžichu a swoju
 mlodosć w hubjenstrwje a bédže přeziw-
 chu: ale druzy su při jenajkej abo traš
 hišće wjetšej wobdarženosci ducha w
 hubjenstrwje zašli abo zabyći po wšela-
 korym žiwjenu w khudowni zemřeli.
 Samotna móc njedosaha; naše zbožje se-
 bi twarić je wola a dopušćenje Božje.
 Z Bohom, z jeho pomocu a dopušće-

njom možeš w wysokošće žiwjenja dospěć,
 a je-li khódba tam horjeka wopravdže
 wšitke přeca spokoji, je jenož časnea
 tak žane wěrne zbožo, traš je jenička
 mzda za dobre skutki, w hrěšnym ži-
 wjenju dokonjane, kotraž tež traš z
 tym zahinje. A tola wopřija tutě
 přistowo wěrnošć, měniš-li wěrne
 zbožo. Wěrne zbože spokojnošće njewob-
 steji w tym, zo so wosudej přeciwješ,
 ale w ponižnym poddaću do Božjeje
 wole. Přiwozní tež zrudne a čěžke po-
 dawki hako wot Boha póstane pruko-
 wanja kaž sy wjesotě a dobre z džakom
 přijat. A tele zbože možeš pytać a na-
 makać, dobyć a tak sebi je twarić. Za-
 přej so sam so, njekhodž za kóždym

wjeselom, prôcij so a budź pilny, čin
 twoju přistušnosć a docpěješ twój za-
 měr. Zbožowny budžeš na kóncu two-
 jeho žiwjenja, přetož budžeš sebi pra-
 jic' móc: „ Sym swoje džěto dokonjať,
 kaž sebi moje swědomjo, moji předsta-
 jeni a Bóh Wšehowědomyžadachu a jdu
 nětko w pokoju k wěčnomu wotpočin-
 kej.“ a kažke myto we wěčnosti dó-
 stanješ, hdyž sy swěrnje džělať! —
 Běše twojeho zboža twarc!

Jutry 1904.

Michał Rab.

Son.

Na „kupcach“ stoji kříž a na bokach
 dvě lipje a wokoto mate keřčki. — Stónco
 pali na zemju. Wot nječora čahnu někotre
 mročče a začmivaju je. Za tutymi přindu
 zaso druhe, pač stónčko swoju palacu moč
 před nimi zhubi. — Wětřík zběha so a duje
 přez hatzy a nadobo wocichnje, storki
 djeja přez powětr a wulke krepjele pada-
 ju ze začmitého njebjja. Zady horow je
 se bližace so njewjedro styšec' a blyski lě-
 tajn po njebjju. Nadobo zaso čicho. Dešč'
 lije so z mroččeli. Zemja srěba z radoscju
 stódnj dešč'. Čezke hrimanje přečezěbor-
 zy krajinu. Za pot hodžiny běše zaso
 njane njedro, a ja nastajich so, zo bych
 njany čerstwy powětr do so srěbat. Stónčko

wokrěwaš~~te~~ gaso zemju, ale mihle a cuni
 wětrik hraje sebi z hatžkami lipow a kjer-
 čkow. A ja dach so do sonjenja a myslach
 na druge časy a njestarach so wo při-
 tomnosti. A tu jezda so mi, kaž bych so
 lipy a kjerčki rozmotnječ^{služi} a ja poskach ze
 zajimanjom na šukotanje štomow.

Lipa k^{kříža} pravicy skhili so k svojej lě-
 wej sotře a praša so: „Sotra, wěš so hiš-
 će dopomnić na dweju mtodeju čłowjekow,
 běštaj bratr a sotra, kotraž^{druhe} lěta k
 nječornu tu přikhadžeštaj a so^{tak} slubje roz-
 motnještaj? Kak so lubowaštaj! Wšitko
 sebi dowěrištaj!“ „Haj“ wotmotwi ta druha,
 „naše wnučki běchu hišće tak mate, hdžž
 tu khodžeštaj, a njeselachu so kóždy króć
 na to'n luby wopyt.“ Tu počinachu so
 kjerčki wotwolać: „Haj, to běštaj dobraj člo-
 wjekaj, kaž je jich mate. Lubowaštaj tež

nas. Njeteptaštaj tak njelepjo přez nas a
njezastašaj sebi ženi žanu rožičku ljez na-
šeje dowolnosće. A kak radži dachmy je za
te njane powjedančka, kiž styšachmy! Tu-
ci čłowjekoj so tola dźiwne stworjenčka!
Wot čeho sebi hišće powědali njebychu!
To tak so pomni na poesiju, narodnosć,
pismowstwo, přecelstwo, njepräcelstwu a
cytu kopu tajkich wurazow.)#

„Haj“, wotmotwi lipa k prawicy, „króna
stworby je čłowjek. Bóh luby knjez je jich
wuhotowat ze wšěmi hnadami a datami
a njanosćemi, wo kotrychž sebi my ani
njedźijemy. A tola něšto jim pobrachuje:
prawa, njesebična lubosć a přezjednosć;
činja sebi traš njacy škody a metzanja
hač my. A my zawěšće husto bratrow-
scy zmysleni njejsmy: hdžej jene symješ-
ko dobru zemju namaka, přihdže bórzy

cyta syta druhich a nětko wojuja wo ma-
te městčko. Wětše rozkory knježer hišće
njez čowjekami. Što móht přeličic' wšě
te narody, ludy a ludyčki, wšě te řeče a
narěče, wšě te wěry a wuznaca, kiž su na
swěće? A kóždy wojuje napřeco druhemu.
Mjenši a stalši dytbi přec ze stawiznow.
Tež jenotliwcy znjeprěčelnuja so a wutupje-
ju so. Přez wójny pomjenša, haj zhubja
so druhdy cyte ludy."

"Tajkile ludžik je tež tónle wokoto by-
dlacy" praji druha lipa. "Hladajće moje
lube wnucčki po wolzoru. Wšudže to
madenidžecé tróšku bliže abo dale němski
kraj, kiž pak bě prjedy serbski. Samo
přez te hory k połdnju a k wječornu je so
němc předobyt. K ranju widžicé wěžu
Budyšsku. Tam běše jónu stawne sje-
džišćo Milčanow, tak rěkachu prjedy tu-

tym wo bydlezjam, a knježese tam na Hro-
 dzišću wulki kral, Miliduch. Tež nětkole
 mjenuje so Budyšin hišće stolica Serbow,
 ale njětšina wobydleri su Němcy. Ze Serb-
 stwom tam klacaše a hišće klaca. Tolas
 so před někotrymi lětdžesatkami trochu
 ze smjertneho spara zhrabali. Zatožichu
 towarstwo, Maćicu Serbsku, kupichu se-
 bi dom a počachu wudawać knižki a no-
 winy za lud. A před něšto lětami, natwa-
 richu sebi krasny nowy dom, kotryž je
 nětk jedne z najkrasnišich twarjenj Budyš-
 kich. To běchu zahorjeni wotřincy,
 kiž to dokonjachu. Tež basnicy postany-
 chu tehdom a zahorichu lud. Wěsće traš,
 lube wručki, što^{to} do stworjeni je? Ně!
 To su či ludžo, kiž te sjane spěwy, ko-
 trež každy njecor stysiče, wumyslichu.
 A kak krasnje klinčiča tute! Tajke lu-

569

bozne, gr. cunje zynki! z njesotoscju a rado-
 scu kóždy króć začepotam, hdyž je zasty-
 šn. A tola sebi njele Serbow tule krasnu
 rěč njewaži. Haj, hanja a přescěhaju
 samotych, kiž serbscy rěča. Wótrodzenco-
 jo so tajcy na swěće mjenuja, tež renegaći
 jim rěkaju.

Ale tej dvě dzěsci njebeštej tajkej: lubo-
 waštej swoju serbsku zemju, kaž dobre
 dzěći jenož svojich staršich lubuja. Kak
 rady stuchachmy jeju zahorjenym roz-
 motnjenjam. Horca lubosć, ^{le wótčiny} walka zru-
 doba nad linymi krajanami rěčeše z nich.
 Hólcěc chceše być jónu tež tajkej wótčinc,
 kaž zbudzerjo Serbowstwa. Ale k tomu
 pak dyrbyše na wysoke šule. Wy, lubo-
 wnucki, njewěšće, što to je; ale dzěći
 bychu wšak husto radži na vašim mě-
 scě byće, hdyž jenož njebychu do šule kho-

džić trjebate. Su to wustawy, w kotrychž
 mlody lud na tankach so šmōra a hdžej
 wučeni ludžo, wšelake wučby a wědomosće
 přednošuja a potom pruhuja.

Pratr rozpowěda tu w mojim khtōdka
 tole wšitko swojej sotře a kak chce wuknyć
 a pilny być a so prócować. Ale něšto wšak
 jeho přeco zrudnlho sčini: jeho staršej
 běštaj khudaj a nje móžeštaj jemu študo-
 wać dać. Husto skoržeše, zo pbohatstwo to-
 la tak njerunje rozdžělene. Njeběše žaneje
 nadžije, zo budže knjez. "Ale Bróh hišće
 žaneho dobrego Serba wopušćit njeje", pra-
 ji won swojej Nancy, "a tuž budže so hišće tež
 moje žedženje dopjelnić". A njeběše so my-
 lit.

Wječor na mj. Bartomija běštej dzěsci
 tak wjesotej. A wěsće čehodla? Knj. kano-
 nikus běše jeho jako najpilnišeho wu-

569

zwołit, zo smě knj. administratora při pruhowanju w šuli powitać. Běše to dobry knjez a zahorjeny wotčinc. Jako běch šće mtoda, khodzěše tež wón tu na horku a wobhladowaše sebi njany serbski kraj. Tež pozdžišo, hdyž běše hižom staryny knjez, přikhadzěše tu a njezaby na swoju njenahladnu narodnu njesku, hdyž bu pysěny z mitru biskopskej. Stawa wižeše jemu lawjencowy wěnc a stoji wón na njersku swojeho skutkowanja. Njezahinite su jeho zastužby. A tehle knjeza měješ Jurij, powitać! Najzbožowniši čłowjek je wón, sebi mysleše. Ze pomocu macěje zestaja sebi zbožopřeco a wuknješe tu w mojim khtódku, nježtym zo sotra jemu pobožne připostuchaše. A 21. septembra běšu tu we njescy wulki swjědzen: njeňowany knjez wudžělěše swjaty sakrament firmowanja. Po tutej swjatočnosći pak přindže ze swojim přewodom do šule, zo by so přesvěd-

čít, kak džěci w džensnišim času w tych
 rumnosćach wuknu, hdžěž běše sam na wšě
 šěsć abo sydom lět ^{larkach so suwaja} na kholowy drět. Z rja-
 nej rózňi zwjesele wysokeho knjeza Mrózkec Mar-
 ka a z wjesotymi stowami powita jeho Jurij.
 Jara radowaše so knjez biskop nad piornosću
 svojich malých wjesnjanow a pokhwali jich
 a dawi jim wopomnjenčka. Najwjětšeho wuzna-
 ma pak měješě tuto'n džěń za Michata.
 Jako wyrokodostojny knjez biskop wot knj. fa-
 rarija zhoni, zo chce pachot študowac, wot-
 myslitaj sebi tutaj knjezaj, jemu k tomu
 pomhać. A staj stowo džěržatoj na wja-
 teho Michata přinidže Jurij zasoz swo-
 jej lubej sotru, ale tajki někajki zrudny,
 tola pak tež zasoz wjesoty. Č čěhodla to?
 Wot domizny dyrbješě so džělic, wostajic
 svojich staršich, swoju sotru a bratra,
 kotrychž tola wšěch tak lubowaše.

Wón dyrbyšě do „města“ na šulu. Ze swojej
 lubej Hanku wobhlada sebi hišće jónu
 rjany kraj, w kotrymž běše telko lubosće
 a dobrotow dostat; wón dyrbyšě dzěń přěc
 k cuzym ludžom, kotrychž rěč njeroz-
 mjěše, dyrbyšě do cuzby, do Němcow!
 To sebi wy, lube wnuciki, njemóžecé před-
 stajec, kajka bolosć to je za čto wjesteu
 wutrohu, so dzělic wot domizny! Naš
 ród rósće na swojim kraju hač do wy-
 sokeje staroby, wón njěčuje bolosćow kaž
 čłowjek, kiž ma tak čučiwu wutrohu:
 A najmjěnsa njedobrosć rani ju hižom.
 A nětko sebi myslcě, zo dyrbyšě tónle
 młody hólčec wopušćic wšěch swojich
 lubyh! Tola běše tež wjesoty, přetož
 jeho přecia běchu so wo stopjen k dospjel-
 njenu přiblizite. A tak praji wón „w
 boženje“ swojej domiznje; njedzěleše pak

so tež bjez dzakneho pominanja na nas."

Tu wotmotwachu někotre mate ke'čki:

"Haj, luba cěta, won majkaš hišće nas a praješ: Rosće, wy lube rózčki a rostlinki w božim mjenje tu w rjany m serbskim kraju, hdžež běchu prjedy naši wótojo w měje a pokoju žiwu. Ja pak dyrby so dźělic, dyrby do cizby, zo bych jónu za tónle samny kraj wozowat a dźětat. Njecham pak tež w němskim měsće zabyc' na tule wjesku a tónle rjany blečk: tohodla wozmam sebi někotre wopomjenki sobu. My pak dachmy jemu je rady. Potom džeš won ze sylzu we wóčku ze swojej sotričku do cicheho staršiskeho domu."

"A nazajtra widžach jeho, přewodžaneho wot lubeje macěrki a sotrički hič do klóštra na póst; kiž měješ jeho dospješć do stolicy lužiskeje. Druhdy přin-

dže hišcé jeho potřička tu horje a hladasě
k ranju, hdžez běše jeje lubowany bratr
w cuzbje

Tu wocichni nadobo cuni wětřik a lipy
woněmichu a ja watucich ze sanjenja.
K ranju pak skhadzješ mēsačk a stu-
pase přel wyšše a wulinasě swoje mih-
te swětta na serbski kraj. Tež we wsy
běchu watmyeknyte speny a trubjenje
stražnika klinčesě k lipam horje.
A ja stanych a džech do loža, hdžez
so mi dzijesě, kak bu Jurij wulki knjez
a stanjeny Serb, kak so won přoco-
wasě za swój lud a kak bu tutón pře-
co ghožowniši. A nadobo wza mje
duch a ja wotlčach k Lubinej a
tu nidžach, kak běše Šprenja wokoto
Lubina, kak serbscy kralowje stu-
pachu z hory won a kak nasta

274

nowy zbožowniši čas za maty lud
„tužiskich Serbow.“

M. Rab.

Serbski pohrjeb.

Když je prola Serbow
něchtó k smjeri blisko, kládje
jeho na stonjane tožo, a
když mřeje, wočinja jstwine
wo kno a durje. Knydom, když
je umrět, přikládje čětowa
žona a wobleka četo z bětym
plašćom.

Běše zem rěsy pčotar,
potom tež pčotkam smjeri zje,
kjeja ze stowani: „Pčotki,
stawajće, waš knjer je so umytl.“
Konjom a knwam to praja,

Wtys pija z dwora wjesu.

Cetowa žona prosy
přielow a wjesnych k pohrjebjej.
We wy so stawa z sak wje,
nowym, čornym pijom, kiž
so wod susoda k susovej nosy.

Wtys w domje četo
leři, pijači kři w susodnych twa
rjenjach dospotny mēr. Wječor
skhadžuja so wjesne holcy a
holcy w domje zem wětoho a
spěwaja smjertne kherluše.

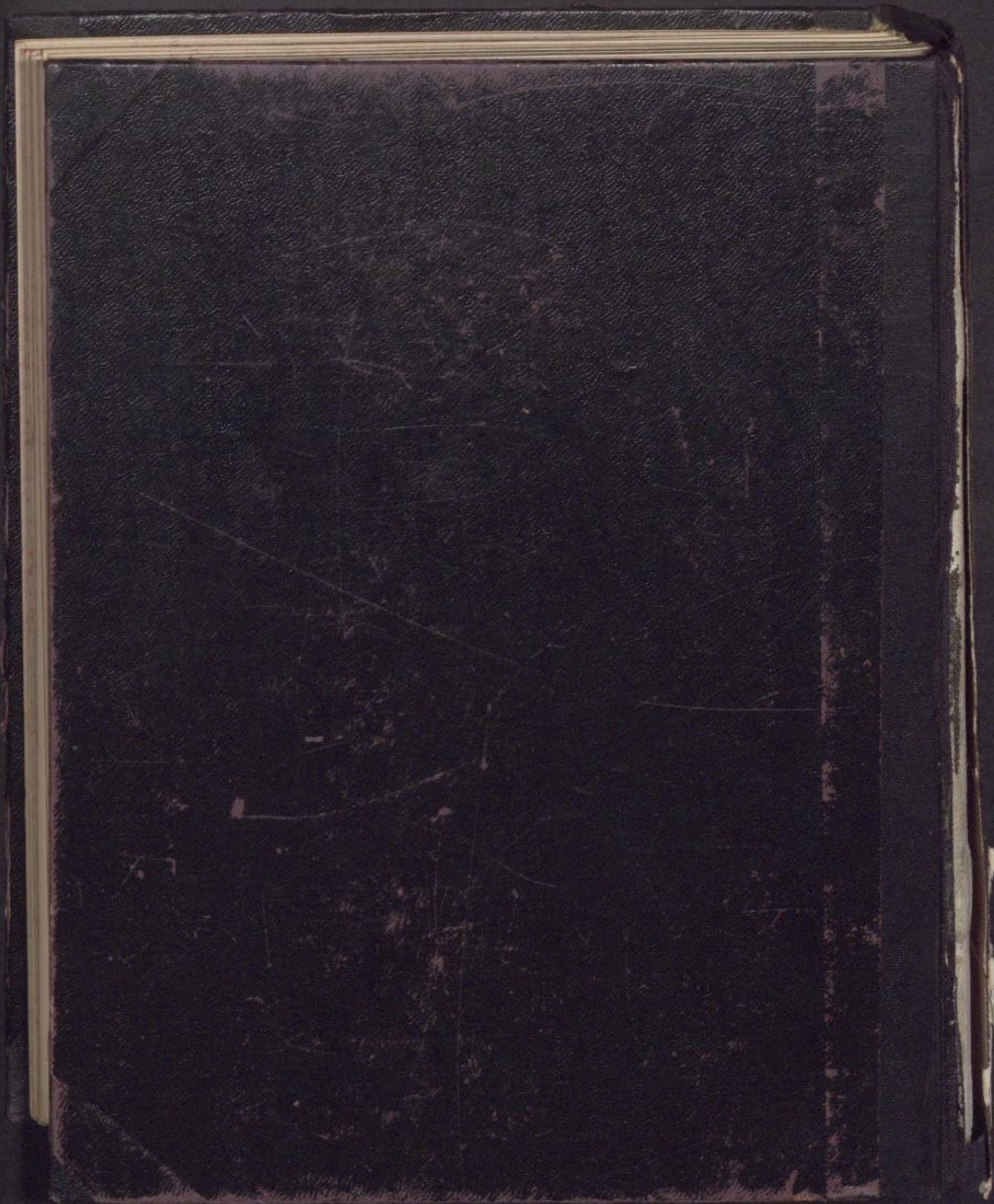
Na pohrjebnym dnu
zhromadžuja so přieljo w smjert
nym domje. Je-li přechow
w drugej wy, domjeru tam četo.

Wozowy rěbl, na kotryniž
 kašć stojese, wostaja zwonka
 wsy, do niž njezezhnje. Při
 wrotach Pěrchowa stajaja
 kašć na mary a wošerjo njem
 jón po wuspěwanym křěplušm
 k rowej. Po pohrjetje nještaja
 přeceljo horstku pjeršće do
 rowa, měnjo, zo tak zen rě,
 seho předy zabudu. Na to
 čita so Boža mša za minje
 neho a něšto du přewodžerjo
 do mjertneho domu k wobjedn
 a kónča pohrjetny mjedžen
 z křěplušom.

Wó2, na kotryniž

Au zem rěčeho do farškeje woy
kjesti, wobroća dwana
wopark, zo by morytwy mēr,
ni wši wotpočink mēt.

Jurij Šoška - Pančičanski.

SLUB

Wir führen Wissen.

Serbski Institut
Sorbisches Institut